

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

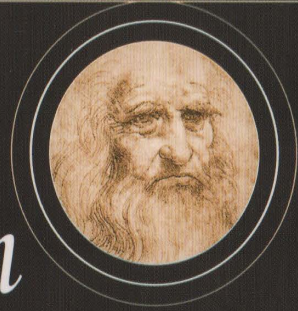
Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

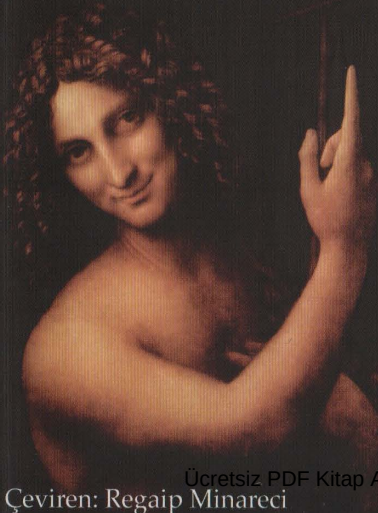
- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

Salai'nin Yumurtası

RITA
MONALDI
& FRANCESCO
SORTI

Rita Monaldi

Rita Monaldi 1966 yılında doğdu. Klasik filoloji eğitimi aldı; dinler tarihi konusunda yüksek lisans çalışması yaptı.

Francesco Sorti

Francesco Sorti 1964 yılında doğdu. 17. yüzyıl müziği üzerinde uzmanlaşmış bir müzikologdur. Evli olan Monaldi ve Sorti iki çocuklarıyla birlikte Viyana'da yaşamaktadırlar. İlk kitapları *Imprimatur* ve ikincisi *Secretum* yaklaşık yirmi dile çevrildi ve kırk beş ülkede yayımlandı.

Regaip Minareci

1955 yılında İstanbul'da doğdu. Münih'te bitirdiği lisenin ardından Münih Teknik Üniversitesi'nde Elektronik Mühendisliği okudu. 1977 yılında *Elele* dergisi çevirmeni olarak Hürriyet Grubu'nda çalışma hayatına atıldı.

Hürriyet Dergi Grubu, Tercüman, Akşam Grubu ve Doğan Kitap'ta editör, yazarları müdürü, yayın yönetmeni ve yayın koordinatörü olarak uzun yıllar idari görevlerde bulundu. Bu çalışmalarının yanı sıra çevirmenliğe de ara vermeyerek, felsefe ve edebiyat başta olmak üzere otuzun üzerinde eseri Almanca ve İngilizceden dilimize çevirdi. Halen çevirmen ve editör olarak çalışmalarına devam etmektedir.

Kırmızı Kedi Yayınevi: 133
Çağdaş Dünya Edebiyatı: 8

Özgün adı: *L'uovo di Salai*

Salai'nin Yumurtası

Rita Monaldi & Francesco Sorti

Çeviren: Regaip Minareci

© Rita Monaldi, Francesco Sorti, 2009

© Kırmızı Kedi, 2011

Yayın Yönetmeni: İlknur Özdemir

Editör: İ. Utku Kavasoglu

Son Okuma: Serra Tüzün

Kapak Tasarımı ve Grafik: Yeşim Ercan Aydın

Birinci Basım: Mayıs 2012

ISBN: 978-605-5340-37-7

Kırmızı Kedi Sertifika No: 13252

Baskı: Pasifik Ofset

Cihangir Mah. Güvercin Cad. Baha İş Merkezi B Blok

Harmidere-Avcılar İSTANBUL T: 0212 412 17 77

Pasifik Ofset Sertifika No: 12027

Kırmızı Kedi Yayınevi

kirmizikedi@kirmizikedikitap.com / www.kirmizikedikitap.com

Ömer Avni M. Emektar S. No: 18 Gümüşsuyu 34427 İSTANBUL

T: 0212 244 89 82 F: 0212 244 09 48

Rita Monaldi
&
Francesco Sorti

SALAI'NİN YUMURTASI

Çeviren: Regaip Minareci

ROMAN

Salaì'nin Yumurtası

FLORANSA ZİNDANLARINDA
İŞLEDİĞİ SUÇLARI İTİRAF ETMİŞ

İNATÇI VE PİSBOĞAZ
HIRSIZ VE YALANCININ BİRİ

Bir dolu yararlı ve eğlenceli haberin yanı sıra
Amerika'nın nasıl keşfedildiği
İşkenceye nasıl dayanıldığı
Ve kayıp yumurtaların nasıl bulunduğuna dair...

Tamamı, kendi elyazısıyla
bizzat Salaì tarafından MS
1508 yılında yazılmıştır.

Avrupa'nın Amerikanlaşması feryatlarından daha zararlı, gelişime daha fazla ket vuran başka bir şey yoktur. Önce Amerikalı olmalıyız ki, "İyi Avrupalı" olmaya yeniden kafa yorabilelim. Berlin işte bu yüzden büyük bir hayranlığı hak etmektedir. Berlin, bizim henüz tanımadığımız ve kendini ortaya çıkar-ması gereken, gelişmekte olan bir kültürün haşarılık çağı içindedir.

Egon Friedell, *Ecce Poeta*

1936 yazında İspanya İçsavaşı başlamıştı. (...) Franco'nun bayrağının dalgalandığı belediye binası önüne, çoğunlukla papazların liderlik ettiği, komşu köylerden toplandıkları her hallerinden belli genç oğlanlar dizilmişti, köylü kıyafetleri içindeydiler. (...) On beş dakika sonra bu oğlanları tepeden tırnağa değişmiş bir vaziyette belediye binasından çıkar-ken gördüm. Üzerlerinde pırıl pırıl yeni üniformalar, tüfek ve süngüler vardı. Subayların nezaretinde yine yepyeni ve pırıl pırıl otomobillere doldurulup, şehrin caddelerinde hızla yol aldılar. Ödüm koptu. Bu sahneyi daha önce nerede görmüştüm? Önce İtalya'da, daha sonra Almanya'da! Oralarda da birdenbire bu mükemmel üniformalar, yepyeni otomobiller ve tüfekler ortaya çıkıvermişti. Kendime yeniden sordum: Bu üniformaları kim yolluyor, kim karşılıyor, bu parasız pulsuz gençleri kim organize ediyor, onları mevcut iktidara, seçilmiş parlamento-ya, kendi yasal halk temsilcilerine karşı kim kışkır-

tıyordu? Bildiğim kadarıyla devlet hazinesi de silah depoları da yasal yönetimin elindeydi. O halde şu otomobiller ve silahlar yurtdışından getiriliyordu ve kuşkusuz ki komşu Portekiz üzerinden sınırları aşmıştı. Ama bunları kim göndermişti, kim karşılamıştı?

Stefan Zweig, *Dünün Dünyası*

ÖNSÖZ

Bu kitapla okurlara ve yayıncılık dünyasına, varlığından bugüne kadar kimsenin haberdar olmadığı çok önemli bir tarihi dokümanı sunmaktan dolayı çok mutluyuz. Elinizdeki, günü açıklanmamış olup, 1508 yılında Salai tarafından Floransa hâkimlerine teslim edilmiş bir sorgu tutanağıdır. 1480-1526 yılları arasında yaşamış, gerçek adı Gian Giacomo Caprotti olan Salai, büyük usta Leonardo da Vinci'nin evlatlığıdır.

Yazarlar tarafından Die Zweifel des Salai¹ adı altında yayınlanan birinci kitapta olduğu gibi, elinizdeki bu müsvedde de yakın tarihte İtalya'da keşfedilmiş en olağanüstü tarihi kaynaklardan birini oluşturmaktadır. Salai'nin elinde bulunduğu anlaşılan bu tutanaklar, hem Leonardo'ya hem de döneminin olay ve kişilerine yepyeni bir bakış açısıyla bakmamızı sağlamaktadır. Dikkatli bir okur, bu tutanakların sıra dışı tarihi değerini takdir etmekte gecikmeyecektir.

Belirsiz olan, bu tutanakların Salai'nin tasarrufuna nasıl geçtiğidir; zira bunlar, elinizdeki metinlerin büyük bir kısmını kendi eliyle yazmış olan davalıya değil, büyük bir olasılıkla adli mercilere yöneliktir. Bu el değiştirmenin nedeni herhalde, tanık olacağınız üzere sorgu sırasında meydana gelmiş olağanüstü şartlardır.

Elinizdeki baskıda, okumayı zorlaştırmamak adına, Latince pasajların tümü modern dile çevrilmiş ve gerekli dipnotlar en aza indirgenmiştir. Şu da dikkate alınmalıdır ki, bu kitap özgün sorgu tutanağına değil, belgeyi yazan hâkimin adından başlayarak birçok detayın, tutanağı

---

1 Francesco Sorti, Rita Monaldi, *Salai'nin Kuşukları*, çev. Mehmet Barış Albayrak, Turkuvaz Kitap, İstanbul, 2010. (yay.n.)

temize çeken kişi tarafından kısaltıldığı bir nüshaya dayandırılmıştır.

Özgün nüsha ile ilgili detaylı bilgi isteyen okurları ise, müsveddelerin ele geçirildiği yer olan Grugliate'de (Milano) bir süre önce gerçekleşen "Salaì ve Dönemi" adlı konferansın raporlarına yönlendirmek isteriz.

Monaldi & Sorti

Salai'nin Yumurtası

TUTANAK

Çok ağır cürümlerle itham edilip Papa'ya bağlı Roma valisinin emriyle Floransa kenti sınırları içinde tutuklanmış, tehlikeli bir suçlu ve alçak olan Salai'nin, Floransa zindanlarında sorgu yargıcının sorularına verdiği cevapların tümü bu tutanakta yer almaktadır.

Adı geçen Salai sonunda her şeyi anlatmış, işlediği ağır suçlarının büyük bir bölümünü itiraf etmiştir.

Ben sorgu yargıcı NN., yukarıda anılan Salai, bugün benim, muhafızlarımın ve bu tutanağı kâğıda döken kâtibimin karşısına çıkarıldı.

Kendisinden öncelikle adını, doğum yerini, yaşını ve yaptığı işi vs. söylemesi istendi.

Davalı, Salai'nin herkesin kendisini bu şekilde tanıdığı bir lakap olduğunu bildirdi, gerçek adının Gian Giacomo Caprotti ve yaşının yirmi sekiz olduğunu, Milano'da doğduğunu, ressam ve mimar Üstat Leonardo da Vinci'nin çırağı ve evlatlığı olduğunu sözlerine ekledi; son olarak da Tanrı onu korusun, diye bir dilekte bulunarak, kentimiz Floransa'nın ve bu kenti bilgece yöneten ulu Gonfaloniere¹ Pier Soderini'nin sadık bir kölesi olduğunu söyledi.

Davalı, henüz on yaşındayken öz babası tarafından kendisini beslemesi, eğitmesi ve atölyesinde kalfalık yapması için yukarıda

---

1 Gonfaloniere, ortaçağ ve Rönesans döneminde İtalyan belediyelerinde, özellikle de Floransa'da çok önemli bir mevki idi. Aynı zamanda askeri birliklere de komuta eden Gonfaloniere, üstün yetkilere sahipti. (ç.n.)

adı geçen Da Vinci'ye teslim edildiğini bildirdi.

Ancak Salaì iddia etmektedir ki, Da Vinci'nin dersleri korunç sıkıcı (davalının ifade şekli) olduğundan, aldığı eğitime rağmen başlangıçtaki halinden farksız olarak tamamen eğitimsiz kalmış, bu sebeple de birkaç yıl sonra kendi kendine okumayı ve yazmayı öğrenmiş, ama sonuç yetersiz olmuştur.

Salaì, babalığının evinde eskisinden daha büyük açlık çektiğini, artık geri dönemeyecek durumda olduğunu, şeytan biliyor ya (davalının ifade şekli), elinde olsa hem de nasıl koşarak döneceğini sözlerine ekledi. Sonra, bir pencere açabilir miyiz, diye sordu, çünkü çok bunalmıştı ve terlemek istemiyordu, üzerine yeni bir gömlek giymişti, aksi halde gömleğin manşetleri çabucak kirlenecekti.

Ardından Salaì'ye hakkındaki suçlamalar okundu, kendisini suçlu mu, yoksa suçsuz mu gördüğü soruldu.

Davalı, burada anlatılan olaylarla uzaktan yakından ilişkisi olmadığına yemin etti; evet, kendisinden kim şikâyetçi olduysa, davalının kendi ifade biçimiyle, bu adam, kendi karısının evlilikteki sadakat eksikliği yani boynuzları sebebiyle, mutlaka içinde kurt kaynayan bir beyne sahipti.

Salaì, hâkimin karşısında daha uygun bir dil kullanmaya gayret etmesi için uyarıldı, sadece kendisine sorulara cevap vermesi ve kişisel yorumlardan kaçınması istendi. Bunun üzerine kendisini savunması için, isterse güvendiği bir avukatın adını verebileceği söylendi.

Salaì böyle bir isim vermeyi reddetti, çünkü –davalının ifade biçimine göre– avukatların hepsi boynuzluydu, gammazdı, paragözdü, ayrıca müvekkillerini satıp, ceplerinden boşuna para çekiyorlardı. Ama hâkimin karşısına çıktılar mı hepsi suspus oluyor, hâkim kudretli olduğu için o ne isterse onu yapıyorlardı, müvekkilleri biçareler ise gıklarını çıkaramayıp, sonucu kabul etmek zorunda kalıyorlardı (davalının ifade şekli). Salaì sözlerine şunu da ekledi, daha önce anılan babalığı Leonardo da Vinci

bile, davalının ifadesine göre ağır ruhsal bunalım ve kronik hafıza kaybı sorunları yaşamasına rağmen, bu konuda kendisiyle hemfikirdi.

Hâkim, avukat reddini kayda geçirdi ve sorguya başladı. Birinci soru: Davalı, son haftalar içinde Roma'da ne yapmıştı?

Salaî, kendisine kalsa Roma'ya gitmeyeceğini, ama Da Vinci'ye bir hizmette bulunabilmek için bunu yaptığını söyledi. Sözünü ettiği hizmet, Da Vinci'ye kozmografya ile ilgili bir kitap temin etmektir, Da Vinci bu alanla çok ilgileniyor olsa da, kitabı bizzat edinebilecek durumda değildi. Davalı, niyetinin kesinlikle kanunları çiğnemek olmadığını, sadece ve sadece Da Vinci'nin verdiği görevi yerine getirmek üzere Roma'ya gittiğinin altını çizdi. Davalı bunun üzerine mahkeme salonundaki havanın çok ısındığını, soruları yanıtlarken çok yorulduğunu söyledi, mahkemeye teşekkür etti, ayağa kalktı ve sorgu yargıcıyla vedalaştı.

Muhafızlar Salaî'yi zor kullanarak yerine oturtup mahkeme önünde saygılı davranması konusunda bir kez daha uyardılar. Sorgu yargıcı davalıya gerçeği, sadece gerçeği söyleme sorumluluğunu hatırlattı ve Salaî'yi kafasının üzerinde çok ağır suçlara dayalı bir tutuklama emrinin sallanıp durduğunu unutmaması konusunda ikaz etti. Sonra Salaî'ye kendi eliyle yazdığı bir mektubun kopyası gösterildi; tutuklandığı sırada mektup, sanatsal bir anlam taşımayan bir soneyle birlikte üzerinde bulunmuştu.

Babalığı Üstat Leonardo da Vinci'ye yönelik mektup şöyledir:

Sevgili babalığım,

benci ve Vespucci ile yapacağınız münazaralar nedeniyle şu kahrolası kozmografya kitabımı temin edeyim diye beni Roma'ya gönderdiğiniz için size lanetler edebildim; zira siz ve sizin dostlarınız yüzünden en berbatından bir talihsizliğin içine bat-tım... Almanların büyük tantana kopardığı şu yeni büyük keşif yüzünden Roma'nın nasıl karmakarışık bir durumda olduğunu bilemezsiniz.

Ama bu size şimdi açıklayamayacağım çok gizli bir durum, çünkü bu keşif yüzünden tahmin ediyorum ki yakında kızılca kıyamet kopacak.

*Sadık kulunuz,
Salaî*

Davalı, mektubun şimdiye kadar mahkemeden saklamış olduğu bilgiler içermesi nedeniyle suçlandı. Ardından Salaî'den söz konusu mektubun ne anlama geldiğini açıklaması istendi. Uyarı olarak da kendisine kırbaç gösterildi.

Salaî sözlerini tashih ederek, aslında biraz düşündüğünde mahkeme salonunun hiç de sıcak olmadığını, aksine insanın kendini burada rahat hissedebileceğini söyledi, özellikle de sorgu yargıcını çok sempatik bulduğu için orada kalmaya hazır olduğunu, şimdi ise yüksek mahkemenin kendisinden istediği bütün, gerçekten bütün açıklamaları yapmaya razı olduğunu ifade etti.

Ama elbette ki mahkemeden kendisine birkaç saat tanınması için ricacı oldu, çünkü Roma yolculuğu sırasında meydana gelen olayları en doğru sırasıyla ve hatasız olarak canlandırarak yazılı notlar halinde vermek istemekteydi.

Sorgu yargıcı kanun maddelerini vs. vs. inceledikten ve duruşma kâtibiyle bir süre görüştüktan sonra davalının ricasını uygun gördü, Salaî'nin hücrelerine geri götürülerek kendisine kalem, tüy ve mürekkep verilmesini emretti. Sonra davalıyı yazacağı yazıda gerçeklere, sadece gerçeklere yer vermesi ve seyahati boyunca uğradığı bütün meskûn mahalleri kâğıda geçirmesi konusunda uyardı.

Yargıç ayrıca Salaî'nin notlarının ertesi gün ivedilikle mahkemeye teslim edilmesini ve kayıtlara geçirilmesini buyurdu. Durumun ciddiyeti göz önünde bulundurularak, üç kâtibin acilen üç nüsha hazırlamasını, vakit kaybetmeden okuyabilmesi için bunların kendisine bizzat teslim edilmesini istedi.

Sorguya ertesi gün, davalının söz verdiği notların okunmasından hemen sonra devam edilmesine karar verildi.

Oturum saat 11’de kapatıldı.

BABALIĞI RESSAM VE MİMAR
LİONARDO DA VİNCİ NAMINA
ROMA'YA YAPTIĞI SEYAHATE DAİR
SALAİ'NİN GERÇEĞE UYGUN VE SAMİMİ NOTLARI

Bu seyahatle ilgili bilinmesinde yarar olan bütün önemli olayları içermesinin yanı sıra, Signior Notarius için anlamsız zaman kaybı teşkil edeceğinden gereksiz ve sıkıcı olanlar atlanmıştır.

Yüce gönüllü ve çok saygıdeğer Signior Notarius,

beni bu zindan hücrelerine koydurduğunuz için size öncelikle çok çok teşekkür etmek isterim, burası bana oldukça rahat ve huzurlu geldi, özellikle ortalıkta kırbaç görünmediği için çok rahatım, sebebini bilmiyorum ama kırbaç beni pek öfkeliendiriyor.

Yazarken yaptığım kimi hatalardan dolayı beni lütfen bağışlayın, birincisi ben halk çocuğuyum ve Lionardo'dan yıllardır ders almıyorum, çünkü yazı yazmak acayip zor bir iş ve beni serseme çeviriyor, ikincisi dışarıda hava güzelse, o zaman gezmeye çıkıp ağaçları, güneşi, Fiorenza'nın¹ soylu saraylarını seyrediyorum, Fiorenza benim memleketim, Tanrı bu şehri ve onu bilgece yöneten ulu Gonfaloniere Pier Soderini'yi korusun. Ben ayrıca sokağa çıkıp güzel bir avratı süzmeye de bayılırım, buna karşın Lionardo hep evde oturur ve okur, çizer, resim yapar, çalışır ve sağdan sola yazabilmek için didinip durur ve hayalinde canlandığı şu uçan ama hiçbirisi de çalışmayan makinelere kafa patlatır.

Şu Roma yolculuğu hikâyesini size birazdan iyice anlatacağım, o zaman buradaki işimiz biter ve siz beni zindandan çıkarırsınız, çünkü benim yapacak dünya kadar işim var, penceremin önündeki yumurtayı sulamam lazım, yoksa kuruyup gidecek.

Hepiniz gördünüz zaten, Sbirro'ların üzerimde bulduğu²

1 Floransa. (ç.n.)

2 Sbirri (çoğ.), 19. yüzyıla kadar İtalya'da yargı sistemi adına çalışan jurnalcilerdi; aynı zamanda cellat uşaklığı, silahlı muhafızlık görevlerinde de bulunurlardı. (ç.n.)

mektuptan Lionardo'ya bir kitap temin etmek için Roma'ya gittiğim apaçık anlaşılıyor, size de başta söylediğim gibi yani, işte şunları yazmışım: Şu kahrolası kozmografya kitabını temin edeyim diye beni Roma'ya gönderdiğiniz için size lanetler edebilirdim. Bakın işte, size yalan söylemiş miyim?

Babalığım dağ gibi kitap yığmaya bayılır, ama içlerinde ne yazdığını yemin ederim bilmez, çünkü çoğu Latince'dir ve kendisi bundan çok utanıyor olsa da Latince'den zerrece haberi yoktur, zira bu dili öğrenmeyi hiçbir zaman başaramadı. İnsanlar evine geldi mi raflardaki kıyamet gibi kitapları görürler, mesela Crescenzo'nun tarım kitabı, Livio'nun Dekadları ya da Frezzi'nin¹ Quadriregio'su ve daha bir sürüsü, hepsini saymaya kalkacak olsam mahşer gününe kadar bu hücrede oturmam gerekirdi, bu da olmaz tabii, çünkü dediğim gibi aksi halde pence-rem'in önündeki yumurta kuruyup gider.

İnsanlar bu koca koca kitapları görünce, ooo bu Lionardo gerçekten çok büyük bir adam olmalı diye düşünür; Lionardo astroloji, kozmografya, geometri ve denizcilik vs. vs. konularında o kadar çok kitap okumuştur ki, normal bir insanın bunları değil okuması, düşünmesi bile kafasının içini gümbür gümbür ettirir.

Her neyse, ben aslında Lionardo'nun bu eserler hakkında dostlarıyla mesela Giovanni Benci ve Vespucci ile sık sık konuştuğunu söylemek istemiştım, bu ikisi, dünya coğrafyasının açıklandığı kozmografya ile yakından ilgilidir, bu yüzden mektubumda Benci ve Vespucci'ye de yer verdim, zaten bu da size yalan atmadığımın bir ispatı değil mi, Signior Notarius, ne dersiniz?

Bu durumda ben de Roma'ya doğru yola koyuldum, Treggi, Ponte de la Vane, Bastardo, Castiglion Fiorentino, l'Ossaia,

1 Salai'nin notlarının içeriğinin doğruluğu bu ve benzeri detaylardan ortaya çıkıyor. Saydığı kitaplar (Piero de Crescenzi'den *De Agricultura*, Titus Livius'dan *Dekadlar* ve Frederica Frezzi'den *Quadriregio* şiiri) gerçekten Leonardo'nun kütüphanesinde mevcuttu. (Kırş., G.D'Adda, *Leonardo de Vinci e la sua libreria. Note di un bibliografico*, Milano, 1873.)

Castiglione del Lago, Castel de la Pieve, Ponte Carnaiolo'dan, incecik lavta tellerinin yapıldığı Orvieto şehrinden, Capraccia, Montefiascone şehrinden, Viterbo şehrinden, Ronciglione Şatosu'ndan, Monterosio, Baccano'dan, sonra La Storta'dan geçip Roma'ya vardım, bu toplam on sekiz posta durağı¹ demekti.

Mektubumda Cermanya'dan gelmiş Almanlardan da söz ettim, şimdi size bunun nedenini açıklayacağım. Roma'da Lionardo'nun istediği kitabı tam bulmuştum ki, siz tesadüfe bakın, yedi yıl önce Lionardo ile ilk kez Roma'ya gittiğimde tanıştığım hizmetli kıza rastgeldim.

Hizmetlinin adı Dorothea ve kendisi Alman, ayrıca onun çok özel biri olduğunu söylemem gerekiyor; demek istiyorum ki o güne kadar gördüğüm en esaslı avrat, çünkü bembeyaz parıldayan dişleri, sarı saçları ve bitmek bilmeyen upuzun bacakları var ve de mavi gözleri ve bir çocuğunki gibi çok çok açık bir teni, kısacası onun gibileri bizim Fiorenza'da –Tanrı bu şehri ve onu bilgece yöneten ulu Gonfaloniere Pier Soderini'yi korusun– bulmak pek bir zordur. Kızın bunların ötesinde önünde (bunu, beni doğru anlamanız için açıklıyorum) yusuvarlak ve patlayıverecekmiş gibi dipdiri duran iki güzel topu var, sokakta yürürken insanlar hayretle ona bakıyor, ağızları, sanki çeneleri yere düşüp yerde bir çukur meydana getirecekmiş gibi açık kalıyor.

Yani Signior Notarius, şu Dorothea'yla Roma'da karşılaşmak inanılmaz bir sürpriz oldu, zira onun gibi azgın bir dişiye onca zamandan sonra tekrar görmek, ölüleri bile yattığı yerden kaldırmak gibi bir şeydi, ayrıca ben Dorothea'nın dönmek üzere Almanya'ya gittiğini sanıyordum, hayır, öyle olmamış, babasıyla birlikte İtalya'da yerini bana söylemediği bir yerde kalmış, daha sonra tek başına Roma'ya dönmüş.

Kızı çok sıcak bir şekilde selamladım, o benden de sıcaktı,

1 Salai'nin anlattığı Floransa'dan Roma'ya kadarki yolculuk etaplarının, dönemin yazarlarının 17. yüzyılın sonlarına kadar değişmeyen seyahat notlarıyla örtüşüyor olması gerçeği, Salai'nin anlattıklarının güvenilirliğini kanıtıyor. (Krş., örneğin O. Codogno, *Nuovo itinerario delle post e per tutto il mondo*, Venedik, 1676.)

evet detayları atlamayayım, birlikte bir sürü zaman geçirdik, hem gece hem gündüz, ama gece oldu mu uyku muyku yoktu, başka şeyler yaptık Signior Notarius. İki erkek olarak bu konuda birbirimizi anlarız, değil mi? Ne var ki –ki bunu söylemiştim– Dorothea ile birlikte babası ve bazı Alman arkadaşları da Roma’daydı, Almanlar bulsalar İtalyanları bir kaşık suda boğacakları için, Dorothea ile görüşmemizi, zaten onlara göre başka şeyler söz konusu bile olamazdı, istemediler.

Almanlar sonunda Dorothea ile geceleri de görüştüğümüzü anladılar (mektupta “keşifler” kelimesi bunun için kullanıldı), bana, Sevgili Salaì, neden güzelim Fiorenza’na defolup gitmiyor-sun? dediler. Onları anladığımı söyleyebilirim, yerlerinde olsam aynı şeyi yapardım, avratlar yüzünden çekişip didişmeyi çok yorucu ve iğrenç bulduğum için sonunda ben de çekip gittim, bununla ilgili detayları size burada anlatmayacağım Signore Notarius, çünkü bence gerçekten bir fayda sağlamaz, siz de aynı fikirde değil misiniz?

Bu arada Salaì’nin Alman Dorothea ile ahlaksız işler yapan kişi olduğunu herkes öğrenmişti, işte bu sebepten mektuba şu cümleyi yazmıştım: Bu keşif yüzünden tahmin ediyorum ki yakında kızılca kıyamet kopacak.

Burada hava atan biri gibi görünmek istemem, Signior Ekselansları, ama avratlarla aram oldukça iyidir, şu Dorothea davası yüzünden artık Roma’nın bütün erkekleri biliyor ki, Salaì geldi mi karılarının iplerinin ucunu sıkı tutmaları lazım, hani şu köpeklerin ipine asılmak gibi, yoksa karıları iki-üç saat Salaì ile çalılıkların arkasında kaybolur, sonra da yarı parçalanmış don ve mutlu suratlarla ortaya çıkarlar. Ama bu şekilde nam salmamın tek sorumlusu Almanlardır, çünkü Dorothea ile aramdaki aşna fişneyi bir sürü insana anlatmışlar, işte bu yüzden mektubumda şu cümle yazılı: Almanların büyük tantana kopardığı şu yeni büyük keşif yüzünden...

Ben de artık bir gün Roma’yı terk etmeye karar verip memle-

ketimiz Fiorenza'ya döndüm, sorduğunuz için söylüyorum, La Storta, sonra Baccano, Monterosio, Ronciglione Şatosu, Viterbo şehri, Montefiascone şehri, Capraccia, incecik lavta tellerinin yapıldığı Orvieto şehri, Ponte Carnaiolo, Castel de la Pieve, Castiglione del Lago, l'Ossaia, Castiglione Fiorentino, Bastardo, Ponte de la Vane, Treggi'den geçip Fiorenza'ya vardım, bu toplam on sekiz posta durağı demektir.

Eh, hallettik, çok güzel, yani demek istiyorum ki, şimdi her şey açıkça ortada ve siz beni bu zindandan çıkarabilirsiniz, tamam, Tanrı şahit burası güzel bir yer, aslında burada kalıp sizler ve Sbirro'lar ile günlerce sohbet etmek hoşuma da giderdi, ama benim problemim dediğim gibi işimin çok olması, özellikle pencere önündeki yumurtayı sulamam lazım, aksi halde kurur, ayrıca biraz da babalığımı merak ediyorum, o aptalı, yani Lionardo'yu, çünkü o tek başınayken hiçbir şey beceremez, ben olmadım mı, cellat aşkına nasıl yazılır bu, başına bir bela gelir hep.

En kibar ve derin saygılarımla,
Salaì

Salaì'nin notları okunduktan sonra duruşmaya yeniden başlandı.

İlk şahit içeri alındı, davalıyla yüzleştirildi.

Kâtibin sorusu üzerine, şahit adının Andrea Del Carretto, yaşının yirmi dokuz olduğunu, Floransa'da doğduğunu ve halen orada ikamet ettiğini söyledi. Mesleğinin, Roma ve Floransa arasında çalışan posta seferi için at kiralamak olduğunu belirtti. Salaì'yi uzun yıllardan beri tanıdığını doğruladı.

Yargıç, bu yüksek mahkemeye bağlı Sbirro'lar tarafından belirlendiği gibi, şahidin birkaç gün önce Roma'da bulunduğunun, Roma'dan acilen Floransa'ya dönebilmesi için Salaì'ye bir at kiraladığının doğru olup olmadığını sordu. Del Carretto soruyu, evet, diye yanıtladı. Atı Salaì'ye kiralamıştı, Salaì, her ikisi de Floransa'ya döner dönmez atı kendisine iade edeceğine ve

ücreti ödeyeceğine söz vermişti. Ancak şahidin ifadesine göre, Salaì ortadan kaybolmuştu ve atın başına ne geldiği bilinmiyordu. Del Carretto'nun bir süre önce arkadaşlarından duyduğuna göre, davalı atı büyük bir olasılıkla satmıştı, çünkü Pistoia'lı bir tüccar birkaç gün önce Floransa'da kendi atına tıpatıp benzeyen bir at satın almıştı.

Yargıç şahide, Salaì'nin Roma'dan apar topar ayrılarak Floransa'ya dönmesinin sebebini sordu. Del Carretto bu soruyu şöyle cevapladı, davalı kendisine hayatının tehlikede olduğunu söylemişti, çünkü her yerde kendisini arayan, bulunca da canına okuyacak (şahidin ifade şekli) adamlar vardı, sebebi Salaì'nin müthiş sırlar keşfetmiş olmasıydı, biri bunlara inanmış olmalıydı. Ayrıca Roma'da babalığı Üstat Leonardo da Vinci adına temin edeceği kitap esrarengiz bir şekilde çalınmıştı, bu yüzden babalığının, Tanrı onu kahretsin (şahidin ifade şekli), onu soktuğu bu tehlikeli durumdan kurtulmak için bir an önce tüymekten başka bir şey düşünemez olmuştu.

Şahit bunları söyledikten sonra Salaì'ye döndü, onu atını kendisine geri vermekle suçladı, sahtekâr ve vefasız olduğunu söyleyerek hakaret etti.

Yargıç Salaì'ye, şahidin söylediklerine karşı bir sözü olup olmadığını sordu.

Salaì cevap vermek yerine Del Carretto'ya döndü, arkadaş olduklarını hatırlattı. Adli makamlar önünde arkadaşının kendisini neden kötülemeye çalıştığını anlamadığını söyledi, bu acaba Del Carretto seyahatleyken bir seferinde onun karısını şişe geçirmiş olmasının (davalının ifade şekli) intikamı mıydı?

Del Carretto, Salaì'nin sefil bir bok herif ve dolandırıcı (şahidin ifade şekli) olduğunu, at hırsızlığı ve dolandırıcılığı ona pahalıya ödeteceğini söyleyerek karşılık verdi. Şahit sözlerine bir dizi tehdit ve hakaret daha ekledi, ancak sorgu yargıcı bunları tutanağa geçirtmek istemedi. Salaì benzeri ifadelerle karşılık verdi, ayrıca şahidi tavra yapmak ve yalancı tanıklıkla suçladı.

Şahit oturduğu yerden doğruldu, davalıya tükürdü, bunun üzerine davalı ayakkabısını çıkarıp bütün gücüyle şahidin üzerine fırlattı, Del Carretto'nun sağ gözü ciddi şekilde yaralandı. Muhafızlar devreye girdi, tarafları yatıştırdı. Şahidin ve davalının sert bağırışmalarını kendi sesiyle güçlkle bastırabilen yargıç, kavga edenleri ağır cezalarla tehdit edip, şahide söyleyecek başka sözü olup olmadığını sordu.

Del Carretto, Salaì'nin, bu pis hırsız ve dolandırıcının (şahidin ifade şekli) derhal cezalandırılmasını, atın satışından elde edilen paranın kendisine ödenmesini talep etti. Ayrıca Salaì'nin tırnaklarının sökülüp, dilinin kopartılmasını, en az yirmi yıllığına zindanlara atılmasını istedi.

Yargıç, şahidin ve Salaì'nin ifadelerinin kayıtlara geçmesini emretti.

Ardından gözünü doktora muayene ettirmek üzere muhafızlar Del Carretto'yu dışarı çıkardı. Yargıç, Salaì aleyhine, atı haksız sahiplenme ve dolandırıcılıktan yeni bir davanın daha açılmasını sağlamak için, şahidin bir kez daha dinlenmesini istedi.

Salaì söz istedi. Yargıç bu isteği reddetti, kendisine söz vermek yerine Salaì'yi ifadesinde birçok önemli gerçeği atlamış olmakla suçladı: Kendisi bir cinayetten haberdardı, babalığı için temin ettiği kitap çalınmıştı, ayrıca Roma'dan kaçarken Floransalı bir vatandaşa karşı ağır bir suç işlemişti.

Davalı sustuğu için, yargıç onu on beş kez kırbaçlanmakla tehdit etti ve muhafızlara kendisini yan odaya götürmelerini emretti. Roma engizisyon mahkemelerinde de geçerli olan kurallara göre davalının işkenceye karşı koymadan dayanabilmesi suçsuzluğunun açık kanıtı kabul edilir, bu durumda davalı derhal serbest bırakılır. Aksi halde açık itiraf elde edene kadar, sorgunun devam etmesi gerekir.

Davalı, muhafızların ellerinden kurtulmaya çalıştı, ama adamlar kendisini sıkıca kavrayıp işkence odasına götürdüler. Salaì bir yandan Salaì hiçbir şeyden korkmaz, bir adamın acıya

nasıl dayanabileceğini şimdi hepiniz göreceksiniz türünden şeyler söyledi.

Oturum saat 9'da kapatıldı.

Yaklaşık yirmi dakika sonra sorgu yargıcı, duruşma kâtibi ve üç muhafızın katılımıyla sorguya devam edildi. Yargıç, kırbaçla yapılan sınamanın sonucunu sordu. Muhafızlar, Salaî'nin işkenceyi yüreklilik ve sükûnetle beklediğini, ancak ikinci kırbaçtan sonra Aman Tanrım, imdat, kurtarın beni, mamma mia, yeter, tamam yeter, kabul, konuşacağım, bütün gerçeği anlatacağım, ama şimdi kesin, lütfen! dediğini bildirdiler.

Yargıç Salaî'ye tutumunu değiştirmeye, mahkemenin sorularını şu andan itibaren dürüstçe cevaplandırmaya hazır olup olmadığını sordu.

Davalı, on beş kırbaç darbesinin kendisinde daha önce anlayamadığı bir nedenden tutukluk yapmış anıların hafızasında aniden canlanmasını sağladığını, şimdi hepsini tamamen net bir şekilde hatırladığını söyledi.

Bunun üzerine, az önce sözü edilen atı Roma'da Del Carretto'dan ödünç aldığını kabul etti, ama amacının kendisiyle Floransa'da karşılaşır karşılaşmaz atı kesinlikle iade etmek olduğunu anlattı. Ama Floransa'ya döndüğünde, Del Carretto'nun cebinde kolaylıkla taşıyabileceği paraya daha fazla memnun olacağını düşünmüştü, sonuçta kocaman ve ağır bir at için ahır, su, arpa gerekirdi, kısacası hepsi kocaman bir dertti. Pistoia'lı bir tüccar bulmuştu, adam atın parasını hemen ödemişti, Salaî ondan bu parayı ertesi gün Del Carretto'ya teslim etmek üzere gönül rahatlığı içinde almıştı.

Yargıç, davalının kitap hırsızlığı ve bir cinayet gibi çok vahim

noktaları gizlediğini hatırlatıp, bu konularda açıklama istedi.

Yargıcın sorularını itinayla yanıtlayabilmesi için Salaî kendisi-ne biraz süre tanınmasını istedi, çünkü sırtındaki ağırlar o an için gerektiği şekilde konsantre olmasını engelliyordu. Bu nedenle, daha önce verdiği bilgileri detaylandırmak ve tamamlamak üzere, yeni notlar yazmasına izin verilmesini rica etti.

Yargıç, duruşma kâtibiyle kısa bir görüşme yaptıktan sonra davalının ricasını kabul etti. İkinci notların hiçbir erteleme olmaksızın ertesi sabah 6'da önüne konulmasını, yazılacakların içinde gerçeğin ta kendisinden başka hiçbir şey bulunmamasını, ayrıca Salaî'nin seyahati boyunca uğradığı tüm meskûn mahallere yer verilmesini istedi.

Söz konusu yazının okunmasından sonra sorgu devam edecektir.

Oturum saat 10'da kapatıldı.

BİR ÖNCEKİNDEN DAHA KESİN OLAN
YENİ NOTLAR
LİONARDO ADINA BİR KİTAP TEMİN ETMEK ÜZERE
SALAİ'NİN ROMA'YA YAPTIĞI SEYAHATE DAİR

Signior Notarius'un bilmek istediğı
bütün detayları bu kez içermektedir;
hatta işi garantiye almak için, büyük ihtimalle
onun umurunda olmayanları bile...

Şanlı ve pek asil Signior Notarius,

öncelikle, kendimi daha iyi anlatmam ve Roma'da başıma gelenleri daha ayrıntılı aktarabilmem konusunda bana merhamet ettiğiniz için size teşekkür ediyorum, binlerce kere ellerinizi ve ayaklarınızı öpüyorum, aksi halde Salai sanki bir yalancıymış gibi görünecekti. Oysa bütün mesele birkaç ayrıntıdan ibaret, zaten öyle bilmem ne kadar değil, sadece birkaç gün Roma'da kalmış biriyim, ama size şimdi kafamı dağıtmayacağıma dair söz veriyorum.

Tam da kırbaçlandığım yerden sırtım şu an deli gibi ağrıyor, ama şansına bu ağrı bu gece uyanık kalmamı sağlayacak, zaten şu saman yatağa uzanacak olsam yaralarım çok pis ağrırdı, bu yüzden bu notları size, en insaniyetli ve en saygıdeğer Signior Notarius, yarın sabaha kadar mutlaka hazır edeceğimi düşünüyorum. O zaman beni bu zindandan çıkarırsınız, bir sürü işim var benim, mesela pencerenin önündeki yumurtayı sulamam lazımdır, yoksa kuruyup gider, bunu belki söylemişimdir.

Şimdi, mutlaka hatırlayacağınız üzere, Roma'da babalığım Lionardo için almam gereken kitap kozmografya üzerine idi, yani şöyle söyleyeyim bütün dünyanın coğrafyasını, denizleri, gölleri, nehirleri, dağları hatta bir süre önce keşfedilmiş ülkele-ri anlatıyor. Bu kitap Lionardo'ya yeni bir dünya haritası yapmak istediği için lazım, bu haritada kıtaların, yani dünyanın parçalarının, sadece üç değil dört tane olduğu görülecek, çünkü

Avrupa, Asya ve Affrika dışında şimdi bir de Amerika var, şu ünlü Amerigo Vespucci'nin keşfettiği Yenidünya.

Mektubuma işte bu yüzden Benci ve Vespucci'nin isimlerini yazdım, babalığım onlarla sık sık matematik, fizik ve kozmografi üzerine sohbet eder. Bu Benci'nin elinde Lionardo'nun yaptığı bir dünya haritası var, Vespucci de hepinizin bildiği gibi Amerika'yı keşfeden ve Amerika'ya adını veren¹ şu ünlü Amerigo Vespucci ile aynı aileden geliyor.

Vespucci ve Benci son aylarda sık sık Lionardo'ya gelip onunla okyanusun karşı tarafında keşfedilen bu Yenidünya'yı konuşuyorlar. Lionardo ile yaptıkları son konuşmayı özellikle hatırlıyorum, çünkü ben de oradaydım, ama kapının arkasına saklanmışım, zira Signore Notarius, babalığımın konuklarının gözünde bilge adamı oynamak için onlara anlattığı zırvaları dinlemeye bayılıyorum ve fırsatı yakaladım mı onunla dalga geçiyorum, onu öfkeden deliye çeviriyorum. Lionardo aslında doğduğu köy olan Vinci'deki köylüler gibi her şeyden bihaber, ama sanki daha üstün biriymiş gibi davranmaya bayılır, ziyaretçilerinin önünde ciddi bir surat takınma numarasını çok iyi bulmuş, sanki kafasının içinde çok gizli, olağanüstü fikirler dolanıyormuş gibi bakar, o zaman herkes, hmm, bütün önemli beyinler gibi herhalde bu Lionardo da içine kapanık biri olduğu için ağzından laf çıkmıyor, diye düşünür. Ama aslında Lionardo konuklarının arkasından kapıyı kapattığı ve onlar gittiği zaman gerçek anlamda mutlu olur, cahilliğini gizlemeyi bir kez daha başardığı için rahatlamış olarak derin bir iç geçirir.

---

1 16. yüzyıl başlarında bütün Avrupa'da, Amerigo Vespucci'nin yeni kıtayı sık sık ziyaret ettiğini açıkladığı matbu mektuplar dolaşırdı. Bu mektuplar kimsenin tanımadığı bu Floransalı tüccara fevkalade bir şöhret kazandırdı. Leonardo'nun dostlarından olan Giorgio Antonio Vespucci (1453-1512), Amerigo Vespucci'nin amcasıydı. Leonardo'nun elyazmalarından anlaşıldığı gibi (krş., *Kodex Atlantico*, s. 331 sağ ve *Kodex Arundel*, s. 190, 191) Giovanni Benci'nin elinde Leonardo'nun yaptığı bir dünya haritası vardı ve kendisi büyük ustayla sık sık kitap değiş tokuş ederdi. *Kodex Atlantico*'dan alınan bazı çizimlerin gösterdiği gibi (s. 178 ön sayfa a, s. 279 arka sayfa b; krş., E. Carisi, *I disegni geografici di Leonardo da Vinci*, Roma, 1941) Leonardo haritacılıkla yoğun bir şekilde ilgilenirdi.

Durun yahu, ben aslında ne anlatmak istiyordum bakayım, ha evet, o ziyaretinde Vespucci dedi ki, oo benim yeğenim Amerigo Vespucci ne büyük bir kahraman, kalktı Amerika'yı keşfetti! Evet, ne büyük bir vatansever, dedi Benci, onun sayesinde Fiorenza gerçekten ebedi bir şöhrete sahip oldu, çünkü artık Amerika'yı Fiorenza keşfetti ve şehrimiz böylece tüm coğrafik keşiflerin kraliçesi oldu denebilir. Lionardo da, evet değerli dostlarım, dedi, hakikaten haklısınız, ama sesi çok ikna edici çıkmıyordu.

Şunu ilave etmem lazım, Benci ve Vespucci konuşmanın devamında dedi ki, antikçağın en büyük coğrafyacısı Batlamyus, ta ki Fiorenzalılı Palla Strozzi tarafından yeniden keşfedilip, bizim burada Fiorenza'da Yunanca dersleri veren Emanuele Crisolora tarafından tercüme edilene kadar yüzyıllar boyu unutulmuştu.¹ Batlamyus'un haritaları çok çok eski Yunanca asıllarından günümüze ilk kez iki Fiorenzalılı Francesco de Lapacino ve Domenico de Lionardo Buoninsegna tarafından kopyalanmış, Batlamyus ve diğerlerinin yaptığı antik dünya haritalarında şehrimiz her seferinde daha düzgün ve daha ayrıntılı çizilmiş sonunda bu haritalar basılmıştı. Ah evet, sevgili Benci, ah evet sevgili Vespucci, memleketimiz nasıl yüce, sizler ne kadar haklısınız! İkisi de birbirlerini karşılıklı pohpohlayıp durdu, o esnada babalığım suspus oturuyordu, o kadar zaman çenesini tuttu mu, onu çok iyi tanıdığım için bilirim, biri diğerini övdü diye kıskançlıktan her bir yeri şişer. Çünkü Lionardo kendini büyük bir sanatçı sanır, oysa cebinde tek Heller'i² yoktur. Halbuki doğru dürüst resim çizmekten âciz ötekiler hem para hem şöhret sahibidir, onlar Lionardo kadar iç gıcıklayıcı avrat resmi yapamazlar (ama bana sorarsanız Signior Notarius, Lionardo'nun resmettiği avratlar bana biraz şapşal geliyor, kabaca tahmin edersem, bunlardan hiçbiri tokmağı doğru

1 Bu ve izleyen satırlarda Salai'nin raporunun doğruluğu anlaşılıyor, çünkü burada değinilen ve söz konusu dönemde bir hayli yaygın olan tarihi bilgilerin hepsi doğrudur. Krş., R. Almacia, *Il primato di Frenze negli studi geografici durante i secoli XV e XVI*, Floransa, 1963.

2 Heller, dönemin madeni parası. (ç.n.)

dürüst içine alamaz, tabirimi bağışlayın, ama haksız mıyım?)

Ne diyordum, Lionardo dostlarıyla konuşup ama içten içe kısıkançlıktan ölürken, odanın arka tarafında aaahhh, uuuaaahhh, diye sesler yükselir, Lionardo nefes alamayacak hale gelir, bağırsakları sıkışıp tepiştiği için soluk soluğa kalırdı (uzun yıllardır onunla yaşıyorum Signior Notarius, bunun ne demek olduğunu çok iyi bilirim, zira eskiden bu konuda bana dert yanardı), böyle bir sıkışma hali bize hoşlanmadığımız bir şey söylendiği, bir de bunu söyleyeni cehennemin dibine gönderemeyeceğimiz zaman hepimizin başına gelir.

Yani diyordum ki, babalığıma zahmet çektiren o berbat sıvılardan Benci ve Vespucci hiçbir şey anlamadıkları için zırvalarına devam ederlerdi. Evet, sevgili dostum Benci, haklısınız mirim Vespucci, peki kıymetlim Benci, hemşerimiz Pietro de Massajo'nun ne büyük bir kahraman olduğunu, bütün Toskana, İtalya, İspanya, Fransa, Habeşistan ve hatta kutsal toprakların haritalarını çizdiğini bilir miydiniz? Ve siz aziz Vespucci, hemşerimiz Cristoforo Buondelmonti hiç aklınıza geldi mi, bu kişinin sekiz yıl boyunca Ege Denizi'nde Yunan adaları çevresinde dolaşarak durduğunu, onların hepsini çok titiz bir şekilde çizip ortaya güzel bir harita çıkardığını, şimdi onun sayesinde herkesin kaybolmadan yolunu bulduğunu düşündünüz mü? Ah evet, bu nasıl yüce bir kazanç, gerçekten büyük bir adam o! Sonra tabii Kolomb'un arkadaşı Fiorenzalı Paolo del Pozzo Toscanelli, hele bir de gelmiş geçmiş en büyük coğrafyacı, sonra bütün Şarkı ve Affrika'yı dolaşmış, bu bölgeleri benim paltomun cebini tanıdığım kadar iyi bilen Benedetto Dei var. Hindistan ve Çin'e gitmiş Giovanni da Empoli ile Asya'yı yukarıdan aşağıya dolaşmış olan Piero de Andrea Strozzi'yi de unutmamak lazım. Ah evet dostlarım, dedi Benci ve şarap kadehini kaldırdı, Fiorenza'nın, coğrafyanın kraliçesi ve imparatoriçesinin şerefine içelim, kadehimizi bir de Pier Soderini'ye, ulu Gonfaloniere'mize kaldıralım. Kaldıralım kadehleri! diye Lionardo ve Vespucci tekrarladılar,

kapı arkasından kadehlerin ding dong, şarabın da gluk gluk yaptığını duydum, ama bu arada kendi kendime, bahse var mısın, birazdan Lionardo patlayacak, dedim.

Ve gerçekten de, bu övgü yağmurunda kendini sayısız rakamlar arasında koca bir sıfır gibi, yani bok kadar değersiz hissedenden babalığım dayanamayarak ağdalı bir tonda şunları söyledi. Sevgili Benci, sevgili Vespucci, aslında size bundan henüz bahsetmek istemiyordum, ancak sizlerin bilgece ve asil konuşmalarınız beni size itirafta bulunmaya zorladı, şöyle ki Fiorenza'nın şanlı başarılarına coğrafya alanında kendim de katkıda bulunmaya bir süre önce karar verdim.

Öyle miii? diye sordu iki adam büyük bir merakla, zira onlar Lionardo'yu yakından tanımazdı ve başka Fiorenzalılara övgü yağdırılması halinde babalığımın bağırsaklarında baş gösteren sıkışıp tepişmeden haberleri yoktu. Aynen öyle, dedi Lionardo, insan gözünün bugüne kadar gördüklerinden çok daha güzel, çok daha değerli yeni bir dünya haritası hazırlıyorum, biter bitmez hayranlıkla seyredebileceksiniz. Çok beğeneceğinizden eminim, çünkü yeryüzünde sadece üç kıta bulunmadığı ilk kez görülebilecek, yani sadece Avrupa, Asya ve Affrika değil, Amerika'nın da aralarında bulunduğu dört kıta var. İşte böylece sevgili Vespucci ve sevgili Benci, herkes Amerika'nın bir Fiorenzalısı, yani yeğeniniz Amerigo tarafından keşfedildiğini konuşacak. Bir de aynı zamanda en güzel en yeni ve en önemli dünya haritası Fiorenza'nın sadık kölesi, yani bütün tevazumla bendeniz tarafından yapılmış olacak.

İki adam tabii ki şunları söyledi: Bu nasıl bir sürpriz, oo nasıl güzel bir haber, nasıl güzel bir fikir, tebrikler, Lionardo Usta. İşte o andan itibaren babalığım normal nefes alıp vermeye başladı, soluması ve bağırsak sıkışmaları kesildi. Sonra iki adam mutlu mesut gitti ama Lionardo hiç istemeden arkalarından kapıyı neredeyse çarparak kapattı, çünkü sıkışmalar yeniden başlamış, Lionardo daha da öfkelenmişti: Benci ve Vespucci'yi etkilemek

için pek güzel kıvırmıştı ama şimdi iyi bir numara uydurması gerekiyordu, yoksa rezil olurdu, iyi de bu numara ne olacaktı?

Benci ve Vespucci'ye anlattığı bu haritayı ortaya çıkarabilmesi için kesinlikle yardıma ihtiyacı vardı, öyle ya herkesi her şeyi bildiğine inandırmak istiyor, ama aslında kitaplardan ve çizimlerden başkalarını taklit ediyordu. Ama kendisiyle konuştuğunuzda, Signior Notarius, lütfen size bütün bunları anlatmamışım gibi davranın, olur mu?

Benci ve Vespucci ile yaptığı bu konuşmadan birkaç gün sonra Lionardo beni bir köşeye çekti, fısıldayarak dedi ki, geçen yıl Almanya'da birisi, içinde yepyeni, çok iyi bir dünya haritasının bulunduğu bir kitap yayımlamış, içindeki harita adı Batlamyus olan Yunanlı bir coğrafyacının çok eski dünya haritası örneğinden yararlanılarak çizilmiş. Haritada ayrıca Amerigo Vespucci'nin keşfettiği Yenidünya da varmış, bu Yenidünya çok kocamanmış. İşte Roma'dan, bu Alman'ın kitabını içindeki haritayla birlikte bulup getirmemi istedi. Fiorenza'da bu kitap kimselerde yokmuş ama Roma'da edinmek herhalde mümkünmüş.

Ben de dedim ki, bakın baba, şu içinde Amerika olan kitabı neden bilimsel işlerden anlayan arkadaşlarınızın yaşadığı bir başka şehirde aramıyorsunuz da, ben biçare Salai'yi kışını yırtsın diye Roma'ya gönderiyorsunuz?

Bunun üzerine Lionardo seni nankör, aptal hödük, bir işim düştüğünde bana hiç yardım etmiyorsun, senin niyetin sadece benim sırtımdan geçinmek, zamanını karılarla harcamak bir de utanmadan benim tablolarımı taklit etmek mi? diye kızdı.

Bu dediği doğru, Signior Notarius, şunu hemen söylemeliyim ki, Lionardo'nun tablolarını kötü niyetle değil, avratları etkilemek için taklit ediyorum. Çünkü onları davet edip tablolarımı gösterdim mi, sanatım karşısında o kadar şaşırıp duygulanıyorlar ki, on beş dakika içinde şişe geçirilme kıvamına geliyorlar, çünkü sanatım ve duygulanmaları sayesinde hızlı bir numara için onlara sebep sunmuş oluyorum, aslında bu bütün avrat-

ların istediği bir şey, ama ortada iyi bir neden bulunmuyorsa –ki bu esnada zaten çok acelem oluyor– bin türlü anlamsız problem çıkarıp gereksiz zaman kaybettiriyorlar.

Nerede kalmıştım, ha evet, Lionardo’ya şöyle cevap verdim: Sevgili babalığım, bana öyle geliyor ki, siz de taklit etmeye bayılıyorsunuz, zira şimdi kalkmış şu Alman’ın yaptığı dünya haritasını bulmam ve dostlarınızın sizin fikrinizmiş sandığı böylesi bir harita çizebilmeniz için beni Roma’ya yolluyorsunuz.

Pşşşt, sus bakayım, seni sersem, yavaş konuş, duyan olacak! Sonra dedi ki, elbette kendi de Roma’ya gidebilirmiş, birincisi çok ünlüymüş orada onu hemen tanırlarmış, ikincisi böylesine uzun bir yolculuk onun yaşında gerçekten çocuk oyuncağı değilmiş. Bu doğru, Signior Notarius, ama Lionardo’nun son aylarda sırtının bu kadar çok ağrması, bence altmış yaşına yaklaşmasına rağmen hâlâ genç bir velet gibi çok otuz bir çekmesinden oluyor. Ama sizden ısrarla rica ediyorum, Signior Notarius, bunu da babalığımıza söylemeyin, aksi halde çok fena utanır.

Lionardo hemen aynı gün, elime, kendisine almamı istediği kitabın adının yazılı olduğu bir kâğıt tutuşturdu:

Universalis Cosmographia secundum Ptholomaei
traditionem et Americi Vespucii aliorumque lustrationes

ve bana kitabın görüntüsünü, içinde bir harita ve başka çok özel resimleme ve çizimlerin olduğunu açıkladı. Sonra bana yolculukta ihtiyacım olacak bir kese para verdi. Miktarını öğrendiğimde ödüm koptu, çünkü Lionardo’da hiç bu kadar çok para görmemiştim, biraz da öfkelen dim, Lionardo son zamanlarda sık sık meteliksiz kalmış, benden hatırı sayılır bir miktar borç almıştı, ama bu kadar esaslı birikimleri olduğunu bilseydim, kıyameti koparır, ona borç vermezdim.¹

1 Leonardo’nun kendi kayıtlarının ortaya koyduğu gibi (krş., *Kodex Arundel*, s. 271 sağ ya da *Kodex Atlantico*, s. 310, 311) ustası, Salai’den sık sık borç alırdı.

Sayın Pederim, dedim, kitap gerçekten bu kadar pahalı mı? O da, evet, tabii ki, diye cevap verdi, çünkü içindeki harita çarşaf kadar büyüktü ve hünerli bir elden çıkmıştı, fiyatı da bayağı tuzluydu. Ama dikkatli ol, Salai, sen eşeğin ve kalasın teki olduğun için, içinde bunca bilim olan bir kitabı ölsen anlamazsın, biri sana buna neden ihtiyacın olduğunu sorarsa, Fiorenza'daki tanınmak istemeyen bir Signore için dersin.

Bunun üzerine dedim ki, bağışlayın Sayın Pederim, hali-hazırda bir eviniz olmadığı için başkalarının evinde misafir kalıyorsunuz,¹ bu parayı neden elinizde tutup da daha yararlı işlere harcamıyorsunuz, örneğin güzel bir hindi alabilirsiniz, biz de içini yarın fındık, fıstık, erik ve kestaneyle doldurup kızartırız.

Kapa çeneni, Salai diye karşılık verdi Lionardo, sana verdiğim emirlere karşı koyma, sakın ola ki parayı Romalı avratlarla yemeyesin, yoksa döndüğünde gözlerini kendi ellerimle oyar, şu aşağıda sokaktaki çocuklara misket oynasınlar diye veririm, anladın mı Salai? Artık sorularınla beni çatlatmak yerine, eşyanı topla, zira yarın sabah erkenden yola koyulmanı istiyorum, o kadar.

Tam karşı koyacaktım ki, Signior Notarius, çünkü erken kalkmaktan hiç hoşlanmam, Lionardo'nun şu sözleriyle kelimeler boğazımda dizilip kaldı: Sabah erken yola çıkar, yolda da bir sorun yaşamazsan, cumartesi günü Roma'ya varmış olursun. Belki kitabı hemen satın alabilir ve pazar günü dönebilirsin. Ama öbür gün buradan yola çıkarsan, bir gün kaybedersin, çünkü Roma'da pazar günleri her yer kapalı olur, ayrıca bu durumda hana bir gecelik daha fazla para ödemem gerekir, işte burada yanılırsın, yapmam bunu.

Konuyu uzatmamak için, tamam, hemen yarın Roma'ya doğru yola koyulurum, dedim. Lionardo kafasına bir şey koydu mu, huysuz ihtiyarlardan çok daha beter davranır, onun için en

1 Leonardo 1508 yılının başlarında gerçekten de Floransalı soylu Francesco Martelli'nin evinde bir süre misafir olmuştu.

iyisi onun dediğini yapmaktır, aksi halde daha yüz yıl bu konuyu başına kakar. Lionardo sonra yatağımın üzerine bir sürü yeni, şahane ve şık giysiler attı, hepsinin üzerinde şeritler ve tüyler ve kurdeleler ve süsler vardı, bunlara muhakkak bir ton para ödemişti. Hemen üzerime sümüklüböcek evi gibi düğmeleri ve bel kısmında en kaliteli deriden kemeri olan sırmalı bir yelek geçirdi, altına da kırmızı atlastan uzun kollu bir tür mintan giydim, bunlarla, bütün mütevazılığım la söylemiş olayım Signore Notarius, gerçekten güzel ve gösterişli oldum.

Lionardo sonra dedi ki: Roma'ya ayak basar basmaz derhal bu kıyafetleri giy, o zaman seni kudretli bir beyefendinin gönderdiğini herkes anlar. Sakın unutma, her zaman bu kılıkta sokağa çıkacaksın! O zaman herkesin sana saygı duyup yardım edeceğinden emin olabilirsin, çünkü iyi giyinmek her zaman fayda sağlar.

Lionardo son olarak, Roma'ya varır varmaz ziyaret etmemi istediği bir papazın adını verdi, Peder Dati'ye gidecek ama beni Lionardo'nun gönderdiğini söylemeyecektim. Babalığım, o sana mutlaka yardım eder, dedi, çünkü papaz kozmografya uzmanıdır ve kendisi gibi Fiorençalı olduğunu işitince sana mutlaka iyi davranacaktır.

Aslında ben şunu söylemek istiyordum: Fakat Sayın Pederim, biz sizinle Roma'ya her defasında birlikte gittik, beni görünce tanıyacak olanlar sizin gönderdiğinizi hemen anlayacaktır, Romalılar aptal değiller ki! Ama Lionardo'nun karşısında bir şeyde ısrar etmek faydasızdır, hele ki aklına bir şey koymuşsa, hele bir de böyle yanılsa kimse aklından bu fikri atamaz. Benim efendim böyledir: Bir işin aslını öğrenmesi için, kafasını bir yere çarpıp kanlar içinde kalması lazımdır. Şansıma aklıma onunkinden çok daha iyi bir fikir geldi, ama çenemi kaparım daha iyi, çünkü Lionardo'nun çekilmez olduğu zamanlarda en iyisi ona fark ettirmeden kendi istediğimi yapmaktır.

Ben de ertesi gün Roma'ya doğru yola çıktım, şansına hava güzeldi, böylece yolculuk birkaç günde bitti, siz sordunuz diye söylüyorum, Tregghi, Ponte de la Vane, Bastardo, Castiglion Fiorentino, l'Ossaia, Castiglion del Lago, Castel de la Pieve, Ponte Carnaiolo'dan, incecik lavta tellerinin yapıldığı Orvieto şehrinden, Capraccia, Montefiascone şehrinden, Viterbo şehrinden, Ronciglione Şatosu'ndan, Monterosio, Baccano'dan, sonra La Storta'dan geçerek Roma'ya vardım, bu toplam on sekiz posta durağı demekti.

Lionardo'nun istediği gibi cumartesi günü sağ salım Roma'ya vardım, onunla birlikte yedi yıl önce gecelediğimiz handa konaklamayı çok isterdim, zira orada boynuyla karnı arasında öne doğru iki çok görkemli çıkıntısı olan bir kızcağız vardı, hem benim kendisine hizmet etmeme izin vererek beni bahtiyar etmişti, bu yüzden onu yeniden görmek çok hoşuma giderdi. Ama o bölgede bir sürü insandan, yemek, içecek ve giysi satın alabilmek için borç almış, ama ödemedi Roma'yı terk etmiştim, onlar da çok sinirlenmişlerdi, bu yüzden şimdi beni tanıyacak olsalar, en hafifinden kuyruğumu koparıp beni bir uçurumun dibine tıklarlardı. Ben de kendime başka bir bölgede han aradım, şu Santagostino Kilisesi yakınlarında, burada iki tane çirkin mi çirkin kocakarı konuklarla ilgileniyordu, aralarından birinin kız torunu beni soru yağmuruna tuttu. Ciao, adın ne, nerelisin, Roma'da ne işin var? vs. vs., bu yaştaki bütün çocukların yaptığı, meraktan burunlarını başkalarının işlerine soktukları gibi işte. Tabii ki Roma'da bulunma sebebimden zerre kadar bahsetmedim. Kocakarılar ve hanın uşağı şansına hep kendi odalarında duruyorlardı, hana kimlerin girip çıktığına pek aldırmıyorlardı, ben de işlerimi kimseler görmeden rahatça yürüttüm. Ama hep çok dikkatli davrandım, Signior Notarius, handa kızlardan başka odamı kimsenin öğrenmemesi için koridorda birilerinin dolaşmadığından emin olmadan odamdan çıkmadım. Çünkü yedi sene önce Lionardo ile Roma'ya gittiğimizde benimkine ve

Lionardo'nun odasına birkaç kez hırsız girmişti, bu serserilerden biri bir defasında beni neredeyse gebertecekti.

Hanın iyi yanı, yatağımın rahat, odanın ışıklı ve havadar oluşuydu, bu çok iyi ve övülesi bir durumdur, ama zaten Roma'da bulunduğum sürece ilk akşam dışında hava hep açık ve ılıktı.

Eşyalarımı ortalığa saçtıktan sonra pencereden dışarıya baktım, sokaklara Roma'nın her zamanki karmaşası hâkimdi, şimdi size bunun ne demek olduğunu anlatayım, Signior Notarius, belki siz oraya hiç gitmemişsinizdir:

Ufukta sayısız kilise kubbesi, nöbet ve çan kulesi görürsünüz, gökyüzünde akın akın kuşlar ve güvercinler vardır (özellikle güvercinler Roma'da çoktur), şapka takmamış zavallıların üzerine sıçmaya bayılırlar.

Aşağıda, yani sokaklarda demek istiyorum, ahırlardan kaçmış bir sürü hayvan, atlar, eşekler koyunlar ve de birkaç tavuk yüzünden ortalık ana baba günü gibi kalabalıktır, Roma'nın yolları berbat ki berbat durumdadır, her yerde ot biter, bu da hayvanları bayram ettirir. Bir de başınızı nereye çevirseniz, her yerde yiyecek içecek satan insanlar görürsünüz; salata, havuç, soğan, sarmısak, şarap, yağ, ekmek, peynir, ot, pastırma, badem, şamfıstığı vs. vs.'dir sattıkları, bir de yenmeyen şeyler satarlar, mesela çivi, yazmak için kâğıt, fırça, ayakkabı, ip, anahtar, şapka, sandalye vs. vs. bunların listesini çıkarabilmek için bir kitap yazmak gerekir. Burada bir de gruplar vardır; rahip, papaz, ilahiyat öğrencileri, kilise üyeleri grupları bunlar, sonra maiyetindekilerle birlikte başpapazlar, rahibelerin ellerinde haç, siyah, kahverengi, mavi ve beyaz olmak üzere renk renk giysi ve başlıklarıyla önden yürüdüğü dini alaylar vardır. Sonra Fransa'dan, Almanya'dan, İspanya'dan tövbe için, günahlarının bağışlanması için ya da bazilika ve kiliseleri ziyaret için gelen hacılar vardır, bazıları da dini alaylara katılır, sırtlarını kırbaçlatır, günahlarından arınmak için başlarına kül serperler, bu insanlar durmadan mea culpa, mea culpa, mea maxima culpa der, Latince bu,

Sevgili İsa senden defalarca bağışlanmayı diliyorum, çünkü yaptığım bütün pislikler benim suçumdu, anlamına gelir.

Ama sokaklarda en çok kim mi görülür, Signior Notarius, dilenci ve seyyar satıcılardır bunlar, başlarını sokacak bir damları olmayıp sokakortasında yaşayan bu zavallılar Roma'da hava her zaman güzel olduğu için başka memleketlerden kalkıp buraya gelirler, neredeyse her köşe başında bunlara rastlarsınız. Bazıları çok güleçtir, onlarla saatlerce sohbet edilebilir, zira Roma'da ne olup bittiğine tanıktır onlar, istersen sana çuval dolusu hikâye anlatabilirler.

Sonra sokaklarda askerler, uşaklar, hamallar ve güzel hizmetçi kızlar görürsünüz, şaraplarını satmak için Roma'ya gelmiş bağcılar, bunlar parmaklarını bile kıpırdatmadan sabahdan akşama çene yarıştıırıp gülüşürler, neyle geçindikleri bilinmez bunların (bu insanlardan burada öyle çok var ki), sonra güzel hizmetçi kızlar ve yaşlı hanımefendiler ve bir sürü fahişe vardır, kimi yaşlı kimi gençtir, bunları onurlu avratlardan pek ayırt edemezsiniz, emziren anneler ve sokakta oynayan çocuklar ve dilenciler ve insanın gözüne her şeyden fazla batan gerçekten çok güzel hizmetçi kızlar vardır, böyle açık konuştuğum için affınıza sığınırım, Signior Notarius, ama Roma'daki kadınların bizim Fiorenza'dakilerden (Tanrı onu korusun, biliyorsunuz aleyhte bir şey söyleyemem) çok daha iç gıcıklayıcı ve iştah kabartıcı olduklarını yedi yıl önce görmüştüm, bir de önlerinde hep bir çift kocaman şahane mozzarellaları vardır ve sayıları çoktur, mozzarellaların değil avratların diyorum ve bu avratları iyice görebilmek için, durmadan bir sağa bir sola dönmek zorunda kalır insan, zira birini kaçırarak olsanız içinizi tuhaf bir heyecan sarar, biz sizinle birbirimizi anlıyoruz, Signior Notarius. Ve gerçekten de sokakta, penceremin hemen önünde bir kızcağız bitiverdi, aşağı yukarı yirmisindeydi, teni kaymak gibi beyazdı ve dudakları kan kırmızıydı ve memeleri elma gibi yuvarlaktı, bir şeyler almaya gidiyordu, elinde söğüt ağacından bir sepet

taşıyordu. Öyle şirin öyle namuslu, ama biraz da üstü başı kir-
lenmiş bir hali vardı, halinden ve onunla yapılabilecek güzel şey-
leri hayal etmekten öyle büyüledim ki, gözümü ondan alama-
dım, içimden mamma mia, seninle birkaç gece geçirebilmek için
sol kalçamı bir kasaba satardım, diye geçirdim. Tuhaftır, Signior
Notarius, sanki düşüncelerimi okudu ve tam köşeyi dönecekti ki
başını kaldırıp bana baktı ve bana sanki gülümsemiş gibi geldi.
Ama bunun üzerine, yok canım, yanılmışımdır, diye düşündüm
ve bu konuyu düşünmemeye karar verdim.

Sonra Papalık ordusundan birkaç asker, ellerinde savaş san-
caklarıyla geçti, halk alkışlayıp, çok yaşa asker! diye tezahürat
etti, askerler de sanki hemen savaşa gideceklermiş gibi silahla-
rını gösterdiler. Ben de, Papa'nın hazır olda bekleyen şahsına ait
bir orduya sahip olması ne tuhaf, diye geçirdim içimden. Ama
şu da kulağıma geldi, şimdi iktidarda olan Pontefix, yani Della
Rovere sülalesinden gelen II. Julius gözü kara bir adamdı, diğer
İtalyan ve yabancı prenlere karşı savaşmaktan ürkmeydi, ama
bunlar hangi prensler diye bana sormayın, Signior Notarius,
çünkü politikadan zerre kadar anlamam, bu yüzden size Fiorenza
için faydalı olabilecek bilgiler de veremiyorum, Tanrı şehrimizi
ve onu bilgece yöneten ulu Gonfaloniere Pier Soderini'yi koru-
sun, amin.

Önce sokaktaki insanları biraz seyrettim, sonra handan çık-
tım, ama neler yaptığımı size şimdi anlatamam, çünkü elimin
dinlenmesi lazım, zira çok yazı yazdım ve başparmağım ağrıdı,
burada kesip, Lionardo'nun bir yerlerden alıp kendi müsvedde-
lerine kopya ettiğini gördüğüm süslemelerden yapacağım, siz de
bu arada gözlerinizi dinlendirebilirsiniz, Signior Notarius.

Eveeet, hallettik, bu süreyi zindandaki hücremi biraz temizle-
mek için kullandım, çünkü girdiğimde burası öylesine leş gibiydi

ki insanın kusası gelir, hapishanenin insanların içinde oturmak-
tan hüznünlendikleri bir yer olmasının sebebi de bu zaten, ama
size şunu söyleyeyim, Signior Notarius, hücrelerimizi zaman
zaman temizlemelisiniz, aksi çok büyük ayıptır ve insanların bu-
radan gizlice çıkıp gitmesine şaşırmanın lazım, sizce de öyle
değil mi?

Evet, handan çıktığım yerde kalmıştık, ilk olarak Lionardo'nun
dediği gibi, ilk aramam gereken kişi olan şu Peder Dati'ye doğru
yola koyuldum. Bu Dati önemli bir zat, San Pietro Bazilikası'nın
dekanı ve San Giovanni Bazilikası'nın günah çıkartan papazı,
ben de onu San Giovanni'de aradım.¹

Dati'ye gitmek üzere yaptığım yürüyüş hem çok güzel hem
de faydalıydı, Roma'nın kiliseleri dışında seyredecek çok daha
güzel şeyler sağladı bana, Romalı avratlardı bunlar ve yedi yıldır
hiç değişmemişlerdi. Sokaklarda dolanıp dururken yüzleri öyle
ciddiydi ki, sanki bir yandan Paternoster² duasını eder gibiydi-
ler, birinci sebebi bütün İtalyan avratlar bunu alışkanlık haline
getirmişti, ikincisi de Romalı kadınların evlerinde oturup onları
bekleyen kıskanç kocaları vardı. Ama kadınlar aslında yan gözle
bütün genç erkekleri süzerler, birini de gördüler mi, mesela beni,
Sala'i'yi, ona derhal bir güzel gülümserler, tabii gizlice, ya da ra-
hatça duyulabilecek bir tonda yanlarındaki kadın arkadaşlarına,
oo bugün ortalıkta gerçekten çok hoş herifler dolanıyor, derler
ya da anlamlı bir şekilde ellerini saçlarına götürürler, o zaman
onların sabahları sabit bir düşünceyle, yani o şeyi düşünerek
uyandıklarını anlarsınız, bu eziyetli düşünceleri güzel bir oğlan
bulup, ondan iyi bir hizmet –yani olması gerektiği gibi hem ön-
den hem arkadan– alana kadar devam eder, sonrasında da her-
halde rahatlarlar.

Size bütün bunları açıkladığım için beni bağışlayın, Signior

1 Sala'i'nin anlattıkları gerçeklerle örtüşüyor: Giuliano Dati (115-1524), Floransalı ila-
hiyatçı ve coğrafya uzmanı. Roma'da yaşıyordu ve San Pietro'nun dekanıydı.

2 Latince "Babamız" anlamına gelen ve Hristiyanlıkta en çok okunan dua. (ç.n.)

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Notarius, biliyorum ki siz de erkeksiniz ve bu işlerden mutlaka anlarsınız, ama sonrasında olacakları daha iyi anlamanız için bunların anlatılması lazım, çünkü aklıma ansızın bir fikir geldi, belki şu kaymak gibi beyaz tenli ve kan kırmızısı dudaklı ve elma gibi yuvarlak memeli hizmetçi kızcağızı bulabilirdim kim bilir, işte tam da bu düşüncelerle Piazza Navona'nın arkasındaki dar bir sokaktan geçerken, balkonda oturmuş güzel bir bakire gördüm, upuzun kömür karası saçlarını tarıyordu. Avrat pek uzun boylu değildi, ama hoş yapılıydı, yüzü çok güzeldi, kurnaz bakışlı gözlerinden aklından bir sürü edepsiz şey geçtiği anlaşılıyordu, bir de boynu upuzun, inceikti, alt tarafta da dar kalçaları vardı herhalde, ayrıca ön tarafında iki tane etten toplar duruyordu, o kadar iri ve yuvarlaktilar ki, kıza sarılabilmek için neredeyse iki adam gerekirdi.

Lafı uzatmayayım Signior Notarius, hayalinizde canlandırın şimdi, Salaì oradan geçerken bu yırtık karı ona öyle bir gülümsüyor ve tesadüfe bakın ki, tam da o an tarağı balkondan düşüyor, eh ben de aptal olmadığima göre, tarağı aldım, başımı yukarı kaldırıp baktım ve dedim ki, hanımefendi, tarağınız sizden bir anlığına ayrıldı ve sizi özlemeye başladı bile; değerli hanımefendi, bunun ne demek olduğunu ben çok iyi bilirim, onun yerinde olsam ben de aynı hislere kapılırdım, tarağınızın avutulması için ona yardım etmeme izin verir misiniz?

Güldü ve elbette, dedi, bu biçare tarağın avutulması lazım, yakışıklı genç, gelin, hemen yukarı gelin. Ben de dedim ki içimden, eh tamam, Lionardo'nun kitabını daha sonra ararım, bu zavallı bakireyi taraksız ve bir de şeysiz bırakamam ki.

Merdivenleri çıkarken düşündüm, bu avrat hanın penceresinden gördüğüm kız gibi kaymak tenli ve kan kırmızısı dudaklı ve iki elma gibi yuvarlak memeli değildi belki, ama onun yerine konabilecek hoş bir parça olduğu kesindi.

Yukarı vardığımda siyah saçlı kız beni kocaman bir gülümsemeyle karşıladı ve içeri buyur etti, eve bakınca kocası olmadığı

anlaşıliyordu, çünkü tek bir odası vardı, her yer avrat eşyalarıyla, yani aynalar, taraklar, fırçalar, elbiseler, parfümler, çiçek vazolarıyla doluydu, ahşaptan yüksek başlıklı kocaman bir yatağı vardı, yatağın dört bir yanı uzun beyaz tüllerle çevriliydi, her yer tütsü yağı ve egzotik baharat kokuyordu, bütün bunlara bakılırsa, bu kız sanki bütün bir gün boyu güzelleşmek ve mis gibi kokmaktan başka bir şeyle uğraşmıyordu. Yatağın arkasında bir kapı vardı, ben de, haa diye düşündüm, demek bu ev eskiden daha büyüktü ve kapının arkasında başka odalar vardı.

Sonuçta her şey baştan beri pek bir yolunda gitti, kız bana iskemleye oturmamı söyledi, ben de ona tarağını verdim: Buyurun hanımefendi, size değerli dostunuzu getirdim. Bunun üzerine kız güldü, gözlerimin içine bakarak, ya aslına bakarsanız, aşağıdan bir değil, iki değerli dost beklemiştim ben, dedi. Tarağı göstererek dedim ki, bu durumda siz bir hainsiniz, çünkü tarağı, şu dostunuzu sizin ricanız üzerine geri getirdim, ama şimdi onu bir rakip olarak karşıma çıkarıyorsunuz, ne yapalım, madem öyle istiyorsunuz, o zaman öyle olsun. Sonra kızın önünde diz çöktüm, daha bir sürü nazik şey söyledim ve elini tutum ve uzun süre öpüp okşadım, ben bunları yaparken baktım gülümsüyordu ve karşı koymuyordu, bunun üzerine, hanımefendi, dedim, biz, tarak ve ben ikimiz de size talibiz, bu yüzden hangimizin sizin teveccühünüze nail olacağına ve hangimizin geri çekilmesi gerektiğine karar verebilmek için düello etmemiz gerekir. Kız güldü, elimi bırakmadan yatağın üzerine oturdu, tamam, kimin kazanacağını görelim o zaman, dedi. Elimden geleni yapacağım, dedim, tarağı yere atıp ayaklarımla çiğnemeye başladım, bir taraftan da bağıırıyordum: Geber köpek! Kız nasıl da gülüyordu, ah zavallım, fazla canını acıtmayın, ben de zafer kazanmış kahraman suratı takındım, bakın hanımefendi, ben kazandım, bir saniye sonra yatağının üzerine uçtum ve hemen arkasından bakire ve benim bacaklarımız, kollarımız, kalçalarımız, göğüslerimiz, karınlarımız, dillerimiz birbirine dolandı, ben bir

yandan sırtındaki kopçaları çözdüm, bak şu işe, diye düşündüm, şu Romalı kadınlar amma da pervasız, üç dakika içinde sokaktan çıkıp donuna ulaşacağıma rüyamda görsem inanmazdım. Sonra kıza çok iyi muamele yaptım, yani küçücük ellerini sıkı sıkı yatak başına bastırdım, böylece ben kendisine hizmet ederken o sakin ve rahat yatabiliyordu, zira hizmetin çok iyi sonuçlanmasında bu şekilde uzanmanın faydası büyüktür, Signior Notarius, belki bana hak verirsiniz.

Bütün bunlar tabii bir hayli zaman aldı, zira bu pervasız avrat hiç yorulmuyor gibiydi, evet uzadıkça uzayınca ben artık şu Datı'yi aramanın zamanı geldi diye düşündüm, hizmet nihayet sona erdiğinde siyah saçlı kıza bir sürü kompliman yaptım ve ona gururunu okşayacak bir sürü övgü dolu şey söyledim, ama beni hiç dinlemiyordu, bir çırpıda giyinivermişti, elbiseleriyle uğraşıyordu, hiç umurunda değildim, dahası sabırsızlanmıştı, ben de, iyi ne yapalım, belli ki günlük tokmak payını aldı, diye düşündüm. Hayatım, dedim, gerçekten pek keyifliydi ve birkaç gün içinde seni tekrar görmek isterim, ama şimdi gitmem lazım, yani ilk fırsatta yine ziyaretine geleceğim, tamam mı?

Aman, Signior Notarius, nasıl şaşıp kaldım anlatamam, kız, pardon nasıl? dedi, ne demekmiş ilk fırsatta? Yooook beyim, öyle numaralara karnım tok benim! Ben de şöyle düşündüm, haydaa çattık, biliyordum ben, bu kız belli etmemeye çalışıyor, ama gerçekte sana âşık oldu, yanında kalmanı ya da bu akşam tekrar gelmeni istiyor. Üzülme sakın, seni asla terk etmeyeceğim, dedim, o da şöyle cevap verdi: Beni terk etmek mi? Bana bak oğlum, sen gerçekten ahmaksın, sen ne sandın ki? Burada para hemen basılır, kural budur, seni sevimli ve güzel bulduğum ve sana güvenebileceğimi düşündüğüm için işe başlamadan önce parayı masanın üzerine bırak demedim, şimdi de kalkmış beni salak yerine koyuyorsun.

Kız sonra avazı çıktığı kadar bağırdı: Patroclo! Çabuk buraya gel Paaaatroclo!

Birden o kadar şiddetli bir sarsıntı hissettim ki neredeyse yataktan düşecektim, yatağın arkasındaki kapıyı birisi inanılmaz bir kuvvetle yüklenerek açmış, ne varsa her şeyi, yatağı perdeleri yastıkları çarşafı ve beni, Salai'yi yerinden fırlatıp atmıştı. Sarsıntı o kadar şiddetliydi ki yatak neredeyse devrilecekti, kapıdan saldırgan bir vahşi herif girdi, kafası keldi, öfke fışkıran ufacık gözleri vardı, benim iki mislim boyundaydı ve sırtı bir mandaninki kadar genişti ve kolları ağaç gövdesi kadar kalındı. Kız, sanki birisinin korkutmak üzere yatağına bıraktığı ölü fareymişim gibi, öfke, tiksinti ve korkudan titreyen parmağıyla beni işaret etti. Daha ben yerimden doğrulamadan Patroclo sağ kolumu kavradı ve sırtıma doğru büküldü, biraz oynatacak olsam kolum kurumuş ekmek ucu gibi kırılıverecekti.

Bu arada kafamda bir ışık çakmış, her şeyi anlamıştım, bu kız Salai'den hizmet bekleyen biri değil, küçük bir fahişeydi, ben aptal eşek de bunu anlamamış, parasını ödemedem gitmeye kalkmıştım, Romalı fahişelere böyle bir şey yapılamaz, çünkü hepsinin bir hamisi vardır, Roma'da bunlara pappone denir, obur demektir bu, zira bu adamlar müşterilerin kızlara ödediği paranın büyük bir kısmını zıkkımlanırlar. Belli ki bu Patroclo bu kızın pappone'si idi ve bana şirin bir şekilde aklımdan geçenleri asla yapmamamı hatırlatıyordu, sadece sol değil iki kolumun da bana kalmasını istiyorsam mangırı basacaktım, çünkü sol kolum birçok konuda, mesela yemek yemek yazı yazmak burnumu kaşımak için sağ kol kadar işe yaramıyordu.

Şükür ki kız ikna olmuş gibiydi, Tamamdır Patroclo, dedi, anladım ben, bu çocuk kendini doğru ifade edememiş, bunun üzerine Patroclo kolumu bıraktı, ama kolum öyle berbat durumdaydı ki, kol gibi değildi, daha çok Lionardo'nun yıkandıktan sonra silindiği beze benziyordu.

Sonra kız bana ödemem gereken miktarı söyledi, gözlerim fal taşı gibi açıldı, korkunç, muazzam bir meblağ idi bu, bir de Lionardo bana, sakın ola ki parayı Romalı avratlarla yemeyesin,

demişti, şimdi yüklü bir miktarı sıradan bir fahişe için harcadığı-mı bilseydi, Fiorenza'ya döner dönmez torbamı yumurtalarıyla birlikte koparır, bozuk para kesesi yapardı.

Bunun üzerine pazarlığa başladım ve dedim ki, ooo dur bakalım, bu fiyat abartılı yüksek geldi bana, ama Tanrı şahit pazarlık hiç de kolay değildi, çünkü ben kızla konuşurken Patroclo domuz gözlerini bana dikmişti, gözleri, dikkatli ol Salaì, söz dinlemezsen parmaklarını bir bir doğrar, balığa çıktığımda yem yaparım, diyordu.

Küçük fahişenin önünde diz çöktüm, ellerimi bitiştirerek ve olabildiğince içtenlikle dedim ki, hanımefendi, dürüstlüğünüz ve bana gösterdiğiniz iyi niyetiniz için size minnettarım, ama inanın ki, benden istediğiniz meblağı gerçekten ödeyecek durumda değilim. Size söz veriyorum ki, en kısa zamanda buraya soylu aileye mensup bir dostumu getireceğim, onun çuvala parası var, sizin kadar saygın ve tatlı ve güzel bir kızı tanımak için can atıyor, eminim ki bana yaptığınız gibi ona da çok büyük zevk yaşatacaksınız, arkadaşım da sizi tatmin edecektir, bunu öylesine bonkörce ve mükemmel yapacaktır ki, kendinizden geçeceksiniz.

En büyük ahmak bile, Signior Notarius, benim kıza götürecek zengin bir dostumun olmadığını anlardı, insanın çenelerini birbirine vurdurtan bu meblağı ödememek için uydurmuştum hepsini. Ama yalanı öylesine coşkulu söylemişim ki, gözümünden yaşlar geldi, kız da bana inandı ve belki de biraz acıdı. Tamam, dedi sonunda, anlıyorum güzel çocuk, peki, ne verebiliyorsan ver bana ve çek git hemen, ama sözünde durmanı istiyorum, yakında dostunla birlikte ziyaretime geleceksin, yamuk istemem, anlaşıldı mı?

Ben de Roma'daki diğer fahişelerin aldığı miktara denk bir ücret ödedim, kızın evinden ayrılırken kendimi cehennemden çıkıp tekrar insanların arasına karışmış gibi hissettim, kafamdan da, kör olası Salaì diyordum, sen gerçekten beyinsizin

birisin, Roma'nın dünyanın bütün şehirlerinden daha çok fahişe ve orospunun yaşadığı bir şehir olduğunu, bunların namuslu kadınlardan ayırt edilemeyecek kadar genç ve taze durduklarını nasıl düşünemezsin, diye kendime söylendim. İlk önüme çıkan kiliseye girdim, elli Avemaria ve elli Paternoster okudum, bu işten sağ kurtulduğum ve özellikle de sağ kolumu şu Patroclo'ya kaptırmadığım için şükrettim, Efendimiz İsa'ya ve yoldaşlarına bu şükür dualarını yapabilmek, bütün azizlere ve merhumlara vs. vs. seslenebilmek için bu kol çok önemlidir. İnsan bu duaları etmezse, şanssızlıklar peşini bırakmaz, mesela Lionardo'ya bakın, Signior Notarius, kendisi dinsizdir ve bu yaşta hâlâ işiyle parayla ve avratlarla, kısacası her şeyle sorunları var.

Dualarımı bitirip yarım saat de yürüdükten sonra Lionardo'nun tavsiye ettiği o papaza, daha önce değindiğim gibi Dati'ye ulaştım.

Bu Dati dağınık saçlı, minnacık gözleri olan, fareye benzeyen bir adamcıktı, burnundan ve kulaklarından bir sürü kıl fışkırmıştı, ona bakınca neden Kanoniko¹ olduğu hemen anlaşılıyordu, zira böyle bir surat ve bütün bu tüylerle bir kadına zor dokunurdu. Kendimi tanıttım, beni San Giovanni'nin deposuna aldı, ama kitabın isminin yazılı olduğu kâğıdı görünce bana şüpheyle baktı ve sordu, söyle bakayım evlat, böyle bir kitabı ne yapacaksın sen?

Cevap verdim: Açık söylemem gerekirse, kitabı kendim için değil, kozmografya ile ilgilenen bir zat için arıyorum, ama beyefendi isminin anılmasını istemiyor, çünkü o çok soylu, önemli ve çok bilinen ve devlet işleriyle uğraşan birisi.

Dati sanki, yoo hayır, böyle olmaz, der gibilerinden başını salladı. Üzgünüm evlat, diye cevap verdi, kendini doğru dürüst tanıtmayanlara ben yardım etmem, yani patronunun kim olduğunu söylemek zorundasın, yemin ederim ki bunu kimseye açıklamam.

1 Kilise kanunlarının hazırlanmasında söz sahibi kilise üyesi. (ç.n.)

Şansıma, Signior Notarius, bu pürüze çok iyi hazırlandığım için, Lionardo'nunkini açıklamak yerine ona Venedikli bir adamın adını verdim, eski ve soylu bir aileden Grimani diye birisiydi bu, yedi yıl önce Roma'ya geldiğimizde Roma'daki sarayına bazı heykelleri görmesi için Lionardo'yu davet etmişti ben de Lionardo ile gitmiştim, ama gittiğimizde Grimani'ler şehirde olmadığından bizi sekreteri karşılamıştı, onun adı da Stefano Illigi idi.

Beni bir Venediklinin gönderdiği fikri bana şahane görünmüştü, çünkü beni gönderenin Fiorenzalılı olduğunu söylesem, insanların aklına hemen Lionardo ya da en azından dostlarından biri gelecekti, şu Vespucci, Benci vs. vs., yani kozmografya konusunun kafalarında sabitfikir haline geldiği adamlar, ama Venediklilerin kafası biraz daha normaldir, bu yüzden Amerika gibi, nasılsa asla ayak basmayacakları ta uzaklardaki yerleri düşünüp durmazlar.

Sonra Dati sordu: Peki sen, Grimani için aradığın şu kitabın çok değerli ve pahalı olduğunu ve ayrıca içinde bir sürü saçma sapan şey yazdığını biliyor musun?

Neden saçma sapan olsunlar? diye sordum. Kesinlikle öyle, dedi Dati, bu kitap bir taklit ve içi yalanlarla dolu. Waldseemüller ve Ringmann adında iki Alman yazmış, batıda keşfedilen Yenidünya'nın adının Amerika olduğunu söylüyorlar, zira orayı Amerigo Vespucci keşfetmiş.¹ Ama bu doğru değil, dedi Dati, çünkü gerçekte bu toprakları Kolomb keşfetti. Evet, sevgili çocuğum, sen bilmezsin, Kolomb diye biri vardı, iki yıl önce öldü ve bugün onu kimseler hatırlamıyor, ama o dâhiyane bir fikrin peşinden gidip, deniz üzerinden Hindistan'ın batısındaki adaya ulaştı, yani herkesin yaptığı gibi karadan doğruya doğru ilerleyerek değil, aksine denizden batıya gitti, üç gemilik filosuyla uzun süre batıya doğru yelken açtı, sonunda bir adaya ulaştı ve

---

1 Martin Waldseemüller (1470-1512) ve Matthis Ringmann (1482-1511) gerçekten de Salai'nin sözünü ettiği ve 1507 yılında yayınlanan *Universalis cosmographia*'nın yazarlarıydı.

buraya Hispaniola adını verdi ve burası gerçekten de daha önce keşfedilmemiş bir dünyaydı. Şerefli bir adam olduğu için İspanyol tacına karşı duyduğu sorumluluk duygusuyla keşfini İspanya kral ve kraliçesine sunmak üzere geri döndü, zira gemileri için parayı onlar vermişti.

İşte bu yüzden, diye sözünü tamamladı Dati, senin aradığın türden kitaplar beni ilgilendirmiyor, çünkü bir sürü yalanlar anlatıp, Amerika'nın şu Vespucci tarafından keşfedildiğini yazıyorlar, görmek bile istemiyorum o kitapları, sevgili çocuğum, bu yüzden sana yardım edemem, yapacak bir sürü işim var, rica ederim beni rahat bırak.

Bir saniye bağışlayın lütfen beni, dedim, tamam bu işlerden elbette anlamıyordum, ama herkesin Amerika dediği Yenidünya'yı Kolomb keşfettiye, neden hiç kimse onu hatırlamıyor? Dati cevap verdi: Bir tek şunu söyleyebilirim, Kolomb diye birisi hiç olmamış gibi birkaç yıldır herkes Vespucci'yi konuşuyor, çünkü şu Vespucci, Pierfrancesco de Medici'nin oğlu Lorenzo'ya ve bizim ulu Gonfaloniere Pier Soderini'ye –Tanrı onu ve Fiorenza'yı korusun– yazdığı, bastırıp dağıttığı mektuplarda Amerika'ya nasıl vardığını anlatıyor. Bu mektuplar Avrupa'nın yarısını dolaştı ve ulaşmadığı yer kalmadı. Ama dediğim gibi şimdi çalışmam lazım, şu kapıyı kullan ve kaybol.

Dati'nin konuşma şekli beni çok şaşırtmıştı, Signior Notarius, Grimani adından hiç mi hiç etkilenmemişti, beni cehenneme göndermekten başka bir isteği yok gibiydi.

İyi tamam, dedim sonunda, hemen gidiyorum, ama bana hiç olmazsa bu kitabı başka kimlere sorabileceğimi söyleyin. Dedi ki: Ben nereden bileyim? Eucharius Silber'e sor, o kitap basar, üstelik Almandır. Dükkânı Campo de Fiore yakınlarındaki Via Mercatoria'dadır.

Öff, ne boktan iş, diye düşündüm kilise deposundan çıkarken, şu Eucharius tam da gitmek istemediğim, Lionardo ile yedi yıl önce konakladığımız hanın orada, beni tanıyacak bir sürü

insanın bulunabileceği bir yerdeydi.

Ama o an aklıma başka bir şey gelmeyince şöyle düşündüm: Çok kibar bir Signore'nin oğluna benzediğim şu güzel giysiler içinde umarım beni kimse tanımaz! Ne olur ne olmaz diye başka bir kiliseye girip haç çıkardım, Bakire Meryem'e bir düzine dua ettim, zira bu duaların şanssızlığa karşı birebir geldiğini bilirim.

Sonra Campo de Fiore'ye ulaştım, şapkamı kulaklarıma kadar indirip bütün saçlarımı içine tıktım, çünkü benim sarı buklelerim Roma'da pek nadirdir, bakarsın beni saçlarımdan tanırılar diye korktum. Ok gibi Via Mercatoria'ya saptım, çünkü yedi yıl önce tam da bu köşede üzümlü çörek satıcısı vardı, ona bir yığın borç takmıştım, rastlaşacak olsak, Signior Notarius, sonum gelirdi.

Ama Tanrı'ma şükürler olsun, beni kimse durdurmadı, Via Mercatoria'da düzinelerce kitapçı dükkânına ve ciltçiye tek tek bakabilmek için adımlarımı yavaşlattım. Yedi yıl önce de fark ettiğim gibi, Roma hâlâ Almandan geçilmiyordu, kitapçıların büyük bir kısmı Almandı, hatta diyebilirim ki, kitap ticareti yapanların çoğu İtalyanca ve Latince değil, Almanca konuşuyordu. Çünkü tabelalarda sahiplerinin adlarını okudum, adlar şöyleydi Giovanni de Besickein, Andreas Fritag, Bartolomeo Guldinbeck ve Sigismondo Mayr. Bu insanların dükkânlarının önü kitap satın alan müşterilerle doluydu, müşteriler arasında Kanoniko ve piskoposlar ve hacılar ve yabancılar vardı, bana öyle geldi ki burada özellikle iki çeşit kitap, yani din ve Roma üzerine olanlar satılıyordu. Durunca gözüme bir kitap çarptı:

Mirabilia Romae Urbis

Yani "Roma'nın Harikaları", bu kitap, herhalde Papa'nın şehrine gelmiş ve buraları tanımayan, hatta Bazilika'yı ve San Pietro'yu bile bilmeyen kişiler içindi.

Kitapçılardan birine sordum, Bayım bana yardım eder

misiniz lütfen, Eucharius Silber'in dükkânını nasıl bulabilirim? Adam bana küçük, karanlık bir dükkânın minicik kapısını gösterdi, hemen içeri daldım.¹

Dükkân, tepesine kadar kitaplar ve üst üste yığılmış kâğıtlar, kitap basan preslerle doluydu, her yere karanlık hâkimdi, çünkü kapı hariç dışarıya açılan tek şey, avluya bakan minicik pence-reydi, buradan içeriye sızan güneş ışığı avrat kalçası kadar sol-gundu.

Silber, kambur ve sıska mı sıska bir adamcağızdı, burnu aşağı doğru kıvrılmıştı, yüzü de bir mezarcınıninki kadar karanlıktı. Elleri matbaa mürekkebinden kirlenmişti; önüne, iki şeritle boy-nundan bağladığı leke içinde bir önlük takmıştı. Ağır ağır bir müşteriyle konuşuyordu, ama benim kaybedecek vaktim yoktu, dükkân sahibinin kim olduğunu kavradıktan sonra hemen araya girip, özür dilerim Signior Silber, dedim, bir kitap arıyorum ve sizinle görüşmem lazım.

Silver sözlerime öyle şaşırmıştı ki, önce biraz duraksadı, cevap vermedi, derken öteki adam konuştu: Bana bak, delikanlı, Roma'nın en büyük matbaacısının dükkânındasın, terbiyeli davran, sıranı bekle ve çeneni tut.

Bu durumda Silber ve arkadaşı konuşmalarını bitirene kadar bekledim, o arada matbaada etrafa yayılmış kitapları inceledim. Üst üste yığılmışlardı ve akıl almaz miktardaydılar, yığınlar kule gibiydi, boyumu aşıyordu, bu yüzden iki adam beni görmeden dükkânın her yerini dolaşabildim.

En son incecik bir kitap gördüm, çok az sayfası vardı, ortadan iple tutturulmuştu, adı beni çok meraklandırdı:

---

1 15. yüzyılın sonlarında Roma'nın önde gelen Alman matbaacılarından olan Eucharius Silber'in atölyesi gerçekten de eski Via Mercatoria'da idi (bugünkü Via del Pellegrino). Krş., A. Modigliani, *Mercati botteghe e spazi di commercio a Roma tra medioevo ed età moderna*, Roma, 1998, s. 202. Yukarıda adı geçen diğer Alman kitapçı ve matbaacılar da yüzyılın ilk yıllarında Roma'da faaliyet gösteriyordu. Krş., M.G. Blasio, *Cum gretia et privilegio. Programmi editoriali e politica pontificia a Roma 1487-1527*, Roma, 1998.

Yeni keşfedilmiş adalardan mektup

Kitapçığı açtım ve tahmin ettiğim gibi gördüm ki, kitap Amerika'nın keşfini ve Amerika'nın Kolomb tarafından bulunduğunu anlatıyordu, son sayfada bir not vardı, iğne kalemle yazılmıştı, JULIANUS DATI, JULII 1493 diyordu.

Bunun ne demek olduğunu hemen anladım, Signior Notarius, GUILIANO DATI, TEMMUZ 1493 demekti, insan gözünde büyütmezse Latince çok kolay anlaşılabilir, kelimelerin çoğu İtalyancaya ve bizim Fiorenza'daki dilimize çok benziyor, Tanrı Fiorenza'yı ve onu bilgece yöneten ulu Gonfaloniere Pier Soderini'yi korusun, amin.

Biraz aşağıda, kitapçığı Eucharis Silber'in bastığı yazılıydı¹, bu da bana epey ilginç geldi. Tam o anda Silber gitmek üzere olan arkadaşıyla vedalaştı, yani sıra bana gelmişti, kitabı rahat rahat okuma fırsatı bulamadığım için kâğıt yığınlarından birinin arkasına saklanıp kitapçığı pantolonumun içine iyice tıktırdım.

Biliyorum, Signior Notarius, siz şimdi herhalde, bu hırsızlık, diyeceksiniz, ama size yemin ederim, kitapçığı Silber'e iade etme niyetindeydim, ancak buna fırsat bulamadım, işte şimdi yine Fiorenza'dayım. Ama hayat hiç belli olmaz, bakarsınız günün birinde bunu başarırım. Ama beni mazur görmeyiş için şunu da eklemem lazım, bu kötü huyum çocukluğumda da vardı, bu yüzden Lionardo bana sadece yalancı, pisboğaz ve inatçı demez, aynı zamanda hırsız olduğumu da söyler, zaten adımla da şu meşum Selahaddin Eyyubi'den dolayı Salaî koydu, zira bir şey ilgimi çekti mi, pat, hemen cebe indiririm, ama sadece ödünç olarak, bu kesin.

Nerede kalmıştım, ha evet, Silber sevimli bir sesle, gel baka-

---

1 Gerçekten de Silber Haziran 1493'te, Dati'nin *Lettera delle isole nuovamente trovate* başlıklı bir mektubunun basımını yapmıştı. (krş., *Gesamtkatalog der Wiegendrucke*, Leipzig, 1925. Cilt VII, No 7999)

lim delikanlı, benden ne istemiştin? diye sordu.

Şey, diye başladım, ya kitapçığı pantolonuma sokarken gör-düyse diye korkarak, şöyle söyleyeyim, adı şu şu olan bir kitap arıyorum.

Ha, anladım, dedi Silber, Peder Dati gibi ne şaşırmış ne de kuşkulanmıştı. Beni kendisine kimin gönderdiğini bile sormadı, bu şu anlama geliyordu, Silber'in matbaasını Roma'daki herkes, hatta sokaktaki taşlar bile biliyordu.

Bu çok ender bulunur bir kitaptır, dedi Silber. Bir süre önce Lothringen'de basıldı ve pek fazla nüshası da mevcut değil. Amerika'nın Vespucci tarafından keşfini anlatıyor, sanırım. İlginç bir bölge, ama sana nasıl yardım edeceğimi bilmiyorum, evlat.

Alt çenem yere kadar sarktı, çünkü yine faydalı bir bilgi ko-paramamıştım ve bu iş yavaş yavaş kafamın tasını attırıyordu. Silber'den yine de bir şeyler kapabilme gayretiyle sordum: Amerika'yı keşfeden Kolomb diye biri değil miydi? Silber öyle kurnaz bir yüz ifadesi takındı ki, sen benimle kedi fare oyunu oynamak istiyorsun, der gibiydi, sonra cevap verdi: Sevgili de-likanlı, ben kozmografya uzmanı değilim, kendi halinde bir ya-yıncıyım, burada basılı gördüğün bütün kitapların yazarlarının ilmini kafamda tutamam. Sen bu kitabı ne için kullanacaksın?

Doğruyu söylemem gerekirse, ben kullanmayacağım, Venedikli önemli bir şahsiyete lazım, kitabı almam için kendi-si beni görevlendirdi. Ha öyle mi, neymiş peki bu adamın adı? Ekselansları Grimani. Demek öyle, peki kitabı bulabilmek için ne kadar vaktin var? Pek yok, dedim, acele etmem lazım, yoksa patronum sinirlenir, hem de fena halde.

Bunun üzerine Silber bana bir tavsiyede bulundu: Madem ki-tabı acilen bulman gerekiyor, o zaman yerinde olsam ne yapar-dım, biliyor musun? Giovanni De Lignamine'nin matbaasına git, orada bulursun. Dükkânı bu yolun sonunda, görmemen müm-kün değil, daracık bir sokağın başladığı köşede, önünde ot ve

diş diş sarmısak satan biri durur, ama acele et, geç oldu, sanırım birazdan evine gidecek.

Hemen bana tarif edilen köşeye koştum, gerçekten de Silber'in dediği gibi dükkânın önünde sarmısak satıcısı duruyordu, gördüğüm dükkân herhalde De Lignamine'ninki idi, ama kapalıydı. Sarmısak satıcısı, De Lignamine'nin yıllardır Roma'da yaşamadığını, İspanya'ya yerleştiğini, o günden beri de dükkânın kapısının hep kilitli olduğunu söyledi. Burası depo olarak kullanılıyormuş, De Lignamine basılı kitap nüshalarını burada muhafaza ediyormuş ve içeride çok fazla kitap bulunuyormuş. De Lignamine beş binden fazla kitap bastığını iddia edermiş.

Ne tuhaf, dedim, Silber birisini bulabileceğimi söyleyerek beni buraya yolladı. Ha, öyle mi? Oğlum bu şu demek, Silber sana güzel bir yalan atmış, çünkü yirmi yıldan beri Via Mercatoria'da dükkânı olduğuna göre, De Lignamine'nin artık burada olmadığını pekâlâ biliyordur.

Hemen Silber'in dükkânına döndüm, söyle bakayım, sen benimle dalga mı geçtin, diyecektim. Ama baktım, onun dükkânı da kapanmıştı, ben de komşusuna sordum. O da kitapçıydı, kapatmak üzereydi, Silber'in en az on günlüğüne şehir dışına gittiğini, yakınlarda dönmeyeceğini, Roma dışında bazı işleri olduğunu söyledi. Ama belki siz bana yardım edebilirsiniz, diye rica ettim adama, adam bana şüpheyile baktı, anlaşılmayan bir şeyler homurdandı, son kalan parçaları toplayıp dükkânı kapatmak üzere arkasını döndü.

Etrafıma bakınca gördüm ki, çevredeki diğer kitapçılar ve matbaacılar bizim konuşmamızı dinliyordu, ama ben onlara bakar bakmaz arkalarını dönüp hiçbir şeyden haberleri yokmuş gibi davrandılar, sonra hepsi mallarını toplamaya başladı ve bütün kapıları kapattı. Bana sırtlarını dönme biçimleri şunu anlatır gibiydi, delikanlı bize ilişme, defol ve kendi işlerinle ilgilen. Kısacası, Signior Notarius, kimsenin benim için parmağını oynatmaya niyetinin olmadığı aşikârdı, hepsi de oracıkta arabamı

çekmemi görmek istiyordu. Ayrıca ertesi gün pazardı ve her yer kapalı olacaktı, yani pazartesiye kadar arpa boyu yol alamayacaktım.

Bu yüzden Dati'ye geri döndüm, niyetim ona olanları anlatmaktı, ama Dati bana sekreteri aracılığıyla saatin çok geç ve kendisinin çok işi olduğunu, daha sonra gelip bir görüşme randevusu almamı, görüşmenin en erken on gün sonra olabileceğini söyledi, yani, görünüşe bakılırsa şu Dati beni tekrar görmeye pek meraklı değil gibiydi.

Ben de kendime, iyi tamam, dedim, bu kahrolası kitaba ulaşmam için pazartesi bana yardım edecek biri çıkmazsa ben de Fiorenza'ya dönerim, Tanrı, orayı bilgece yöneten ulu Gonfaloniere Pier Soderini'yi korusun, Lionardo'ya da canımdan bezdiğimi söylerim, düştüğü dardan artık kendi kendini kurtarsın.

Gördüğünüz gibi Signior Notarius, bir hayli çalıştım ve üzerine öyle bir acıktım ki, bir öküzü kesip, tüyleri, derisi, ayaklarıyla birlikte çiğ çiğ yiyebilirdim. Ama işi kolaylaştırmak için Laterano'da, San Giovanni yakınlarında kendime bir lokanta baktım, önüme leziz yemekler, kızarmış havuçlu-lahanalı tavuk, taze ekmek, iki-üç kadeh yeni yapılmış kırmızı şarap koydular, üzerine de meyveli-ballı bir tatlı yedim, bunlar beni kendime getirdi, yemek yerken düşünüyordum, bunları kendi paramdan değil elbette ki Lionardo'nunkinden ödeyecektim, işte bunlar benim hem iştahımı açan hem de sindirimimi kolaylaştıran düşüncelerdir.

Yemek esnasında Silber'in dükkânından aldığım kitapçığı pantolonumdan çıkardım ve şöyle düşündüm: İşte bak, bir yerden bir şey çalınca insan hep kötü bir şey yaptığı hissine kapılır, aslında Silber'in kitabını yürütmekle çok iyi etmişim, Roma'yı çoktan terk etmiş Lignamine'ye yollayarak dalga geçti benimle. Kitapçık dizelerle yazıldığı için bayaa sıkıcıydı, şiirden oldum olası hiç anlamamışımdır, biraz cahil ve kaba olduğumu size

söylemiştim zaten. Ama yine de burada Kolomb'un Hint adalarını keşfiyle ilgili bir şeyler yazdığını anladım, içinde Dati'nin yaptığı İspanyolcadan İtalyancaya çeviri vardı. Bu durumda Dati ve Silber'in birbirlerini oldukça iyi tanıdıkları ortaya çıkıyor, iyi de, Dati bunu bana neden söylemedi? Yemek sırasında başıma daha da tuhaf bir şey geldi, o da şuydu.

Tam tavuğun kemiklerini sıyrırken yan masaya iki adam oturdu, ara ara bana bakıyorlardı, ama ben onlara baktığımda arkalarını dönüp, hiçbir şey yokmuş gibi davranıyorlardı, yemek yemeden biraz şarap içtiler, ben de şunu düşündüm: Mutfaktan yayılan bunca nefis koku arasında canları nasıl oluyor da yemek çekmiyor?

Çiş yapmak için dışarı çıkıp döndüğümde, adamların gittiğini ama masamda bir kâğıt parçasının durduğunu fark ettim, üzerinde 10 rakamı yazılıydı.

Herhalde lokantanın sahipleri ödemem gereken miktarı yazıp bıraktılar, ama biraz fazla tutmuş, diye düşündüm. Bunun üzerine lokantanın sahibi kadına, kâğıdı masama siz mi bıraktınız, diye sordum, Hayır, haberim yok, dedi.

Bu arada dışarısı bayaa kararmıştı, ben de kaldığım hana doğru yola koyuldum. Sokaklarda nahoş bir karanlık vardı, etraf simsiyahtı, sadece evlerin camlarından, yanan mumların ışıkları yayılıyordu, yolu bulmam deli gibi zaman aldı, çünkü San Giovanni Bazilikası Santagostino Kilisesi'nden oldukça uzaktadır, üstüne bir de yağmur başladı, yağmur damlaları şarap şişesi kadardı, gözümün önündeki elimi göremez oldum.

İşte bu yüzden kayboldum, zira kaldığım hana doğru giderken Piazza Navona'ya normalde sağdan değil soldan girerim, bu kez küçük bir meydana geldim, burayı daha önce görmüşüm gibi geldi, ama tam olarak hatırlayamadım. Yağmur bir türlü dinmiyordu, herkes kaçışmıştı, yol soracak insan bulamadım.

Durdum, dua etmeye başladım, böyle zamanlarda tek yardımcı, Signior Notarius, birkaç tane Paternoster okumaktır, bu

dua başına gelecek belaları, hırsızları, dolandırıcıları ve katilleri, yani böylesi korkunç bir karanlıkta Roma sokaklarında sinsice dolanan bütün ayak takımını kovalar. Bunlar beni yakalayacak olsa, Lionardo'nun bütün parasını çalar bir de boğazımı keserler.

Ama tam birinci Paternoster'e başlamıştım ki yağmur daha da hızlandı, sular öyle bir boşanıyordu ki, sanki Tanrı, alın bakalım size, günahlarınızın pis kokularını yıkayın, diyordu, zaten bu kokular burnuma dolmaya başlamıştı.

Sırtımı duvara yasladım, ayaklarım sudan sırılsıklam ve çamur içindeydi, altında durabileceğim açık bir bina girişi var mı diye baktım, ama hepsi kapalıydı, üstelik kaldığım hanın ne tarafta düştüğünden zerre kadar haberim yoktu. Aniden bir şeyin bacağıma yapıştığını hissettim. Kim var orada, diye bağırdım hemen, baktım, bir yığın paçavra ve tahta parçaları arasından bir el uzanmış, baldırımı kavramıştı. Yığınların arasından bir ses cevap verdi, Ne böğürüyorsun öyle, dikkat etsene sersem, ayağıma bastın. Ses sonra öksürmeye başladı, çok yüksek ve derinden geliyordu, öhhöhöhö, öhhöhöhö, bir tuhaflik olduğu belliydi, zira böylesine berbat bir havada bu kişi dışarıda yaşıyordu.

Bu el, Roma sokaklarından yaşayan sayısız dilenciden birine aitti, Signior Notarius, size bahsetmiştim zaten, dilenci paçavralar ve tahta parçaları arasına saklanıp yağmurdan korunmaya uğraşıyordu, bu leş gibi kulübesinden ayağı dışarı sarkmış, ben de bilmeden üzerine basmıştım, o da eliyle beni itmeye çalışmıştı. Adamdan özür diledim, o da yağmurdan korunmam için kendisine arkadaşlık edebileceğimi söyledi, ama kulübe çöpten daha berbat koktuğu için, teşekkür ederim, çok naziksiniz, dedim.

Biraz kenara çekildim, birden ayaklarımın arasında bir kâğıt parçası farkettim, delik delik olmuş bir bez parçasına sarılı gibiydi, kâğıdın her yerinin yazılı olduğu açıkça görülüyordu. Kâğıdı yerden kaldırmak için eğildim, daha da ıslanmamasına dikkat ettim, çünkü yağmur yazıların neredeyse yarısını silmişti, bunun bir şiir olduğunu görünce çok şaşırdım, düşünsenize, Signior

Notarius, şiir çok ilginç konuları anlatıyor ve sizin Lionardo'nun mektubuyla birlikte cebimde bulduğunuz soneyle tıpatıp aynı:

SONE

Yenidünya'nın gerçek kâşifine

Amerigo Vespucci'nin koca şanı
Bana göre küçüktür aslında
Çünkü kim ki inanır yalanına
Düşecektir koca bir yanılgıya.

Kolomb layıktır diyebilmenin onuruna:
"Dinleyin beni ahali ve gözünüzü dört açın,
Hatıramı yitirmemelisiniz sizler asla
Benim, Amerika'yı ışığa kavuşturan tek başına."

Ama Innocentius'u da isterim yüceltmek
Çünkü zahmetli başlangıçta odur yardımcı kaptana:
Mürettebat, yelken ve her bir kürek
Pontifex ve bankacısının her bir emek.

Bu keşif için – ki bilir bunu her insan
Parasal kaynakları Ulu Cybo,
Yani Kutsal Babamız Papa'dır sağlayan.

Pasquino

Bak hele, diye düşündüm, tam da bu şiiri bulmuş olmam ne mucizevi tesadüf böyle, her ne kadar tam olarak anlamasam da, Vespucci ve Kolomb'u ve de Amerika'nın keşfini anlattığı ortada, bir de Papa'dan söz ediyor, neredeyse bunu birisinin bilerek benim için buraya bıraktığını düşüneceğim.

Ama bu akşam buradan geçeceğimden haberim yoktu ki, dolayısıyla başkası da bilemezdi. Ben de dilenciye sordum, baksana

arkadaş, burada yerde üzerinde şiir yazılı bir kâğıt buldum, burada barındığına göre, bunun nereden gelmiş olabileceğini bana söyleyebilir misin acaba?

Git başımdan ben nereden bileyim, görmüyor musun açlıktan ölmek üzereyim, demesini bekliyordum. Hayır, öyle olmadı, ağır ağır konuşarak bana yardım etmek istediğini söyledi, Romalı olmadığını aksanımdan anlamıştı. Elimde tuttuğum türden şiirlerin burada yığınla bulunduğunu söyledi, zira burası ünlü Piazza Pasquino idi. Yedi yıl önce buraya sık sık geldiğimi birden hatırladım, Roma İmparatorluğu dönemine ait Pasquino adlı heykelin bulunduğu meydandı burası. Romalılar bu heykele adlarını eklemekten siyasi protesto yazıları asarlar, mesela şunları yazarlar: 'Papa devrilsin' ya da, 'İspanyollara ölüm' ya da, 'Fransız büyükelçi koca bir pezevenktir' ya da, 'Adı bilmem ne kardinal başka kıyıdan gelmedir' ya da şiirler sloganlar siyasi bildiriler vs. vs.; sanki bunların hepsini o heykel yazmış gibi eğlenince olsun diye de bütün yazdıklarının altına Pasquino diye imza atarlar. Kısacası, Signior Notarius, burada Roma'da çulsuz herifin biri kudret sahiplerine bir tane indirmek ister ve bunu nasıl yapacağını bilemezse, o zaman içinde bir sürü adilik geçen güzel bir sone yazıp, Piazza Pasquino'ya bırakır, sonrasında hayatında bir değişiklik olmasa bile, kendini birazcık daha iyi hisseder. Bu, bizim Fiorenza'da olmayan bir gelenektir, ama âdet haline getirilse iyi olur, kudretlileri zaman zaman cehenneme atmak gerekiyor diye düşünüyorum, o zaman biz her şeyi yutan biçareler ve cahiller biraz rahatlarız, ne dersiniz, Signior Notarius?

Kahretsin, ben ne anlatacaktım şimdi, ha evet. Yağmurdan dolayı görmemiştim, ama tam köşede Pasquino heykeli dikiliydi. Yanına gidip baktım, gerçekten de her yerine kâğıtlar ve notlar tutturulmuştu, ama sağanak öyle kuvvetliydi ki, hepsi iyice ıslanmış ve heykele sıkıca yapışmıştı, öyle ki çıkarılamıyorlardı bile, ayrıca sular neredeyse üzerlerindeki bütün mürekkepleri de akıtmıştı. Güçlükle de olsa okunabilecek bir tane buldum, zira

dilencinin bezleri korumuştı onu, bunu ve sağlam kalmış iki-üç tanesini daha cebime attım, bunlar da aynı sonenin suretleriydi.

Dostum, Kolomb ve Vespucci ve Amerika'nın keşfiyle ilgili bu şiiri kimin yazdığını da biliyor olabilir misiniz acaba? diye sordum dilenciye. Tabii biliyorum, diye cevap verdi, burada birkaç herif var, biraz tuhaftırlar, haftada bir kez gelip soneler ve şu Amerika hikâyesiyle ilgili başka şeyler asarlar, ben okuma bilmem, ama ertesi sabah birkaç kişi gelip buraya asılı şeyleri yüksek sesle okur ve güler ve tartışırlar. Hı, peki sözünü ettiğiniz adamlar genelde ne zaman gelirler? Yani, dedi, hemen hemen her cumartesi çünkü o günler gece nöbetinin saatleri kesin değildir, kafalarına estiği gibi kontrollerini yaparlar, onun için heykel uzun zaman başıboş kalır.

Aa, iyi, dedim, amma da şanslıyım, diye düşündüm, bugün cumartesi, Lionardo'yu dinlemekle hiç olmazsa bir kez iyi etmişim, yani Fiorenza'dan hemen ayrılmakla, bana kalsa bir gün sonraki faytonla yola çıkacaktım, o zaman buraya yetişemez, şu soneleri yazan ve belki bana da faydalı şeyler söyleyecek olan adamlara rastlayamazdım.

Öyle görünüyordu ki, Signior Notarius, kitaplardan anlayan normal insanlar Lionardo'nun kitabını bulmamda bana yardım etmeye niyetli değil gibiydi sanki: Dati yardım etmedi, Silber ve diğer kitapçılar da etmedi. Bu durumda bir şeyler öğrenebilmek için tek yol, şu hafiften üşütük insanlara sormaktı, yani şu soneleri yazan ve heykele asanlara, bu yaptıkları bana bayaa garip hatta aptalca geliyordu.

Ne yaptım, ben de Pasquino heykelinin arkasına gizlenip bekledim, sahiden de bir süre sonra aniden iki gölge gördüm, saklandıkları duvarın arkasından çıkıp, yağmura aldırmadan heykele doğru yürüdüler. Tam da o esnada dilencinin öksüreceği tuttu, öhhöhöhö, öhhöhöhö diye, balgamlı karga sesinden bu iğrenç gürültü çok yüksek çıkıyordu, o an iki gölge duraksadı sonra da çekip gitti.

Vah çok yazık, diye düşündüm, herhalde gece nöbetçisinin yaklaştığından korktukları için gittiler, arkalarından koşacaktım ki, Piazza'yı hangi yöne doğru terk ettiklerini göremedim, ayrıca bunu yapmak tehlikeli de olurdu. Bu durumda yoluma devam etmeye karar vererek, sağa doğru kıvrılan önümdeki sokaktan yürüdüm.

Sokağın tam ortasına geldiğimde, işte geldi, diyen bir ses duydum, bana doğru yaklaşan adımlar hissettim ve koşmaya başladım. Ayaklarım çamurda kaydı, bak işte Salaì, dedim, sen bunu hak ettin, geceleri hırsızların sokağa döküldüğü bir yerde, Kolomb ve Vespucci hakkında sorular sormak için karanlığın ortasında Pasquino heykelinin arkasına gizlenip iki yabancıyı beklemeyi ancak kuş beyinliler yapar. Bu arada koşabildiğim kadar hızlı koşuyor ve imdat! diye bağırıyordum, ama kuvvetli yağmur çılgınlıklarını yutuyordu, zaten etrafta insan namına kimseler yoktu. Ansızın bir el boynumdan yakalayıp, kafama bir yumruk indirdi, birden gözlerimin önünde her şey gece gibi karardı, bacaklarım Ciao Salaì, dedi ve yere düştüm. Hatırladığım şey, birinin beni kollarımın altından tutup çektiği, yağmurun yüzümü ıslattığıydı, ama bunun dışında o noktada beynimde sadece bir delik var. Şimdi yine güzel bir süsleme yapacağım ki, neler yazmam gerektiğini bulayım, ama önce çişimi yapmam lazım, lütfen bağışlayın Signior Notarius, ama söz veriyorum, sonra hemen devam edeceğim.

Evet, geldim işte, inanılır gibi değil, ama bana kalırsa zindanda işlemek dışarıda özgürken olduğundan çok daha önemli, çünkü kova dolunca gardiyanı çağırmak gerekiyor o da insanı beklettikçe bekletiyor, geldiği zaman da, ee Salaì, sidik torbanı bozuldu? diye soruyor. Ben de ona, kışımı ye, diyorum, sidik torbanı sana büyükannen ödünç vermiştir mutlaka.

Anlatmıştım, uyandığımda pek iyi değildim, üstüm kuru-muştu ve sıcak bir yerde yatıyordum ama bir iple boydan boya bir yatağa bağlıydım, başım da çok ağrıyordu. Oda karanlık gi-biydi, sadece bir mum yanıyordu, fısıldayan sesler vardı, senin yüzünden oldu, hayır, öküz herif, senin yüzünden, adama bir tane çakmadan önce üzerindeki kıyafetlere dikkat etmedin mi?

Bu konuşmalardan anladım ki, bana saldıran adamlar beni önemli bir efendi sanmışlar, zira kıyafetlerimin her yerinde Lionardo'nun üzerime doldurduğu şeritler kurdeleler tüyler vs. var, hepsine eşek yüküyle para ödendi.

Aklıma Lionardo'nun sözleri geldi, insan böyle giyinince her-kes ona saygı duyup yardım edermiş, iyi giyimli olmak hep işe yararmış. İşler öyle yürümedi, n'aber, Dati benimle bir daha gö-rüşmek istemedi, Silber dalgasını geçti ve şimdi de birileri beni dövüp yatağa bağladı, belki birazdan gırtlığımı da keserler, bü-tün bu olanlardan görüyorsunuz ki, Signior Notarius, babalığım istediği kadar büyük deha olduğunu iddia etsin, ama aslında dünyadan haberi yok, çünkü Fiorenza'dan kendi istediğim gibi bir gün sonra hareket etseydim, o zaman buraya Lionardo'nun istediği gibi cumartesi gününden gelemezdim, şimdi de burada ızgaralık et gibi uzanıyor olmazdım.

Sonra fark ettim ki, beni sımsıkı bağlamamışlardı, çünkü bir kolumu hareket ettirebiliyordum, elimi hemen Lionardo'nun verdiği para kesesinin olduğu cebime götürdüm, Tanrı'ya şü-kürler olsun ki, yerindeydi. Döndüğümde üç adam gördüm, biri oturuyor, ikisi ayakta, herhalde gırtlığımı rahat rahat kese-bilmek için beni buraya getirdiler, diye düşündüm. Doğrulamaya çalıştım, sanki bizim Fiorenza'daki Santa Reparata Kilisesi'nde biri zil tokmağı yerine benim başımı kullanmış, kafamla bütün gün ding dong yapmış gibi başım ağrıdan çatlıyordu.

Ayaktaki adamlardan biri, sa-sakince ya-yatın ve din-le-lenin, dedi. Sen çeneni kapat, bütün bu hikâye senin yüzünden oldu, dedi oturan adam ona. Sonra benim kimseye zarar vereme-

yeceğimi anlamış olacaklar ki, ipi biraz gevşetip, bir kupa su verdiler, suyu içip bitirince biraz açıldım. Sonra karnımın çevresindeki ipi çözdüler, o zaman doğrulup oturabildim, etrafıma bakındım, depo gibi bir yerde olduğumu anladım. Bu arada üçlü fısıldayarak tartışmaya devam ediyordu; Sen öküzsün ve öküz kalacaksın, Blasco, ben sana, bu yolunu kaybetmiş garibanın biri demiştim. Sonra öteki cevap verdi: Yahu, ben nerden bileyim, bizi takip ediyor sandım.

Üçünün arasında hani başlangıçta bir taburede oturanın Affrikalı zenciler gibi koyu bir teni vardı, yüzü de insanın eline avrat geçiremediği için bol bol otuz bir çektiği zamanlar çıkan sivilcelerden çiçek bozuğu gibi yara izleriyle doluydu. Saçları kömür karasıydı, gözleri küçük ve huzursuzdu, ama bakışları çarpılmış birininkine benziyordu, yani yarı şeytani, yarı deli gibiydi.

Öbür ikisinden birinin boyu uzun, diğerinin kısaydı. Uzun olanın (ama bunu daha sonra öğrendim) adı Ferramonti idi, gözleri şehlaydı, derisi bir tavuğunki gibi yağdan pırıl pırıldı, kısa sakalları siyah, kafası neredeyse keldi, ayrıca kekeliyordu yani söylediği kelimeler diline dolanıyordu, zor bir kelime yazdığım zaman benim de başıma gelir, ama aradaki fark, onun diline basit kelimelerin de dolanmasıydı, he-he-hep bö-bö-böyle ko-konu-nu-şu-yo-yordu, adını, yani Ferramonti'yi söylemek için bile yarım saat uğraşıyordu.

Üçüncünün adı Blasco idi, benim boyumdaydı, uzun sarı saçları, benimkiler gibi bukleleri vardı, ama yüzü daha yuvarlaktı, kırmızı mintan giymişti, Ferramonti'nin aksine çok düzgün ve çok hızlı konuşuyordu. Yüz ifadesi yumuşak ve sevimliydi, gözleri Ferramonti'ninkiler gibi kaymamıştı, Rubè'ninkiler gibi çarpılmış da değildi, –bu arada Rubè taburede oturandı– ama çok zekice bakıyordu, sanki içinden, haberiniz yok ama ben dönen dolapları biliyorum, der gibiydi.

Rubè galiba grubun elebaşısıydı, çünkü üçü fikir ayrılığına

düştüğünde hep o kazanıyordu, diyordu ki, kapayın çenenizi beyinsizler, siz üçe kadar saymayı bile bilmezsiniz, onlar da kendi kendilerine homurdanıyordu, şuna bak şuna, birkaç kitap fazla okuyor diye bize emirler yağdırmaya çalışıyor, ama sonunda yine sözünü dinliyorlardı.

Ku-ku-kusura ba-bakmayın Signore, dedi bana Ferramonti, ca-canınızı ya-yakmak is-is-te-me-medim, ama ö-öyle ya-yağmurda gö-görünce ka-katil sa-sandım o-onun i-için ka-kafanı-nıza in-indirdim.

Daha da kötüsü, Sbirro'ların casusu, diye ekledi Blasco. Kapa çenenı, serseri diye Rubè onu susturdu, geceleri bile giydiğin şu boktan mintanınla herkes anlar ne olduğunu.

Bunun üzerine konuşmaya karar verdim, çünkü o ana kadar ağzımı açmamıştım: Beni dinleyin beyler, ben katil falan değilim, casus da değilim, aksine, bu dedikleriniz midemi en çok bulandıran insanlardır, aynı şekilde Sbirro'lar ve sorgu yargıçları da (üzgünüm, Signior Notarius, onları Sbirro'lara şikâyet etmeyeyim diye bana bir tane daha geçirmelerinden korktuğum için bunu söylemek zorundaydım). Yani mahkemeye gidip, bu akşam başıma gelenlerden dolayı şikâyetçi olmayacağım, zira iyi niyetli olduğunuzu, sadece yanıldığınızı görüyorum. Patronuma bir kitap almak üzere Roma'ya geldim, kendisi Venedikli çok saygın bir zattır, bütün resmi makamlarla iç içedir, bu yüzden adının anılmasını istemiyor. Yani sevgili beyler, şimdi beni bırakırsanız, size minnettar kalırım ve doğru kaldığım hana giderim, anlaştık mı?

Ama tabii, elbette dediler, dürüstlüğümden ikna olmuş gibiydiler, sorunu, benim de istediğim gibi, Sbirro'lar olmadan çözebildikleri için çok rahatlamışlardı. Kalkmama izin verdiler, bin türlü nezaket sözcüğüyle beni kapıya uğurladılar: Başınız ne durumda? Bir bardak su ister misiniz? Yolu biliyor musunuz? Yağmurdan korunmak için bir örtü ister misiniz? Hayır, teşekkür ederim, çok iyiyim ve hiçbir şeye ihtiyacım yok, dedim, çünkü bir an önce oradan tüymek istiyordum.

Ferramonti beni dışarı çıkarmak üzere kapıyı açtığında, izninizle sa-sadece bi-bir soru, pa-pat-ronu-nuz i-için na-nasıl bir ki-kitap a-arı-yor-yor-dunuz? diye sordu.

Dedim ki: Ha, önemli bir şey değil, şey hakkında, nasıl denir, seyahatle ilgili bir kitap. Ha, öyle mi, neymiş adı? diye şüpheyle sordu Rubè, ben tereddüt edince huylanmıştı. Hı, şey, hım, diye kekeledim, kitabın adının yazılı olduğu kâğıt handa kaldı.

Aklıma daha iyi bir bahane gelmeden, adamlardan biri ceple-rimi aradı, şu Silber'in dükkânından çaldığım Guiliano Dati'nin kitabını çekip çıkardı.

İşte bu, Signior Notarius, başıma gelebilecek en büyük şans-sızlıktı, zira üç adam kitapçığın konusunu kavrar kavramaz, ara-larında bakıştılar, kapıyı nasıl bir hızla çarptıklarını tahmin bile edemezsiniz, beni kavradılar, yatağın üzerine attılar birkaç bat-taniyeye sarıp iple bağladılar. Karşı koymaya çalıştım, ama onlar üç kişiydi ben tektim, ayrıca onlar benim gibi kafalarına yedik-leri yumruktan sersemlemiş değillerdi, dolayısıyla üstünlük he-men onlara geçti. Avazım çıktığı kadar bağırdım, imdat, kurtarın beni, hemen ağzıma bir bez bağladılar. Bir taraftan da aralarında homurdanıyorlardı, be-ben bi-biliyo-yordum, evet haklıymışsın, şşt beyinsizler, susun ve şunu daha sıkı bağlayın.

Beni iyice bağladıktan sonra ağzımdaki bezi çözdüler, ama uyardılar, bağırarak olursam, bin pişman olmam için gereğini yapacaklardı.

Sonra bitip tükenmeyen bir sorguya katlanmak zorunda kal-dım, önce, neden her şeyi göze alarak patronum görevlendirdi diye Amerika'nın keşfiyle ilgilendiğimi bilmek istediler. Eğer doğruyu söylemezsem, bunu anlarlarmış ve bir çırpıda karnı-mı yararlarmış, hani şu balıklara içlerini boşaltmak için yapıldığı gibi, beni böyle tehdit ettiler. Ben de başıma daha kötü işler gelmesin diye boyun eğmek zorunda kaldım, aradığım kitabın gerçek adını, yani kozmografyayla ilgili olduğunu söyledim, bu-nun üzerine, haaa, dediler, bak sen hele, ben de kitabı çok iyi

tanıdıklarını anlamış oldum. Sonra bin kez sordular, bu konuyla ne zamandır ilgileniyormuşum, benzeri başka hangi kitapları bilmişim, ne zamandır peşlerindeymişim, onları takip etmem için paramı kim ödüyormuş, haklarında neler öğrenmişim, başka casus suç ortaklarım var mıymış vs. vs. Bütün bunlardan sonra apaçık ortadaydı ki, Rubè Ferramonti ve Blasco acınacak bir hayat sürüyordu, kudretli ve kötü insanlar kendilerine karşı dolaplar çeviriyor diye tedirgindiler, sürekli korku içinde yaşıyorlardı.

Kendilerine karşı casusluk etmediğimi, Amerika'nın keşfinin umurumda bile olmadığını, bu kitabı Roma'da sadece patronum için satın almak istediğimi, kozmografyaya kafamın zerre kadar basmadığını anlatmam iki saatimi aldı. Patronumun adını sorduklarında Grimani, dedim, oooh, aaa, diye sesler çıkardılar, bayaa etkilendiler, hatta korktular, sanki Grimani'nin kim olduğunu benden iyi bilir gibiydiler.

Söyleyin bakayım, dedim, kitabın Amerika ile ilgili olduğunu duyduğunuzda neden hepiniz donunuza doldurdunuz? Şimdi siz kafama bir tane daha indirmeden önce söyleyeyim, sokakta bir de üzerinde sone yazılı bir kâğıt buldum, konusu Amerika'nın keşfiydi, peki bunun ne olduğunu bana açıklayabilir misiniz?

Bunun üzerine Rubè arkadaşlarına ters ters baktı, siz ikiniz gerçekten sefil birer çaylaksınız, size sonenin bütün suretlerini, yere düşenleri de, toplamanızı emretmemiş miydim, ama birinin öksürdüğünü duyunca tavşanlar gibi tüydünüz.

Yani doğru anladıysam, Pasquino heykeline gelenler Blasco ve Ferramonti idi, oraya yeni birkaç sone asacaklardı, ama öncesinde geçen cumartesi Kolomb ve Vespucci hakkında yazıp Pasquino'ya astıkları sone suretlerini toplayacaklardı.

Dilenci öksürünce Blasco ve Ferramonti kaçmıştı, çünkü Sbirro'lar ya da hırsızlar geldi sanıp korkmuşlardı. Bunun üzerine ben de, haberim bile olmadan onların kaçtığı yöne sapmıştım, onlar da kendilerini takip ettiğimi sanmışlardı, o yüzden kafama

okkalı birkaç yumruk indirmiş, sonra da beni sorguya çekip, onlardan ne halt istediğimi öğrenebilecekleri güvenli bir yere götürmüşlerdi.

Konuşmaya devam ettim, dedim ki, sone Vespucci ve Kolomb'u anlatıyor ama ben bütün bunların ne demek olduğunu anlamıyorum, çünkü ben hep Amerika'yı Amerigo Vespucci'nin keşfettiğini duydum, ama bu sonede o kişinin Kolomb olduğu yazılı.

Yaa, dostum, Vespucci mi Kolomb mu? Sen daha çok gençsin, ama benim okuduğum kitapların hepsini okumuş olsaydın, problemin özünün tam da bu olduğunu anlardın o zaman, dedi Rubè, bakışları çok esrarengizdi. Ama artık bana karşı sevimli davranmaya başlamıştı, diğer ikisine başıyla beni çözmelerini emretti ve takındığı yüz ifadesi şunu anlatıyordu: Tamam anlaşıldı, bu Salaî sıradan bir sersem, şüpheli bir yanı yok, büyük bir efendi de değil o, patronunun iyi giydirdiği bir çocuk sadece.

Sonra üçü açıkladılar, Pasquino heykelinin bulunduğu meydanın yakınlarındaki bir depodaydık, tehlikeli durumlarda, işler sarpa sardığı zaman gizli bir sığınak olarak burayı kullanıyorlardı, dar bir yoldu burası, geceleri köpekler bile uğramazdı, bu yüzden birileri duyacak korkusu olmadan konuşabiliyorlardı. Bir dolaptan biraz ekmek ve sosis ve şarap çıkardılar, bana ikram ettiler, şarap çok düzgündür, dediler, çünkü Rubè getirmiş, onun şarap ve yağ dükkânı varmış. Hemen davrandım, Signior Notarius, zira akşam yediğim tavuğun tamamını korkudan sindirmiştim. Kaldığım hanın yerini sordular, ben duraksayınca, korkma, sana kötülük etmeyeceğiz, dediler, sonra Blasco, haa, biliyorum orayı, benim evim de oralarda, dedi.

Arkasından Rubè Blasco ve Ferramonti bana bir sürü gizli ve tehlikeli itiraflarda bulundular, size bunları açıklamak istiyorum, Signior Notarius, çünkü bunların şehrimiz Fiorenza'nın –Tanrı onu daima korusun, amin– siyasi önderleri için önemli istihbaratlar olduklarını düşünüyorum. Bu yüzden Lionardo'ya

yazdığım mektupta şu sözler vardı: Zira sizin ve sizin dostlarınız yüzünden en berbat türünden bir talihsizliğin içine battım... Çünkü bulaştırıldığım siyasi entrikalar insanın hayal edemeyeceği kadar muazzam ve karmaşık. İşte bu noktada Carretto –aslında kahrolası bir yalancı olmasına rağmen– çok tehlikeli işlere battığım sırrını kendisine verdiğimi söyleyerek doğruyu konuştu.

Ama şimdi, Signior Notarius, bir saniye bekleyin, kâğıdım bitti çünkü, gardiyanı çağırمام lazım, ama öncesinde deminki gibi güzel bir süsleme daha yapacağım.

Off, şansıma gardiyan çağırır çağırmaz geldi, bu gece biraz daha güler yüzlü, ama gündüzleri sorgu yargıcına doğruyu söylemeyen tutuklulara çekilen falakayı bana anlatmaktan zevk alıyor, bir de diyor ki, göreceksin Salaì, işkencecilerin taşaklarını ve kuyruğunu kızgın kerpetenle kopartmaları nasıl hoşuna gidecek, hahaha. Ama ben de diyorum ki, götümü yala pis herif, bana bak, onlar o kerpeteni karının kıcında unutmuşlar.

Nerede kalmıştım, ha evet, o andan itibaren neredeyse sırf Rubè konuştu, diğer ikisi sadece bazı detaylar eklemek için sözünü kesti, böylece Signior Notarius, aşağıdaki gerçekten çok önemli şeyleri öğrenmiş oldum: Vespucci Amerika'yı asla keşfetmemişti, nerdee, Amerika'yı uzaktan bile görmemişti, çünkü gemiye bile ayak basmamıştı, zira o Tanrı katında bir sahtekârđı, Avrupa'nın bütün zenginlerine ve Pier Soderini'ye, şehrimiz Fiorenza'nın ulu Gonfaloniere'sine hitaben yazdığı ve yayımladığı yazılarında sadece yalanlar anlatmıştı. Amerika'yı aslında Kolomb keşfetmişti, ama Vespucci'nin yalanları yüzünden onu herkes unutmuştu. Bu Kolomb'un düşünöldüğü gibi normal bir ailesi yoktu, hayır, o aslında bir Papa'nın, VIII. Innocentius'un bilinmeyen oğluydu, Cenovalı Cybo ailesine mensuptu. Gerçekten de Innocentius ve Kolomb'un resimlerine bakıldığında birbir-

lerinin kopyasıydılar, baba ve oğul, aynı saçlar, aynı gözler ve kalan her şey de aynıydı, ama bu sadece birkaç kişinin bildiği kocaman bir sırdır.

Rubè, Kolomb'un Amerika seferini VIII. Innocentius'un gizlice kendi parasından karşıladığını anlattı, yani Kutsal Makam'ın parasından, ama bunu kimse anlamadan, resmi olarak İspanya Kralı için çalışan, bağışta bulunan bir ağ üzerinden yaptı, bu bağışçılar aslında Papa Cybo'nun, yani Kolomb'un babasının adamlarıydı, her şeyin nasıl ustaca tertiplendiğini anlıyorsunuz değil mi, Signior Notarius?

Başlarda her şey Kolomb için zor görünüyordu, çünkü İspanya sarayı kendisine gemiler ve mürettebat için para vermek istemiyordu ve Kolomb çok çaresizdi, zira ona güvenen yoktu, ama Papa Cybo devreye girer girmez her şey yoluna girmişti.

İşte Blasco Rubè ve Ferramonti'nin Pasquino heykeline astıkları sone tam da bunu, yani Vespucci'nin koca bir yalancı olduğunu ve Amerika'yı keşif yolculuğunun Kolomb'un babası olan Papa tarafından karşılandığını anlatmaya çalışıyordu.

Ama bu daha hiçbir şey, dedi Rubè, çünkü Kolomb Mistik Kardeşlik Birliği'nin üyesiydi, bu birlik yüzyıllardır gizlice varlığını sürdürüyordu, bir rahipler tarikatıydı, bu rahipler İsa adına ellerinde kılıçlarla savaşıyordu, mesela Müslümanların gırtlaklarını kesmek için bir haclı seferi düzenlemişlerdi. Büyük bir de sırları vardı, şöyle ki, yeri tam olarak bilinmemekle birlikte, bir yere paha biçilmez bir tabak saklamışlardı, tabak Kudüs'ten gelmişti ve olağanüstü sihirli güçlere sahipti, mesela onu eline alana İsa önce çocuk, sonra bütün yaşlarda, ta çarmıha gerilinceye kadarki haliyle belirliyordu, ama Rubè sonra dedi ki, bir süre sonra bu tabağın nereye kaybolduğunu kimse bilmiyordu, biri İspanya'da demişti, biri de Cenova'da, kısacası tabağın nerede olduğunu ya da böyle bir tabağın gerçekte bulunup bulunmadığını kimse tam olarak bilmiyordu.

Sonra Rubè'nin dinlenmesi gerekti, bana bütün bu gizli ve çok

tehlikeli şeyleri anlatmanın heyecanından boğazı kurumuştı, bu durumda Blasco devam etti, Innocentius Cybo'nun büyük bir planının olduğunu söyledi, bütün insanları yeni bir çağa taşıyıp, onlara mutluluk ve kutsallık getirecek Kutsal Toprakları keşfetmek istiyordu. Çünkü geçen yüzyılın sonunda Avrupa öyle berbat haldeydi ki, kaldırılıp atılacak durumdaydı, Doğu'dan Türkkler gelmişti, 1453'te Konstantinopolis'i fethettiler, kısa bir süre sonra da soluğu Güney İtalya'da Otranto'da aldılar, Roma'ya kadar ilerleme tehditleri savurdular, zorba hükümdarları II. Mehmet kendini bütün Avrupa'nın imparatoru ilan etmişti bile. Türkkler ayrıca Şark'ı istilaları sırasında Asya'ya giden yolları kapatmışlardı, bu yollar üzerinden daha önce hep baharatlar altın, inci ve başka çok değerli mallar gelirdi ve böyle olunca da Batı'daki ticaret bozuldu ve bir sürü insan açlıktan ölüp gitti.

Sonra Roma'da bir kilisenin yeniden inşası sırasında Kutsal Parşömen bulundu, bu İsa'nın çarmıha gerildiği Kutsal Haç üzerinde asılı olan levhaydı, üzerinde NASIRALI İSA, YAHUDİLERİN KRALI yazılıydı, bir de çarmıhın parçaları bulunmuştu, hatta çarmıhı bir arada tutan çivilerden biri de duruyordu, ayrıca Mesih'in rehin alındığı sırada başında taşıdığı tacın iki ucu da ele geçmişti. Bu mucizelerden, yeni bir kurtuluş döneminin kapıda olduğu anlaşıldı.

Herkes cennetten bir yardım bekleyişi içindeydi: Hristiyanlar mesela, şimdi nihayet Johannes diye birinin imparatorluğunu bulacakları umudu içindeydiler, Johannes bir papaz ve kral ve de Şarklı üç bilgenin soyundandı, öyle iyi, öyle güler yüzlü ve Tanrı tarafından öyle kutsanmıştı ki, Türkkler ona karşı duramazdı. Bir de İspanya'daki Yahudiler vardı, eziliyorlardı, çünkü söylenene göre Hristiyanlığa geçmişlerdi ama gizli gizli canlarının istediğini yapıyorlar, Yahudi dinine uygun ibadet ediyorlardı. Yahudiler bu sebepten İspanya'dan kovulmuş ve çok acı çekmişlerdi, bu yüzden halklarının kaybolmuş nesillerinin gittiği toprakları bulmaya çalışıyorlardı. Müslümanların durumu da

kötüydü, onlara kalsa bütün dünyayı fethedecek ve yöneteceklerdi, ama zavallılar bunu daha başaramamışlardı.

VIII. Innocentius Cybo Hristiyanlığın başıydı, Abraham adlı bir Yahudi'yle Müslüman bir kadının oğlu olduğunu gizliyordu, bu yüzden bütün hayali, dünya üzerinde üç din, yani Muhammed'in, Yahudilerin ve Hristiyanların dini arasında barışı sağlamaktı. Ona göre bu plan sadece Avrupa dışında gerçekleşebilirdi, çünkü bilgiler ve kâhinler uzun süreden beri denizin öbür tarafında bir yerlerde yeni ve bilinmeyen topraklar olduğunu söylüyordu, bundan dolayı birçok insanın hayali bu toprakları bulmak, yeni bir dünya yaratmak ve yeni bir barış çağı başlatmaktı. Yüzyıllardan beri bu topraklardan söz ediliyordu; filozoflar ve şairler oralara bir sürü isimler vermişler, Mutlu Adalar, Hesperides Bahçeleri, Kutsal Brendan Adası, Antilya, Kolchis, En Uzak Kuzey Memleketi, Yedi Şehir Adası, Masal Diyarı ve Brazil Adası diyorlardı. Bunlar ve bunlardan başka bir sürü isim çok eski çağlardan beri, Kolomb'un keşfinden çok daha önce de vardı.

Me-mesela Pla-pla-platon, diye söze girdi Ferramonti, bu zat A-a-atlantisdi-diyeçokes-esra-rengiz bir mem-mem-leketten söz et-ti, fi-fi-losof Raimondo Lullo i-iki yü-yüz sene ön-önce, karşı ta-tarafta ona des-destek veren bir kı-kıyı olmasa, İn-ingiltere çevresinde de-deniz diye bi-bir şey ka-kalmazdı, de-miştı.

Aaa evet, doğru, bunu hiç düşünmemiştim, dedim, şirin görünmek için yaptım bunu, ama bütün bunları anlatırken kapıldıkları heyecan bana biraz kaçıkça geldi. Çünkü ben, bana gülümseyen güzel bir avrat gördüğüm zaman heyecanlanırım ancak, ama bu üçünün, Signior Notarius, böyle şeyler konuşmaktan kuyruklarının havaya dikildiğini sanıyorum, içimden bir de şunu düşündüm, baksana şunlara, ben hep sadece Lionardo'nun acayip şeylerden konuşurken azacak kadar aptal olduğunu zanneddim, demek ki ortalıkta bu türden bir sürü insan dolanır mış.

Amerika'nın keşfedildiği sene, dedi Blasco. İspanyollar

Granada şehrini büyük bir savaşla Müslüman Berberilerden geri almış, bu da insanların büyük umutlara kapılmasına yol açmış, artık herkes eskisinden daha iyi yeni bir dönem bekleyişine girmiş ve akla gelebilecek tüm yöntemleri kullanarak Kutsal Üçlü'ye¹ dua etmişler. İşin içinde Üçlü olduğu aşikârmış, çünkü Kolomb üç tane karavela hazırlamış, bunlar 1492'nin 3 Ağustos'unda Amerika'ya doğru yola çıkmışlar ve Kutsal Üçlü'nün üç parçası gibi, her birinin üçer direği varmış. Kolomb'un Amerika'ya vardığı günün, yani 12 Ekim'in, rakamları birbirleriyle toplan-
dığında, yine üç çıkar, bu tesadüf değildir. Blasco çok esrarengiz bir yüz ifadesiyle Kolomb'un babası VIII. Innocentius'un bütün Papalar sıralamasında numarasının 213 olduğunu sözlerine ek-
ledi, ilk iki rakamın toplanmasıyla bu iki kere üç anlamına geli-
yordu. VIII. Innocentius 25 Ağustos gecesı öldü, efsaneye göre kayıkçı olan Kutsal Christophorus günüydü bu, Christophorus Yunanca 'İsa'yı Taşıyan' demektı.

Ve te-te-tesadüfen, dedi Ferramonti, VIII. In-inno-cen-centius gençliğinde Napolili so-soylu bir ha-hanımla ya-yakınlaşmış, adı Co-co-colonna imiş, Ko-kolomb İs-ıspanyolca Colón demek, ya-
yani ne-neredeysel Colonna.

Sonra tekrar Blasco sözü aldı ve dedi ki, Kolomb ve Colón, Jonas isminin tercümesidir, Jonas Yahudilerin eski toprakları-
nı tekrar fethedeceklerini söyleyen peygamberdir, bazıları der ki, Jonas Johannes'in İbranicesidir. Şimdi bak, İncil'de yazar ki, Johannes² İsa'yı vaftizi ederken Kutsal Ruh, bir sütun şek-
line bürünerek gökyüzünden inmiştir. Şu da tesadüf olamaz, Türkkler Hıristiyanlara tam da VIII. Innocentius döneminde paha biçilmez ve anlamlı bir kutsal emaneti geri vermişlerdir, bu, İsa'yı vaftiz eden Johannes'in yarı kurumuş elidir, yanında bir de Romalıların Efendimiz İsa'nın çarmıha geriliyken kabur-

1 Kutsal Üçlü, Hıristiyanlıkta, "Baba, Oğul ve Kutsal Ruh" olarak tanımlanan üç ilahi varlıktan oluşan tek bir öze sahip tek bir Tanrı kavramının adıdır, Teslis olarak da bilinir. (yay.n.)

2 Vaftizci Yahya (yay.n.)

gasına sapladıkları mızrağın ucunu vermişlerdir, bu mızrak şimdi Roma'da San Pietro'da muhafaza ediliyor.

Rubè, Kolomb'un tam da Mesih'in bıraktığı yerden yeniden başlamak istediği çok aşikâr, dedi, çünkü Mesih bir cuma günü yok olup gitmişti (hepimiz biliriz ki cuma acayip şanssızlıklar getiren bir gündür, zira o gün İsa ölmüştür), Kolomb bir cuma günü Amerika'ya vardı, yine bir cuma günü Avrupa'ya dönmek üzere yola çıktı ve bir cuma günü Avrupa'ya ayak bastı ve bu yolculuğu otuz üç gün sürdü, yani İsa'nın ömrü kadar.¹ Bu da iki kere üç anlamına gelir, dedi Blasco sesini iyice alçaltarak, Rubè'nin kendisini azarlamasından korkmuştu.

Bu noktada bu üç aptalın boş konuşmalarını böldüm, söyleyin bakayım, dedim, Amerika yolculuğu için para verenin gerçekten Papa olduğundan nasıl bu kadar eminsiniz?

Ama bu çok aşikâr! dedi üçü bir ağızdan, sonra bir sürü yaşanmış olay ve varlıklarından hiç haberimin olmadığı insanların isimlerini saydılar, ama onlar bu insanları benim kendi göbeğimi tanıdığımdan daha iyi tanır gibiydiler: Kolomb'un üç gemilik filosunun teçhizatı için İspanya Sarayı'ndan gelen para, dedi Rubè, kraliyet korumasının İspanyol birliği tarafından ödünç verilmişti, bu birliğin adı Kutsal Kardeşlik idi, Pinelli ve Santangelo adlarında iki tüccar tarafından yönetiliyordu.² Bunlardan ilki VIII. Innocentius'un yeğeniydi, ikincisi bütün İspanya'yı dolaşıp topladığı yardım paralarını Papa'ya yollamıştı. Kredi, bir Cenovalı tarafından yönetilen Badajoz piskoposluk bölgesi tarafından daha sonra geri ödendi. Bu Cenovalı'nın adı Gentili idi, sen şu işe bak ki, o da VIII. Innocentius'un bir akrabasıydı. Peki İspanya

1 Salaî anlaşılan olağanüstü kaynaklara sahipti, çünkü Kolomb'un deniz yolculuğuyla ilgili sunduğu veriler günümüz tarihçileri tarafından doğrulanmaktadır. Krş. örneğin P.E. Taviani/C. Varela (yayıncı), *Il giornale di bordo – Libro della prima navigazione e scoperta delle Indie di Cristoforo Colombo*, Roma, 1988.

2 Salaî doğru bilgiler vermiştir. Burada adı geçen kişiler banker Bartolomeo Pinelli ve Luis Santangel'dir, 15. yüzyılın sonlarına doğru hem Kutsal Makam'ın hem de İspanya Sarayı'nın emrinde çalışmışlardır.

Sarayı'nı Kolomb'u desteklemeye kim ikna etmişti? Bunlar, yine VIII. Innocentius'un adamları olan iki Fransiskan rahibiydi. Kolomb'a İspanya'dan ödenen paraların diğer yarısı İtalyan bankerlerden gelmişti, bu kişiler de Papa'nın akrabalarıydı. Yani sevgili delikanlı, diye sözlerini tamamladı Rubè, bütün bunlardan kör sağır ve dilsizler de anlar ki, Amerika aslında Kutsal Makam tarafından keşfedildi, yani İspanya parmağını bile oynatmadı ve bu sırrı birilerinin çözmesi istenmiyor, biz üçümüz ise bu konuda konuşma cesareti gösteren nadir insanlardanız. Rubè sonra cebimde bulduğu Dati'nin kitabını burnumun dibine tuttu ve sordu: Bu konuda bana ne söyleyeceksin?

Ben de Dati ve Silber'le başıma gelenleri anlattım. Bana Dati de Amerika'yı Vespucci değil Kolomb'un keşfettiğini söylemişti, ama şüphe içinde olduğu yüzünden belliydi, hem bana kitabı bulmam için yardımcı olmak istemiyordu, Dati ile Silber'in iyi tanıştıkları gün gibi aşikârdı, ama bunu benden gizlediler. Blasco büyük bir neşeyle, bak işte gördün mü? dedi. Aradığın kitabı bulmanı istemedikleri için Dati ve Silber gerçeği itiraf etmek istememiş. Ama neden? diye sordum, Ferramonti cevap verdi: Bu o-or-tada! Bu Ko-Kolomb ve A-amerika'yı keşif hi-hikâ-yesinde o ka-kadar çok sır var ki, bir başkasının çok şey bi-bilmesini ve ger-gerçeği bul-bulmasını kim-kimse istemiyor, yok-yoksa kudretli ki-kişilerin rahatı ka-kaçar. Kimmiş onlar? dedim.

Bunun üzerine Rubè sesini iyice alçaltarak anlattı: Düşünsene, tam da Kolomb'un Amerika'ya doğru yola çıkmasından birkaç gün önce, babası, yani Papa Innocentius esrarengiz bir şekilde ani ve bilinmeyen bir hastalıktan ölüverdi. Kolomb geri döndüğünde ise, yeni Papa yeni toprakları derhal İspanya'ya dahil etti, bir süre sonra Kolomb'u kimseler hatırlamaz oldu, İspanya Sarayı Amerika'yı keşfeden kişiyle adeta ilgilenmiyor, hatta onu cehennemin dibine yollamak istiyordu. Kolomb'dan önce Amerika kadar büyük olmasa da bir yığın bilinmeyen ada

keşfeden Portekizliler ise, İspanya'nın Kolomb'un keşfettiği toprakların üzerine konmak istediğini hemen anladılar. Portekizliler başkaldırınca, yeni Papa, yani VI. Alexander Borgia, İspanya ve Portekiz arasındaki çekişmeyi sonlandırmak üzere birkaç gün içinde peş peşe beş yeni kararname çıkardı. Ama kararnameler de problemi çözemeyince yeni toprakları paylaşmak üzere 1494'te İspanyol kenti Tordesillas'da zorunlu olarak yeni bir antlaşma yapıldı.

Bu hikâyede, dedi Rubè, söz konusu olan uçsuz bucaksız topraklar ve olağanüstü büyük servetlerdi, Kolomb'un keşif yolculuğunu finanse edenin İspanya değil, Kutsal Makam olduğu ortaya çıkacak olsaydı, o zaman hakem VI. Alexander olmazdı, kızılca kıyamet kopar ve sonuçları kimsenin hayal edemeyeceği kadar büyük olurdu. Amerika'nın keşfiyle ilgili bu büyük komplo ve VIII. Innocentius'un garip ve esrarengiz ölümü göz önünde bulundurulunca, ortada gerçekten bir cinayet olduğunu insan düşünmeden edemiyor.

İyi ama siz üçünüz bu hikâyenin neresini düzelteceksiniz ki? diye merak ettim, üçü adına Rubè cevap verdi: Biz insanların olduğu gibi gerçeği öğrenmelerini ve bunu öncelikle Papa'ya, Kutsal Efendimiz II. Julius'a bildirmek isteriz, çünkü o iş bitirici gözü kara bir adamdır, bir araştırma komisyonu kurup geçmişin bütün alçaklıklarını aydınlatır, Amerika'yı İspanya'nın keşfettiğini anlatanlarla hesaplaşır, bu işin Papa'nın emekleriyle başarıldığını ortaya çıkarır. Ancak şimdiye kadar Kutsal Efendimiz'in bizi huzuruna kabul etmesini sağlayamadık, biz de gerçeği olabilecek her yoldan yaymaya çalışıyoruz, mesela Pasquino heykeline birkaç sone ve bazı yazılar asıyoruz, çünkü Romalılar okuyacak yeni ve ilginç bir şey var mı diye bakmak için oraya giderler, bu işin er ya da geç ortaya çıkacağından hepimiz umutluyuz.

İşte bakın, Signior Notarius, mektubumda bu yüzden, Ama bu size şimdi açıklayamayacağım çok gizli bir durum, zira bu keşif yüzünden tahmin ediyorum ki yakında kızılca kıyamet ko-

pacak yazıyor. Rubè beni uyarmıştı, Amerika'nın keşfinin aslında biz zavallı cahillerin, yani Salaì gibi insanların kafasına kazı-maya çalıştıkları gibi yürümediğini birisi halka duyuracak olsa, büyük arbede çıkarmış.

Biliyorum, Signior Notarius, size önce bu keşiflerin başka anlama geldiğini yutturmaya çalışmıştım, bir Alman bakireyle gizlice aşna fişne ettiğimi, kızın akrabalarının beni yakalayıp, hikâyeyi her yerde anlattıklarını söylemiştim. Ama ben bunu sizi düşündüğüm için yapmıştım, çünkü bütün bu hikâyeyi öylece önünüze süremezdim, ağzımdan çıkan tek bir kelimeye inanmazdınız, o üç adam anlatırken ben de öyle olmuştum. Ayrıca olayın tamamı bayaa abartılı gibi duruyor, belki de hepsini uydurmuşlardır ve bu sebepten yalan söylemekle pek fena etmedim, değil mi?

Her neyse şunu söylemeliyim ki, Rubè VIII. Innocentius'un ölümünü ve Kolomb'un Amerika'yı keşfiyle ilgili bütün tehlikeleri anlatınca, sırtımdan aşağı kaynar sular indi, gerçi bu tür komplo hikâyeleri genelde hep mübalağalı görünür, ama ya çok azı bile doğruysa? Babalığıma yardım etmek üzere ilk kez Roma'ya geldiğimde, kendimi birdenbire üçkâğıtçıların ve katillerin ve siyasi kumpasların ortasında bulmuştum ve cehennemin dibine git Lionardo, diye düşünmüştüm, bundan böyle verdiğin hiçbir görevi yerine getirmeyeceğim, kendi sorunlarını çözmek uğruna beni boka batırmaktan başka işe yaramıyorsun, ama kendin çuval gibi oturup tembellik ediyorsun. Evet, Signior Notarius, en iyisi açık konuşalım, babalığım ünlü olabilir, ama ben onun içini dışını bilirim ve size söyleyebilirim ki, kışını bile kaldıramaz o, canı hiç çalışmak istemez, biz gençleri atölyesinde çalıştırdığı için o tabloları tamamlanır, sen şunu yap, sen bunu yap der, kendisi ise sadece defterine kurşunla eskizler karalar, biz de ona bakarak tablonun nasıl olması gerektiğini çıkarırız. Şöyle bir düşününce tabloların ona değil bize ait olduğu söylenebilir, değil mi?¹

1 Salaì bu yaklaşımıyla pek de haksız sayılmaz, çünkü gerçekten de Leonardo'nun sahipliği tartışmalı olmayan tek bir tablosu bulunmamaktadır.

Kahretsin, ben ne anlatacaktım, ha evet, yani bu üç adamın meselesine bulaşmaya hiç mi hiç niyetim yoktu, aksine benim kafamdaki tek şey, Lionardo'nun işini olabildiğince hızlı halledip dosdoğru Fiorenza'ya, memleketime –Tanrı onu korusun– dönmekti. Onlara sordum: Şimdi bana söyleyin bakalım, sizce Roma'da elinde bu kitabı bulunduran biri var mı, evet mi, hayır mı?

Hepsi birbirine baktı (bir şeye karar vermeden önce bunu hep yapıyorlar, bakarken de baykuş gibi gözkapaklarını indiriyorlar, zira önce her soruda bir tehdit gizli mi diye anlamaları lazım), sonunda Ferramonti konuştu: Hmm, şey bu ki-kitap biz-bizde var, evet, var biz-bizde.

Şaşkınlığımı tahmin edebiliyor musunuz, Signior Notarius, kitabı Roma'da henüz bir gündür arıyordum ve şimdi bulmuştum işte, bravo Salaì, kendi şansını kendi yakalayan insanlar gibi şans yüzüne güldü bak, diye düşündüm. Lionardo bazen bunun Latincesini söyler: *Audax Fortuna Juventus*, ama bence bunu yanlış söylüyor, çünkü o Latince bilmez, ama şansın çalışkandan yana olduğu doğrudur. Ayrıca bu üçünün benden niye şüphelendiklerini de kavramıştım, çünkü ben özellikle de çok nadir olan, Roma'da belki sadece onlarda bulunan bir kitabı arıyordum, bu yüzden beni casus sanmakla pek de haksız sayılmazlardı.

Sordum, madem bu kitap bu kadar nadir, ele geçirmeyi nasıl başardınız? Dediler ki, bir tüccardan almışlar, kitabı onlara yazıldığı ve basıldığı yer olan Lothringen'den getirmiş. Ama bu iş onlara bir tomar paraya mal olmuş, sadece kitabın kendi fiyatı insana aklını oynattıracak kadarmış, sonra tüccar getirme karşılığında üzerine tefecilik payı eklemiş, bunun üzerine üçü, Blasco Rubè ve Ferramonti bütün birikimlerini ortaya koymak zorunda kalmışlar, düşünsenize Signior Notarius, insanlar paralarını nasıl da sokağa atıyor! Bu üçlü kafalarındaki fikre, yani Amerika'nın keşfinin ardındaki komploya öyle kafayı takmışlardı ki, bu kitabı ele geçirememiş olsalardı eğer, hani sabah uyandığında

kendisi rahat rahat uyurken tak! birilerinin kuyruğunu kestiğini fark eden adam gibi, berbat bir boşluk ve eksiklik hissederlerdi.

Bu yüzden Rubè, bana bak Salaì, sen bunun ne demek olduğunu anlayamıyor musun? diye sordu. Bu kitap günün birinde olağanüstü önem kazanacak, Kolomb'un keşfettiği Yenidünya'nın çizimlerinin yer aldığı ilk kitap bu, üzerinde de Amerika ismi yazıyor! İşin en önemli tarafı da, bunun arkasında gerçekte koca bir sahtekârlığın olduğudur, bu ismi, yalancı Vespucci'ye inanan Lothringenli âlimler bulmuş, yani yeni topraklara onun ismini vermişler, oysa bu toprakları aslında Kolomb keşfetmişti, ama o da bir sahtekârdı, zira Papa VIII. Innocentius'un herkesten gizlediği oğluydu, babası da onun Amerika seferini herkesten habersiz finanse etmişti vs. vs.

İyi tamam, anladım, dedim. Bu kitaba gerçekten çok gönül bağlamışsınız, başkalarının avratlara bağlanmasından çok daha fazla, ama patronum Grimani'nin bu kitaba acilen ihtiyacı var ve her türlü meblağı ödemeye hazır, ne kadar istediğinizi bana hemen söyleyin, derhal pazarlığa başlayıp işi bitirelim.

Bunun üzerine üç adam çokslesli bir koro oluşturdu, yok hayır, aman Tanrım konusu bile edilemez, paha biçilemez şeyler vardır, falan dediler, öyle yüz ifadeleri takındılar ki, sanki söyledikleri doğru gibiydi. Haa, diye düşündüm, anlaşıldı, Lionardo'nun teklif ettiği paranın herhangi aptal bir kitabın değerinin çok çok üstünde olduğunu bu üçünün kurt kemirmiş kafaları alana kadar çok işimiz var, ne yapsam da bunları ikna etsem? Önce rica ettim: Hiç olmazsa şunu söyleyin, sizin tüccarın Roma'ya kitabın bir nüshasını daha getirmesini nasıl sağlayabilirim? Unut bunu, dedi Blasco, bizim tüccar şu sıralar seyahatte ve ne zaman döneceğini kimseler bilmiyor, ayrıca kitabın basıldığı Lothringen'de satılık bir nüshası daha var mıdır, orası da belli değil. Eğer bu ka-kadar u-uzak olmasaydı, dedi Ferramonti, ke-kendin gidebilirdin Sa-Salaì, ama Loth-Lothringen yol-yolculuğu çok uzun sürer ve kim-kim bilir sana ne ka-kadara mal olur?

Lionardo'nun deli gibi istediği kitabın şu kahrolası Lothringen'de hazırlandığını üç ya da dört kez duyunca sordum, beni bağışlayın, ama ben biraz aptalımdır, bu Lothringen'in nerede olduğunu bilmem, bana açıklar mısınız? Lothringen'in Fransa ve Almanya arasında, Alsas diye bir bölgenin bitişiğinde olduğunu söylediler.

Ayağa fırlayıp haykırdım: Neeee? Emin misiniz? Elbette, bunda garip olan ne? dediler.

Garip olan, Signior Notarius, şu Alsas'ı çok iyi biliyor olmamdı, hani şu yedi yıl önce Lionardo ile ilk kez Roma'ya gittiğimde birkaç Alsaslı ile tanışmıştım, bunlardan biri size başta anlattığım Dorothea idi, bu Alsaslılar Almandı yani, neredeyse Alman demek istiyorum, ama yine de biraz farklıydılar.

Roma'da yığınla Alsaslı vardır hepsi de birbiriyle yakın arkadaşdır bir araya gelince çok kudretli olurlar kafalarında da bir sürü harika fikir dolanır, hatta bunlardan bir kısmı da çok tehlikelidir. Hani şu eskiden Roma'ya gittiğimde onların yüzünden başıma neredeyse berbat bir şey gelecekti, yani neredeyse geber-teceklerdi beni.

Onun için Alsas adını duyunca, kafamın içi kilise çanı çalmış gibi bir donnnk etti, çünkü aklıma müthiş bir fikir geldi, bu da şu, Rubè Blasco ve Ferramonti'ye Alsaslılarla ilgili ne biliyorsam anlatacaktım. Bu adamlar komplo ve kumpas ve gizli şeylere çok meraklı oldukları için, onlara birazcık bir şey anlattım mı emin-dim ki, kuyrukları granit parçası gibi taş kesilecekti.

Ben de anlatmaya başladım, Roma'da bu Alsaslılardan yığın-la bulunduğunu, çok güçlü olduklarını ve her yere, hatta Papalık yönetiminin en üst kademelerine yerleştiklerini, yani Papa'nın tam dibinde olduklarını, siyasi bir planlarının bulunduğunu, yani bambaşka, yepyeni sadece kendilerine ait bir Alman dini yaratmak istediklerini, kendi papazları ve kendi kiliseleri ve kendilerine ait bir sürü şeyleri oldu mu Roma'ya kıçlarını ya-latacaklarını, Papa'ya itaat etmeyeceklerini ve akıllarına estiği

gibi davranacaklarını söyledim. Alsaslılar Papa iktidarından kendilerini ayrı tutabilmek için yeni bir bilim geliştirmişti, adı antikçilik idi ve antikçağlara ait şeyleri arama yolunda bir sabit-fikirdi bu, aradıkları Latince müsveddeler, antik Roma kültürü, imparatorluk dönemindeki Roma'ya ait anıtlar vs. vs. idi. Bu antikçilik taraftarları diyor ki, Romalılar çok yürekli ve akıllı adamlarmış, yığınla edebiyat şaheseri yaratmışlar, Tanrı'ya ve İsa'ya dua etmek yerine çuvala tanrıları varmış, her biri farklıymış, çok daha özgürmüşler, kısacası bugünün insanlarından bin kat daha iyiymişler. Bu yüzden halk, insanlığın İsa'dan önce bugüne nazaran çok daha iyi şartlarda yaşadığına inanıyor ve kimsenin canı Tanrı'yı düşünmek istemiyor, böyle olunca da şeytanın eline düşüyor, Alsaslılar ise şeytanla pek sıkı fıkı. Onlarca yıl önce adı Poggio Bracciolini olan Fiorenzalılı ünlü bir antikçilik taraftarı varmış, Roma'da Papa'nın sekreterliğini yapıyormuş, Alsaslı antikçilik taraftarlarına salaklar, domuz kafalılar diye hakaret etmiş, onlar da karşı saldırıya geçip Bracciolini ve İtalyanların rüşvetçi ve şerefsiz ve cahil olduklarını söylemiş, ama aslında Bracciolini de Alsaslılar da aynı yolun yolcusuydu, sadece kafa-ları karıştırmak için dalaşıyorlardı.

Çünkü uzun zamandan beri, diye anlatmaya devam ettim, Alsaslılar, Papalar, hatta bütün İtalya ve özellikle de Roma hakkında tatsız dedikodular yayıyorlardı, Romalıların hepsinin fuhuş yaptığını, hırsız ve domuz ve dolandırıcı olduklarını söylüyorlardı, buna karşın kendileri namuslu ve gerçek vatanseverdiler, kültür ve bilim insanıydılar, hatta Strazburg'un, yani Alsas'ın başkentinin Roma'dan çok daha iyi ve şanlı ve önemli olduğunu söyleme cesareti gösteriyorlardı, Signior Notarius, kendi çıkarları söz konusu olduğu zaman kurnaz insanların bazen nasıl da aptallıkların peşinde koştuğunu şimdi bir düşünün hele!

Rubè Blasco ve Ferramonti beni çıt çıkarmadan korku içinde dinlediler, çünkü daha önce bahsettiğim gibi, komplo ve entrikaların bu tür insanların üzerinde yarattığı şaşkınlık ve heyecan,

tıpkı on yedi yıllık keşişlikten sonra bir rahibin bir çift güzel çıplak meme gördüğü anki etkiyle aynı oluyor. Ayrıca onlara bu hikâyeyi bayaa da iyi anlattım, çünkü doğru olduğunu biliyordum, halbuki Rubè ve diğerlerinin anlattıkları bence düpedüz saçmalıktı.

Baktım ki, Alsaslılar ile ilgili anlattıklarım Rubè ve işbirlikçileri üzerinde etkisini derhal gösterdi, ben de hemen Alsaslıların en tehlikelisi olan Wimpfeling'i¹ bütün ayrıntılarıyla anlatmaya geçtim, bu adam Alsaslıların en şeytanıydı, çünkü hem İtalyanlardan hem de Fransızlardan, yani Alman olmayan herkesten nefret ederdi, şeytan bu adam için gerçekten çok uygun bir laftı çünkü bu Alsaslılar İsa ile aralarının çok bozuk olmasına rağmen iblisle mükemmel anlaşılır. Wimpfeling dışında Burkard diye biri de korkunç tehlikelidir, diye anlatmaya devam ettim, bu adam birkaç yıl önce Papa'nın merasim müdürüydü, aynı zamanda Kutsal Peder hakkında gizlice iftiralar yayan birkaç Alsaslıdan biriydi ve bu komplolar için Burkard'a Alman Fucker'lar yardım etmişti, bunlar en kudretli bankerlerdi, gırtlaklarına kadar parayla doluydular. Aaa evet, bu doğru, dedi Blasco, Burkard Papa'nın merasimcisiydi, Roma'da onu tanımayan yoktu ve birkaç yıl önce öldü.² Buna ilaveten, dedim, Alsaslı komplocular matbaayı keşfeden kişilerdir, çünkü kitapların nasıl basılacağını ilk bulan Alman Gutenberg Alsas'ta çalışmıştı, bu yüzden Wimpfeling matbaayı buldukları için bütün Almanya'nın gururlanıyor olması lazım ve de kimse matbaacılığın Alman icadı olmadığını iddia etmeye kalkmasın, demişti.

Raporumu, Signior Notarius, öylesine fevkalade sunmuşum ve içine öyle detaylar eklemiştim ki, Signior Notarius, Rubè

---

1 Salai burada, Alsas'ın Roma üzerindeki ahlaki ve manevi üstünlüğünü savunan Alsaslı hümanist Jacob Wimpfeling'i (1450-1528) kastediyor.

2 Salai'nin sahip olduğu bilgilerin doğruluğu burada da ortaya çıkıyor: Papa'nın merasim başkanı ve ünlü bir hatıra defteri kitabının yazarı Jacob Burkard, 1506'da Roma'da ölmüştür. Leonardo'nun evlatlığının sözünü ettiği bankerler, 15. yüzyılın sonunda Roma'da etkin bir şube açmış olan ünlü Fugger ailesidir.

Blasco ve Ferramonti'nin yüzleri kireç gibi oldu, gözlerini kaydırıp durdular ve yüzleri, sanki birisi kıçlarına pompa sokup içlerindeki bütün havayı çekmiş gibiydi.

Sonra Blasco işbirlikçilerine sordu: Hatırlıyor musunuz? Kitabı bize Lothringen'den getiren tüccar, kitabın iki yazarından biri olan Ringmann'ın Alsaslı olduğunu, ötekinin, Waldseemüller'in de sık sık Strazburg'a, Alsas'ın başkentine gittiğini ve şu Wimpfeling'le yakın arkadaş olduğunu söylemişti. İsimleri hatırlıyorum, çünkü bizim tüccar bu Wipfeling'in hem Alsas'da hem de Lothringen'de çok ünlü ve çok saygın biri olduğundan söz etmişti, eminim bu adam senin bahsettiğin Wimpfeling ile aynı kişi, Salaî.¹ Haa, bu şu de-demek, bu ki-kitap bel-belki de şey-şeytani amaç-amaçlarla ya-yazılmıştır! diye atıldı Ferramonti ve diğer ikisinin kulaklarına anlaşılmaz şeyler fısıldamaya başladı, onlar da haa oohh doğru evet aynen, gibi cevaplar verdiler, müthiş dertli ve ciddi yüz ifadeleri takındılar.

İşte bu tam da varmak istediğim etkiydi, Signior Notarius, zira bu üçlüye komplolarla ilgili bir şeyler anlatmak, bir yığın kuru samanın üzerine bir kıvılcım çakmak gibi bir şeydi.

Sakinleşin tamam sakınleşin, dedi bir süre sonra Rubè ağır ağır konuşarak, soğukkanlılığımızı korumak zorundayız! Ama kendisinin de deli gibi heyecanlandığı apaçık ortadaydı, diğerleriyle yalnız kalıp, komplo ve kumpaslarla ilgili gevezeliklerine devam etmek ve yeni bir sone yazmak, bunu sonra Pasquino heykeline asmak ve başkalarını da heyecanlandırmak vs. için sabırsızlanıyordu. Signior Notarius, sanırım insanoğlu komplolara bayılıyor, çünkü bir şeyler yolunda gitmediği zaman işin arkasındaki karanlık ve müthiş kudretli kişilerin hazırladığı bir komplo-nun olduğunu farz ediyor, o zaman, ee ben ne yapabilirim, deme hakkı oluyor, bütün masumiyetiyle ellerini yıkayıp çekiliyor ve

---

1 Martin Waldseemüller ile *Cosmographiae introductio* kitabını yazan Matthias Ringmann (1482-1511) gerçekten de Alsas'a bağlı Eichhoffen'de doğmuştu ve Wimpfeling ile irtibat içindeydi.

parmağını bile oynatmıyor, sonunda babalığım Lionardo gibi biri olup çıkıyor, bir sürü budalalıkla uğraşmaktan işini yapamaz Lionardo, uçan aletler çizer ya da işe yaramaz bir sürü icat yapar, doğru dürüst çalışma fikrinden bile kusası geldiği halde, atlarından, uşaklarından ve çıraklarıyla dolu atölyesinden asla vazgeçmek istemez.

İzin verirsiniz, Signior Notarius, bu cümlemin altına uzunca bir çizgi çizmek istiyorum, çünkü bence raporumun bu bölümüne pek yakışacak, zira konuyu değiştirmek zorundayım.

Eveet, hallettik. Saatler süren bu gevezelikten sonra nihayet kaldığım hana dönme iznini kopardığımda çok sevinmiştim, çünkü Lionardo'nun istediği kitabı ele geçirmek için en iyi yol aklıma gelmişti, ayrıca Blasco Rubè ve Ferramonti'nin saldırısından yaşadığım korkuyu üzerimden atmıştım, şimdi kendimi bir an önce yatağıma atıp biraz dinlenmek istiyordum. Hana bu kadar geç saatte döndüğümü umarım kimseler görmemiştir, diye içimden geçirerek kapının önüne gelmiştim ve anahtarı kilide sokmaya çalışıyordum ki, pencere aralığından şu kocakarıların torunu beni yine keşfetti ve Baksana büyükanne, Fiorenzalı şu tuhaf insan bu saatte geliyor, dedi. Kahretsin diye düşündüm, Signior Notarius, neden bazı çocuklar kendi pislikleriyle uğraşmazlar?

Ama yine de Blasco Rubè ve Ferramonti'ye Alsaslıların komplosunu anlattığım akşamdan beri her şey daha bir kolaylaşmıştı, çünkü konu üçünü de çok heyecanlandırdı, öyle ki tekrar tekrar anlatmamı istediler, ben de hikâyeyi her seferinde daha fazla ayrıntı ve özel noktalar ekleyerek süsledim, öyle ki sonunda üçü de beni neredeyse kendilerinden kabul etti, iç geçirerek dediler ki, ah Salaì, seni tanımasaydık, bu tehlikeli tehdit dolu komplodan asla haberimiz olmazdı, oysa biz artık dünyada olup bitenlerden herkesin haberdar olması gereken yeni bir devirde yaşıyoruz, hepimizin hayvanlar gibi değil, kültürlü insanlar gibi yaşamamız gerekli, sence de öyle değil mi?

Ayrıca, Signior Notarius, unutmayın ki Roma'da üzerimde Lionardo'nun parası vardı, hem de epey yüklü bir miktarda. Kitabı satın almak için üç adama teklifimi sunduğumda uzun bir pazarlık başladı ve günlerce sürdü, çünkü onlar fiyatı düşürmemekte ısrarlıydı, yoo olmaz! Ama sonunda onları yumuşatmayı başardım. Ne pinti olduklarına inanamazsınız, Signior Notarius, ben giderek teklifimi artırdım, ama onlara yetmiyordu, üzerimde onların istediği kadar para olsaydı diye düşündüm, o zaman Roma Quartiere'deki en şık hanlardan birinde kalır, şehrin en şehvetli avratlarını buraya davet eder, hepsini sırayla şişe geçirirdim, ya da Fiorenza'da tamamen kendime ait küçük bir ev alırdım, Amerika'nın keşfiyle ilgili kitaplar umurumda bile olmazdı, ama ben çenemi tutarak doğru yaptım, çünkü sonunda anlaşabildik.

Kitap konusunun tam olarak nasıl bittiğini size daha sonra anlatacağım, şimdi zaman sırasına göre devam etmek istiyorum, yoksa her şey birbirine girer ve siz bile bir şey anlayamazsınız, oysa siz sorgu yargıcısınız ve fikirlerle dolu mükemmel bir beyniniz var ve sizinki benimkinden çok daha iyi, bense cahil ve kaba herifin biriyim.

Ama şimdi biraz yorgunum, elimi dinlendirmek istiyorum, aksi halde ağaçtan armutların dökülmesi gibi yazı yazmaktan parmaklarım teker teker düşecek, bu yüzden alta yine güzel bir süsleme yapıp, gardiyandan bir parça ekmek kenarı ve su iste-yeceğim.

Tamam, geldim, geciktiğim için kusura bakmayın, ama gardiyan denen bu bok çuvalı beni bekletti durdu ve ancak altmış kere gardiyan gardiyaaaaan diye bağırınca cevap verdi ve ekmeğimle suyumı ancak bir buçuk yüzyıl sonra getirdi, ama yapacak bir şey yok, Signior Notarius, aslında zindanı hep böyle hayal

etmiştir, belki de daha kötü, ama biliyorum, siz bu notları okuduktan sonra Salaî'nin yalancının biri olmadığından emin olacaksınız ve size sevgili şehrimiz Fiorenza'nın, Tanrı onu korusun, siyasi çıkarları için anlattığım bir sürü çok enteresan ve yararlı şeyin doğruluğundan özellikle emin olacaksınız.

Evet, şu üçünü, yani Blasco Rubè ve Ferramonti'yi kitabı bana satmalarına ağır ağır ikna etmeye başladığım günlerde çok yorulmuştum, çünkü bu acayip zor bir işti. Ben de bir gün biraz dinlenebilmek için dolaşmaya çıkmaya karar verdim ve eskiden Roma'da çok yediğim için, sebebini size sonra anlatırım, sadece bir parça ekmek satın aldım, içini domuz kızartmasıyla doldurttum ve gezinirken yemek üzere ketenden bir keseye soktum.

Şehrin hatırlayabildiğim, yedi yıl önce Lionardo ile geldiğimde gördüğüm semtlerini dolaşmak istiyordum, Piazza Navona'ya Campo de' Fiore'ye sonra da Santa Maria dell'Anima Kilisesi'ne gittim, bu Roma'daki Alman kilisesidir. Kilisenin restorasyon işlerinin ne kadar ilerlediğini merak ediyordum, zira ilk geldiğimde Almanlar restorasyona yeni başlamıştı. Mimarlar işlerinin başındaydı, ben de binanın tam önündeki merdivenlere oturup onları seyretmeye koyuldum, içinde domuz kızartmalı ekmeğin olduğu keseyi yanıma koydum, ama sonra şişim geldi, binanın köşesinde hemen hallettim, ama keseyi merdivende bırakmıştım, döndüğümde, pis şeytan, Signior Notarius, domuz kızartmalı ekmeğim yok olmuştu. Santa Maria dell'Anima'nın işçilerinden biri bana bakıp arkadaşlarıyla gülüşmeye başladı, adamlar bana caddenin soluna doğru giden küçük bir sokağı işaret ettiler. Hemen anlayamadım, sonra gördüm ki bana yardım etmek istiyorlardı, hemen o sokağa doğru koştum ve gerçekten de altı-yedi yaşlarında güzelim sarı bukleli bir oğlan merdivene oturmuş, benim domuz kızartmalı ekmeğimi yiyordu, belli ki benden yürütmüştü.

Çocuğu azarlamaya hiç niyetim yoktu, Signior Notarius, birincisi, çocukken ben de neler çaldım neler, hatta Lionardo'nun

giysilerini bile, onları satar kendime şeker alırdım, ikincisi, bu da neredeyse aynısı aslında, biri acıkmışsa artık hiçbir kanun işlemez, yani oğlana ben de kendi elimle ekmeğimin yarısını verirdim. Ama yumurcak beni görür görmez yerinden fırlayıp kaçmaya başladı, tay gibi atikti, ağzı dolu, domuz kızartmalı ekmeğin yarısı da elindeydi. Peşinden koştum, ondan hızlı olduğumu biliyordum, ama sokak çok kalabalıktı ve oğlan insanların bacaklarının arasından geçip vınılıyordu, bense her iki adımda birine çarptım, adamlar küfredip beni cehennemin dibine yolladı, ben de hepsine, çok özür dilerim, demek zorunda kaldım. Haylaz oğlan bir ara sebze ve meyve dolu bir yük arabasının altından ok gibi fırladı, ama arabayı geç fark edebildim, bütün hızımla tosladım yığınla elma, soğan, kabak ve havuç yerlere döküldü ve tüccar sinirden deliye döndü, bana da sıvışmaktan başka çare kalmadı, o arada oğlan başka bir sokağa dalmıştı ve ben onu gözden kaybettim.

Ne kör olası yumurcakmış bu böyle, diye düşündüm, oğlunu böyle yetiştiren baba denen serseri kimdir acaba, çocuk henüz beş-altı yaşında küçük bir hırsız olup çıkmış. Ama işin garip tarafı, bu oğlan bana bir şekilde tanıdık geldi, acaba daha önce bir yerde mi görmüştüm onu? Roma'da benimkiler gibi bukleleri olan tanıdığım tek kişi Blasco idi, ama bu oğlan bana, kendime çok yakın birini hatırlatıyordu.

Ben de tuttum, domuz kızartmalı yeni bir ekmek satın alabilmek için Santa Maria dell' Anima'ya geri döndüm, ama kiliseye varır varmaz ne oldu? Mavi gözlü sarı saçlı ve çiçek gibi açan ve gül gibi etli dudakları olan, zarif ve onurlu vakur bir yürüyüşe sahip bir avrat gördüm, sokakta herkes arkasından bakıp fısıldıyordu. Ben tanıyorum bunu, dedim kendi kendime, inanın bana, Signior Notarius, bütün mütevazılığımla söylüyorum, elimden gerçekten yığınla karı geçti, ama böylesi insanın karşısına her gün çıkmaz, her gün ne kelime, yüzyılda bir bile çıkmaz. Bir şey arar gibiydi, etrafına bakınıyor ve gelene geçene soruyordu, bu

yüzden beni görmedi. Yüksek sesle Dorothea! diye seslendim, ona doğru yürüdüm, baktım ki o da şaşırdı ve inanamadı ve sevindi, ama aynı anda, sanki bütün sorular kafasına üşüşmüş gibi bir ifade takındı.

Kısacası, Signior Notarius, bu, yedi yıl önce Roma'da tanıdığım ve birinci notlarımda bahsettiğim Alsaslı Alman kızıydı. Dorothea beni görür görmez neredeyse sokağın ortasında ağlayacak gibi oldu, bana sıkı sıkı sarıldı, ah Salaî, dedi, yokluğunu nasıl çektiğimizi bilemezsin, ben değil biz diyordu, herhalde espri yapıyor, diye düşündüm ve dedim ki, iyi tamam, senin bir çift güzel memen var ama hep birlikte iki avrat etmezsiniz ki! Gülmeye başladı, bir yandan da ağlıyordu, elimi tuttu, dedi ki, ah Salaî, sen hiçbir şey anlamadın, ama şimdi buradan gidelim, yoksa dikkat çekeceğiz, burada herkes Alman, birisi babama seninle buluştuğumu söyleyebilir. Sonra kıyafetime baktı, üstüm başım şeritten kurdeleden dantelden vs.'den geçilmiyordu, ne kadar şıksın Salaî, dedi, ben de cevap verdim, teşekkür ederim, ama bu babalığımın fikri, bu kez ne yapsam da paramı farklı bir yoldan sokağa atsam diye düşündü. Şöyle, onun verdiği görevle Roma'dayım, ama bir sürü karmaşık sebepten dolayı herkese Venedikli Grimani tarafından buraya gönderildim diyorum.

Dorothea bunun üzerine yedi yıl önce benimle tanıştıktan sonra neler olduğunu anlattı (o ve ben gerçekten bayaa tanışmıştık, Signior Notarius, bunu söylemeliyim size), İtalya'nın çeşitli yerlerinde bazı işler yapması gereken babasıyla birlikte Roma'dan gitmek zorunda kalmıştı, ama bu işlerin ne olduğunu bana açıklamadı. Tesadüfen birkaç hafta önce buraya geri dönmüşlerdi, tekrar buluşmamız büyük şanstı, çünkü Dorothea yakında Alsas'taki Strazburg'a dönecekti. Yüzümü okşadı, bana kendini anlat, diye rica etti, neyi anlatayım ki, dedim, cebinde tek Heller'i olmayan ya da olan parasını hayal ürünleri için harcayan salak Lionardo ile sıradan yaşam işte, ama bu süre içinde hiç olmazsa bayaa iyi resim yapmayı öğrendim, kim bilir,

bakarsın bir gün ünlü de olurum. Ben bunları anlatırken o, o komik konuşma şekliyle, yani Alman aksanıyla bana bir sürü tatlı şey söyledi ve parmaklarıyla saçlarımı taradı, düşündüm, bak şu Almanlara, bunlar çok özel avratlar, dedim. İtalyan kadınlarına olabilecek en iyi hizmeti verirsin ama onları beş ya da altı sene gözden kaybettin mi, uygun kelimeler kullanarak en baştan başlaman gerekir. Mesela şöyle, Salve tatlı kız, adım Salaì ve canım seni yine uçurmak istiyor, hatırladın mı beni?

Dorothea sordu, söylesene Salaì, beni sık sık düşündün mü? Tabii, hem de sayısız kereler, dedim, bu gerçekten yalan değildi, Signior Notarius, kendime ne zaman başka avratlar bulsam, şu Alman da aralarında olsa fena olmazdı, diye düşünmüştümdür, neydi adı, haa evet Dorothea, o zaman onu şöyle yatırır ve şöyle alırdım ve bacaklarını havaya dikecek biçimde şöyle çevirirdim o arada kollarını tutardım ve sonra da yandan, bir taraftan da sağ kalçasını havaya kaldırırdım vs., vs., evet dürüstçe söylüyorum, neredeyse her seferinde düşündüm bunları, sadece San Godenzo'lu köylü sevgilimle beraberken aklıma gelmiyor, çünkü onda bütün Toskana'nın belki de başka yerlerin en büyük memeleri var, bu memeler beni –düşüncelerim dahil– tümüyle meşgul ediyor.

Kahretsin, nerede kalmıştım, haa evet, Dorothea'nın sorusu üzerine sadece şunu dedim, tabii düşündüm seni, sonra bir bina girişine gizlendik, kızın kulağına, benimle her türlü rezilliği yapmalarına ikna etmek için avratlara söylediğim ve neredeyse her seferinde işe yarayan şeylerden fısıldadım. Gerçekten de beş-altı dakika sonra dillerimizle oynamaya başladık, tam ellerimi orasına burasına sokacak kıvama gelmişken, kız birden arkamda bir şey gördü, kollarımdan kurtuldu, sanki şeytan görmüş gibi gözlerini kocaman açtı Alighiero, diye seslendi, Aliiighieeeeero, gel buraya!

Ben de ağzımı şaşkınlıktan kapatamadım, zira karşımızda domuz kızartmalı ekmeğimi yürüten sarı bukleli afacan

duruyordu, o da dünyanın en şaşkın yüzünü takınmıştı, çünkü bu şekilde yakalanmayı beklemiyordu. Biz Dorothea'yla birlikte yakasına yapışınca ağlamaya başladı, sonuçta çocuktu. Dorothea, Alighiero neredeydin, ağzında ne var? diye sordu. Bunun üzerine yumurcak ağzından ayağıma doğru var gücüyle bir şey tükürdü, baktım bu benim domuz kızartmalı ekmeğimin bir lokmasıydı, lokma büyük gelmiş, yutamamıştı. Bacaksız ayak bileğime sıkı bir de tekme savurdu. Anne lahana kafalı bu adam kim ve ellerini neden senin bacaklarının arasına sokuyor? diye sordu.

Uzatmayayım, Signior Notarius, size her şeyi hemen anlatabilirim, zaten sizin hepsini anladığınızdan eminim, çünkü sizin meslekten birisinin insanlarla ve hayatta olan şeylerle ilgili –ki bunların hepsi çılgın şeylerdir– bir sürü tecrübesi vardır, özelliklerle de konu avratlarsa.

Dorothea gözünde yaşlarla çocuğu kucağına aldı, sizi daha iyi şartlarda tanıştırmak isterdim, ama buna zaman olmadı, bu afacan altı yaşına geldi ama karnı hep açtır, sütümle beslediğim zamanlarda bile gün boyu göğsüme asılırdı. Hiç şaşırmadım, dedim, aksine zevk sahibiymiş, bunun üzerine Dorothea dedi ki, ah Salaì, bu sonu gelmeyen aptal esprileri bırak artık. Gözünü bir saniye Alighiero'dan ayırsa, yumurcak hemen toz oluyor, gün boyu ortadan kayboluyormuş, aç bir köpek gibi etrafta dolaşıyor, insanlar ortada ne bıraksa bunları çalıyormuş, eve döndüğünde ne yaptığını sorunca da yığınla yalan sıralıyormuş. Tamam, çok tatlı bir çocuk, ama bazen sinirlerimi öyle oynatıyor ki, bu şeker şeye dayanamıyorum. Bu yumurcağın çapını ve kime benzediğini anladın mı, Salaì?

Alighiero, annesinin bana onun nasıl bir şeytan olduğunu anlattığını anlayınca, Almanca itirazlara başladı, sonra Dorothea ile ikisi bir süre kendi dillerinde konuştular, bense zerre kadar bir şey anlamadım. O arada bacaklarım titriyordu, Signior Notarius, çünkü anlamıştım: Benim buklelerim, dediğim dedik, koca bir

yabandomuzunu mideye indirse bile dinmek bilmeyen bir iştah, yalanda ve hırsızlıkta usta, ayrıca bir de altı yaşında, eyvaaah, annesini tam yedi yıl önce tanıdım.

Ayrıca, Signior Notarius, şu hırsızlık ve hayvan gibi yemek ve yalancılık konularına gelince, size açıklamaya unutmuşum, beni evlatlık olarak alan Lionardo, hırsız ve yalancı ve pisboğaz olduğumu söyler hep, bu hallerimle tıpkı Fiorenza'da Salaì olarak bilinen ünlü Selahaddin Eyyubi gibi bütün Hıristiyanlığa zarar veriyordum, Lionardo bu yüzden beni Salaì adıyla vaftiz etmiş.

Ufak oğlanın hareketlerini ve konuşmasını ve gülmesini ve mimiklerini incelemeye koyuldum, şu işe bak, Salaì, diye düşündüm, kimin aklına gelirdi bu, sen ki bir sürü kadını, hatta evlileri bile koynuna almışsın, bu kadar tecrübe edinmişsin, günün birinde başına böyle büyük bir iş açacağın aklına gelir miydi, delikanlılık çağında beceriksizliğinden dolayı alay ettiğin arkadaşının durumuna düştün, o da bir avratla tanışmaya ve serçe parmağıyla ona dokunmayagörsün, tak, avratın karnı inek memesi gibi şişerdi.

Şaşkınlığımdan alnımdan şıp şıp terler aktı, iyice düşünmeye koyuldum, birden geldi aklıma, evet ya, kahretsin, Dorothea ile uzun uzun iş tuttuğumuz o gün olmuş olmalıydı bütün bunlar, kızın ayağını omzumdan indirmeyi unuttum, o zaman neler olacağını herkes bilir, sonra bir başka sefer de vardı, yarım elma oyunu oynamıştık, bu oyun özellikle daha önce oynamamışlarda mükemmel işler.

Alighiero bütün özelliklerini babasından almış, yani benden, Salaì'den, sadece saçları değil, ağzı ve gözleri ve kulakları bana benziyor, karşımda küçük bir Salaì duruyor. Dorothea'ya sordum, bana bak, bu oğlan okumayı ve yazmayı ve hesabı öğreniyor mu? Aman Tanrım, dedi Dorothea, adını bile andığımda ağlıyor ve tepiniyor ve bacaklarını ve karnını kırmızı sivilceler basıyor, kısacası bunları duymak bile istemiyor. Signior Notarius, şöyle düşündüm, yaa bu gerçekten benim oğlum, çünkü

babalığım Lionardo Usta bana ders verdiği zamanlar tepem atardı, sonunda Tanrı'ya şükürler olsun Lionardo durumu kabul etti ve beni o günden sonra rahat bıraktı.

Baba olma düşüncesinden alnım hâlâ ter içindeydi, içinden nasıl çıkarım diye düşündüm, ama böyle bitirim bir oğlanın babası olmak pek de fena bir şey değildi. Dorothea çocuğu kucağına almış, o duymadan kulağıma fısıldıyordu, senin tıpatıp kopyan olan bir çocuğu yalvarırım beğenmediğini söyleme. Sen üzülme, çok beğendim onu, dedim, o arada Alighiero parmağıyla gözümü öyle bir oydu ki neredeyse kör olacaktım, sonra, aptal adam defol, diye bağırdı, annesinin kucağından atlayıp sokağın arasından gözden kayboldu.

Dorothea ile nihayet yalnız kalabilmiştik, kız bana gülümsedi ve öyle bir bakış attı ki, gözleri, ne dersin, bizim ikimizde çok iyi iç içe geçen bir çift şey var, değil mi, diye soruyordu.

Şansıma Dorothea'nın yanında ev işlerine yardım eden yaşlı bir Alman kadın vardı, kadına çocuğa bakmasını söyledi ve benimle birlikte kaldığım hana geldi. Ama bizi görmemeleri için dikkatli olmamız gerekiyordu, çünkü Almanlar özellikle de Dorothea'nın babası onun İtalyanlarla konuşmasını hiç mi hiç istemezdi. Alsaslılar, Signior Notarius, İtalyanlardan katbekat üstün olduklarından emindiler, şöyle diyeyim insanın hamamböceğine üstün olması gibiydi bu, bu da iki saniyeden ibaret olan çok basit bir durumdu, yani ayağın hamamböceğinin üzerinden kaldırılması ve tak sesinin çıkmasıydı.

Dorothea yolda tanınmamak için başını mendille örttü, şansımıza ortalıkta Almanlar yoktu, yıldırım hızıyla kendimizi hana attık, kimseler görmeden odama girdik. Kapıyı kilitledikten sonra da çok dikkatli olmalıydık, hemen aklıma geldi, Dorothea'nın kötü bir huyu vardır, biraz ısınsın diye bacaklarının arasına sataşınca çok gürültü çıkarır, şehvete kapılıp aaaah, eveeeet, bir daha yap, beni yine öyle al, diye bağıırır, ama bunlar alçak sesle söylenmesi gereken şeyler, hele etrafta birileri varsa, size daha önce

de söylediğim gibi, Signior Notarius, Roma her bir köşesi insan dolu bir şehir, San Godenzo'nun köylerindeki gibi olmaz, kocaman kavunlu köylü sevgilim ben orada ahırda icabına bakarken canı istediği gibi bağırabiliyor, kocası nasılsa orada olmaz, sürekli tarlalarda çapalayıp durur ve hiçbir zaman hiçbir şey duymaz.

Bak aklıma geldi, Signior Notarius, bütün bu hikâye bittikten sonra ve tabii siz de kabul ederseniz sizi bir gün San Godenzo'ya götürürüm, önce karnımızı tika basa doyururuz sonra köylü kızlarıyla dolaşmaya çıkarız, onları tanıdığım kadarıyla, şehvetleri iyice kabarcınca onları tatmin etmek için koca bir alay gerekir, eh bu da kötü bir şey sayılmaz, değil mi?

Dorothea ile uzun zamandır görüşememiştik, demek ki iyice nasibini alabilmesi için kendimi işe vermeliydim çünkü o esaslı rezilliklerden yorulmak bilmeyen avratlardandır, bu durumda ona önce yatakta, sonra sandalye üzerinde ve hatta masa üzerinde hizmet vermem gerekti, çok soğuk olduğu için bir tek yerde yapmadık.

Bittiğinde kollarını başıma doladı, ah Salai, nasıl yokluğunu çektim bilemezsin, dedi, kendiyle ilgili bir sürü şey anlattı, Alighiero'yu nasıl doğurduğunu ve nasıl büyüttüğünü ve babasının nasıl sinirden kudurduğunu anlattı, çünkü adam aptal değildi, ufaklığın bir Almandan olmadığını kavramıştı, zira Alighiero hırsızlık yapıyor ve yalan söylüyor ve on kişilik yemek yiyor ve yaramazlık yapıyordu ve katır gibi inatçıydı, bu yüzden onda Alman kanı olamazdı.

Dediğim gibi, Signior Notarius, Roma'da sadece birkaç gün kaldım, ama Dorothea ile sık sık görüştük, yani her gün, o Alighiero'yu Alman kadın arkadaşına bıraktı, benden kendisine peş peşe hizmette bulunmamı istedi, çünkü, Alighiero benim oğlumdu bu durumda Dorothea'nın kocası sayılırdım, öyle dedi, ayrıca fırsatları değerlendirmek lazımdı, er ya da geç Roma'dan gidecektim ve kim bilir bir daha ne zaman görüşecektik? İşte bu yüzden, Signior Notarius, nasıl bir angaryaydı anlatamam,

benden bir gün şunu, öteki gün bunu istedi, hep başka başka biçimlerdeydi ve bitmek bilmiyordu, Dorothea nihayet evine gittiğinde, bacaklarımın arasını orada sarkan şey duruyor mu yoksa kız hepsini kullanıp bitirdi mi diye kontrol etmek durumunda kalıyordum. Dorothea arkadaşına bırakmadığı zamanlar Alighiero'yu yanıma almak zorunda kalıyorduk, o zaman Almanlar bizi görmesin diye güvenli ve ıssız yerlerde dolaşıyorduk. Ama sanırım Dorothea bunu kasten yapıyordu, çünkü Alighiero ile anlaşıp anlaşamadığımızı anlamaya çalışıyordu. Afacanı pek simpatik bulmuştum, ama o bana şüpheyile bakıyor, Dorothea'ya sık sık soruyordu, baksana anne, bu adam neden yine bizimle geldi? Dorothea da, şey, biliyor musun, diyordu, o benim çok sevdiğim eski bir arkadaşım, Alighiero bizi süzdü, sonunda sırtıttı ve öyle bir yüz ifadesi takındı ki, sanki siz bana baksanıza, her şeyi çok iyi anladım, sizin gibi aptal değilim, der gibiydi.

Bu arada Blasco Rubè ve Ferramonti ile pazarlık bitmişti, çok uzun ve zor ve yorucu olmuştu, ama sonunda anlaşip bir akşam kararlaştırmıştık, onlar bana kitabı teslim edecekti ben de onlara parayı verecektim.

Bir gün öncesi çok güzel geçmişti, Dorothea ve Alighiero ile hoş bir gezinti yapmış, çok mutlu olmuşum, çünkü artık Blasco Rubè ve Ferramonti'nin kitabı bana satacaklarından ve Roma'da işimin bittiğinden emindim. Dorothea'dan ayrılmak bana zor gelmişti, ama o, hadi canım üzülme, demişti, göreceksin, er ya da geç yine karşılaşacağız. Ayrıca doğruyu söylemek gerekirse, Signior Notarius, Dorothea gibi Alman avratlarına zaman zaman ara vermek pek iyi oluyor, çünkü onlarda titizlik merakı var ben de buna katlanamıyorum. Mesela edepsizliğimizi bitirdikten sonra bana, hadi bakayım gömleğini doğru düzgün pantolonun içine sok, kopuklara benzemişsin diyor ya da birlikte yemek yerken, dikkat et kadehin kenarına şarap dökme diyor, ya da ben Alighiero ile oynarken beni uyarıyor, terbiyesiz laflar söyleme,

yoksa ufaklık senden daha berbat bir barbar olup çıkacak, diyor, bir kışımın kıllarını düzgün tarayıp taramadığımı kontrol etmediği kaldı, sözün kisası, Signior Notarius, aynen yedi yıl önceki gibi davrandı, o zaman da kendime, Tanrım, acaba Almanların hepsi böyle pimpirikli mi diye sormuştum.

Dorothea'ya ara sıra Blasco Rubè ve Ferramonti'nin Amerika'nın keşfiyle ilgili acayip fikirlerinden ve ardındaki bütün o sözüm ona komplolardan söz ettim, amacım kıza ne kadar akıllı olduğumu göstermekti. Ama Dorothea'yı etkilemek için, her şeyi sanki gezginlerin anlattıklarından kendi kafamda oluşturduğum teorilerimmiş gibi aktardım. Başlarda ilgileniyormuş gibiydi, ama sonra yorum yapmaz oldu, sanki boşluğa konuşur gibiydim, ben de sustum o zaman, amaaan keyfin bilir, diye düşündüm.

Dorothea bir defasında pantolonumda bir kâğıt buldu, sevgilim, bunun ne olduğunu söyler misin? diye sordu.

Bu, Rubè Blasco ve Ferramonti'nin Kolomb ve Papa Innocentius hakkında yazıp, Pasquino heykeline astıkları benim de onların peşine düşmeden cebime soktuğum sonenin suretiydi. Onu etkilemek için, soneyi tamamen kendi yazdığımı ve ne kadar üretken bir şair olduğumu ispatlamak için isterse ona hediye edebileceğimi söyledim, ama o, hayır istemem, dedi, başka bir şey de söylemedi, teşekkür etmedi, eline sağlık da demedi. Ben de içimden, pöh, bu Almanlar bazen ne kadar iğrenç olabiliyorlar, diye geçirdim. Bu sone birkaç gün sonra ortadan kayboldu, bir daha bulamadım, hediyemi kabul etseydi, iyi olacaktı.

Bir başka sefer yolda tesadüfen Blasco'ya rastladık, ikisini tanıştırdım, görüyor musun Dorothea, dedim, bu, büyük işler çevirdiğimiz Blasco, bu da büyüdüğü zaman benim şeyimi eline alan Dorothea, dedim. Bu espri birden dudaklarımdan döküldü, mani olamadım, Signior Notarius. Aman Tanrım, Blasco gider gitmez Dorothea nasıl tepeme bindi, tahmin edemezsiniz. Bana böyle davranmaya sakın bir daha teşebbüs etme, dedi, kendine gel ben senin fahişen değilim vs., vs., kısaca, avratların

kuyruğa ihtiyaç duymadıkları zaman ağızlarından çıkan bütün berbat Şeyleri söyledi.

Bir gün Dorothea ve ben ve Alighiero dolaşırken en kötü Şey oldu, düşünsenize Signior Notarius, hani şu kaymak gibi beyaz tenli ve kan kırmızısı dudaklı ve iki elma gibi yuvarlak memeli, konakladığım hanın penceresinden gördüğüm kızcağız yanıımızdan geçti, bu inanılmaz tesadüf karşısında önce taş kesildim, ama sonra fırsatı kaçırmayıp, Alighiero'ya dedim ki, bana bak, bir gün uzun süre sadece tek bir avratla kalmak zorunda olursan, o zaman tam olarak bunun gibi birini al, bu cümleyi sadece Dorothea değil kız da duydu, ama yürürken hiçbir Şey olmamış gibi davrandı, ama gülümsediğini açıkça gördüm, kaybolmadan önce de bana keyifli bir bakış fırlattı, bakışıyla sen şimdi yalnız olsaydın, tanışırdık, değil mi? diye sorar gibiydi.

Sonrasında Dorothea yüzüncü kez canıma okudu ve dedi ki, bana bak, yoldan geçen güzel avratları Alighiero'ya gösterme, şuna bak, aa bir de buna bak, sonunda senin gibi domuzun biri olup çıkacak. Bu sürekli kusur bulma hali beni ileden çıkardı, Signior Notarius, ayrıca mademki kendi oğlum olan Alighiero'ya ateşli ve berbat kadınları birbirinden ayırmayı, izlemeyi ve onlara nasıl davranılması gerektiğini öğretmek bana hiç de aptalca gelmiyordu, bu işler gerçek bir sanattı ve bu sanata hâkim değilsen, sonra babalığım Lionardo gibi başına büyük dertler aarsın, Lionardo bu yaşında hâlâ eline doğru dürüst tek bir kadın bile geçiremedi, geceleri uyuyabilmek için kuyruğunu kendi indirmek zorunda kalıyor, ama bunu yapan el başkasının, yani bir kadınınsa o zaman olur tabii.

Sonuçta bir süre sonra artık keyifsiz, midesi ağızına gelmiş bir halde kaldığım hana dönmeye başladım, Tanrı'ya şükür ki Lionardo'nun kitabı yakında elimde olacak, hemen yola çıkarım, bir süre hiç kimse,  dakikada bir şunu yap, bunu yap diye sınıtime dokunmaz, diye düşündüm.

Ayrıca Dorothea da Alsaslı arkadaşları gibi, Strazburg'da her

şeyin Roma'dan daha ilginç ve hızlı olduğu konusunda sabitfikirliydi. Mesela Alighiero ile ikisini San Pietro Bazilikası'na götürdüm, Papa burayı yeniden baştan inşa ettirmeye başlamıştı, Dorothea'ya gururla kiliseyi gösterdim, baksana Dorothea, San Pietro Bazilikası ne kadar güzel, şimdi yeniden yapılıyor ve dünyanın en büyük kilisesi olacak. Ama o çok soğuk cevap verdi, haa, ama bizim Strazburg'daki katedralimiz hep dünyanın en yükseği oldu hem de çok daha hızlı, sadece on üç yılda yapıldı.¹ Sonra Tiber'e geçtik, sevgilim bak, dedim, Roma'nın köprüleri ne kadar güzel, ama o hemen umursamaz edasıyla cevap verdi, hıh, Strazburg'daki nehrin üzerinde düzinelerce köprü var, hepsi de birkaç ay içinde yapıldı. Artık sinirlenmiştim, onu Kolezyum'a götürdüm, önünde durduk ama sesimi çıkarmadım. O zaman Alighiero Kolezyum'u göstererek, burası neresi Salaî? diye sordu. Ben de bilmiyorum, dün buradan geçerken yoktu, dedim.

Nihayet Dorothea ile geçireceğimiz son ikindi gelip çatmıştı, sonrasında hana döndüğümde odamın kapısını açık buldum, çok tuhaf geldi, içeri bir girdim, Signior Notarius, aklınıza gelebilecek en iğrenç oyunla karşılaştım, burada bir satır atlamak istiyorum, daha iyi hazırlanabilirim o zaman, zira şimdi sıradaki şeyi yazmak hiç de güzel olmayacak, aynı şekilde okumak da.

Yatağım üzerinde benim giysilerimi giymiş birinin yatışını hemen fark ettim, Roma'da iyi etki yaratabilmem için Lionardo'nun bana verdiği giysilerdi bunlar. Bu hiç iyi bir şey sayılmazdı, çünkü ben yatağıma yatıp uyuması için kimseye izin vermemiştim.

İkinci pek iyi sayılmayan şey, yatağımın üzerindeki bu insanın uyumadığıydı, çünkü biraz yaklaşıncı çenesinin altında büyük bir yarası olduğunu gördüm, sanki boğazına kocaman bir

---

1 1015-1028 yılları arasında inşa edilen Strazburg Katedrali, 12. ile 15. yüzyıl arasında bugünkü gotik tarzındaki kiliseye dönüştürüldü; kilise, 19. yüzyılın ikinci yarısına kadar dünyanın en yüksek yapısı olma özelliğini korudu.

bıçak saplanmıştı, bıçağın kenarından olukla kan akıyordu, yatağım kan gölüne dönmüştü, üstelik adamın karnı ve yanlarında da bir sürü başka yaraları vardı.

Bir saniye, Signior Notarius, birazcık bekleyin lütfen gardiyana para vereceğim, eveet, al bakalım. Ama çok rica ederim, Signior Notarius, bunu kimse duymasın, kimseye söylemeyin, çünkü burada içeridekileri ele vermek ve benim başımda bekleyen gardiyana zararı dokunsun istemem, Tanrı korusun, ama beni kapattırdığınız bu rahat ve şirin zindanda çok büyük gizli işler dönüyor, para vermeniz yeterli, size hemen gecenin orta yerinde ne isterseniz getiriyorlar, tabii yasak olan şeyler bunlar, yani kitap kâğıt yazı tüyü mobilya fener yemek şarap ve hançer olabiliyor, ya da tutuklulara gizlice misafir getiriyorlar, bunlar da arkadaşlar eşler çocuklar hatta işimize bakalım diye fahişeler oluyor. Ama benim cebimde pek param yok, bu yüzden bir parça patates mücveri getirttim, çünkü buradaki su ve ekmeğe dayanmıyorum artık, bence bu normal insanlara göre bir şey değil, umarım beni yakında buradan çıkarırsınız, Signior Notarius, zira param suyu çektiğinde günlerimi mücversiz geçirmek zorunda kalırım. Şimdi yemeğe başlamadan önce, size çok kısa bir şey söylemem lazım, sonra mola vereceğim şimdi ara için hep olduğu gibi güzel bir süsleme yapayım.

Üçüncü gördüğüm şey, odamda mücadele izi olmadığıydı sanki ölen adam öldüren tarafından basılmıştı bu yüzden kendini savunmak için yapacak pek bir şeyi olmamıştı. Yoksa ortalık dağılırdı, kırılmış eşyalar, itilmiş mobilyalar falan görürdüm.

Dördüncü şey, en az hoşuma giden ve en önemlisidir. Yatağımdaki insanı iyice inceledim ve onu tanıdım, yüzündeki karnındaki ellerindeki kollarındaki vs. kanlara, ölünce betinin benzinin atmasına ve ölmeden önce çok acı çektiği anlaşılan yüz

ifadesine rağmen onu tanıdım, Blasco olduğunu anladım.

Okuduğunuz kâğıdın üzerindeki yağ lekelerinden dolayı beni affedin, Signior Notarius, mücverden ellerim yağlandı, ama iyi zıkkımlandım! Nerede kalmıştık, haa evet, bu biçare cesedi görünce, kafamdan bir sürü lanet olası soru geçti, yani şunlar: Hangi kahrolası bu zavallı Blasco'yu öldürdü? Blasco Rubè ve Ferramonti'nin uzun zamandır uğraştığı Amerika'nın keşfi komplosuyla bir ilgisi var mı? Bana kalsa bütün bu komplo, üçünün kurt kemirmiş kafalarında uydurduğu baştan sona koca bir zırvaydı, ama şimdi bakınca belki hiç de öyle zararsız bir zırva değildi galiba?

Blasco'yu kimin öldürdüğüyle ilgili nedenlerin niçinlerin üzerine hemen, bunu söylemek zorunda olduğum için üzgünüm, Signior Notarius, kendi sorunlarımı düşünmek zorunda kaldım, çünkü Sbirro'ları çağırırsam Blasco'yu, zavallı domuzu, cesedi benim odamda benim yatağımda olduğuna göre, önce benim öldürdüğümünden şüphelenecekler, sonra bu adamı tanıyorum ve günlerdir onunla beraberim, bu konuda bana zarar verecek, tabii ki Salaì ve Blasco çok samimiydi, diyecek bir sürü insan var. Belki de hiç kimse lehime konuşmayacak, hatta Dorothea bile, gerçi son saatleri onunla birlikte geçirdim, ama bana şahitlik etmesi için çağırırsam, kim bilir gelir mi, çünkü babasından gizli benimle Roma'da dolaştığını, edepsizlikler yaptığını dünyanın yarısının önünde itiraf edebilir mi?

Bu durumda gerçek katilin yerine deliğe tıklma riskine girerdim, kaldı ki bu konuda en başından tatsız bir durum söz konusu, yani dediğim gibi, Blasco'nun üzerindeki giysiler bana ait.

Belki şaşacaksınız, Signior Notarius, ama zavallı Blasco son günlerde çok üşüyordu ve ben ona acıyordum ve ayrıca hep dilenci gibi giyinirdi, çünkü kendine yeni kıyafetler alacak üç kuruşu yoktu, ben de kendiminkilerden ona vermiştim, üzerine müthiş yakışmışlardı.

Beni şüpheli durumuna düşürecek bütün işaretleri, haksız yere cinayetten yargılanacağımı ve doğrudan celladın önüne atılacağımı düşününce, derhal Roma'dan tüymeye ve Fiorenza'ya dönmeye karar verdim, benim yaptığımı yapmayacak salağı görmek isterdim, sizce de öyle değil mi, Signior Notarius?

Bu yüzden raporumu birazdan bitireceğim, bence siz bu süre zarfından Blasco'nun ölümünden sonra olanları gözünüzde canlandırdınız, sonuçta bir sorgu yargıcısınız ve mutlaka benden daha sağlam bir kafanız vardır, yani içi mükemmel ve çok kurnazca fikirlerle doludur.

Böylece Blasco'nun cesedini bulur bulmaz eşyalarımı toplayıp, seyahat çantama tıktım, Blasco'nun üzerindeki giysilerimi ona bıraktım, çünkü kan içindeydiler, handan çıkarken biri beni yakalar ve odamda Blasco'nun cesedi yatarken çantamda da kanlı giysiler olduğunu görürse, bu benim için hiç de iyi olmazdı.

Şansıma kimseye görünmeden sıvıştım, bu çok önemli, aksi halde handakiler, bana bak Salaì neden böyle alelacele ve parayı ödemedi gidiyorsun, diye sorarlardı. Ama onlar kaçtığımı çok sonra öğrensinler istiyorum, o zaman Roma'dan doğru düzgün ayrılmak için yeterince vaktim olur, ciao ciao ve çok selam.

Elbette öncesinde kozmografya kitabını gidip almalıyım, zira Roma'ya asıl geliş nedenim bu. Ben de Ferramonti'ye gittim, beni habersiz hiç beklemiyordu, a-ama Sa-Salaì, dedi, sanaan kitabı ya-yarın ver-vermeyi ka-karar-la-laştırmıştık, yaptığımız i-işi ku-kutlayacaktık ar-arkasından, sen o-ondan sonra gi-gidecektin, ne-den şimdi ge-geldin ki? Kusura bakma, dedim Ferramonti'ye, patronumdan mektup aldım, derhal bir görevle Fransa'ya gitmemi istiyor, hemen yola çıkacağım için parayı ödemeye geldim, al parayı ve şimdi bana şu kahrolası kitabı hemen ver, yoksa geç kalacağım, anladın mı?

Bu telaşım Ferramonti'yi şaşkına çevirdi ve bana şüpheyile baktı, ama kitabı satabilmesi onun için her şeyden daha önemliydi, kitabı getirmeye gitti, o arada ben de evinin pencere-

sinden dışarı baktım, bu ev Blasco'nunki gibi benim kaldığım hana yakındı, küçük gruplar halinde toplanmış insanlar gördüm, heyecanla konuşuyorlardı ve her zamankinden daha hızlı yürüyorlardı, sanki birilerine, mesela Sbirro'lara haber vermek ister gibi bir halleri vardı. Hemen düşündüm, eyvah oldu, Blasco'nun cesedini yatağında buldular şimdi de beni arıyorlar ve kendimi birden Papa'nın zindanlarında Blasco cinayetini itiraf etmem için işkence yapılırken görür gibi oldum, ben kimseyi öldürmedim oysa, yemin ederim, Signior Notarius, kimin yaptığından da zerrece haberim yok.

Bana üç ya da dört saat gibi gelen birkaç dakika sonra, sanki birisi yumurtalarımı ceviz kıracağıyla ağır ağır eziyordu, Ferramonti geri geldi, beti benzi atmıştı, Sa-Sa-Salaì, ki-kitap ye-ye-yerinde yo-yok!

Zaten çok gergindim, çünkü Blasco'nun kesik boğazla yatağında yatışı gözlerimin önünden gitmiyordu, bir de Papa'nın Sbirro'larının beni enseleyip zindana atmalarını görür gibiydim, ben de bağırdım: Neeeee? Ben şimdi patronuma ne diyeceğim? Ferramonti korkudan konuşamaz haldeydi ve kekeliyordu ve öyle bir yutkunuyordu ki, her bir kelime Paternoster kadar uzuyordu, kitabı son günlerde her zamanki çekmecedeki tuttuğunu, kimsenin yanına gidip içine bakmadığı alçak bir şifoniyerin içinde çok iyi sakladığını, şifoniyeri bir masa ve perdenin neredeyse tamamen örttüğünü söyledi.

Sen aşağılık herifin teki ve koca bir pisliksin, dedim Ferramonti'ye, iki arkadaşınla haftalardır bu kitabı konuşuyorum, şimdi sana parayı getirmeye geldim, kalkmış kitabın çalındığını söylüyorsun, bu şu anlama geliyor, sen ya yalancının tekisin ve kitabı başka birine verdin ya da birilerine çaldırarak kadar kafayı yemişsin. Her şartta sana hızlı bir işlem yapılmasını hak ediyorsun, dua et patronum sana birini yollayıp burnunu ve kulaklarını kestirip papağanların önüne atmasın, sen bunu gerçekten hak ettin, anlıyor musun sersem?

Ferramonti'yi batırıp çıkardığım sırada sinirimi en çok bozan şey kesinlikle ortadan kaybolan kitap değildi, Signior Notarius, Lionardo için bu görevi yerine getirmek kışımında bile değildi, asıl sinirlendiğim şey Fiorenza'ya kaçmak için değerli vaktimi kaybediyor olmamdı, çünkü şu an herhalde atın üzerinde Roma surlarında olurdum. Ferramonti'nin cevabını bile beklemeden, kışıma kızgın kömür parçası sokulmuş gibi merdivenleri uçarak indim.

Sokağa çıktığımda ortalık birbirine girmişti, inanamazsınız, Signior Notarius, herkes, handa ceset bulundu! diye bağıryordu. Sbirro'ları çağırın! Aman Tanrım ne iğrenç bir görüntüydü! Uzaktan iki kocakarıyı fark ettim, iki hizmetçi kızın kollarına girmişlerdi, herhalde Blasco'nun ölüsünü buldular, diye düşündüm, hemen arkamı dönüp evlerden birinin girişine gizlenmeseydim beni kesin görecektlerdi. Handaki hizmetliler beni bula-masın diye kertenkele gibi duvara yapıştım, derken bir anda sağ koluma bir elin dokunduğunu hissettim, kocakarılardan birinin torunu küçük kızdı, beni tanıyıp bağırmaya başladı, büyükanne, büyükanne, Fiorenzalılar Signore yanımda! Ve sokaktaki bütün ahali bize doğru döndü, çocuk öyle bir bağırıyordu ki, ona zarar veriyorum sandılar belki, yolun öbür ucundan büyükanne haykırırdı: İmdat! Torunumu kurtarın! O vakit anladım ki, buradan acilen toz olmazsam, bu iş kötü bitecek.

Adamın biri bağıryordu, Fiorenzalılar genç odasında birini öldürmüş, yakalayın onu! Ve birisinin beni gösterdiğini gördüm, adam sonra olanca gücüyle bağırırdı: Tutun, yakalayın onu, kışını ikiye ayırın!

Hemen deliler gibi koşmaya başladım, şehir merkezinden geçip şehir surlarından çıktım, bütün fayton duraklarında hemen Fiorenza'ya yola çıkacak birini aradım. Nasıl yorulduğumu anlatamam size, Signior Notarius, çünkü geberecek bile olsanız yola çıkmaya hazır kimse yoktu, bir posta durağı bulabilmek için Roma'nın yarısını turladım, o arada, ki akşam olmuştu,

arkadaşıma, şu salak oğlu salak gammaz Del Carretto'ya rastladım, iade edeceğim ve parasını daha sonra ödeyeceğim vs. vs. vaadine karşılık bana atını ödünç verdi, daha sonra olanları biliyorsunuz zaten, Del Carretto, şu kıskanç koyun, yalancı ve iftiracı üstüne üstlük bir de boynuzlu, beni nasıl asılsız itham etti.

Hana dönemezdim, bu durumda sokakta uyudum, ertesi gün Fiorenza'ya doğru yola koyuldum, yolculuk çok uzundu, çünkü atı her molada dinlendirmek zorunda kaldım, mola yerlerini siz mutlaka bilmek istiyorsunuz, o halde buyurun, önce La Storta'dan geçtim sonra Baccano, Monterosio, Ronciglione Şatosu, Viterbo şehri, Montefiascone şehri, Capraccia, incecik lavta tellerinin yapıldığı Orviote şehri, Ponte Carnaiolo, Castel de la Pieve, Castiglione del Lago, l'Ossaia, Castiglione Fiorentino, Bastardo, Ponte de la Vane, Tregghi'den geçip sonunda Fiorenza'ya vardım, bu toplam on sekiz posta durağı demektir.

Yıl boyunca moralim berbattı, çünkü Roma'da yığınla para harcayıp kozmografya kitabını alamadan Fiorenza'ya gidiyordum, bu yüzden, hm, diye düşündüm, Lionardo bu işin nasıl bittiğini öğrendiğinde bana en az birkaç hafta sopa çekecek.

İşte bakın, Signior Notarius, Fiorenza'ya varınca Pistoiali tüccara, Del Carretto'nun atını satmamın sebebi buydu, böylece Lionardo'ya iade edeceğim para biraz daha fazla olacaktı. Ama sonra muhafızlarınız beni tutukladılar ve Roma valisinin beni aradığını söyleyip, neredeyse bütün parama el koydular. Şimdi Lionardo'nun bana çok kızıp kızmayacağını bilmiyorum, zira babalığımıza her şeyi anlatamadan beni tutuklattınız. Eğer isterse-
niz, Signior Notarius, eve döndükten sonra Lionardo'nun bana söyleyeceklerini de size aktarabilirim.

Burada notlarım sona eriyor, umarım sizin için yeterli olurlar, çünkü içinde sadece gerçek ve hakiki ve samimi şeyler var, bunlardan Sala'i'nin Roma'da yaptıklarına dair bütün gerçekleri öğrenebilirsiniz, zira Sala'i yalancı ve dalavereci olmayı sevmiyor. Şimdi beni bu zindandan çıkarmanızı rica ediyorum, çünkü

eve gidip yumurtamı sulamam lazım, lütfen elinizi çabuk tutun,
olur mu?

Memleketimiz Fiorenza'nın en itaatkâr kölesi
Salaì

Davalının yeni notları okunduktan sonra yargıç sorguya devam etti. Tanık makamına iki mahkeme memuru çağırıldı, bu kişiler yargıcın kendilerini görevlendirmesiyle, davalının babalığı, daha önce adı geçmiş olan Leonardo da Vinci'nin adına açılmış olan Banco di Santa Maria Novella'daki hesabını denetlemişlerdi.

BİRİNCİ MEMUR: Ser Leonardo da Vinci adına kayıtlı olan, Banco di Santa Maria'daki¹ hesabı, Sayın Sorgu Yargıcısı, sizin emrettiğiniz üzere inceledik.

İKİNCİ MEMUR: Özetle tespit ettik ki, Bay Leonardo evlatlığı Salaî'ye ve Roma'nın kenar mahallelerinden bir tefeciye hatırı sayılır miktarlarda para yollamış ve bu meblağlar kesinlikle Salaî'nin eline ulaşmış.

Bunun üzerine yargıç, inceleme sonuçlarının Salaî'nin anlattıklarıyla, yani Roma'da sadece birkaç gün kaldığı iddiasıyla örtüşüp örtüşmediğini sordu.

BİRİNCİ MEMUR: Ser Leonardo'nun çıkardığı havaleler en az on dört güne yayılmaktadır Sayın Yargıç, burada, Floransa'dan Roma'ya çekilen bir telgrafın yolculuğunun en az yirmi ya da yirmi beş gün sürdüğü göz önünde bulundurulmalıdır.

İKİNCİ MEMUR: Bundan şu kesin olarak çıkarılabilir, Sayın Yargıç, adı geçen Salaî, Roma'da kaldığı süreyle ilgili doğruları söylemiş olamaz.

BİRİNCİ MEMUR: Ayrıca, Dorothea isimli Alman kadınla

---

1 Leonardo da Vinci'nin Santa Maria Nuova'da bir hesabı olduğu, bu hesaptan kişisel giderleri için gerekli meblağları çektiği bilinmektedir.

günlerce irtibatta olduğunu Salaì kendisi iddia etmiştir, bunun dışında Blasco Rubè ve Ferramonti ile yaptığı pazarlığın yine birçok gününü aldığını itiraf etmiştir, bu durumda ifadeleri birbirleriyle çelişmektedir.

Sorgu yargıcı notlarındaki bir dizi çelişkili ve ihtimal dışı durumları sıralamak üzere davalıya döndü:

1. Roma'ya varışıyla ilgili olarak, Salaì, ilk akşamın dışında havanın hep açık ve ılık olduğunu belirtmiştir. Ama Blasco'nun naaşının üzerinde kendi giysilerinin olduğuna bir açıklama getirmek için de, Blasco'nun son günlerde hep üşüdüğünü ifade etmektedir.

2. Davalı, Blasco'nun naaşını kaldığı han odasında bulunca çok şaşırdığını iddia etmektedir. Ama daha önce odasına yabancıların girmesini önlemek için gerekli her türlü tedbiri aldığını belirtmektedir. Oda kapısının kırıldığına dair bir bilgi vermediğine göre, bu çelişkiden Blasco'yu içeriye alanın kendisi olduğu sonucu çıkmaktadır.

3. Bundan başka, davalı aşağıdaki cürümleri işlediğini kendisi itiraf etmiştir:

– Silber'in dükkânından kitap çalmak.

– Papa aleyhine anonim yazılar yayan bir grup siyasi komplocuyla birlikte (yukarıda adları geçen Rubè Blasco ve Ferramonti) toplantılar yapmak. Davalı ayrıca, bu kişilerin asi görüşlerinin güçlenmesine katkıda bulunduğunu itiraf etmiştir.

– Arkadaşının atını yasal olmayan yoldan sahiplenmek, sonradan da satmak.

Davalı Salaì'nin dik başlı, tövbe etmeyen ve ahlakdışı davranışları dikkate alınarak, kendisini Blasco'yu öldürmekle suçlamak yönünde mantıklı bir sonuca varılmaktadır.

Gerçekten de Salaì aleyhine çok sayıda delil bulunmaktadır:

– Kurbanı tanıyordu.

– Kurban da katilini tanıyordu, çünkü kapıyı kendisine o açmıştı.

– Kurban Salaî'nin yatağında, üstelik üzerinde onun giysileriyle bulunmuştur.

– Kurban ve Salaî arasında ticari bir bağlantı bulunmaktaydı (yüksek bir meblağ karşılığında bir kitabın edinilmesi).

– Yukarıda belirtildiği gibi, davalı büyük bir olasılıkla kurbanı odasına kendisi almıştır.

– Davalı cinayetten sonra Roma'dan Floransa'ya kaçmıştır, yani gizlenerek emniyet makamlarıyla hiçbir şekilde işbirliği yapmak istemediğini göstermiştir.

Salaî burada söz verilmeden sorgu yargıcının sözünü kesti ve Blasco'yu öldürmediğine yemin etti, aksine bir sineğe bile zarar vermediğini belirtti. Duruşma kâtibi Salaî'yi susturdu, muhafızlara Salaî'yi işkence odasına götürmeleri emri verildi, davalı bu sırada tutanağa alınmaları uygun görülmeyen kelimeler sarf etti. Gerçeği sadece gerçeği söylediğine yeminler etti, kendisine fırsat tanındığı takdirde her şeyi aydınlayabilecek durumda olduğunu, ayrıca tutukluluğunun uzamasının evine gidip yumurtasıyla ilgilenmesine engel olduğunu belirtti.

Kâtip, davalının saçma konuşmaları sırasında sözde sulanması gereken yumurtada ısrar ettiğini tutanağa aldırıldı.

Yargıç, davalının cinayeti ve mahkemeden sakladığı başka şeyleri itirafa hazır olup olmadığının anlaşılması için Salaî'nin otuz kez daha kırbaçlanmasını kararlaştırdı. Âdet olduğu üzere davalı işkenceye dayanabilirse kendisine inanılacaktı, aksi takdirde eksiksiz ve dürüstçe yapılacak itiraflara kadar sorguya devam edilecekti. Ardından kendisine hak ettiği ceza verilecekti.

Oturum saat 10'da kapatıldı.

Salai, işkencenin neticesini öğrenmek isteyen sorgu yargıcının önüne saat 11'de tekrar çıkarıldı. Muhafız başı, ilk on kırbaç darbesinden sonra davalının acıdan bağırmaktan vazgeçtiğini, ancak Blasco cinayetiyle ilişkisi olduğunu itiraza devam ettiğini ve yapmış olabileceği hataları iyi niyetinden işlediğini, kesinlikle kimseye kötülük etmek istemediğini tekrarladığını bildirdi.

Bu arada davalının sırtındaki yaralara müdahale etmesi için bir cilt hekimi çağırıldı, davalının sırtından kan fışkırıyordu ve iltihaplanma tehlikesi söz konusuydu.

Yargıç Salai'ye itirafta bulunmak isteyip istemediğini sordu. Davalı, Roma'da meydana gelen olayları tekrar açıklamak için ricada bulundu, bir önceki notlarına bir ek hazırlamasına izin verilmesi için yalvardı, yazmak istediği bu yeni notta yanılığa yol açmış hususları aydınlatmak istiyordu.

Noter duruşma kâtiibiyle görüştüktan sonra sözünü ettiği eklemeyi yapabilmesi için Salai'ye bir gece izin verdi, ancak davalıyı notlarının gerçekleri sadece gerçekleri içermesi için yeniden uyardı, ayrıca seyahati sırasında uğradığı bütün yerleri atlama-dan belirtmesini emretti. Ardından kurallar uyarınca bir karar verilecekti.

Oturum, saat 11'i 20 geçe kapatıldı.

BİR ÖNCEKİ NOTLARA EK
SIGNIOR NOTARIUS'UN
KİTAP MESELESİNİ
VE ZAVALLI DOMUZ BLASCO CİNAYETİNİ
VE DE AMERİKA'NIN KEŞFİ HUSUSUNDA NELER OLUP BİTTİĞİNİ
İYİCE KAVRAMASI İÇİN.

Aksi halde Salaî bir sürü kötülük yaptı sanılacak,
Oysa bu asla ve kat'a doğru değil,
kahretsin yahu.

bu işi bir kez daha ve daha açık bir şekilde ifade edebilmem için bana fırsat tanıdığınız için size her şeyden önce tüm sadakatimle teşekkür ediyorum, Signior Notarius, zira sanıyorum siz ve ben birbirimizi adamakıllı yanlış anladık, ama bu, yeni notlarımla tamamen ortadan kaldıracığım bir hataydı ve bunu süratle yapacağım, çünkü bildiğiniz gibi evde beni bekleyen bir görevim var, hani şu işim, artık baştan anlatmak istemiyorum, neden söz ettiğimi siz çok iyi biliyorsunuz, şu yumurta meselesi.

Hemen konuya gireyim, bir yanılgıyı mutlaka bertaraf etmeliyim, söylemek istediğim Roma'da birkaç gün kaldığım değil, aksine Roma'da çok iyi olduğum ve zamanın nasıl geçip gittiğini anlamadığımdı, bu işleri bilirsiniz, değil mi? Size şimdi yazacağım rapor, her şeyi mutlaka aydınlatacak ve sizin anlayacağınız biçimde olacak.

Tamam, bütün hikâye babalığım Lionardo'nun iki dostu Benci ve Vespucci'nin kendisini ziyaretiyle başladı, bu üçü Amerigo Vespucci hakkında sonu gelmeyen sohbetler ettiler, adamın nasıl da becerikli olduğunu, Amerika'yı keşfettiğini konuştular, bu esnada Lionardo'nun bağırsaklarında şu sıkışmalar başladı, bunun üzerine Vespucci'nin keşfettiği yeni toprakların da, yani Amerika'nın üzerinde olduğu dünyanın ilk haritasını yapmaya karar verdi. Ah safım benim, böyle bir kitap vardı zaten, başkalarının kendinden önce yaptıklarını taklit etmekte üstüne kimseyi tanımayan Lionardo yine de kolları sıvadı, bence iyi taklit dünyanın en büyük sanatıdır, Signior Notarius, iyi tesir bırakmam

için beni güzel giysilerle donattı, adı *Universalis Cosmographia secundum Ptholomaei vs.*, vs. olan o kitabı satın almam için bana Roma'ya gitmemi emretti, o zaman istediği gibi taklit edebilecekti, dostları aaaa, oooo, diye hayret edecekti, Lionardo Usta, sonsuz saygılar, siz gerçekten büyük bir beyinsiniz!

Ben de Fiorenza'mızdan yola çıktım –Tanrı şehrimizi ve onu bilgece yöneten ulu Gonfaloniere Pier Soderini'yi korusun, amin– siz sordunuz diye söylüyorum, Tregghi, Ponte de la Vane, Bastardo, Castiglion Fiorentino, l'Ossaia, Castiglion del Lago, Castel de la Pieve, Ponte Carnaiolo'dan, incecik lavta tellerinin yapıldığı Orviote şehrinden, Capraccia, Montefiascone şehrinden, Viterbo şehrinden, Ronciglione Şatosu'ndan, Monterosio, Baccano'dan, sonra La Storta'dan geçip Roma'ya vardım, bu toplam on sekiz posta durağı demekti.

Sanırım buraya kadar her şeyi çok net anladınız, Signior Notarius. Roma'da zevkime uygun bir han buldum, camdan bakınca teni kaymak gibi beyaz dudakları kan kırmızısı memeleri iki elma gibi yusyuvarlak bir kız gördüm. Sonra küçük bir fahişenin evine düştüm, ama kız hiç de öyle durmuyordu, pappone'si Patroclo sağ kolumu koparmaya çalıştığı halde işin sonu iyi bitti, Tanrı'ya şükürler olsun, amin.

Sonra adı Dati olan şu papaza rastladım sonra Silber adındaki kitapçıya, ikisi de bana zırva anlattı ve zerre kadar yardım etmedi. O akşam bir lokantada yemek yerken iki herif beni gözetledi, sonra masamda üzerinde 10 rakamı yazılı bir kâğıt buldum, derken yağmur başladı, kendimi Pasquino heykelinin önünde buldum, kafama bir tane patlatıldı, böylece Blasco Rubè ve Ferramonti'yi tanımış oldum, Salaì'nin böyle durumlarda şansı ve yürekliliği tutar hep, bu adamlarda tam da aradığım kitap *Cosmographia universalis vs.*, vs. vardı. Blasco Rubè ve Ferramonti Amerika'nın keşfinin ardındaki muazzam komplonun uzmanlarıydı, yani Amerika'nın yerini bulan Vespucci değil, Kolomb idi, ama Kolomb, Papa'nın herkesten gizlediği oğluydu, bu iş için el

altından babasının parasını aldığı için Amerika'yı keşfedebilmişti, oysa dünyadaki bütün insanlar koca bir aptal koyun sürüsü gibi Amerika'nın keşfi için gerekli parayı İspanya'nın verdiğini sanıyor. Ama bütün bunlar Papa'nın, adı VIII. Innocentius Cybo idi, kurnazca manevrasıydı, ama kendisi tam da Kolomb'un Amerika'yı keşfettiği sırada öldü, ama mutlaka bu pervasız hilesinden dolayı işini bitirdiler onun, iddiaya var mısınız?

Blasco Rubè ve Ferramonti Lionardo'nun kitabını bana önce satmak istemediler, ama onların güvenini kazandım, şöyle başardım bunu, bu üçü komplo, entrika gizli tertibat ve benzeri şeylere deli gibi meraklıydı, bu konuları duydular mı kuyrukla rı sertleşip kılıç gibi havaya dikiliyordu, ben de onlara bildiğim kumpaslardan söz ettim, Papalara ve İtalyanlara ve Romalılara çuval dolusu yalanlarla ve uydurulmuş hikâyelerle kara çalarak burada Roma'da ve Almanya'da yeni Alman kilisesi hazırlıkları içinde olan Alsashıları anlattım. Gelin görün ki bu Alsashılar, Lionardo'ya alacağım kitabın yazarları Lothringenli bilimadamlarıyla tesadüfen yakın arkadaşmış, bu çok tuhaf değil mi, Signior Notarius?

Yani sonuçta bu üç adam bana güvendi, ben de onları kitabı bana satmaya ikna ettim, ama bu en sonunda olabildi, nasıl gerçekleştiğini size açıklayayım, Signior Notarius, çünkü siz hâlâ size yalan söylediyimi ve sizden bir şeyler sakladığımı düşünüyorsunuz, bu yüzden hemen hikâyenin bu bölümünü de anlatıyorum.

Bu üçüyle tanıştıktan sonra Ferramonti ile buluşmaya başladım, bahanem Lionardo'nun kitabının başka bir nüshasını bulmam için bana yardım etmesiydi, ama asıl umudum, kendisi ve arkadaşlarının elindeki kitabı bana satması için hiç değilse onun aklını çelmekti.

Onu önce yemeğe davet ettim, birlikte yemek hele yemekler de iyiye insanın keyfini yerine getirir, o zaman karşındakinden bir ricada bulunduğunda "evet" demesi kolaylaşabilir.

Ferramonti Romalı, bu yüzden yemek yiyeceğimiz yeri onun

seçmesini istedim, gözleri parladı ve büyük bir sevinçle, ço-çok i-iyi, ne-nereye gideceğimizi bi-biliyorum, sık sık ye-yerim orada, dedi.

O gün, Signior Notarius, kendi gözlerimle gördüm ki, Ferramonti benden daha büyük bir iştahla yemek yiyen dünya-daki sayılı insanlardan biriydi. Adı Osteria del Cavalletto olan bir tavernaya gittik, yanında haşlanmış sebzeyle kızarmış yarım tavuk yedim, hem lezizdi hem de porsiyon büyüktü, iyice doydum, yerken tavuk budunun sosunu koluma damlattım.

Benim tavuğumu yediğim kısa süre içinde Ferramonti lahana çorbası, kızarmış ekmekli fasulye çorbası, kızarmış balık ve yanında havuç, koca birer tabak ızgara tavşan ve dana pirzola ve yanında koca bir sepet ekmeği boğazına tıktı, son olarak da üç elma iki armut bir dilim kestaneli pasta ve koca bir çanak fındık fıstık ve üzümü mideye indirdi, yanında dört kadeh şarap ve beş bardak su içti ve geçirmedi bile, bu bütün yediklerine rağmen karnının dolmadığının kesin işaretiydi.

O yerken kendisine hayretle baktığımı herhalde fark etti, ben yemekte herkesi sollayan biriyimdir, en doymak bilmez pisboğazları ve ağzının tadını bilenleri bile. Ama Ferramonti bütün sıskılığı ve deve gibi uzun boyuyla, masada ne varsa fırtına hızıyla sildi süpürdü, sonunda tabağında tek bir kırıntı bile kalmamıştı, o kadar hızlı çiğniyor ve yutuyordu ki, aklıma büyü geldi, yemek sonunda ne olur ne olmaz diye gizlice haç çıkardım.

Osteria del Cavalletto'nun sahibinin adı Giovanni¹ idi ve Ferramonti'yi yakinen tanıyordu, adam bana sanki sırtarak baktı, arkadaşının neler götürebildiğini bilmiyordun, öyle mi? demek istiyordu.

Yemek bittiğinde, Ferramonti ağzı fındık fıstık ve üzüm dolu, çenesine tavşan yağı bulaşmış, sakalında birkaç balık kılçığı

1 Osteria del Cavalletto, Piazza Pollarola'da idi ve 1482'den sonra gerçekten Giovanni Antonio di Domenico adlı bir şahıs tarafından işletildi; krş., A. Modigliani, *Mercati botteghe e spazi di commercio a Roma tra medioevo ed età moderna*, Roma, 1998, s. 254, 255.

takılı halde konuşmaya başladı, ö-zür di-dilerim Salaì, ama ben hep de-deli gibi a-açımdır, düşünsene, ne-neredeysse bütün pa-param ye-meğe gidiyor, Tan-tanrıya şü-kür karım ve ço-çocuklarım yok, zaten işim San Be-benedetto ra-rahibelerine ye-mek pişirip ortalığı te-mizlemek ve pek pa-para ka-kazanmıyorum bü-bütün bir aileyi ge-geçindiremezdim.

Dediklerine hemen inandım, Signior Notarius, çünkü Signior Giovanni üzerinde tutarın yazdığı bir kâğıt getirdiğinde, meblağın yüksekliğinden neredeyse bayılacaktım, mamma mia, diye içimden geçirdim, Lionardo bunu bilse hindi gibi boğazımı bü-kerdi. Ama bu yemeğin bir de iyi yanı vardı, zira aklıma o sırada bir şey geldi, ama bunu size sonra anlatacağım, Signior Notarius, aksi halde kafamın içi karışır, her şey birbirine girer.

Sonra Ferramonti'ye, yemeği sindirmek için Tiber kıyısında dolaşmak ister misin, diye sordum, ama aslında onunla kitabı konuşmak, bana satması için onu kandırmak istiyordum. Ferramonti dedi ki, olur, do-dolaşalım ama hı-hızlı yürüyürümeyelim yok-yoksa ya-yarım saat so-sonra yi-yine acıkırım.

Tiber kıyısında yürüyüp, Ripetta limanında ahşap, şarap ve kö-mür indiren tekneleri seyrettik, yapacağım konuşmaya hazırlandım. Bana baksana, Ferramonti, Blasco ve Rubè'ye Amerika'nın keşfi ve Kolomb ve Vespucci ve Papa VIII. Innocentius Cybo hakkında anlattıkların bütün ayrıntılarına kadar doğru mu?

Ve büyük sürpriz geldi, Signior Notarius, çünkü Ferramonti, yani do-doğruyu söy-söylemem ge-gerekirse, tam de-ğil, dedi.

Pardon? diye sordum. Ferramonti dedi ki, sevgili S-Salaì, bazı şeyler vardır he-hepsini bir defada anlatamazsın, u-unutma ki, A-Amerika'nın keşfiyle il-ilgili sır öyle bü-büyük öyle gi-gizli ki, bu hi-hikâyenin ar-ardında Pa-papa ve Ko-kolomb'dan başkalarının da ol-olduğunu arkadaşlarım bile bil-bilmiyor.

Ferramonti, Kolomb ve Amerika hakkında başka sırların da olduğunu, bunları tamamen kendinin keşfettiğini anlattı, bunları Blasco ve Rubè'ye açtığında, konuyla ilgili bir sürü sır

bilmelerine rağmen ikisi de çok şaşırmış ve kafaları böyle inanılmaz bir gerçeği kabullenemeyecek kadar karışmış, sen neler zırvalıyorsun Ferramonti, yok canım bu mümkün değil abartıyorsun vs., vs. demişler.

Bunun üzerine, bu gerçekten doğru mu? diye sordum. Çünkü bence Blasco ve Rubè çok uyanık ve zeki adamlar!

Ferramonti acı bir gülümsemeyle dedi ki, ah se-sevgili Sa-Salai, sen in-sanların ge-gerçekte nasıl ol-olduklarını bilemezsin! Anlattığına göre, zavallı Blasco'nun babası yüzünden bir yığın sorunu varmış, adam alçağın ve pintinin tekiymiş, Rubè de o yaşta güzel bir avratla evlenmesi gerekirken sefil bir hayat sürüyormuş, sokaktaki uyuz köpekler kadar yalnızmış. Ya, öyle mi? Bana bu konuyu biraz daha anlat, dedim.

Ferramonti bunun üzerine Blasco'nun babasının çuvalla parasının olduğunu, kumaş ticareti yaptığını, Blasco'nun büyük-babasından miras kalan kocaman muhteşem bir evde yaşadığını anlattı, ama Blasco henüz küçük bir oğlanken babası onu evden kovmuş, hadi defol çık dışarı, kendine iş bakma zamanın geldi, artık seni beslemeye niyetim yok, anladın mı? demiş.

Blasco o günden beri karanlık ufacık leş gibi bir delikte yaşıyormuş, orası da babasına aitmiş, kumaş satarak hayatını sürdürmeye çalışıyormuş, ama babası hiçbir şekilde onunla ilgilenmiyor ve yardım da etmiyormuş, Blasco bu yüzden en hayati ihtiyaçlarını karşılayabilmek için tarla beygiri gibi çalışmak zorunda kalıyormuş, ayrıca bir sorunu daha varmış. Babası birkaç yıldır kumar illetine tutulmuş, her akşam en berbat dolandırıcı ve hırsızlarla kâğıt oynuyormuş, çünkü kendini sadece pisliklerin arasında rahat hissedebiliyormuş, bu insanları eğlendirici ve ilginç buluyormuş, ama para kaybedip borçlanınca oğlunu arayıp sızlanıyormuş, kurtar beni oğlum, yalvarırım, diyormuş, dün akşam çok tehlikeli bir hergeleye yutuldum, yarına kadar ona yığınla para ödemek zorundayım, yoksa taşaklarıma zincir vurup beni atına bağlayacak, onlar kopana kadar da bütün Roma'da

sürükleyecek, götümünden girip sadece derim kalana kadar içimde ne kadar bağırsak varsa dışarı çıkaracak, derimden de atına bok torbası yapacak, yalvarırım oğlum, yardım et bana!

Zavallı Blasco babasına her seferinde destek oluyor ve kumar borçlarını ödemesi için ona ödünç para veriyormuş, ama Blasco verdiklerinin kendisine asla geri dönmeyeceğini pekâlâ biliyormuş. Bunun için diyormuş ki, baba, yalvarırım bu boktan şeyi bırak, şu dalaverecilerle kâğıt oynama artık, yoksa sana yardım etmeyeceğim, anlaşıldı mı? Babası sızlanıyormuş, evet oğlum, çok haklısın, söz, bir daha yapmayacağım. Ama birkaç hafta sonra aynı şeyler baştan yaşanıyormuş ve aynı şekilde sürüp gidiyormuş.

Babası aynı rezilliği yaptığına göre, Blasco ona neden hâlâ para veriyor, diye sordum. Ço-çok ba-basit, dedi Ferramonti, birincisi Blasco ço-çok i-iyi ve sabırlı ve sorumluluk sa-sahibi bir in-insan ve babasına Musa'nın On Emri'nde buyrulduğu gibi saygı göstermek istiyor. İkinci sebep, diye devam etti Ferramonti, babası olacak bu pislik herif günün birinde ölecek, bütün parasını yiyip bitirse de Blasco'ya bari o büyük şahane ev kalacak, o zaman babasına verdiklerini çıkaracak hiç olmazsa.

Ah bu ikisi de çok zavallı, hem Blasco hem babası, dedim üzgün ve acıyan bir ifadeyle, ama gizliden gizliye aklıma yine kurnazca bir fikir gelmişti, bunu size sonra anlatırım, Signior Notarius, yoksa raporum karman çorman olacak, içinden çıkmayacağım.

Ah bir de za-zavallı Rubè'nin dertlerini duy-duysan, diye anlatmaya devam etti Ferramonti, o-onunkileri çö-çözmek çok da-daha zor.

Rubè'nin problemi gerçekten de bir erkeğin başına gelebileceğin en kötüsüy müş, çünkü derdi avratlarlaymış. Daha küçücük bir oğlanken bile aşırı derecede zekiymiş, kafası pırıl pırıl fikirlerle doluymuş, ne dense şıp diye anlarmış, oğlunun bütün gün ders çalışmasından annesi pek memnun ve gururluymuş,

dersi bittikten sonra da başka çocuklarla oynaması kesinlikle yasakmış, yok dışarı çıkamazmış, hep annesinin yanında kalmak zorundaymış, annesi onu özellikle de yaşıtı kızların yana sokmazmış, çünkü kadın oğlunun sadece derslerini düşünmesini, böylece diğer annelerin kendi oğlunun öteki çocuklardan daha zeki olduğunu görüp, kıskançlıktan çatlamalarını istemiş. Zira sizin de bildiğiniz gibi, Signior Notarius, avratlar kadın arkadaşlarını kıskandırmaya bayılır.

Böylece Rubè henüz küçük bir oğlanken bile vaktini annesiyle geçirmek ve annesinin kendi arkadaşlarına, bakın benim küçük Rubè'me, nasıl güzel yazıyor, nasıl güzel okuyor, ne güzel şiirler biliyor, Latince ve matematikte nasıl da başarılı, demesine katlanmak zorunda kalmış. Diğer anneler, aaaa, oooo, inanılır gibi değil, diyormuş, o esnada onların oğulları kırlarda neşe içinde kızlarla oynarmış. Arkadaşları işaretparmaklarını kız arkadaşlarının donlarına sokmaya başladıklarında Rubè'nin parmağı hâlâ kitabının sayfaları üzerinde dolaşmış, bence arkadaşlarının yaptıkları çok önemli bir iş, Signior Notarius, çünkü böyle bir parmağın nasıl iş gördüğünü insan bir kez kavradı mı, diğer parmaklarıyla ileride daha iyi devam edebilir, haksız mıyım?

Zaman geçtikçe Rubè güzel bir çocuk olmuş, sadece yüzünde birkaç sivilce varmış, bunların da sebebi avratlarla doğru dürüst iş becermeye daha başlamamış olmasıymış. Aslında iyi de bir kısmet sayılırmış, çünkü annesi köşeye hatırı sayılır bir para koymuş, bu da eninde sonunda Rubè'ye kalacaktı. Bu arada Rubè on sekizine gelmiş, bu da insanın kafasında tek bir şeyin, yani avratları sırtüstü yatırmanın ama hiç olmazsın onlarla bazı edepsizlikler yapmanın dolandığı yaşıdır. Ama yok, Rubè annesinin yaşlı arkadaşlarından başka kimseleri tanıımıyormuş, bunlardan birinin kocası ölmüş, öteki evde kalmış kız kurusuymuş, bir başkası kocasını boynuzluyormuş, diğeri isterikmiş önüne geleni götürmek istiyormuş, biri de sadece genç erkeklere meraklıymış.

Lafı uzatmayalım, iş olacağına varmış ve ihtirastan kuyruğu

her yöne dikilen zavallı Rubè, günde kırk bin kere otuz bir çekmek de onu kurtaramayınca, bu yaşlı avratlardan birinin kucağına düşmüş, o da işi bitince onu diğer kadın arkadaşına devretmiş, sonunda zavallı Rubè sadece yaşlı karılarla uçar olmuş.

Annesi bütün erkeklerden daha iyi olduğunu kafasına kazıdığı için, Rubè de, aslında cesaretini sadece yaşlı avratların önünde toparlayabildiği halde, kötü bir huy edinerek kendini gerçekten üstün görmeye başlamış. Her gün canı genç kızları götürmek istiyormuş, kızlar bulup onlarla saatlerce sohbet ediyormuş, ağız dolusu havalar atıyormuş, ama tam uygun an geldiğinde heyecandan dizleri titremeye başlıyor, genç avratlarla hiç denemediği için de kuyruğunun birden büzüşüp karınca kadar minnacık kalmasından korkuyormuş, bu yüzden de uzun laklaktan sonra bile genç kadınlarla hiçbir şey yapamıyormuş.

Doğruyu söylemek gerekirse, Rubè içten içe kızcağızın birinin çıkıp vaazlarından etkilenmesini, işin kendiliğinden başlamasını, kızın onu baştan çıkarmasını bekliyormuş, ama bunun neden mümkün olamayacağını siz de bilirsiniz, Signior Notarius, çünkü avratlar onları erkeğin baştan çıkardığı, kendilerinin de hiçbir şeyden habersiz kurbanlar oldukları numarası yapmaya bayılırlar. Bunun neden böyle olduğunu bugüne kadar kimse keşfedeemedi, ama böyledir, o kadar.

Zamanla Rubè'nin içinde genç kadınlara karşı tarifsiz bir öfke birikmiş, Romalı kızların hepsinin fahişe ve yalancı olduklarına kendini inandırmış, tabii bunun pek aslı yokmuş. Buna karşılık Romalı kızlar Rubè'nin kafasının pek yerinde olmadığından eminmiş, bu da gerçeğin ta kendisiymiş.

Böylece Rubè tutuk biri olup çıkmış, genç avratlarla konuşmayı bırakmış, hiç arkadaşı kalmamış, kafasının içinde ipe sapa gelmez bir sürü korku dolanıp dururmuş, her şeyde tehdit ve tehlike sezer olmuş. Böylece entrikalar ve karanlık siyasi entrikalarla ilgili bilgi toplamaya başlaması tesadüf olmamış, önüne gelene her gün San Pietro'da bir yenilik var mı diye sormuş.

Kardinallerden birinin kötü bir şey yaptığını, mesela gizlice bir sevgili edindiğini duydu mu, Rubè doğanın kanunlarına göre yapması gereken yerine, yani güzel bir hizmette bulunmak yerine, hemen aynı gece oturur, adı geçen papazı aşağılayan okkalı bir siyasi konuşma kaleme alır, sonra gidip bunu Pasquino heykeline asarmış. Ertesi gün heykelin arkasına gizlenir, ahalinin onun yazdıklarıyla ilgili söylediklerini dinlermiş, insanlar sinirlenip, aaaa inanılır gibi değil, şu kardinalin ne domuz olduğunu okudunuz mu, deyip sinirlenmesinden zevk duymış.

A-amerika hakkında bu-bulduğum gerçeği ar-arkadaşlarımın neden an-anlamayacağını şim-şimdi kavradın mı Salaî? Za-zavallılarda be-beyin bı-bırakma-mışlar! Ferramonti bunları söylerken çok çok üzgündü.

Anlatmaya devam etti, arkadaşları inanmasa da, duyduklarının gerçek olduğundan tamamen emindi, bunlar çok gizli ve çok tehlikeli konulardı, etrafa anlatacak olsa er ya da geç mutlaka kafasını koparırlardı.

Bu son derece gizli siyasi konuları size anlatacağım, Signior Notarius, çünkü şehrimiz Fiorenza ve ulu Gonfaloniere Pier Soderini için faydalı olabilirler, Tanrı her ikisini de korusun, amin. Ancak bu yüzden başınıza bir sıkıntı gelirse şikâyet duy-mak istemem, sizi önceden uyardım, tamam mı?

Konuya dönersek, Ferramonti bana Amerika'yı ne Vespucci'nin ne de Kolomb'un keşfettiğini söyledi. Amerika'ya ilk gelenler İskoçya sakinleriymiş, ama İskoçya'nın nerede olduğunu pek anlayamadım, Signior Notarius, zira coğrafyayla aram iyi değildir, ama hayal meyal Lionardo'nun çizdiği dünya krokisini hatırlıyorum, sanıyorum İskoçya İngiltere'nin ucuna bağlıydı, hani şu tavşan şeklindeki ve Lionardo'nun dediği gibi devamlı yağmur yağan adanın ucuna.

Çok çok uzun zaman önce İskoçya'da yaşayan insanların, bunların adı İskoç imiş, Roberto Brus ya da Bruce adlı bir kralları varmış, bu kral İskoçya'yı yöneten İngilizleri savaşta yenmiş,

bunun üzerine, artık kral benim, demiş, emirler yağdırmaya başlamış, bütün İngilizleri kışlarını tekmeleyerek ülkesinden atmış. Ama Roma Kilisesi İngilizlerin tarafındaymış ve bu yüzden o dönemin papası Roberto Brus ve halkını kiliseden atmış ve o günden sonra bütün Hristiyanlar zavallıların kışlarını tekmelemiş.

Ama İskoçya'ya topraklarından kaçarak gelmiş savaşçı rahipler varmış, bunlar çok eski bir şövalye tarikatının üyesiymiş ve Papa peşlerindeymiş, bu yüzden İskoçya'ya kaçmışlar, buradaki insanların kendileriyle alıp veremediklerinin olmaması lehlerineymiş. Onları ta yukarılara kadar izlemeye Papa'nın da pek niyeti yokmuş, İskoçya zaten çok soğukmuş ve orada sürekli yağmur yağıyormuş, Papa aptalın biri olmadığı için, her zaman ılık ve sıcak olan Roma'da yaşıyormuş. Bu savaşçı rahiplerin memleketleri kuzey ülkeleriymiş, oralarda yaşayan insanlara Vikingler denirmiş, bu Vikingler kışın bile denizlere yelken açmada ustaymışlar, bunun için sadece kendilerinin yapabildikleri özel gemileri varmış, soğuk ve fırtınalı deniz, hele yağmur umurlarında bile olmazmış.

Bu Vikingler günün birinde gemileriyle yola koyulup, dünyanın yarısına yelken açmışlar, Fransa İtalya İspanya hatta halkının adı Rus olan bir ülkeye gitmişler, sanırım Lionardo'nun çizdiği haritada bu ülke sağ tarafta başlayıp bayaa uzuyordu, Lionardo der ki, oralar buz gibi soğukmuş çok kar yağarmış ve herkes ayı postuna bürünürmüş, ısınmak ve neşelenmek için suya benzer bir içki içerlermiş, içer içmez iç organları alev alev yanarmış, içkiyi devirdikten sonra bardakları başlarının üzerinden şömineye fırlatırlarmış, bardak tak edermiş, düşünsenize, Signior Notarius, soğuk ülkelerin insanları ne akıl almaz şeyler yapıyor, aslına bakarsanız Papa hep Roma'da kaldığı için gerçekten haklı.

Ferramonti dedi ki, bu savaşçı rahipler, yani Vikingler İskoçyalı soylu bir grupla birleşmişler, Sincler¹ imiş bunların adı, çok eski ve çok soylu bir ailenin mensuplarıymışlar, günün

---

1 Normandiya kökenli, sonradan İskoçya'ya yerleşen soylu Sinclair ailesi; Salai'nin adını yanlış verdiği kişi Orkney Kontu I. Henry Sinclair'dir. (yay.n.)

birinde buldukları birkaç sağlam gemiye atlayıp hepsi birden Heinrich Sincler diye birinin kumandasında yola çıkmış, denizleri aşmışlar, Amerika'ya kadar gitmişler (Amerika'nın nerede olduğunu tam anlamıyla kavrayamadım, çünkü Lionardo'nun krokinde henüz yer almıyor, ama sanırım uzakta solda bir yerde).

Bu İskoçlarla savaşçı rahip Vikingler Amerika'ya ayak basar basmaz, diye anlattı Ferramonti, her yerde bundan sonra özgür yaşayabilecekleri koloniler kurmuşlar, artık başlarında Papa ve onun vır vırları yokmuş, kiliseden atılmadan kendi dinlerini kurabileceklermiş, çünkü Papa çok çok uzaklardaymış ve olup bitenden zerre kadar haberi yokmuş. Aramızda kalsın, Signior Notarius, bence Papa buna aldırış etmemiştir, çünkü bir adam karısının onu atla üç ay, üstüne gemiyle iki ay mesafede olan bir yerde boynuzlamasını kışına bile takmaz, buna karşılık olay evde kendi yatağında cereyan ederse bir de öteki herifin taşaklarının kılları adamın hâlâ yastığındaysa, sinirden küplere biner, sizce de öyle olmaz mı?

Lanet olsun, nerede kalmıştım, ha evet, İskoçlar ve rahipler bir süre sonra Amerika'dan sıkılmışlar, her gün burada yaşayan vahşilere karşı mücadele etmek ve barış için savaşmak canlarına tak etmiş, çünkü bu uğurda her gün durup dinlenmeden çalışmak ve ağaç kesmek ve bu ağaçlardan ev yapmak ve tarlaları sürmek için ellerini parçalamak zorunda kalıyorlarmış. Sonunda şu Sincler'lerden birkaçı ve savaşçı rahipler batıya, yani sol tarafa doğru ilerlemişler, diğerleri duruma bakıp demiş ki, sevgili arkadaşlar, bu topraklardan bıkip usandık, gelin hep birlikte İskoçya'ya dönelim. Gerçekten de vatanlarına, İskoçya'ya dönmüşler, dünya haritasına bakınca sağa doğru, deniz tarafına, sonra oradan da biraz sağa doğru ilerlemişler.

En son sözünü ettiğim bu gerçeğe, dedi Ferramonti, yani Yenidünya'dan birilerinin İskoçya'ya geri dönmüş olduğuna dair çok kesin, su götürmez bir kanıt var, çünkü İskoçya'da Sincler ailesine ait bir şapel bulunuyor, içinde sadece Amerika'da görülen

bitkilere ait çizimler var, hepsi de altmış yılı aşkın süre önce, yani Kolomb'un seyahatinden çok önceleri yapılmış.

Vikinglerin ne kadar hamarat olduklarını, korku nedir bil-mediklerini, dedi Ferramonti, ilk kutsal haçlı seferinin milattan sonra 1099 yılında yapıldığını hatırlayınca anlarız. Bu seferde İsa'nın Kudüs'teki mezarını geri almışlar. Haçlı seferine bir Norman, yani bir tür Viking olan Gottfried von Bulljon kumanda etmiş, bu kişi soylu Normanlara çok yakınmış, Normanlar da Sincler'ler ile akrabaymış. Daha sonra İskoçya'ya kaçan savaşçı rahiplerin tarikatı Kudüs'te kurulmuş, bunun rastlantı olduğunu bana kimse anlatmaya kalkmasın. Sincler'lerin Fransız kral-ları ve Avrupa'daki soylu sülalelerin yarısıyla hısım olmaları da elbette ki rastlantı değildi, bu şu anlama geliyor, o yıllarda birisi herhangi bir yerde önderlik ediyorsa, uzaktan bir kuzeni ya da amcası ya da büyükbabası mutlaka bu Sincler'lere mensuptu.

Bu Heinrich Sincler'in bir torunu mesela, dedi Ferramonti, yaklaşık üç yüzyıl sonra denizler kâşifiydi ve yolculuklarından birinde Madeira'ya gelmişti, burası Affrika ve Portekiz arasında bir yerde bir adaydı, İsa'nın süvarileri tarafından keşfedilmişti, bu süvariler Portekiz'de savaşçı rahiplerin devamı gibi kabul ediliyordu, çünkü Portekiz hariç bütün Hıristiyan memleketlerden kovulmuşlardı. O tarihlerde Madeira'da İtalyanlar hüküm sürüyordu, aralarında Sincler'ler ile akraba olan Perestrello aile-si de vardı. Sen şu rastlantıya bak ki, Kolomb, bu Perestrello aile-sinden bir kızla evlenmişti. Karısı sayesinde yığınla gizli şeyler, mesela Amerika'ya nasıl gidildiğini öğrenmişti, bu bilgi Heinrich Sincler döneminden beri ailede kuşaktan kuşağa aktarılıyor-du. Kolomb'un arkasında bir başka büyük destek daha vardı, bu da, üç gemisinden birinin kaptanı olup onunla Amerika'ya kadar yelken açan kişiydi. Adı Pinzon idi, bir zamanlar Cousin adlı Fransız amiralin emrinde çalışmıştı. Kolomb yola koyulma-dan dört yıl önce Cousin'in gemilerinden biri fırtına sırasında günlerce rotadan çıkmış ve yanlışlıkla Amerika'ya demirlemişti,

Pinzon bu sebeple gerçekten de deniz yoluyla Amerika'ya varılabileceğini biliyordu ve sırrını ve bilgisini Kolomb'a satmıştı. Pinzon, Kolomb'un eski savaşı rahipler ve İsa'nın süvarileriyle aynı hedef uğruna çalıştığını biliyordu, Kolomb ve tayfasının simgesi de bu yüzden büyük kıızıl bir haçtı ve haç, Amerika'ya kadar giden üç karavelanın yelkenlerinin en görülecek yerlerine işlenmişti, bu da rastlantı olamazdı, değil mi?

Ferramonti bunları anlatırken sürekli gergin gergin bir sağa bir sola bakıyordu, sanki aniden biri gelip sırtına bıçak saplayacaktı, dedi ki, se-seni uyarıyorum Salaì, sa-sana an-anlattıklarımı sa-sakın kimseye sö-söyle-le-lemce, yoksa he-hemen ö-ölürüm, ben de, olur mu öyle şey, Ferramonti, dert etme Salaì'ye güvenbilirsin, dedim. Aslında Ferramonti'nin anlattığı saçmalıklara birisinin ilgi duyabileceğini kafam almıyordu, ama yine de kendi kendime şunu dedim, hıh, belki de haklıdır, hayatın neler getireceği belli olmaz, mesela bütün gününü defterini kurşunla çiziktirmekle harcayan şu tembel domuz Lionardo örneğini alalım, bunu kendisine söylediğimde kuduruyor, zira üstüne üstlük bir de berbat karakteri var, ben öyle konuşunca diyor ki, göreceksin, Salaì, günün birinde Amerika dahil bütün dünya sanatım önünde eğilecek, o zaman ben gülmeye başlıyorum, ama aslında neler olacağını kimse bilemez, Signior Notarius, bence insanların tamamı mankafa, o yüzden belki Lionardo haklı çıkar ve günün birinde bütün dünya, hatta Amerika bile ona hayranlık besler.

Ferramonti son olarak Kolomb'un bir de bıçkın bir herif olduğunu anlattı, gençliğinde denizcilik haritalarıyla ilgili bir dükkânı varmış, oraya kaptanlar tayfalar ve başka gemiciler gelirmiş, Kolomb onlardan gün boyu macera dolu hikâyeler dinlermiş, bu yüzden deniz üzerinden Amerika'ya ulaşma fikrini kesinlikle müşterilerinden birinden çalmışmış. Perestrello'ların kızıyla evlenirken, gelinin annesi ailenin en gizli deniz haritalarını kendisine düğün hediyesi olarak vermiş. Yani Kolomb günün birinde dâhiyane bir fikirle uyanıp, sanırım şimdi gidip

Amerika'yı keşfetmem lazım, falan dememiş, hayır, bu fikri onun kafasına kesinlikle başkaları sokmuş, hatta bu insanlardan bazıları bir gemiye atlayıp bu misyonu yerine getirmesini doğrudan talep etmiş.

Ferramonti'den bu karman çorman şeyleri dinledikten sonra, Signior Notarius, sanki atın biri şahlanıp kafamı nallarıyla tekmelemiş gibi başım ağrıyordu, çünkü üç ya da dört yeni isim duyduğumda benim beynim sulanır, şimdi şu İskoçyalı Vikingler İsa'nın süvarileri Pinzon ve Perestrello vs. vs. keşmekeşinde ne hale geldiğimi düşünün.

Ferramonti'ye bütün bu hikâyeleri kimden duyduğunu sordum, sevgili Salaì, dedi, bu so-soruyu sorman ha-hayat tecrüben olmadığını gö-gösterir, yok-yoksa bu konudan ha-haberdar bir sü-sürü in-insan olduğunu bi-bilirdin. Roma'ya, diye anlattı, dünyanın her yerinden akın akın hacılar seyyahlar ve âlimler gelir, hepsi de kendi memleketlerinde bu hikâyeleri duymuşlar. Bunlar, tehlikeli olduğu için kitaplarda yazmazmış, ama herkes bunları konuşuyor, ağızdan ağza, kulaktan kulağa yayılıyormuş, Ferramonti ve iki arkadaşı insanların konuştuklarını düşündüklerini ve anlatılarını toplamışlar sadece, bir şeyler bilen birisiyle her sohbetlerinde kendi bilgileri de artmış. Gel gör ki, üçünün topladığı bilgiler her bir bilgiyi diğerine bağlamış ve hepsi birbirine çok uymuş, böylece Amerika'yla ilgili komplo hikâyesi, her parçanın yerli yerine oturduğu büyük bir mozaîge dönüşmüş ve resim gitgide büyümüş ve tamamlanmaya yakın hale gelmiş.

Bana bak, Ferramonti, dedim öfkeyle, Amerika'nın keşfiyle ilgili gerçek hikâye eğer bana az önce anlattığınsa, o halde hani beni dövüp kaçırdığınız hayvan gibi yatağa bağladığınızda Rubè'den dinlediklerimin hepsi tamamen zaman kaybıydı, öyle mi? Bu durumda patronum için almaya çalıştığım, üçünüzün sözde çuvala paraya satın aldığı kitabın da hiçbir değeri yok, çünkü içindekilerin senin hikâyeye zerre kadar alakası yok!

Yo, hayır, dedi Ferramonti, tam ak-aksine. Bu kitap, diye açıkladı, Ringmann ve Waldseemüller adında iki Lothringenli tarafından yazılmış. Peki onları kim finanse etmiş desteklemiş ve yüreklendirmişti? Dük René von Lothringen, ama rastlantı bu ya, Kolomb gençliğinde Kont René von Anjou'nun hizmetinde deniz korsanı olarak çalışmış, bu zat Kont René von Lothringen'in büyükbabasıymış. Bu durumda çok aşikâr ki, Amerika'nın keşfinde baştan beri rolü olan şahısların hepsi birbiriyle akrabaymış ve hepsi de aynı komplonun bir parçasıymış, öyle değil mi?

Sen ne diyorsun Ferramonti, Kolomb da korsandı, öyle mi? Tabii, dedi Ferramonti, yo-yoksa bi-bilmiyor muydun?

Ferramonti Kolomb'un uzunca bir süre korsan olarak denizlerde dolanıp durduğunu anlattı, Kolomb bu işi sadece René von Anjou değil, başka efendilerin hizmetinde de yapmış, şimdi bir düşünsene, adi bir suçlu gibi gemilere saldıran soyan öldüren ateşe veren, sonra da günün birinde çıkıp, bana baksanıza, ben bir dehayım ve Amerika'yı tek başıma keşfettim, diyen birine güvenilebilir mi? Böyle bir abukluğa ancak aptal oğlu aptal inanır, durum ortada, Kolomb kendinden çok daha kudretli çok daha bilgili biri tarafından yönetilen bir kuklaydı ve bu adam Kolomb'u zaman içinde haritalar adamlar gemiler paralar bilgiler vs. vs. ile donattı.

Ferramonti'nin lafını nereye getirmek istediğini hâlâ anlamamıştım, hikâyesinin anlamı ve yararı neydi, bunu kendisine sorunca, öf be Salaî, dedi, ne-neden ha-hâlâ an-anlamı-anlamıyorsun?

Ferramonti'ye göre savaşı rahipler gizli tarikatı ve Sincler'lerin bütün akraba dost ve torunları hâlâ aramızdaydı, çünkü onlar dünya üzerindeki bütün imparatorlukları ve ülkeleri yönetiyorlar ve meydana çıkmak istemeyen müthiş kudretli bir tarikatı temsil ediyorlar, kendilerine karşı duranları ve onları ele verenleri ve arkasında onların olduğu gizli girişimler, mesela Amerika'nın keşfi hakkında konuşanların en hafifinden kuyruğunu doğrayıp atıyorlar, boyunu bir kafa boyu kısaltıp kuyruğunu gırtlığına tıkıyorlar.

İşte o an, Signior Notarius, Ferramonti'nin anlattıklarını, Kolomb'un gençliğinde René von Anjou'ya, yani Lionardo'nun peşine düştüğü şu kitabın iki yazarı Waldseemüller ve Ringmann'a yardım eden dükün büyükbabasına hizmet ettiğini hatırladım. Şöyle düşündüm, bu durumda sadece Waldseemüller ve Ringmann değil, aynı zamanda Kolomb ve Wimpfeling de Alsaslılarla aynı yolun yolcusuydu! Buna göre Amerika'nın keşfinde Alsaslıların da parmağı vardı ve bunlar öyle kurnaz adamlardı ki, bu iş belki de tümüyle onların planıydı. Evet, Signior Notarius, iyice bir düşünün, Roma kilisesiyle hiçbir ilişkisi olmayan yeni bir kilise kurup, Avrupa'da büyük bir karmaşa yaratmak, sonrasında Amerika'yı keşfetmek ve Avrupa denen tımarhanede yaşama isteğini kaybedip Amerika'ya gitmek dâhiyane bir fikir değil miydi? Bütün bunların Wimpfeling ve işbirlikçilerinin sinsice uydurduğu bir plan olduğunu kimseler bilmiyordu.

İnsan şöyle iyice düşününce görüyorki, gemilerini Amerika'ya yollayanlar hep İspanyollar İtalyanlar ve Portekizliler, yani ellerinde keşif yolculuklarından kalma bir sürü harita bulunan denizci topluluklar olmuş. Peki, bir haritanın üzerine Amerika ismini ilk kez kim yazmış? Lothringenliler ve Alsaslılar, yani Almanlar, bunlar dağlık bölge insanıydı, sanırım tek ayaklarını bile suya soksalar, kediler gibi bağırsır, imdat, yapmayın, acıyın! çığlıkları atarlardı.

Bu fikirleri Ferramonti'den beklerim, ama şuna şaşırdım, Signior Notarius, şey ne bileyim, düşünmem lazım, demek yerine, bu konuyu epeydir bilen biri gibi sırttı.

Sonra şunları söyledi, ö-özür di-dilerim Salaì, istersen gezmeyi bırakalım, yoksa ko-konuşurken a-ağzımı açıp kapatmaktan ye-yeniden acıkacağım.

Ferramonti bu sözlerden sonra nihayet gitti, Kolomb hakkında anlattığı zırvalar bana öyle anlaşılmaz öyle karışık geldi ki, sanki tepeden tırnağa sabunlanıp bir gemide leğenin içine oturmuş şişko bir avratın onu uçururken elinden her yana

kayıp gitmesi gibiydi. Bir de Alsaslıları düşününce biraz korktum ve çekindim, sebebini bilmiyorum, Signior Notarius, ama hayli gerilmiştim.

Yürüdükçe gerginliğim daha da arttı, çünkü karşıma yan yana yürüyen iki herif çıktı, gittikçe bana yaklaşıp sonra yolumu kestiler, bir tanesi sanki beni görmemiş gibi bana omuz attı, ben de, hey, senin gözlerin yürürken nereye bakar be? dedim. Ama adamlar durmadı, arkalarını bile dönmediler, sanki ben yoktum ve bir şey dememiştim, hayli tuhaf olan da, üstüme yürürken başlarını başka yöne çevirmeleriydi, yani yüzlerini göremedim. Ama böyle şeyleri insan pek kavrayamaz, çünkü aniden olur, geçtikten sonra her şey anlaşılır, bende de öyle oldu, Signior Notarius. Sağ elimden bir şeyin damladığını hissedince önce, aa, ellerim hâlâ Ferramonti'yle yediğim yemekten yağ içinde, diye düşündüm. Silmek istediğimde kırmızı olduğunu fark ettim. Sonra durup inceledim, elimde ve ceketimin sağ tarafında özellikle de cep çevresinde başka kırmızı damlalar da vardı, cebimde sanırım daha önce olmayan bir de şişlik fark ettim. Elimi cebime attım, elime yumuşak ve soğuk ve ıslak bir şey geldi, anladım ki bunu cebime birisi sokmuştu, çünkü Lionardo'nun bana aldığı bu yepyeni güzel ceketin cebine ben asla yumuşak ve soğuk ve ıslak üstelik bir de kan içinde olan bir şey koymazdım, elimi çıkardığımda, Signior Notarius, parmaklarım kıpkırmızıydı ve leş gibi kan kokuyordu. Kendi kendime, cesaretini topla, Salaì, dedim, elini tekrar sok ve şu yumuşak ve soğuk ve ıslak şeyi çek çıkar, gördüm ki bir tavuk kafasıydı bu, yeni kesilmişti, çünkü boynundan esaslı kan damlıyordu. Belki cahilim, Signior Notarius, ama ahmak hiç değilim, hemen anladım ki, az önce üzerime yürüyen adamlar bu kafayı cebime atmıştı ve sanırım bunu yapmalarını birisi onlara söylemişti. Bu birisi beni korkutmak istiyordu ve izlettiriyordu, zira tavuğun gagasında küçük beyaz bir rulo vardı, baktım bir parça kâğıttı bu, açtım, üzerinde bir rakam, 10 yazılıydı.

Çok şaşırmıştım, Signior Notarius, çünkü Roma'ya geldiğim

ilk akşam da Peder Dati'den eli boş döndükten sonra tek başıma bir lokantaya girmiş, masamın üzerinde yine böyle üzerinde 10 rakamının yazdığı bir kâğıt parçası bulmuştum, o akşam da yan masada bana şüpheli görünen iki adam oturuyordu.

Ben sakın bir insanımdır, Signior Notarius, birileriyle kavga-ya hiç yanaşmam, kimse hakkında kötü konuşmam, bu yüzden bu tehditlerle, kaldı ki ne işe yaradıklarını da kestirememiştim, beni kim ürkütmek istiyor diye düşündüm. 10 rakamıyla imza atan bu esrarengiz insanı rahatlatmak için ne yapmak, nasıl davranmam gerekiyordu? Avrat meselesi olamazdı, boynuzlu koca işi de değildi, çünkü son olarak edepsizlikler yaptığım evli avratların hepsi Fiorenza'daydı, yine de kocalarından biri cebime ölü tavuk kafası sokmak gibi kuş beyinlilik yapmaya kalksa, bunu Roma'da değil Fiorenza'da yapardı. Rubé Blasco ve Ferramonti'nin anlattığı komployla da alakası olamazdı, çünkü lokantada masamda 10 rakamını bulduğumda onları henüz tanımıyordum ve Kolomb'un Papa'nın oğlu olduğu rüyamda bile aklıma gelmezdi.

Böylece birkaç dakika düşünüp endişelendikten sonra bana bu şakayı yapana içimden hiddetle götümü yala! dedim, ve yoluma devam etmeye karar verdim, zira bir işe başladım mı, Signior Notarius, bunu bütün mütevazılığım la söylüyorum, baştan sona adam gibi yapmayı severim.

Geçen süre içinde, Lionardo'nun mutlaka istediği bu lanet olası kitabı bana satmaları için Ferramonti Blasco ve Rubè'yi nasıl ikna edeceğimi anlamıştım. Bu yüzden de az önce Ferramonti'yle birkaç akşam sonrası için güzel bir akşam yemeği için yeniden sözleşmiştik, tabii ki o da hayır dememişti. Ama yerini bu kez ben seçecektim, nerede ne zaman buluşacağımızı da kendisine haber verecektim.

Ondan sonra Blasco ve Rubè'yi ilgilendiren bazı hazırlıklar yaptım, sonrasında da ikisinden birini, yani Rubè'yi ziyarete gittim.

Onu, beni çok samimi karşıladığı şarap ve yağ dükkânında

buldum. Bu ne güzel sürpriz böyle, dostumuz Salaì gelmiş, nasılsın delikanlı? Ya, kötüyüm, çok kötüyüm sevgili Rubè, son karşılaşmamızdan sonra başıma büyük bir felaket geldi.

Yüzü kireç beyazına döndü, çünkü Kolomb Vespucci Amerika vs. vs. komplosuyla ilgisi var sandı, ama konunun bir kadınla alakalı olduğunu, çok karmaşık ve üzücü bir durum olduğu için kendisine açılmak istediğimi söyledim.

Sonra Roma'da tesadüfen bir kız tanıyıp ona deliler gibi âşık olduğumu, evlenip onu Venedik'e götürmeyi vaat ettiğimi anlattım. Ama emrinde çalıştığım patronum bana bir mektup göndererek bu evliliği onaylamamıştı, ben de sözümü geri almak zorunda kaldım, şimdi kızın ailesi bana kuduruyor. Onu kesinlikle aldatmadığımı, aksine her şeyi çok samimi söylediğimi kıza izah edebilecek güvenilir ve akıllı bir dostu ihtiyacım var. Rubè'ye bana yardım edebilir mi diye sordum. Bu nasıl olacak, Salaì? Çok basit, benim sözcüm ol, patronum kabul etmediği için evlenemediğimi, onu mutlu edecek bir yığın dürüst delikanlılar olduğunu söyle, hem biliyor musun, Rubè? Sana izin veriyorum, kıza istediğini yap, hem onu adamakıllı uçurman benim işime gelir, o zaman beni unutup, gerçekleşmeyen düğünü için ağlamaktan vazgeçer. Ben ilgi alanından çıkarım, ailesinden birilerinin iki ya da üç kolumu kıracağı korkusundan da kurtulurum.

Kızın çok kendi halinde, tertemiz ve dürüst biri olduğunu anlattım, kız ayrıca gencecik, melek gibi bir yüzü ve kömür karası saçları ve gece gibi derin gözleri ve buğday başağı gibi incecik ve narin elleri ve ipek gibi tertemiz yumuşacık bir teni ve bir çift memesi var ve kıızı her yandan görebilmek için en az on beş dakika etrafında dönmek gerekiyor. Dört gözle evlenmeyi bekliyor, güzel güçlü kuyruğa sahip bir kocası olsun istiyor, çünkü avratların günde en az on beş ya da on altı kez önden ve arkadan hizmet almak istediği çok tatlı bir yaşta, beni anlıyorsun, değil mi, Rubè? Bunun üzerine ona kızın adresini verip, istediği zaman gidebileceğini, kızın mutlaka orada olacağını söyledim.

Daha lafım bitmeden Rubè'nin ağzından sular akıyordu ve heyecandan her yerini ter basmıştı, çünkü ona tarif ettiğim avrat, son iki bin dört yüzüncü otuz bir çekişinde hayal ettiğiyle tasta-mam aynıydı, ama kıza yanaşamayacak kadar korkuyordu, çünkü Ferramonti'nin anlattıklarından biliyorum ki, annesinin arkadaşları, o kötü kalpli kocakarılar Rubè'nin kafasına bütün genç ve ateşli avratlar huysuz ve vefasızdır diye kazımışlardı. Bu durumda Rubè'nin böyle birine sokulamayacağı gün gibi aşikâr, ona bir arkadaşının, bu durumda benim, yani Salaî'nin yardım etmesi gerekiyordu, bu eline geçebilecek belki de tek fırsattı.

Sonra Pozzo Bianco'da gezindim, burası Roma'nın belki de sizin bilmediğiniz bir semti, Signior Notarius, burada çok cahil insanlar, yani dalavereciler ve hırsızlar ve katiller yaşar, pek iyi bir yer değildir yani. Burada aradığım kişiyi bulabileceğimi düşündüm, yedi yıl önce Lionardo ile ilk kez Roma'ya geldiğimde tanıştığım biri idi bu. Bu adamı o zaman Lionardo'ya bir arkadaş-ş, Bramente adında çok şanslı bir mimar tavsiye etmişti, şans-lıydı çünkü çuvala siparişler alıyor ve herkes peşinden para sa-çıyordu, oysa Lionardo'nun açlıktan nefesi kokuyordu. Sonuçta kastettiğim o kişinin yüzü hep asık ve karanlıktı, insanın içinden hemen, oo, bunun taşaklarına esaslı bir tekme indirmişler, diye geçiyordu. Casusluk yaparak geçiniyordu, Pozzo Bianco'daki Roma'nın en iğrenç yüzkaraları olan bütün dolandırıcıları hırsız-ları ve karanlık işler çeviren herkesi tanıyordu. Adamı bulabile-ceğim yeri hayal meyal hatırlıyordum, Palazzo della Cancelleria ile Campo dé Fiore arasında bir yerde olmalıydı, birkaç saat bo-yunca onu sabırla her yerde aradım, önüme gelene sordum, çok zor bir işti, ama sonunda buldum onu.

Beni görünce taşaklarına sıkı tekme yemiş gibi yüzünü bu-ruşturdu, lanet olsun, benden ne istiyorsun, Salaî, tipsiz herif sen Roma'da yine ne arıyorsun, diye sordu. Bana bir iyilik yapma-sı-nı rica ettiğimi söyledim, ama başta beni dinlemedi bile, üç ya da dört kez canın cehenneme, dedi. Ama ona karşılığında iyi para

vereceğimi söyleyip kaparo da bırakınca biraz yola geldi, iyi tamam Salaî, dedi, gerçi bir saniye dayanılacak biri değilsin, ama sana yardım edeceğim. Ama dikkatli ol, işine yarayacak insanlar öyle sandığın gibi kimsenin emriyle hareket etmezler, bir bakarsın zıvanadan çıkmışlar ve sen onları zapt edemiyorsun, anladın mı? Ama ben ne yaptığımı bilirim, Signior Notarius, vedalaşırken ona dedim ki, hiç merak etme, benim kusursuz bir planım var ve her şey yolunda gidecek, inan bana.

Sonra sıra dışı bir şey oldu, Signior Notarius, size hemen anlatmam lazım, çünkü raporumun burasına mükemmel uyuyor, o da şuydu: Ferramonti ile yiyeceğim bir sonraki yemek için uygun bir yer bulabilmek için Roma'da bir yerden diğerine koşuştururken, yanıma hep Dorothea ile Alighiero'yu aldım, böylece hem yalnız kalmıyordum hem de Alighiero'ya avratları doğru değerlendirmeyi, yani avratın güzel endamının ardında gerçekte aptalın birinin mi yattığını ya da yaşlandığında yağlı kocaman kıcının mı olacağını öğretiyordum. İnsan zamanla kadınların iç yüzünü görmeyi öğreniyor, hatta ilk bakışta kızın önden mi yoksa arkadan mı hizmet almayı sevdiğini vs., vs. anlıyor, uzatmayayım, bunlar hayatta lazım olacak ve sadece bir babanın oğluna doğru düzgün öğretebileceği şeyler.

Dorothea Alighiero'ya verdiğim derslere tahammül edemiyordu, ama bundan bahsetmiştim, kes artık Salaî, yoksa çocuk senin gibi domuzun biri olup çıkacak. Ama Alighiero bunlardan tarifsiz zevk alıyordu, ne zaman şehvetli ya da süzmeye değer bir avrat geçse, diyordum ki, Alighiero dikkatli bak, şu kalçaları görüyor musun? Bununkiler kırkına geldi mi pisi balığı gibi yasılaşacak, o zaman hiç işe yaramaz bu avrat. Alighiero, işe yaramak ne demek, Salaî, diye sordu. Ama Dorothea öyle bir bakış baktı ki, tıs diye söndüm, bir şey demek değil Alighiero, dedim hemen, konuyu değiştirelim, yoksa annen fena bozulacak.

Alighiero en çok Dorothea ve ben kavga ettiğimiz zaman neseleniyordu, çok komik göründüğümüzü, suratlarımızın geri

zekâlılara benzediğini söylüyordu. Alighiero'nun o günlerde keyfi pek yerindeydi, hatta bana annesiyle birlikte tahta parçaları ve iplerden yaptıkları bir bebeği hediye etti, çok memnun oldum, alıp cebime soktum. Sonra bir lokantaya girip, Ferramonti'yle yiyeceğim yemeğin fiyatlarını sordum, o sırada Dorothea ve Alighiero dışarıda beni beklediler. İstediğim bilgileri aldıktan sonra dalgınlıktan yan kapıdan çıkıp, kendimi lokantanın arkasındaki dar bir sokakta buldum. Tam tekrar içeri girecektim ki, tiz bir çığlık duydum arkasından da başımda beni neredeyse yere serecek bir darbe hissettim. Sonra bir darbe de bacağıma indi, ayaklarımın üzerinde hızlı hızlı bir şey yürüdü, derken yanımdan geçip hızla köşede kaybolan bir grup ufak yaratıklar gördüm. Son olarak hiç beklemediğim hayret verici bir şey oldu, Signior Notarius, yumuşacık bir avrat sesi dedi ki, nasıl olur da sen bana dönersin! Bir sağa bir sola döndüm, ama hiçbir şey göremedim, o arada sevimli ses, hahaha, nerede olduğumu bilmiyorsun, öyle mi?

Başımı yukarı kaldırdım ve balkonda bir kızcağız gördüm, yüzünü hatırlar gibiydim, gerçekten de birkaç saniye sonra, Sala! yukarı bak buradayım ben Gioseppina! dedi.

Lafı uzatmayalım, Signior Notarius, bu Gioseppina (Tanrı'ya şükürler olsun ki adını söyledi, yoksa ölsem hatırlayamazdım), çok tatlı sevimli bir kız, güzel pembe yuvarlak yüzlü, önünde manda mozzarellası kadar leziz bir çift büyük topu var, kızı Lionardo ile yedi yıl önce ilk kez Roma'ya geldiğimde sokakta tanımıştım, elinde kirli çamaşır sepeti tutuyordu, hatırlıyorum. Onu bayaa yakından tanımıştım, Signior Notarius, yarım saat dolmadan kaldığım hana götürmüş hayatımın en iyi hizmetlerinden birini vermiştim, pek konforlu olmasa da duyuları harekete geçiren bir şekilde yapmıştım bunu, yani kızın sol bacağına omzuma kaldırmış, sırtını sağdan iyice kavramıştım, benim ritmime uyması için kendime doğru çekmişim, bu azgın avratların, dolayısıyla bütün avratların pek hoşuna giden bir şey,

tamamını tarif etmek çok zor, ama sizi temin ederim ki, Signior Notarius, mükemmel netice veriyor, eğer isterseniz biraz da vakitiniz varsa size daha ayrıntılı olarak tarif edebilirim.

Lanet olsun, ben ne söylemek istiyordum, ha evet, yarım dakika geçmeden Gioseppina sokağa fırladı, otuz iki dişini de göstererek gülüyordu, ben de içimden, bak hele şu kızcağıza beni görünce ne kadar mutlu oldu, diye geçirdim. Zira avratlar bana bazen pek bir aptal gelir, ama her şeyi çok iyi hatırlarlar, özellikle biz erkeklerin kendilerine verdikleri hizmetleri, buna karşılık biz herifler hiçbir zaman hiçbir şeyi hatırlamayız, bu yüzden de başımıza büyük belalar açarız.

Karşı karşıya durmuş, ağabey kardeş gibi öpüşüyorduk ki, kız bana, ne kadar güzelsin Salai, prens gibi giyinmişsin, dedi, zira üzerimde Lionardo'nun bana verdiği giysilerden biri vardı.

Pşşt, yalvarırım, diye fısıldadım, bundan bahsetmeyelim, salak Lionardo beni böyle süsleyip püsledi ama bunu kimsenin bilmemesi gerekiyor, sana şimdi anlatacağım bazı nedenlerden, burada herkese Venedikli Grimanı'nın hizmetinde çalıştığımı söylüyorum, beni ele verme sana yalvarırım.

Kızın ellerini avuçlarıma aldım, ah hâlâ çok güzelsin Gioseppina, dedim, hâlâ sevimli ve dürüstsün, her cümlede ellerini ellerimle daha da sardım ve kızcağızın duygulanmaktan çiçek gibi açıldığını hissettim, sonunda dedim ki, senden izin rica ediyorum, arkada beni bekleyen iki kişi var, önümüzdeki günlerde rahat bir zamanda ziyaretine gelebilir miyim?

Bu arada az önce ayaklarımın üzerinden atlayan küçük hayvan sürüsü köşeden çıkıverdi, baktım hayvan değildi bunlar, kir pas içinde, yarı çıplak çocuklardı, çöp ve paçavralardan yapılmış bir topun peşinde hızla koşuyorlar, topu var güçleriyle oraya buraya fırlatıyorlardı, hepsi öyle pisti ki, çöp içindeki tozlu sokakta görülemiyorlardı bile, çünkü kaldırım taşlarının gri renginden pek ayırt edilemeyecek haldeydiler. O zaman anladım ki, burunumu sokağa sokar sokmaz kafama yediğim darbe, çocukların

üzerime attığı çöpten yapılmış bu toptan gelmişti.

Gioseppina dedi ki, ah Salai, seni yeniden görmeyi ne çok hayal ettim bilemezsin, sen ve ben çok kısa süre birlikte olmuştuk. Kıza baktım, üzerinde yoksulluğunu ortaya koyan ama temiz ve derli toplu bir elbise vardı, hayatının kolay olmadığını hemen anladım. Yanılmamışım bana sonra şunları anlattı, tanıştığımızda bir Romalı ile sözlüymüş, ama sonra yakışıklı genç bir adama rastlamış ondan istemeden hamile kalmış. Koca karnıyla karşısına çıktığı nişanlısı, kusura bakma Gioseppina, demiş, ama artık seninle evlenemem, sen bana ahlaklı bir kız ve bakire olduğunu söyledin, ancak şimdi görüyorum ki pis bir fahişeymişsin, benim olmayan bu çocuğu seni beceren herife ver, sonra ikiniz de kıcımı sırayla yalayın, anlaşıldı mı?

Gioseppina bunları anlatırken düşündüm, Roma inanılmaz bir şehirdi, avratlar hem şehvetli hem de her türlü hizmete meraklı olmakla kalmayıp, aynı zamanda bir kere değdiğinde donggg yapan çanlar gibiydiler, demek istiyorum ki, onlara iki ya da üç kez hizmette bulunuyorsun, sonra bir bakmışsın karınları içinde bir çocukla şişivermiş.

Bana bak, Gioseppina, dedim, karnına yanlışlıkla çocuğu atan herif seninle evlenmek istemedi mi?

Ama Gioseppina anlatmaya devam etti, ailesi de ona sırt çevirmiş, düşük ücretli ve ağır işlerde çalışarak hayatını kazanıyormuş ve yoksulluk içinde yaşıyormuş, onursuz bir avrat, utanmaz bir günahkâr olduğu için kimse kendisiyle evlenmek istememiş, uzun süre kendine iş verecek kimseleri bulamamış, açlık çekmiş.

Gözünde yaşlarla kendisiyle gurur duyduğunu söyledi, buna rağmen tek başına ayakta kalmayı ve kızını doyurmayı başarmış. Çok duygulanmıştım, Signior Notarius, neredeyse ağlamaya başlayacak ve kıza sarılacaktım, ama Gioseppina konuşmasını sürdürdü, bu kez hıçkırıyordu, seni öyle bekledim ki Salai, kısa bir süre beraberdik ama ben hep seni tekrar görmeyi arzu ettim. Şimdi seni buldum ama ne işe yarayacak ki? Birkaç gün

sonra mutlaka Fiorenza'ya geri döneceksin ve kim bilir bir daha ne zaman göreceğim seni?

Bunun üzerine aklıma söyleyecek söz gelmedi, ben de salak gibi sııttım, bu şu anlama geliyordu, yani haklısın birkaç gün içinde Fiorenza'ya dönüyorum ve doğruyu söylemem gerekirse, kolay kolay Roma'ya gelmem sanırım.

Derken sokakta oynayan ufaklıklar yeniden belirdi ve Gioseppina yüksek sesle seslendi: Deledda Deledda neredesin? Ha buradasın işte! Küçük bir kızı elinden tutup çocukların arasından çekti ve dedi ki: Bak, Signior Salaì, seni ne kadar güzel bir çocukla tanıştıracacağım, bunları söylerken bana altı-yedi yaşlarında tepeden tırnağa kir içinde bir kız çocuğu gösterdi, ama kız siyah bukleleri, kurnaz gözleri ve iki şeftali gibi pespembe ve yuvarlak yanaklarıyla pek tatlıydı.

Ha evet ya, Signior Notarius, bir önceki notlarımda size Gioseppina ve Deledda'dan pek bahsetmemiştim, hatta sanırım hiç bahsetmemiştim, avrat hikâyesinden başka bir şey olmadığı için ilginizi çekmez diye düşünmüştüm.

Neredeyse duygularıma uyup zavallı Gioseppina'yı teselli etmek için kollarıma alacaktım ki, içimden şöyle bir düşünce geçti, tüh, bu Gioseppina'yı hiç böyle dolgun hatırlamıyorum, önündeki çıkıntıları çok güzel ve bir çift zarif baldırları var ve güzel omuzları ve pastırmadan yapılmış gibi duran etli dudakları, şöyle iyice tadına bakılmaya pek uygunlar, ama bu düşüncelerimin tam ortasında beni çağıran öfkeli bir ses duydum, Salaì neredesin? Yarım saattir seni bekliyoruz!

Hay lanet, Signior Notarius, Gioseppina ile uzun uzun konuşmam gerektiğini biliyordum, tam o anda Dorothea ve Alighiero lokantanın arka kapısından sokağa çıktılar.

Gioseppina ve Dorothea birbirlerine hemen aynı adamdan hoşlanan iki kadın bakışı fırlattılar, gözleri, hey cehennemin dibine giresi, kimsin sen? diye soruyordu. Bana bak, ne işin var senin burada? Ama ikisi de konuşmadı, çünkü aynı anda bir

ufaklığın ılık ılıa alaması duyuldu, bir diğeri de, aptal şey, ver onu bana, diye bağıırıyordu.

Deledda'nın peşinde koşturan Alighiero'ydu bu, kızın elinden bir şey kapmaya çalışıyordu, iki ufaklık etrafımda dönerken neyin uğruna kavga ettiklerini gördüm, Alighiero'nun bana hediye ettiğİ bebetki bu. Elimi boş cebime attım, kahretsin, diye düşündüm, Gioseppina'nın kızı bebeğİ benden yürütmüştü, iyi de bunu nasıl becermişti?

Gioseppina derhal Deledda'yı kolundan yakaladı, elinden bebeğİ alıp Alighiero'ya geri verdi ve özür diledi, ah Tanrım, biliyor musunuz, bu kız neredeyse doğduğundan beri başkalarının eşyalarını çalar ve bunu öyle ustalıkla yapar ki yakayı ele vermez, bu kötü huyu kime çekmiş acaba?

Neden bilmem ama biraz huzursuz oldum ve konuşmayı hemen başka bir yöne çekmeye çalıştım, Gioseppina'ya dedim ki, dert etme bu normal bu alışkanlık bir sürü çocukta var onlar için bir oyun bu, her neyse şimdi gitmem lazım sevgili Gioseppina, sana rastladığıma sevindim ve yakında görüşeceğiz, tamam mı? Sonra Alighiero'nun elinden tutup uzaklaştım.

Ama Gioseppina'nın sözlerinden Dorothea meraklanmıştı, bilgi almaya çalıştı, sorduğum için affedersiniz acaba kızınızın dinmek bilmeyen güçlü bir iştahı olabilir mi? Hem de nasıl, diye karşılık aldı, ne versem vereyim doymuyor.

Haa, öyle mi, dedi Dorothea, peki her fırsatta yalan da söyler mi? Ah evet, dedi Gioseppina, hatta bu en düşkün olduğı eğlencesidir, öyle pervasızca yalan söyler ve uydurduğu hikâyeler öyle başarılıdır ki, herkes ona inanır, hatta bazen ben bile.

Şimdi Dorothea ile Gioseppina arasında çocukları hakkında konuşan avratların boş lakırdıları başlamıştı. Sevgili arkadaşım, oğlum ne afacandır bilemezsiniz. Ah bana mı söylüyorsunuz, benim kızım da arsız şeytanın teki. Benim Alighiero'nun nasıl dediğim dedik olduğunu anlatamam size. Ayy, benim Deledda da aynı şekilde, kafasına bir şey koymaya görsün, İsa Efendi

gelse fikrini değiştiremez. Oğlunuzun ne kadar güzel bukleleri var. Teşekkürler, ama kızınızın bukleleri Alighiero’nunkilerle aynı.

Konuřmalar böylece sürüp giderken, bilmem fark ettiniz mi, Signior Notarius, sonunda anlaşıldı ki, iki çocuğun da saçları bukle bukleydi ikisi de küstah ve kurnazdı ve hırsızlığa bayılıyordu ve çok yemek yiyor ve yalan söylüyordu ve eşek gibi inatçıydı. İki anne de konuşurken önce kendi çocuğuna, sonra öteki çocuğa ve sonra bana bakıyordu, bir an geldi, bakışlarıyla şunları söyler oldular, sevgili bayan, şu iki çocuğun tuhaf bir şekilde yığınla benzerlikleri var, baksanıza. Aaa, evet, haklısınız, gerçekten çok tuhaf. Ben kendi adıma derim ki, yok canım bence bu tür özellikler bütün çocuklarda aynı, ama sebebini bilmeden de olsa bu durum bir şekilde rahatsız edici. şükür ki avratların ikisi de diğerine, baksana sen, çocuğunun babası kimdir ve kime benzer? diye sormuyor. Çünki her ikisi de kocaları olmadığı için utanıyor ve lafı dolandırıyor. Alighiero’nun babasının kim olduğunu ben kesin olarak biliyorum, yani benim, Salaì, insan koca bir ahmak değilse, Deledda’nın babasının kim olabileceğini çok uğraşmadan çıkarır, sizce de öyle değil mi, Signior Notarius?

Beynimde bir ışık yanıp, yedi yıl önce burada, Roma’da, ikinci büyük bir kargaşa yarattığımı, yani bir yumurcak daha yaptığımı anladığımda kendimi ne kadar berbat hissettiğimi tahmin edebilirsiniz, Signior Notarius. Çünki Fiorenza’nın ve İtalya’nın başka bölgelerinin avratlarına onurlu hizmetlerde bulunduğum yıllar boyunca bir kez bile hedefi ıskaladığım olmamıştı, şişe geçirdiğim evli avratlardan hiçbirinin kocasına yakalanmamıştım, üstelik bunlar sadece yirmi ya da otuz değil, bir sryd.

Bu olayı izleyen günler korkunç yorucuydu, Signior Notarius, zira Roma’daki bütün Almanların ye olduğu Anima keşiş topluluğunda Dorothea’nın sabaha kadar hastalara hizmet ettiği salı ve cuma geceleri dışında, onunla her gün buluşmak ve kendisine hatırı sayılır bir tedavi uygulamak zorundaydım, bu

tedavide onun sevdiği bütün oyunlar vardı, mesela bacaklarının arasına peksimet sıkıştırdığı oyun, ya da elma oyunu, sonra birinin yüzüstü uzandığı ötekinin başını diğerinin ayaklarına koyduğu oyun, sonra bir de şu bumbumbum olayı, bu, on beş dakikadan fazla süren bir hizmettir ve Dorothea her seferinde aaah oooh Salaì, ne kadar iyisin, her şeyin nasıl kocaman, diye bağırır, sonunda da insanın horul horul uykusu gelir. Ayrıca bir de Alighiero ile gezinti işim vardı, bu gezintiler sırasında, bütün mütevazılığımla söylemiş olayım, bizim oğlana birkaç gün içinde, sadece sokakta gördüğünde bile bir avratın her şeyini tak diye anlayıvermeyi öğrettim. Şuna bak, Alighiero, nasıl dimdik duruyor, bu kesinlikle içine almayı iyi beceriyordur; bir de şuna bak, Alighiero, nasıl sıkıcı bir suratı ve kocaman kalçaları var, bu kesin üç aylık evlilikten sonra işi bitenlerden. Şunu görüyor musun, nasıl da kibirli bakıyor, ama içten içe canının hayvan gibi kuyruk çektiği çok aşikâr. Ve şunu asla unutma, sevgili Alighiero, avratlarda tekrar tekrar şansını deneyeceksin, çünkü hepsi pek nazlanır, ama aslında hepsi sürtük ve azgındır ve sonunda kesinlikle, evet, der, anladın mı? Alighiero, tamamdır, Salaì, dedi, iyice anladım, ben de onunla çok gururlandım ve günü kutlamak için ikimize domuz kızartmalı iki güzel sandviç aldım, ama biliyordum ki, dikkat etmezsem oğlan benim sandviçimi de mideye indirecek.

Ertesi gün gizlice Gioseppina ile buluştum, onunla da bir şu oyun bir bu oyun, sonra bumbumbum aaah oooh Salaì, ne kadar iyisin, her şeyin nasıl kocaman, sonra horul horul uyku, sonra da Deledda ile gezinti, bu gezintide kızına gelenek ve terbiye öğreten bir baba gibi davrandım. Mesela Gioseppina'ya dedim ki, kızının başına bir eşarp bağla bakayım, yoksa ortalıkta küçük bir fahişe gibi mi dolanmasını istiyorsun?

Sonra Deledda'ya açıkladım, bak arkandaki şu heriften sakin kendini, iyice dikkat edip avratları nasıl süzdüğünü görürsen, onun koca bir domuz olduğunu hemen anlarsın. Seni

uyarıyorum, bunun gibilerle asla tek kelime bile etme. Şimdi bir de şu şapşal suratlıya bak, iyi dinle, böyle birinin sana serçeparmağıyla bile dokunmasına izin verme, çünkü seni gebe bırakırsa, çıka çıka kendisi gibi bir geri zekâlı çıkar. Şimdi iyi bak, şu karşıdakini görüyor musun, çok salak bir suratı var bu suratla doğru düzgün öpmeyi bile beceremez, zira çok çirkin olduğu için kesin komplekslidir. Şunu hiçbir zaman unutmamalısın, benim küçük Deledda'm, erkeklerin topu hayvandır, bu yüzden senden bir şey isterlerse hep, hayır, diyeceksin, tamam mı?

Ama Deledda bütün avratlar gibi, yaşıtı erkek çocuklarından çok daha uyanıktı, bunun için şöyle sordu: Bana bak, Salaì, annem beni bir erkekten yaptığına göre kendini öptürmüş olmalı, öyle değil mi? Evet, elbette, dedim, ama o herif de hayvanın biriydi belki de. Deledda sorularına devam etti, tamam hayvan olsun, ama ben ondan olduysam, o adamın çok büyük bir hata yaptığını düşünmüyorum, öyle değil mi? Hmm yani şey, haklısın. Deledda ısrarla devam etti: Biliyor musun, Salaì, belki yine sen haklısın, çünkü annem bu kadar güzel ve tatlı olduğu halde bu herif annemi terk etti, demek ki gerçekten salak, bok herif ve hayvan olması gerekir, zira birazcık akılı olsaydı annemin yanında kalırdı ve benim şimdi bir babam olurdu. Bu konuşmadan sonra perişan olmuşum, Signior Notarius, çünkü benim iki ufaklığım çok küçükler ama bana hiç mi hiç aptal gibi gelmiyorlar, aksine kafaları yıldırım hızında çalışıyor insanın cevabını hazır etmesi gerekiyor, bu yüzden hep şöyle düşündüm, bravo Salaì, bu iki çocuğa en iyi taraflarını, Alighiero'ya ise belki de biraz daha altta olan öteki iyi tarafını vermişsin.

Ne yazık ki Alighiero ile Deledda benim adabımuaşeret derslerimden bir şey kapmadılar ve hâlâ iki küçük şeytan onlar, mesela akşamları hana geri döndüğümde çoğunlukla cebimden birkaç tane madeni para eksilmiş oluyor, ertesi gün Dorothea'ya sorduğumda paralarımı Alighiero'nun cebimden aşırıldığını, bunlarla kendine ekmek ve domuz kızartması aldığını

öğreniyorum. Alighiero'yu itirafa zorlayınca, küstah küçük yalancı bana diyor ki, sen ne zırvalıyorsun Salaì, hiçbir şeyini çalmadım ben senin, ayrıca annemi her gördüğünde öpmeyi bırak, çünkü ben buna katlanamıyorum.

Deledda ile bir lokantada yemek mi yiyoruz, hemen arkamdaki bir şeyi gösteriyor, şuraya baksana Salaì, diyor, arkanda tuhaf bir adam var, arkamı döndüğümde kimseyi göremiyorum, tekrar Deledda'ya bakınca yanakları iki fıçı gibi dolu oluyor, çünkü arkamı döndüğümde benim tabağımda ne varsa ağzına dolduruyor ve foyasını meydana çıkardım diye bir yandan da gülüyor.

Ama ben uğraşmayı ve yorulmayı seven biriyim, Signior Notarius, bu sebeple bütün güçlülere rağmen çocuklara adabımuaşeret dersleri vermeye devam ettim ve annelerine iyi hizmetlerde bulundum, babalığım Lionardo'nun istediği kitapla da yılmadan ilgilendim.

Birkaç gün sonra Ferramonti'yi yeniden yemeğe götürdüm, sonunda doğru yeri bulmuştum, usta aşçının elinden çok leziz yemeklerin yapıldığı bir lokantaydı burası bu özelliklerinden dolayı yemek akıllara ziyan pahalıydı.

Kendisini davet ettiğimde Ferramonti dedi ki, yok ha-hayır teşekkür e-ederim, Salaì, bu-bunu yapman ge-gerekmiyor, bir kez da-davet et-ettin beni, çok bonkörsün, ama pa-paranı be-benim için ha-harcamanı iste-mi-miyorum. Üzülme, Ferramonti, dedim, bu kez benim değil, patronlarım Grimani ailesinin daveti, bunlar çok yüce insanlar, bu yüzden daveti kabul etmelisin, o kadar, böyle bir onur geri çevrilemez. Önemli bir şey var, lokantaya girdiğimizde duyulabilir ve anlaşılabilir bir şekilde bu yemeğin Grimani'lerin ikramı olduğunu söylemelisin, o zaman bize iyi muamele edeceklerinden emin olabiliriz, gerisini ben halledeceğim, tamam mı? Sen ne ka-kadar iyi bi-bir dostsun Salaì, sa-sana gerçekten ha-hay-ranım, yazık ki se-senin gibi şe-şerefli çok az in-insan var.

Yemek çok iyi geçti, Signior Notarius, çünkü Ferramonti formundaydı, çıplak bir avratla bir yıl boyunca aynı yatakta yatıp ona serçeparmağını sürmeme cezasına çarptırılan rahip kadar açgözlüydü. Masa, gümüş takımlar ve her yeri desenli tabaklar ve kristal kadehlerle çok şık donatılmıştı, masa örtüsü Flaman kumaşındandı ve çok güzeldi, üzerinde taze çiçeklerle dolu büyük bir toprak vazo duruyordu. Ferramonti'nin çok beğendiği bir çorbayla başladık, çok beğendiği için o ikinci hatta üçüncü kâseyi de içti. Etrafımızda üç garson dolanıyordu, sadece bize tahsis edilmişlerdi, bizi ilgiye boğdular, buyurun Signior Salaì buyurun Signior Ferramonti, biraz daha şarap alır mıydınız, altınıza bir koltuk ister miydiniz şunu ister miydiniz bunu ister miydiniz vs. vs. Lokantacı en iyi beyaz şarabını açtırdı ve dedi ki, kıymetli Signiori, muhterem Grimani ailesine bildiriniz ki, kendilerine bu şaraptan sepet şişede hediye ediyorum, bu bugüne kadar elime gelmiş en iyi şaraptır, adam cümlesini daha tamamlamadan Ferramonti ilk kadehi boşalttı ve dedi ki, çok leziz, ne bu yahu, sonra kadehini tekrar doldurttu ve dikti. Şarap gırtlığından gluk gluk diye indi.

Hemen arkasından bize kızarmış güzel bir balık getirdiler yanında kızarmış ekmek havuç haşlanmış kök sebze vardı, ben henüz balığın kılçıklarını çıkarırken Ferramonti tabağını boşaltmış, iyice sıyırmış ve karışık domuz kızartması ısmarlamıştı bile, bunları da, benim bir yıl çöllerde dolaştıktan sonra bir bardak suyu içeceğim hızda midesine indirdi. Daha balığımı bitirmeden bir düzine dilim tereyağlı ve ballı ekmek ve bir fincan sıcak süt ısmarladı, bu tuhaf şeyi gırtlığına tıkıştırırken dedi ki, se-sevgili Salaì, ö-zür dilerim, ama ak-akşam yemeğinde ba-bazen bunun gibi bir ara ö-öğünü araya so-sokmam la-lazım, yoksa ye-yediklerimi si-sindire-re-miyorum. Ferramonti hiç sorun değil, seni çok iyi anlıyorum, yanında biraz şarap iç, o zaman ara öğünden sonra akşam yemeğiyle devam edebilirsin. O da şarapla devam etti, gluk gluk, üç kadehten sonra üzerinde zeytinyağı

soğan ve tavada kızarmış sebze olan bir pide geldi, sonra bize getirdikleri yeni şaraptan iki kadeh daha, şarap kırmızıydı, arkasından kaynamış kuş yumurtası yanında yağda çevrilmiş soğan ve üzerine taze kül serpilmiş koyun peyniri, sonra yine iki kadeh, üstüne bir kilo pastırmalı, yarım kilo salamlı ve zeytinli ekmek ve salata ve sonra üzümlü elmalı fındıklı ve çam fıstıklı pasta. Ferramonti öyle telaşlı yiyordu ki tabaklarındaki sosları her yöne sıçratıyordu, bu yüzden hem yemeği getiren garsonların hem de Ferramonti'nin üstleri başları batmıştı.

Bu arada ben yemeği bırakalı yarım saat olmuştu, lokantada büyük bir sessizlik hâkimdi, diğer birkaç müşteriyle bütün garsonlar ve lokantacı etrafımızı sarmış, sessizce Ferramonti'yi izliyorlardı, Ferramonti beşinci dilim pastayı tıkınınca hepimiz öyle bir şaşkına döndük ki garsonlardan birinin kendini tutamayıp bravo! diye bağırmasıyla sessizlik bozuldu. Bunun üzerine bir alkış koptu, herkes bravo, braaaaavo! dedi.

Ferramonti mahcup olmuştu, ne diyeceğini bilemedi, ayağa kalkıp reverans yaptı, sonra kızarmış pastırmaya sarılı sosis ısımarladı, hepsini dört lokmada silip süpürdü, yani neredeyse hiç çiğnemen, gırtlığına tıktığı her sosisten sonra lokantadakiler, meydanlarda becerilerini sergileyen maskaralara yaptıkları gibi bravo! diye bağırıp, alkışla tempo tuttular.

Bu sırada lokantada olup bitenler çevre sokaklarda hemen duyulmuştu, lokantaya durmadan meraklılar akın ediyordu. Lokantanın garsonları bu insanları göndermeye çalışıyordu, bunu yaparken Ferramonti'nin sunduğu gösteriden mahrum kalmamaya çalışıyorlardı, garsonlar meraklılarla uğraşırken Ferramonti bir horoz, bir tabak haşlanıp üzerine iki yumurta kırılmış buğday, sonra tereyağı ve sarmısak soslu bir kâse haşlanmış kırmızı turpu mideye indirdi. Artık aşçıbaşı da yamaklarıyla birlikte mutfaktan çıkıp gelmişti, çünkü bu komik gösteri varken kimse yemek siparişi vermiyordu. Aşçıbaşı ve yamakları da her lokmada bravo! diye bağırıp, gülüyor ve alkışlıyordu, sonra

hepsi birden bizim masaya üşüştü, bazıları daha iyi görebilmek için yan masalara çıktı, bir kısmı gelip Ferramonti'nin yanına oturdu, ya da hemen onun arkasına dikilip boynunu uzattı, uzun lafın kisası ortalık mahşer yerine dönmüştü.

Ferramonti domuz gibi terlemiş, yüzü saçları alnı her yerine yağ sıçramıştı, hızla içtiği şarap ağzının kenarlarından göğsüne ellerine kollarına akmıştı, hatta dirseklerinden yere damlıyordu, ama o içine bir sürü şey tıkmayı sürdürüyor ve bunu giderek hızlandırıyordu, lokmaları şimdi bütün bütün yağı derisi kılçıkları siniri ve kıkırdaklarıyla yutuyordu, insanlara bakıp gülümsüyordu, bir saniye ara vermeden çiğniyor ve yutuyordu, herhalde seyircileri hayal kırıklığına uğratmamak istiyordu. En büyük alkışı, tek seferde kemikleriyle birlikte ağzına soktuğu ve çiğneyerek üç parçaya böldüğü tavuk budundan aldı, sonra da hepsini tek seferde yuttu. Bunun üzerine lokantada birbirinin üzerine çıkmış insanlar, kulakları delen bir çığlık attılar: Bravo! Braaaaaavo! Yaşasın!

Derken Ferramonti ayağa kalktı ve öksürdü, öne doğru eğilip pastayı, kuş yumurtalarını ve yağda çevrilmiş soğanı masanın üzerine kustu. Yeniden doğrulunca dedi ki, ku-kusu-kusura babakmayın, salata ba-bazen mi-midemi bo-bozuyor. Lokantacı hemen geldi, masayı bir bezle silip, hiç canınızı sıkmayın dostum, dedi, mideniz için bir şey ister misiniz, mesela sıcak bir tiryak, macun ya da ayva esansı olabilir. Ferramonti, hayır teşekkür ederim çok i-iyiyim, dedi sadece bi-bir şe-şeyler yemek istiyorum. Ballı ve zeytinli tavşan kızartması, domuz yağında kızarmış ekmek, üzeri karamela şekeri ve tarçın kaplı bir tencere haşlanmış elma ısmarladı. O yemeğe koyulur koyulmaz bütün lokanta yine alkışlarla ayağa kalktı, bravo, braaaaaavo, sen çok yaşa, ama çok gürültü koparanları lokantacı dışarı çıkarmak zorunda kaldı. Aynı terane bir saatten fazla devam etti, Ferramonti kustu, sonra yine yemeye başladı, kalabalığı eğilerek selamladı, tekrar kustu, boşalan midesini tekrar tekrar yemekle

doldurdu. Bu akıl almaz gösteriyi izlemek için yeni insanlar geldi ama Ferramonti'yi seyreden küçük bir oğlan da kusmak zorunda kaldı, bilirsiniz, Signior Notarius, kusmak gülmek gibi bulaşıcıdır. Derken yaşlı bir adam, sonra bir başkası, bir başkası daha kendilerini tutamayıp kustu, ama insanlar durmadan gülüyor ve bravo, diyordu, bu ne kadar şık bir konser, çok yaşa Ferramonti, yaşasın kusmak! Ve devamında daha çok kahkaha ve çığlık duyuldu, her şey birbirine karıştı, orada kusmak burada kusmak, her yerlere sıçradı, lokantacı ve yamaklarıyla birlikte aşçı şaşkına dönmüştü, çünkü yerdeki kusmukları temizlemeye yetişemiyorlardı, sürekli yenisi geliyordu, lokantacı ve adamları, hepiniz çabuk dışarı çıkın, derhal, dışarı, boğulacağız burada, diye bağır-maya başladılar. Bunun üzerine birkaç kişi dışarı çıkmaya çalıştı, ama herkes öyle iç içe geçmişti ki, gruplar halinde sendelediler, yeri tamamen kaplamış leş gibi kokan kara bulamaçtan ayakları kaydı. Sonunda hepsi yere düşüp domuzlar gibi üstlerini baş-larını batırdılar, bağırıp küfretmeye başladılar, ortalık size tarif edemeyeceğim bir cehenneme döndü, hayatımda hiç böyle bir şey görmemiştim, Signior Notarius, Lionardo Usta'nın Milanolu ya da Fiorenzalı efendiler adına düzenlediği en çılgın ziyafetler-de bile böylesi olmamıştı. Bu insanlar babalığıma merasim usta-lığı ya da benzeri sersemlikler yaptırıyorlar, ama ona güzel bir tablo siparişi vermiyorlar, gerçi hepsi Lionardo'nun tembellikten kokuştüğünü, sipariş aldığı işi bitirmeden koltuk altlarının küf-leneceğini çok iyi biliyorlar.¹

Bütün lokantayı mutfak ve leş gibi kusmak kokusu sarmıştı, her yere masamızdan dökülen yemek artıkları saçılmıştı, içeride pis bir hava vardı ve nefes alınamıyordu ve sanki cehennemin dibindeydik.

Hesap gelmeden önce Ferramonti sarhoş bir halde bana ve

---

1 Leonardo'nun sanatsal çalışmaları için sipariş almadığı dönemlerde geçimini Milano'da balo ve şenlik organizasyonlarıyla sağladığı bilinmektedir; bu çalışmalar genellikle kostüm ve sahne tasarımı şeklinde olmuştur.

garsonlardan birine yaslanarak lokantacının yanına gitti ve bir gün önce kendisine açıkladığım gibi hesabı Grimani ailesinin ödeyeceğini söyledi. Lokantacının bütün vücudu tiksinti ve öfkeyle titriyordu, ayrıca karmaşadan çok yorulmuştu ama aşçı arkasına geçip kulağına şöyle fısıldadı, sakın olun patron, sinirlerinize hâkim olun ve ona iyi davranın, Grimani'ler hesabı ödeyecek, mutlaka önümüze esaslı bir para koyacaklardır. Bunun üzerine lokantacı kendini tuttu, çok güzel, mükemmel, böylesine saygın kişiye hizmet edebilmek bizim için şerefti, dedi. Adamın korktuğu ve Ferramonti'nin yaptıklarından tiksindiği, ama ertesi gün Grimani'lerin önüne koyacağı hesaptan dolayı keyfinin çok yerinde olduğu her halinden belliydi. Son olarak, umarım yüce beyefendiler mütevazı lokantamızdan memnun kalmışlardır ve buraya yeniden şeref verirler, dedi. Ferramonti, tabii, dedi ama sözleri kulağa yarı kelime yarı geçirme gibi geldi. Ben kendi adıma dedim ki, hem de çok memnun kaldık, son derece hoşnutuz, ama aslında bu yemekten memnun kalmam için bambaşka bir nedenim vardı, bunu daha sonra anlayacaksınız, Signior Notarius.

Ferramonti onu evine bırakana kadar beş ya da altı kez daha kustu, bu da midesini bayaa rahatlattı, sonunda midesi tamamen boşaldığı halde Ferramonti acıkmamıştı, bu durumun hayatında ilk kez başına geldiğini söyledi. Evine vardığımızda yatağının üzerine yığılıp, sanki kafasına bir ağaç devrilmiş gibi anında uykuya daldı.

Ferramonti ile yediğim yemekten hayli bitkin olduğum halde, Signior Notarius, hiç vakit kaybetmeden doğru Rubè'ye gittim ve her şeyin planladığım gibi yürüdüğünü gördüm. Rubè'nin dükkânının kapısı kilitliydi, kapıyı çaldım, içeriden sanki birisi saklanıyormuş gibi bir gürültü geldi. Ben de birçok kez kapıya vurdum Rubè Rubè beni niye içeri almıyorsun, diye seslendim. Nihayet kapı biraz aralandı, kapının arkasında Rubè duruyordu kolu kırılmış, kalın bir sargıyla sarılmıştı, gözünün biri çapa yemiş gibi morarmıştı.

Hemen çok üzölmüş ve ilgilenmiş gibi yaptım, ah zavallı Rubè sana ne oldu böyle? dedim. Önce beni içeri almak istemedi, söylendi, yüzünü şeytan görsün Salaì, seni tanımadan önce hayatım şahaneydi, bak şimdi başıma gelenlere, dedi. Kelimeler ağzından garip ve anlaşılmaz şekilde dökölüyordu, tükürür gibiydi, fsss tısss şffft, parmak uçlarıyla dilinden durmadan bir şeyler toplar gibiydi. Şükürler olsun ki beni sonunda içeri aldı, baktım berbat durumdaydı, bir bastona yaslanmıştı, yüzündeki bütün sivilceler patlamıştı, kuyruğunu alev alev yanıyormuş gibi tutuyordu. Sokağın bir sağına bir soluna baktı, birisi gelecek diye korkar gibiydi, sonra yıldırım hızıyla kapıyı çarptı ve anah-tarı üç kez çevirdi, kapının önüne bir zincir taktı, sürgüyü itti, bir zincir ve asma kilit daha, en sonunda da büyük gayretle, çünkü bir bacağıyla bir kolunu hareket ettiremiyordu, kapının önüne bir dolap dayadı, dolap içi taş dolu el arabası kadar ağırdı.

Lanet olsun, bana neler olduğunu söylemeyecek misin, Rubè? diye sordum. Ha, yani, fsss tısss şffft, sana bir de olanları anlatmamı mı bekliyorsun? Sesi öfkeden çıldırmış gibiydi, konuşurken durmadan tükürüyor ve dilinden bir şeyler kazıyordu.

Şimdi bir adım geri gitmeliyim, Signior Notarius, ve size bir şey açıklamalıyım, yoksa bütün Fiorenza'nın, hatta bütün Toskana'nın en iyi en takdire değer kafalarından biri olmanıza rağmen, sakın haksız olduğumu söylemeyin! Bundan sonra nelerin geleceğini anlayamazsınız.

Roma'ya yeni geldiğimde karşılaştığım, Patroclo isimli pap-pone'sinin Salaì'nin sağ kolunu illa kendisine alıkoymak isteyen küçük fahişeyi mutlaka hatırlıyorsunuzdur.

Ferramonti bana Rubè'nin kadınlarla ilgili problemini anlat-tığında aklıma iyi bir fikir gelmişti, bu şuydu, bu fahişeye ken-disine zengin bir arkadaşıyla geri döneceğimi söz verdiğimi ha-tırladım, o da karşılığında beni Patroclo'dan, üstelik iki kolumla birlikte, kurtarmıştı.

Ben de Ferramonti ile konuştuktan sonra doğru bu küçük

fahişeye gittim ve ona şunu dedim, selam güzelim, bak, sözümü tutmak için geri döndüm, sonra kıza ona cüzdanı kalın, çok samimi, kendisine benzeyen genç avratları beğenen, yani kara saçlı kara gözlü çok sevimli ve alımlı soylu erdemlere sahip vs vs. avrat isteyen bir arkadaşımı getireceğimi, arkadaşım için paranın önemli olmadığını, zira onda bundan sürüsüyle bulunduğunu söyledim. Sonra kıza çok ciddi bir yüz ifadesiyle, arkadaşına paranın lafını etmemesini, aksi halde kuyruğunun pörsüyeceğini açıkladım. Çünkü arkadaşım bir avratla beraberken hayatının kadını bulduğunu düşünmek ister, bu yüzden benden kendisi adına görüşüp hizmetin bedelini belirlememi talep etti. Yani paranın adını bile anmayacaksın, dedim, yoksa olay ticaret gibi durur, ama arkadaşım çok farklıdır, o bir iyilik ve duygu ve hayal insanıdır, bu yüzden uydurduğu hikâyelerle sana gelecektir güzelim, şöyle ki sana âşık bir arkadaşından önemli bir haber getiriyormuş gibi yapacaktır, ama gerçekte bir oyundur bu, sen de bu konudan onun dikkatini dağıtarak ve görür görmez ona âşık olmuşsun gibi davranarak oyuna katılacaksın.

Küçük fahişenin gözleri hemen parladı ve sevinçle dedi ki, ah, tabii, adamı çok iyi anlıyorum bu türden bir yığın müşterim var eee hm ııh, kusura bakma hayranlarım demek istemiştım, bunlar bana ömür boyu sevecekleri kadını bulmuş ve neredeyse karılarıymışım gibi davranarak yanıma hayal kurmaya gelirler. İşin parasal boyutunu seninle aramızda hallederiz elbette, ama arkadaşının ne istediğini aklından çıkarma, bu özel bir tedavi dolayısıyla özel bir bedeli var.

Bunun üzerine öyle çılgın bir fiyat çıkardı ki, Signior Notarius, bu rakamla sanırım en az iki tane Roma sarayı satın alabilirdim. Ama kılımı bile kıpırdatmadan dedim ki, elbette, doğru, tamamen uygun, arkadaşım çok mutlu olacak, ama şunu unutma sevgili dostum: Arkadaşım sana geldiğinde asla paradan söz etme, önemli olan yaşananın ihtiras dolu bir geceymiş gibi gözükmesidir. Her şey bittikten sonra parayı konuşursunuz, anlaşıldı mı? Küçük

fahişе, tamam, anlaşıldı, aptal değіlim, sen kafanı yorma oğlum, dedi.

Olanları tahmin edebiliyorsunuzdur, Signior Notarius, yani Rubè küçük fahişeye benden haber götürmek üzere gitti, ancak kuyruğı şiddetle atmaya başlamış, zaten kendisine bu durumda avratla istediğini yapmasına izin vermiştim. Müthiş bir şehvete kapılmış, çok az avrat becerdiği için yüzünü basmış olan sivilcelerin hepsi kabarmış. Lüzumlu yerlerindeki etleri taze ve dipdiri olan fahişе balkonda durmuş onu bekliyormuş, onu içeri almış, kızın ürkek kuşu oynadığı beş dakikalık konuşmanın ardından kız birdenbire Rubè'yi çok yapılı bulduğunu galiba kendisine karşı koyamayacağını söylemiş. Kız soyunmaya başlamış, Rubè hayatında ilk kez olarak güzel taş gibi çürümemiş tene sahip genç bir avrat görmüş, avrat kuyruğunu eline alınca da mutluluktan hiçbir şeyi anlayamaz hale gelmiş. İki ya da üç saatlik hatırı sayılır edepsizlikten sonra, bum bum bum, küçük kadın faturayı çıkarmış, en az iki saray almaya yetecek yığınla para istemiş. Rubè hayal kırıklığından yıkılmış, parasının olmadığını söylemiş, küçük fahişе Patroclo'ya seslenmiş, Paatrocloooo! Patroclo, yani pappone'si, şu berbat karakterli bok herif gelmiş ve Rubè'nin vücudunun yarısını haklamış, yani bir kolunu bir bacağına yüzünün yarısını kırmış dökmüş. Sonra koltuklardan birinin samanlarını deşip bununla Rubè'nin sivilcelerini patlayana kadar bütün gücüyle ovalamış, sonra elini Rubè'nin donuna sokmuş, taşaklarından tutam tutam kıl yolmuş, bunları kocaman ortaparmağıyla Rubè'nin gırtlğından ta midesine tıkmış, Rubè gerçekten de ertesi gün hâlâ kıl tükürüyordu, bu gidişle daha çok fsss tısss şffft yapardı. Üstelik fahişeye korkunç borçlanmıştı, ödemediğı takdirde Patroclo er ya da geç gelecek, Rubè'nin sağlam kalan ikinci yarısını haklayacaktı.

Rubè bana bunları anlattıktan sonra koluma tam omzumdan yapıştı, patlamış sivilcelerle dolu yüzünü benimkine dayadı. Seni melun pislik fsss tısss şffft, biliyordun değil mi? Hayır, Rubè,

yemin ederim fahişe olduğundan zerre kadar haberim yoktu, aksine çok terbiyeli birine benziyordu, insanların bazen görüntülerinden ne kadar farklı olabildiklerini aklı almıyor. Ah, hem de nasıl, dedi Rubè, bir yandan da dilindeki kıllardan kurtulmaya çalışıyordu, neticede beni fsss tısss şffft bir fahişeye yolladın!

Zavallı Rubè yüzüme tükürüp haykırıyordu, hayvan herif orospu çocuğu seni geberteceğim fsss tısss şffft. Beni mahvettin, şu şffft pappone denen herif benden çuvala para istiyor, ömrümün sonuna kadar gece gündüz çalışsam kazanamam bu kadar parayı fsss tısss şffft, şimdi bana bir de haber yollamış, üç gün içinde hesabı kapatmazsam kafamı koparacakmış, dörde bölüp, kışıma sokacakmış, anladın mı piç herif?

Rubè bunu söylerken beni öyle bir itti ki düştüm, ben yerdiken sağlam kalan tek bacağıyla beni tekmeledi ve bağırdı, rezil bok seni, geberteceğim, sonra yaslandığı bastonla vurmaya kalkıştı, ama tam elini kaldırmıştı ki, kendisi de yere düştü, zavallı üzerime yığıldı ve beni çürük elma gibi ezdi, canım inanılmaz acıdı. Yerden kalkmasına yardım ettim, aklımdan geçenleri ona söylemenin tam zamanıdır, diye düşündüm: Biliyor musun Rubè, aslında sana söylemeyecektim, bir şeyden emin değilsem çenemi tutmayı yeğlerim, ama bir şüphem var, bu küçük fahişeye bana Toscanelli diye birini tanıştırdı, adam hakkında bir bilgim yok, bir kez tesadüfen gördüm, ama biliyorum ki Roma'da oturuyor ve Paolo del Pozzo Toscanelli diye birinin yeğeni.

Rubè bunu duyunca hayretten gözleri açıldı, neee? Kimin yeğeniiii? dedi.

Bu tabii ki oracıkta uydurduğum bir hinlikti, Signior Notarius, ama araya şu coğrafya uzmanlarından birinin adını sıkıştırdım, bu adı Roma'ya yola çıkmadan önce Lionardo ve dostları Benci ile Vespucci'den duymuştum, adamın Kolomb'un dostlarından olduğunu söylemişlerdi.

Rubè ve arkadaşlarının kafasında Amerika'nın keşfiyle ilgili komplo hakkında teoriler dönüp dolandığı için, Rubè Kolomb'un

dostlarından birinin yani şu Toscanelli'nin adını duyunca çarpılmış gibi sarsıldı, ah ben biliyordum! dedi. Bu Toscanelli fsss tısss şffft beni gebertmek isteyen birinden aldığı emirle sana sokuldu. Mesele mutlaka Blasco ve Ferramonti ile keşfettiğimiz ve Pasquino heykeline astığımız şey. şimdi bedelini bize ağır ödetmek istiyorlar fsss tısss şffft.

Hem apaçık ortada, diye devam etti, tam gerçeği, yani Kolomb'un Amerika'yı gizli babası Papa VIII. Innocentius adına keşfettiğini bütün dünyaya duyurmak üzereyiz fsss tısss şffft, ama birisi insanlığın bunu öğrenmesini istemiyor!

Konuşurken Rubè'nin alnını ter bastı, çünkü kendi ağzından çıkanlar kanını donduruyordu, sonra devam etti, hıh asla! sizi lanet köpekler, vazgeçmeyeceğim, ben yapacaklarımı bilirim, evet görürsünüz, cehennemin dibine gidin!

Bunun üzerine sordum, bana bak Rubè, ne yapmaya niyetlisin? Önce susup beni o yamuk gözleriyle süzdü, ama sonra dedi ki, sen de amma salaksın, Salaì, ne yapacağım, hiç, hâlâ anlamadın mı, beni ortadan kaldırmak isteyen insanlar ölçüsüz bir kudrete sahip ve gerçeği onlarca yıldır gizli tutmuşlar, bu durumda bekleyip, canına okumasınlar diye korunmaktan başka çare yok. Rubè'nin gözlerindeki öfkeli, intikam ateşiyle yanan şimşekler birden kayboldu, yerini hayvan gibi korktuğu için donunu doldurmak üzere olan birinin bakışları aldı.

Hmm, dedim, tabii sevgili Rubè, haklısın aynen öyle, o an gidebileceğimi fark ettim, Signior Notarius, çünkü ihtiyacım olan her şeyi görmüş ve duymuştum. Rubè'ye kardeşçe sımsıkı sarıldım, lütfen inan bana Rubè, dedim, ben bu komplonun içinde sadece bir kurban ve aletim, aynen senin olduğu gibi, ama sana söz veriyorum, yardıma ihtiyacın olursa, elimden geleni yaparım, anlaştık mı? Olabildiğince hızlı hareket ederek dolabı yana ittim, bütün kilitleri ve sürgüleri açtım, kendimi sokağa attım ve Rubè cevap bile veremedenden gözden kayboldum, zira er ya da geç neye ihtiyacı olacağını biliyordum.

Aynı akşam Blasco'ya gittim, onda da işlerin aksamadan plana uygun yürüdüğünü gördüm, şimdi size bunun sebebini açıklıyorum, Signior Notarius. Blasco bana kapıyı açtığında yüzü her zamanki gibi değildi, sanki kendini birazdan taşaklarından tavana asarak intihar edecekmiş gibi bakıyordu.

Beni hemen içeri aldı, Salaì, oo Salaì, ne iyi ettin de geldin, çünkü ben bittim! Babam, şu bok herif, yine kumar oynamış, bu yeni bir durum değil bunu hep yapıyor ve kaybediyor, ama bu kez facia olmuş. Dün daha önce hiç görmediği üç herifle bir parti çevirmiş, adamların adı Çirkin Sihirbaz ve Topal imiş, adamları babama hiç tanımadığı biri tanıştırmış, adamın taşaklarına sıkı bir tekme yemiş gibi bir hali varmış. Oyun çok uzun sürmüş, akşam yemeğinden sonra başlayıp sabahın ilk ışıklarıyla bitmiş. Başta her şey yolundaymış, ama sonra babam kaybetmeye başlamış, Çirkin Topal ve Sihirbaz kazandıkça kazanıyorlarmış. Babam kendini kurtarmak için her yolu denemiş, ama üçünün eli de sanki Tanrı ellerinden tutmuş gibi çok iyi çok mükemmelmiş. Oyunun devam edebilmesi için babam ödeyeceğine dair bir sürü vaat altına imza atmak zorunda kalmış, sözünü de tutmuş, ama sonunda babamı öyle akıl almaz bir meblağa zorlamışlar ki, bu para Roma'da iki saray almaya yetecek kadar yüksekmış. Ama babamda bunu ödeyecek para olmadığından, şöyle tehditler savurmaya başlamışlar: Bana bak bizim kaybedecek vaktimiz yok, unutma, borç dediğin ödenmek içindir, yoksa başın yanar, bil diye söylüyoruz, bize borcunu ödemeyen son kişiyi ertesi gün bulduklarında iki gözü eksikmiş ve gırtlığı da üzerinden dört atlı araba geçmiş vs. vs. gibi ezikmiş.

Bu sizi gerçekten ilgilendiren bir konu, Signior Notarius, çünkü siz adalet adamısınız: Roma'da sahtekârlık, şantaj ve hileli oyun gibi kirli işler peşinde olan yığınla adam var, başkalarını bu yamuk işlerine bulaştırmakta sonradan da tehdit etmekte çok ustalar. İstenilen parayı ödemeyenlerin gömlek ütüler gibi kızgın demirle boynunun üzerinden geçiyorlar, boynu düzleşene kadar

eziyorlar. Roma'da borcunu vaktinde ödemeyenin namuslu insanlar bile karnını yarıyor, ardından da borçlarını on misli artmış olarak ödemesini talep ediyorlar. Hele bu işleri meslek edinmiş suç makinelerinin borçlulara neler yaptığını düşünmek bile korkunç. Bu haydutlara Roma'da kafa koparan deniyor, çünkü onların ellerine bir düşer ve borcunu da ödemezsen kafanı kesip atıyorlar, bu bir Roma spesiyalitesi, Roma Fiorenza kadar saygın ve temiz ve kutsanmış bir şehir değil, Tanrı memleketimizi her daim korusun, amin.

İlk tehditlerden sonra, diye anlatmaya devam etti Blasco, Çirkin Sihirbaz ve Topal birkaç esrarengiz şey söyledi, mesela babama önce, bana bak, oğlun Amerika'nın keşfiyle ilgileniyor olabilir mi? diye sormuş. Babam, lanet olsun, ben nereden bileyim? diye cevap verince demişler ki, bak, oğlunun iyiliği için ona söyle kendini sakınsın, zira bazı tehlikeli şeyler vardır onları kurcalamamak daha hayırlıdır, yoksa insanın başı ağrır, hem de öyle bir şiddetli ağrır ki, bunu hayal bile etmek güçtür vs. vs. Özetle, bu tehditler biraz belirsiz gibiydi ama anlaşılmayan bir tarafı yoktu. Babam bunun üzerine bir sözleşme imzalamak zorunda kalmış, burada kumar borcunu birkaç gün içinde ödeyeceği vaadinde bulunmuş, aksi takdirde adamlar evini alıp satabileceklermiş.

Ev, ev, anlıyor musun? diye haykırdı Blasco, gözünde yaşlar vardı. Bu aptal ihtiyar bir gün bana kalacak evi de sonunda kumara yatırdı, lanet olsun. Ben ne yapayım şimdi?

Sakin ol, Blasco, dedim, bakarsın bu üçü fikrini değiştirip daha az parayla yetinirler? Sen ne saçmalıyorsun, Salaì, diye kükredi Blasco, artık çaresizlik ve öfkeden hayvan gibi saldırıyordu. Bu adamlar Pozzo Bianco'lu, burası Roma'nın bütün hırsız ve serserilerinin yığıldığı bir semt, kimseye acımaz bunlar. Sana söylemiş olayım, bunlar bu itliği birisi onları görevlendirdiği için yaptılar, amaçları beni uyarmaktı, çünkü babama yaptıkları bizim, yani Rubè Ferramonti ve benim sözde ileri gittiğimizi

ve de Pasquino heykeline haberler yazanların bizler olduğunu birisinin fark ettiğini açık ve net olarak gösteriyor. Bu yüzden babamın hikâyesine beni de dahil ettiler, böylece başım derde girmiş oldu onlara da beni tehdit etme fırsatı doğdu, özetle beni susturmak istiyorlar.

Size bir şeyi hiç anlatmadığımı şimdi fark ettim, Signior Notarius, ama öncesinde olanları sizin anladığınızdan eminim, ama yine de açıklayacağım.

Hatırlarsanız, şu kâğıt oyunundan önce hani taşakları tekmeden şişmiş adamla buluşmuştum, o da benim için bir şey yapacağına söz vermişti, ben o işi çok iyi tezgâhladım, birazdan anlayacaksınız. Blasco'nun babasının adını söyledim, şişmiş taşak suratlı en azılı dolandırıcı hırsız ve sahtekârlarla yakın arkadaş olduğu için, Blasco'nun babası için güzel bir iskambil partisi çevirmek üzere Çirkin Topal ve Sihirbaz'la bir organizasyon yapmayı başarmış. Bunlar şiş taşaklının sadık işbirlikçileriymiş, hatta hepsini kendisi yetiştirmiş. Bu adamlar fütursuz kumarbazlar, hile yapıp istedikleri herkese kazık atabiliyorlar, ardından o kişiyi tehdit edip şantaj yoluyla çuvalla parasının üzerine oturuyorlar. Blasco'nun babası zaten aptalın teki olduğu için onu bu oyuna ikna edip şöyle iyice ütmek pek kolay olmuş. Şiş taşaklıya bir ricada daha bulundum (ücret karşılığında tabii ki), arkadaşlarının Blasco'nun babasının önünde Amerika'nın keşfiyle ilgili birkaç tehdit savurmasını istedim, o zaman Blasco komplo korkusuyla donuna sıçacaktı, tam da planladığım gibi yürüdü zaten. Önemli olan, üç hilekârın bu işlerin arkasında benim, yani Salaî'nin olduğunu bilmemesiydi, aksi halde beni de ele verirlerdi.

Paraya ihtiyacım var! diye haykırdı Blasco, hem de hemen, çünkü o salak babamın borçlarını kapatmak zorundayım, aksi halde evi bana asla miras kalmayacak. Kaldır başını, diye teselli ettim onu, yerinde olsam bu kadar karamsar olmazdım, her şey bir şekilde yoluna girecek. Aptal aptal konuşma, Salaî, işlerin nasıl yürüdüğünü anlamadın galiba? diye tekrarladı. Bu herifler

babamın elinden evi alacaklar, bunların arkasında tanımadığı-mız kudretli adamlar var, bunlar Kolomb ve Amerika ile ilgili gerçeklerin ortaya çıkmasını istemiyor! Yok canım, dedim, abartma bu kadar, gör bak yoluna girecek, şu aralar bir şeye ihtiyacın olursa söyle, belki sana yardım edebilirim. Böylece Blasco'yu düştüğü çukurunda bırakıp çıktım, zira yardıma, yani paraya gerçekten deli gibi ihtiyacı vardı, ama benden para istemesi için ona fırsat bile bırakmadan oradan ayrıldım.

Evet, Signior Notarius, şimdi parmaklarımı dinlendirmem lazım, bilmem fark ettiniz mi, son zamanlarda çılgınlar gibi yazı yazdım. Zindana diyeceğim yok, yüksek mahkemeye doğruları açıklamaya da, fakat, eğri oturalım doğru konuşalım, yazmaktan elimin felç olmasını da istemem, buradan çıktıktan sonra o el bana lazım, yoksa öyle değil mi?

Ah, Tanrı'ya şükürler olsun, şimdi daha iyiyim, parmaklarım olgunlaşmış armutlar gibi dökülecek sanmıştım, şu yazı yazmak inanılmaz bir emek, özellikle de olayları çok iyi açıklamak zorunda olunca zorlaşıyor, yoksa okuyanların kafası basmayacak, yazı yazarken zorlanmak bilmem sizin de hiç başınıza geldi mi?

Evet, nerede kalmıştım, ha tamam. Blasco'dan çıkıp kaldığım hana gittiğimde Ferramonti'yi kapının önünde beni beklerken buldum, yüzü öylesine gergindi ki, sanki ona az önce, hey bana baksana arkadaş, demişlerdi, belki haberin yoktu ama hayatında bugüne kadar her şey ters gitti, bunun sebebi sırtında, ben salağın biriyim, yazılı bir levha taşıyor olmandır.

Salai, sa-sana yal-yalvarırım ba-bana yardım et, ko-korkunç bir şey o-oldu. Öyle mi, neymiş o? Se-seninle ye-yemek yediğimiz lo-lokantanın s-sahibi bi-bir-birkaç arkadaşıyla ba-bana g-geldi, Grimanı'nın sa-sarayına gi-gitmiş he-hesabı gö-götürmüş, Grimanı'lerin se-sekreteriyle k-konuşmuş, adı I-Iligi

imiş, a-adamın bu yemekten ha-haberi yo-yokmuş, patronu da o-ona ö-ödeme emri ve-vermemiş. Grimanı'ler şu s-sıra Roma'da de-değillermiş, ya-yani bu konuyu o-onlar ha-halletmeyecek, tamam mı a-anlaşıldı mı?

Lokantacı bunun üzerine onu aratmış, diye anlatmaya devam etti Ferramonti, bulmakta hiç zorlanmamış, yemekteki büyük gösterisinden sonra Ferramonti bütün bölgede tanınan bir adam olup çıkmış çünkü. Lokantacı demiş ki, eğer birisi birkaç gün içinde bu yemeğin hesabını ödemezse, lokanta müşterilerine haftaya Ferramonti'nin kızarmış beyni sunulacakmış, yanında dilimlenmiş ve sirkeye yatırılmış taşaklarını servis edeceklermiş, Ferramonti'nin artan bölümleriyle, yani gövdesi bacakları kolları vs. ile ise, kasap eline et tokmağını alıp, tak tak diye ilgilenecekmiş.

Bu tehdit bayaa ciddiydi, çünkü lokantacının yanında gelen herifleri ahali iyi tanırdı, akıl almaz faizlerle kredi veren tefecilere arka çıkardı bu adamlar, insanlar aldıkları paranın faizini zamanında ödemedi mi, onların akıllarını başlarına getirmek için bu adamlar anında bitiverirdi. Borçlunun biri direnecek olsa –ki bu çok ender görülen bir durumdu– bu kişi birden ortadan kaybolurdu, pat, sonra ertesi günü kasabın birinin elinde et tokmağıyla bütün gün tak tak diye çalıştığı duyulurdu.

Kaldır başını, Ferramonti, dedim, üzülme, göreceksin bak, bu iş yoluna girecek. Belki patronlarım birkaç gün içinde Roma'ya döner ve sorun çözülür, bence bu büyük bir problem değil vs. vs. Sa-sa-saçmalama, Salaî, ö-ödemezsem b-beni te-temiz-temizleyecek bunlar an-anlamıyor musun? So-sonra se-sekre-re-reter I-lligi'nin he-hesaptan ne-neden h-haberi yoktu? Şey, Ferramonti, bu çok basit, ben konuyu doğrudan patronumla kararlaştırdım çünkü, Iligi sadece bir sekreter ve her şeyden haberinin olması gerekmiyor, ancak izinle şimdi gitmem lazım, bir ihtiyacın olursa ara, yakında yine görüşürüz istersen, tamam mı?

Bu noktada size bir hatırlatma yapmam lazım, Signior Notarius, her ne kadar dünyanın en zeki beynine sahipseniz

de, siz bile unutabilirsiniz, söylemek istediğim şu: Grimani'nin Roma'daki sekreterini yedi yıl önce Lionardo ile yanına gittiğim sırada tanıdığımı söylemiştim, Lionardo o zaman ailenin antika koleksiyonunu incelemek istemişti. Ferramonti'yi yemeğe davet etmeden az önce adı geçen bu sekretere gitmiştim, adı Stefano Iligi, beni gördüğüne sandığımın aksine hiç memnun olmadı, benden hemen kurtulmaya baktı: Efendilerimi sormayın bana sakın, Signiori Grimani'lerin ikisi de şu sıralar Roma dışındalar. Ben de, aslında patronunuz değil sizinle görüşmeye geldim, diye cevap verdim. Iligi bunun üzerine biraz sakinleşti ve beni çok iyi hatırladığını söyledi. Ben de şöyle düşündüm, Lionardo ile yaptığımız ziyaretin üzerinden yedi yıl geçmesine rağmen benim kaba ve cahil olduğum da hafızasından silinmemiştir, ama benim düşünce sistemim Lionardo'nunkilerden daha iyi çalışır, o mesela sağdan sola yazan bir adamdır, bundan beyninin çoktan büzüldüğü hemen anlaşılır bence.

Iligi'ye Lionardo'nun bazı işlerinden dolayı Roma'da bulunduğumu anlattım, onu Roma'da dolanıp duran ve Signiori Grimani'lerin kendisine borçlu olduğunu etrafa anlatan bir lokantacıyla ilgili uyardım. Adam aslında ünlü bir dolandırıcıdır, dedim, gelecek olursa onu cehenneme yollamasını, hele o dolandırıcı beni tanıdığını söyleyecek olursa bu düzenbaz ve hilekâra inanmamasını söyledim.

Evet, Iligi hikâyesi böyle işte. Ferramonti ile vedalaşırken adamın başına gelen beladan gözleri yuvasından fırlayacakmış gibiydi, beni durdurmaya çalıştı, ama kelimelerin hepsi gırtlığında düğümlendi, tek bir heceyi belki otuz kez tekrarladı, ağaç gövdesine saplanmış baltanın delikler açtığı sırada çıkardığı gibi bir gürültüydü bu.

Böylece Lionardo'nun kitabının üç sahibinin de icabına bakılmıştı, üçünün de çılgınlar gibi paraya ihtiyacı vardı ve onlara yardım edebilecek tek kişi bendim, ne demek istediğimi anlıyorsunuz, Signior Notarius.

Tam ne yapayım diye düşünüyordum ki, yine şeytan dürttü, yolun karşı tarafında yine güzeller güzeli bir kızcağız gördüm, kaymak gibi beyaz teni ve kan kırmızısı dudakları ve iki elma gibi yuvarlak memeleriyle geçip gidiyordu, olamaz bu mümkün değil, bu kızı benim yatağıma atmak isteyen gerçekten kaderin ta kendisi, diye düşündüm. Kızın yanında yarı kelleşmiş pinpon bir ihtiyar vardı, dişleri de kalmamıştı, öyle mendebur mendebur bakıyordu ve hayattan öyle vazgeçmiş bir haldeydi ki, biri çıkıp, bana bak, az önce bütün âlemin imparatoru ilan edildin, istediğin bütün servetler ve bütün avratlar artık senin, lokantada yediğin yemeklerin hesabını da ödemeyeceksin, dese orali olmazdı. Kızcağız adamın dibinde yürüyor ve gözünü ondan bir an ayırmıyordu, adam da bir yandan kıza devamlı lak lak konuşup duruyordu. Kız sakın sakın başını sallıyordu, sanki bütün emirleri adam veriyor kız da biçare bir hizmetçi gibi söz dinliyordu. Onlar öylece giderken karşılarına kuru meyve satan bir delikanlı çıktı, kız biraz meyve aldı, parasını öderken başını kaldırdı, bakışlarında birden sevinç ve şaşkınlık belirdi, gözleri, ah yakışıklı genç, diyordu, nihayet buldum seni, gel ve konuş benimle. Ama yaklaşıncı gördüm ki, Signior Notarius, güzeller güzeli kızcağız bana başka bir bakış atıyor, bakışlarıyla önce yaşlı adamı sonra da beni işaret ediyor, üzgünüm şimdi olmaz, demek istiyordu, aksi halde beni çok zor durumda bırakırsın.

İkisinin geçip gitmesini bekledim, sonra meyveci çocuğa sordum, söylesene delikanlı, sık sık sokakta rastladığım bu genç bayan kim? Çocuk, nee, bilmiyor musun? dedi. Onu herkes tanır, Roma'nın en şehvetli avratlarından biridir, şehrin en güzel ve en dik memeleri ondadır, adı Lucia, Renzo Usta'nın karısıdır. Eee, kimmiş bu bu Renzo Usta? Yanındaki ihtiyar, hep kızla birlikte, onu hiç yalnız bırakmaz, Lucia Roma'nın en güzel iki lezzetli elma gibi memelerine sahip olduğu için herkes onların tadına bakmak istiyor, üstelik kızın Renzo Usta için çok genç olduğu ve yakışıklı bir delikanlının gelip kendisini götürmesini dört

gözle beklediği aşikâr bir şekilde ortada. Kız bu adamla, ailesi zengin bir kocaya varmasını istediği için evlenmiş. Renzo Usta deli gibi kıskançmış ve söylenene bakılırsa, kızın peşinde koşan birisi boğazı kesilmiş olarak bulunmuş, bir başkası da dövülerek öldürülmüş.

Kusura bakma delikanlı, ama beni Renzo Usta'nın bu ikisini temizlediğine inandırmaya çalışmıyorsun değil mi? Adamın ağzında diş bile kalmamış! Tabii ki öyle değil, dedi delikanlı, ama Renzo Usta'nın çuvarlarla parası var, altın ve değerli taş alıp satar o, bu onun mesleği, bu yüzden her şeyi herkesi, katilleri bile satın alabilir.

Bu haber hiç de sevindirici sayılmazdı, çünkü kızın kendisini her akşam dişsiz iğrenç ağzıyla öptüğü morukla evli olduğunu öğrenmiştim şimdi. Diğer taraftan, övünmek gibi olmasın, kocalarına yakalanmadan çok evli avrat götürdüm ben, bakarsın bununla da bir yolunu bulurduk.

Bu durumda konuyu kafamda çözmeye koyuldum, şöyle şöyle başlanılabilir diye gözümün önünde canlandırdım, uzunca bir süre üzerinde düşündüm, çünkü şu Lucia'nın karşılaştığımızda beni tepeden tırnağa soylu ve içten ve aynı zamanda da ateşli gözlerle süzmesi bütün bedenimi titretmişti, içimde ona karşı öyle vahşi bir şehvet uyanmıştı ki, bunun hakkını birkaç gün içinde vermezsem hasta olurum.

Ve aklıma bu sorunu çözmek için hemen bir fikir geldi, o an arkamda beni çekiştiren küçük bir el hissettim, kahretsin mutlaka Alighiero'dur diye düşündüm, ama dönünce arkamdakinin handaki ihtiyar avratın torunu olduğunu gördüm. Küçük kız yaptıklarını gizlice seyretmişti şimdi de merakla soruyordu, ciao yabancı, ne yapıyorsun burada? Lucia'yı niye sordun? Kuru meyve satan çocuk sana neler anlattı? Lucia'yı beğendin mi? Onunla niyetin ne? böyle devam edip durdu, çocukların büyüklerin işlerine burunlarını soktukları zamanki arsız soruları yani. Tam, üzgünüm hiç vaktim yok çekil şimdi, demek

istiyordum ki, yanıma küçük bir oğlanın dikildiğini fark ettim, çocuk bana sanki annesiyle babasını tanıyormuşum gibi aşına geldi. Çocuğu inceledikçe, yüzünde Roma'da becerdiğim avratlardan birini hatırlatan bir şeyler olduğunu keşfettim, bu avrat hangisiydi şimdi tam olarak hatırlayamam, ama bana öyle geliyor ki, bu oğlanın yüzünde benim dokunduğum ya da öptüğüm ve yaladığım avratlardan birine ait bir özellik vardı. Bunun üzerine, aman Tanrım, diye düşündüm, yalvarırım benden bir çocuk daha çıkarma ortaya, yoksa bu şu anlama gelecek, yedi yıl önce öyle zıvanadan çıkmışım ki, karnını şişirmeden tek bir avratla en küçük numarayı bile çevirememişim. Zira son yedi yıl içinde dünyaya bu sıklıkta çocuk getirtmişsem, o zaman düzinelerce Alighiero'lar ve Deledda'lar ortalıkta dolanıp domuz kızartmalı sandviçler aşırıyor demektir. Bu aynı zamanda benim dangalağın biri olduğum ve aptalca bir sürü hata yaptığımı gösterir, bu hatalar Lionardo'nun Milano'da İsa'nın havarileriyle akşam yemeği freskinin içine ettiği, tabloyu berbat yaptığı ve kendisine bu tablonun siparişini veren fratre'lerin günlerce canına okumasından daha vahimdir.¹

Dayanamayıp küçük oğlana, sen kimsin bakayım? diye sordum, o da, adım Torquato, dedi. Aaa, çok güzel, kaç yaşındasın? Altı, söylerken ellerini gösterip bir elinde iki, diğerinde dört parmağını kaldırdı. Yedi yıl önce Roma'da olduğumu düşündüm, hıh, anlamam lazımdı, dedim. Neden, anlamam lazımdı, diyor-sun? Haa şey, yok, bir deyim bu sadece, bana baksana Torquato, hangi oyunları seversin sen? Top oynamayı severim, dedi, ama topları kâğıttan kendim yaparım, sonra bir de o topları güneş ve ay ve gezegenler ve yıldızlar olarak gördüğüm oyunlar oynarım. Yahu sen ne kadar akıllısın, şimdi bana bir de babanın nerede

---

1 Salaî büyük bir olasılıkla Leonardo'nun "Son Akşam Yemeği" tablosunu yaparken başına gelen ünlü talihsizliğine atıfta bulunuyor. Leonardo bir yanlgı sonucunda hatalı bir teknik seçmiş, fresk henüz çalışma aşamasında ağır zararlar görmüştü. Eserin siparişini veren Fratre'ler, sanatçı aleyhinde sık sık yakınmalarda bulunmuştu.

olduğunu anlat. Bilmiyorum, dedi çocuk, onu hiç tanımadım, çünkü ben doğmadan memleketi olan kente dönmüş ve orası çok uzaktaymış. Ha, evet, tabii, peki annen? O çok yakında, dedi çocuk, istersen seni onun çalıştığı hana götürebilirim.

Bu sözlerle beynimde bir şimşek çaktı, Signior Notarius, çünkü bu Torquato'nun annesinin kim olduğunu iyice biliyordum şimdi! Oğlanın küçücük suratına bir kez daha baktım ve nihayet güzel bir hizmetçinin bir çift dudağını, iki gözünü ve yanaklarını hatırladım, bu hizmetçi yıllar önce Lionardo Usta ile geldiğimizde gecelediğimiz handa çalışıyordu ve ben kendisine birkaç kez mükemmel ve hayli randımanlı hizmetlerde bulunmuştum. O da minnettarlıkla bana çeşitli işlerimde yardımcı olmuştu ve şimdi görüyorum ki, Roma'dan ayrılırken kızın karnında bu Torquato'yu bırakacak kadar aptallık etmişim! Aslında bu bacak-sız benden çok ona benziyor, mesela benim gibi bukleleri yok, ama çocukların hepsini tavuk yumurtası gibi birbirinin kopyası yapacak halim yok, değil mi Signior Notarius?

Her neyse, bu çocuğa o sırada rastlamış olmam öyle sıra dışı bir durum değil: Torquato kaldığım handaki ihtiyar kadının torunuyla arkadaş, çünkü Torquato'nun annesiyle küçük kızın büyükannesi birbirine çok yakın iki handa aynı işi yapıyorlar.

Bana bak, Torquato, dedim, anneni adı ne? Annemin adı Anna, Signiore. Bu isim bana hiçbir şey ifade etmedi, içimden dedim ki, şu haline bak Salaì, onunla bir çocuk yapmışsın ama avratan ismini bile bilmiyorsun. Ama şunu itiraf etmeliyim, Signior Notarius, ben bazen yedi saat önce hizmette bulunduğum bir avratan adını bile hatırlayamıyorum, kaldı ki yedi yıl sonra ne yapabilirim?

Annen iyi mi, Torquato? Evet, çok iyi, teşekkürler, istersen derhal yanına götürebilirim seni, söylemiştim zaten. Hayırhayırhayır, Tanrı aşkına şimdi değil, dedim alelacele, çünkü annesinin çalıştığı hanın çevresinde birilerinin beni hatırlamasını istemiyordum. Zira burası yığınla borç taktığım o insan-

lardan kaynıyor ve yedi yıl içinde bunların faizi dev gibi büyüyüp, Fiorenza'daki –Tanrı kentimizi korusun, amin– kilisemiz Santa Reparata'nın kubbesine dönmüştür.

Fakat tahmin edeceğiniz gibi, Signior Notarius, Torquato'nun annesinin eski yıllardaki o güzel hizmetçi mi, yani benim de Torquato'nun babası mı olduğumu bir an önce öğrenmek istiyordum. Çünkü adamın biri yolda hiç tanımadığı bir çocuğa rastlar çocuk da, merhaba, iyi günler, bana bak ben senin oğlunum, derse, adam bunun doğru olup olmadığını bilmek ister, haksız mıyım?

Oğlan bana çok sakın ve şamatacı Alighiero'dan hayli farklı görününce, bana yardımcı olur mu diye denemeye karar verdim ve düzgün erkeklerin yaptığı gibi ona elimi uzatarak kendimi tanıttım, peki Torquato, seninle tanıştığıma çok memnun oldum, benim adım Salaì, dedim. Ooo, aynen karşılık veriyorum, dedi. Bana bak, Torquato, büyüyünce ne olmak istiyorsun? Şöyle, okumayı ve yazmayı ve matematiği çok iyi öğrenmek ve her konuda fikrim olsun istiyorum, dedi büyük bir ciddiyetle. Sen neymişsin, Torquato, hayran kaldım sana, dedim, oğlanın elini bir kez daha sıktım, çok onurlandı ve memnun memnun gülümsedi. İçimden dedim ki, şu hale bak, iki kardeş nasıl da birbirinin zıttı olabiliyor, biri Lionardo gibi bilimadamı olmak isterken, Alighiero aynen benim gibi, yani okula git diyenin yüzüne tükürüyor. Tanrının inanılmaz bir hayal gücü var demek ki, aynı kuyruktan çıkma iki çocuğu tamamen farklı yaratabiliyor.

Sonra, kaldığım handaki ihtiyarın sevimsiz torununu kovadım, bütün konuşuklarımızı çitını çıkarmadan küçük bir casus gibi dinlemişti zaten, göndermeye kalktığımda canavarın teki olduğu için önce bir süre direndi, sonra şükür ki çekip gitti. Arkasından Torquato'ya sordum: Benimle arkadaş olmak ister misin? Bir süre düşündükten sonra, hm, sanırım evet, çünkü sempatisin, dedi. Harika, bak o zaman ne yapacağımızı anlatayım, birlikte annenin çalıştığı hana gidelim, adı Fontana, değil

mi? Evet, doğru, dedi oğlan. Bu, Signior Notarius, onun oğlum olduğunun ilk kanıtıydı, çünkü Lionardo ile yedi yıl önce kaldığımız ve o güzel hizmetçiyle tanıştığım yerin adı böyleydi. Bunun üzerine Torquato'ya ayakkabılarından birini bana vermesini rica ettim, ne yapacağıma çok meraklandığı için ayakkabıyı hemen uzattı. Tamam, Torquato, dedim, birazdan Fontana hanının önünde olacağız, sen bensiz içeriye gireceksin, annene sokakta ayakkabını kaybettiğini söyleyeceksin ve aramak için seninle dışarı çıkmasını isteyeceksin, anlaşıldı mı? Biliyor musun, annenle yıllar önce tanışmıştım, şimdi Roma'ya gelmişken ona bir sürpriz yapmak ama bu şimdi olmasın istiyorum. Ancak benim yakınlarda bir yerde saklandığımı, hatta Roma'da olduğumu annene asla söylemeyeceksin! Bugünlük hanın yanından ayrılırken sana el sallayarak ciao diyeceğim ve ayakkabının tekini annen beni görmeden şimdi durduğum yere bırakacağım. Annenin ayakkabıyı bulmasını sağla o zaman iş tatlıya bağlanır ve dediğim gibi yaparsan seninle ebediyen arkadaş kalırız. Haa, tamam, dedi oğlan, biraz şaşırmıştı, ama şu ayakkabı işi bittikten sonra biz ne zaman görüşeceğiz? Şöyle, sana söz veriyorum, birkaç gün içinde annenle görüşmeye geleceğim, o zaman tekrar görüşürüz, tamam mı ihtiyar? Tamam, ama bu ihtiyar ne demek? Ha, gerçek arkadaşların kullandığı bir deyim o. Ooo, gerçek arkadaş olduğumuza şimdi inandım, dedi oğlan, yüzü çok ciddi bir o kadar da sevinçliydi.

Gözünüzden kaçmamıştır, Signior Notarius, Torquato çok zeki bir çocuk ve her şeyi doğru yapabilmek için büyük çaba harcıyor. Birlikte La Fontana hanına gittik, Torquato her şeyi özenle planıma göre uyguladı: Ayakkabısının tekini kaybetmiş gibi yaptı, ama ayakkabı benim elimdeydi, çok geçmeden annesi handan dışarı fırladı. Avratların adını hiç hatırlamam, Signior Notarius, ama kendilerini pek iyi hatırlarım, Torquato'nun annesinin yedi yıl önce göğsüme yatırdığım o güzel hizmetçi olduğunu kavramam sadece bir saniye sürdü.

Avrat hemen sağda solda ayakkabıyı aramaya başladı, yük arabalarının altına bakmak için eğildikçe, sokağın köşesinde gizlendiğim yerden onun eteğinin altından azıcık bacaklarını, ön taraftan da dekoltesini dikizledim ve gördüm ki avrat hiç mi hiç yaşlanmamıştı. Şeytanın işi bu, Signior Notarius, avrat hâlâ taş gibi, göğsünün önünde ve de kalçasının arkasında etten bir çift mis gibi topları var vs. vs. sözün özü, ona öyle bakınca insanın üstüne binesi geliyor.

Bütün bunlar çarçabuk olup bitti, çünkü La Fontana hanının yakınlarında biraz daha kalmaktan ödüm kopuyordu. Yedi yıl önceki alacaklılarımdan biri beni yakalayacak olsa, beni kesin fare kaynayan zindana attırırdı, Roma'da seyyar satıcılara ve çeşitli dükkânlara ne kadar borçlandığımı kendim bile unuttum, ama korkunç miktarlarda olduğu kesin.

Tüyme vakti gelmişti işte, çünkü hizmetçi avrat tam arkasını dönmüş ve beni göremeyecek pozisyondaydı, süratle Torquato'ya el ettim ve ayakkabıyı durduğum yere attığımı ona gösterdim. Hemen sıvışıp kalabalığa karıştım, derken öyle bir tekme yedim ki, her yer zıngırdadı, arkamı dönünce ne göreyim, karşıma et ve kastan bir dağ dikilmişti haykırarak soruyordu, lanet olası sen ne arıyorsun burada?

Patroclo idi bu, pappone yani, karşılaşmamıza o da benim kadar şaşırılmıştı. Yakama sıkıca yapıştı, hadi bakalım Salaì, dedi, şu arkadaşının, adı Rubè miydi neydi, nerede olduğunu bir güzel söyle. Hm, şey, evet, sanırım o kendini dükkânına kilitledi, Signior Patroclo. Hiç de öyle değil, dedi pappone, az önce oradaydım kimse yoktu, bundan eminim, çünkü kapıyı tekmeyle açtım, içeri girip her yere baktım. Onu görürsen, Patroclo şu mesele yüzünden seni arıyor ve artık beklemeye tahammülü kalmamış, kafanı koparıp, üstünden çöp arabası geçirecekmiş, kafan çürük elma gibi ezilip dağılacakmış, diyeceksin, anlaşıldı mı? Aaa tabii ki, Signior Patroclo, dedim, ama adam beni hâlâ yakamdan havaya kaldırdığı için, onunla aramda geçenleri seyretmeye

hevesli insanlar etrafımızı sarıverdi. Kalabalığı gören pappone yakamı bıraktı, ben de ayaklarımı yere basabildim. Etrafımızı saran ahalinin tam ortasında tam karşımda güzel hizmetçi Anna duruyor ve bana gülerek bakıyordu.

Evet, Signior Notarius, izin verirseniz burada yine bir satır atlayacağım, zira şimdi başka konular hakkında kısa bir rapor geliyor, burada size neler anladığımı süratle anlatacağım, lafı dolandırmaya niyetim yok, aksi halde benim notlarımın içinden çıkılamayacak.

Patroclo uzaklaşır uzaklaşmaz hizmetçi avrat Torquato'ya, hadi birtanem, sen şimdi eve git, ben sonra geleceğim, dedi, çocuk da, peki anne, ben de gitmek istiyorum çünkü matematik ödevlerimi daha bitirmedim, diye karşılık verdi.

Nihayet hizmetçiyle yalnız kalabilmiştik, birbirimizi bolca se-lamladık ve öpüştük ve sarıldık, avrat dedi ki, Salaì, öyle bir gi-yinmişsin ki, büyük beylere benzemişsin. Ona da Gioseppina'ya açıkladıklarımı açıkladım, yani beni Lionardo'nun Roma'ya yolladığını kimse bilmemeliydi, bu yüzden herkese Venedikli Grimani'nin hizmetinde çalıştığımı söylüyordum.

Bunun üzerinde aramızda uzun bir sohbet başladı, bu sohbet sırasında içimdeki bütün kuşkuları ve soruları ortadan kaldıran bir sürü şey öğrendim, bunları size birazdan açıklayacağım.

Lafı uzatmayalım, bu güzel hizmetçinin, bu arada adı Anna, yedi yıl önce güzel hizmetleri sadece benden almadığını, ben Roma'dan ayrılmak üzereyken çok zeki ama kafası üşütük fikir-lerle dolu bir Polonyalının da ona hizmet ettiğini unutmuştum. Adam o zamanlar Roma'da matematik dersi verirdi, tuhaf ama astrognomi de öğretirdi, yani gezegenlerin gerçekte nasıl hare-ket ettiklerinin ilmidir bu, adam herkesin savunduğunun aksine dünyanın güneşin etrafında döndüğünü söylerdi. Bana bunları anlattığında, hepsi şarlatanca gelmişti, ama bazen en kaçık şey-ler de gerçek olabiliyor, olaylara iyice baktığında, adama hak bile verebiliyorsun. Ben tabii hâlâ insanların gün boyu bir sürü lanet

problemle boğuştuklarını, dünyanın şimdi o yöne mi yoksa bu yöne mi döndüğüne aldırmadıklarını savunuyorum, ne dersiniz?

Sonuçta bu olağanüstü bilgili adam (ha, unutmadan, adı Kopernik idi, şu Polonyalıların ne komik adları var) müthiş çekingendi ve daha önce hiç kadınlarla olmamıştı, hatta onu başlangıçta yumuşak sanmıştım. Ama o ne yapmış, benim arkamdan sinsice güzel hizmetçiye sokulmuş, dur neydi adı, ha evet, Anna, sonra da iyice götürmüş onu. Bilmediğim ve hizmetçinin bana şimdi söylediği şey şuydu, Kopernik de büyük bir karmaşa yaratmış ve hizmetçi kızın karnına tak! Torquato'yu itivermiş.

Anna bana, Torquato'nun Kopernik'in oğlu olduğunu söyleyince çok rahatladım, içimden, sen gerçekten sersemin tekisin, Salaì, dedim, Kopernik'i hatırlamış olsaydın, Torquato'nun senin değil onun oğlu olduğunu hemen kavradın, çünkü çocuk sürekli çalışmak ve okumak ve yazmak istiyor, bütün bunlar insanın evde kalıp, karanlıkta tozlu kitapların arasında oturması demektir, Torquato da bunlarla uğraşırken mutlaka babası gibi tatsız tuzsuz ve çekingen biri olacaktır.

Ne yazık ki Kopernik Roma'dan ayrıldı, dedi Anna, Torquato'ya babalık yapmaya hiç niyeti yoktu. Bu yüzden az da olsa pislik bir herif sayılırdı, zira biçare hizmetçiyi doyurulması gereken bir çocukla tek başına bırakmıştı, eh ben de Dorothea ve Gioseppina'nın karınlarında bir çift bebecik bırakmıştım, Signior Notarius, bu doğru, ama ben bunu bilerek yapmadım ve bir daha ki sefere av köpeği gibi dikkat edeceğim, söz veriyorum.

Torquato'nun babasından bir sürü şey aldığı konusunda Anna bana katıldı, oğlanın, içi mükemmel fikirlerle dolu kocaman bir kafası vardı ve annesinden çok daha bilgiliydi. Yumurcak akşamları hep pencerenin önüne geçer yıldızları ve ayı gözetlermiş, bunu neden yaptığını kendi bile bilmezmiş. Benim gördüğüm kadarıyla, Torquato çok sakın bir karaktere sahip, söz dinliyor ve annesiyle pek zıtlaşmıyor, zaten zavallı avratın bir yığın işi var, sözün kısası Torquato gerçekten uslu bir çocuk.

Hizmetçi, yani Anna, çocuğu büyütebilmek için kıcını yırtmış, Kopernik gittikten sonra ne evlenmek ne de birkaç edepsizlik için hiç erkeği olmamış. Bunları anlatırken bana öyle baktı ki, en kısa zamanda sanatın bütün kurallarını içine alan bir hizmete ihtiyacının olduğu apaçık ortadaydı. Epey bir lafladık, geçmiş günlerde yaşanan garip olayları ve birlikte içinden çıktığımız bir sürü tehlikeli macerayı hatırladık. Sonunda hizmetçi gülümseyerek dedi ki, ee Salaì, Roma'da olduğun sürece beni yalnız bırakmayacaksın herhalde?

Bu yüzden karşılaşmadan sonraki günler daha yorucu geçti, çünkü Dorothea ve Gioseppina'ya verdiğim hizmet sırasına bu hizmetçiyi de sokmak zorunda kalmıştım. Bir grup avratı memnun etmek için nasıl didindiğimi tahmin edersiniz, Signior Notarius, her birinin ayrı ayrı talepleri vardı, ayrıca onları karıştırmamak için çakal gibi dikkat kesilmem gerekiyordu. Mesela üçünden hangisinin onu masada yandan değil de sandalyeye oturtup arkadan almamı istediğini, özellikle de şu ünlü yarım elma peksimet oyununu tercih etmediğini hatırlayamadım, ne zaman yanlış yapacak olsam, hep, bana bak Salaì, sen beni ne zannediyorsun? sorularını dinlemek zorunda kaldım. Şansıma, hiç olmazsa isimlerinde hata yapmamak için iyi bir numara buldum, şöyle ki, hepsine kıymetlim sevgilim canım vs. diye seslendim, o zaman hata yapılmıyor.

Ama başka bir sorun daha var, çünkü o arada teni kaymak gibi beyaz ve dudakları kan kırmızısı ve memeleri iki elma gibi yuvarlak kızcağızı yolda yine iki kez görmüştüm, aramızda ateşli mi ateşli bakışlar gidip gelmişti. Signior Notarius, ikimizin gözleri arasına bir tahta parçası tutulacak olsa, inanın alev alırdı. Avrata bakarken hayalimde elbiselerini tek tek soydum, bluz gitsin bakalım, ayakkabılar gitsin bakalım, sıra şimdi külotta bakalım vs. vs. ve bakışlarım öyle ihtiraslı öyle alev alevdi ki, kızcağız evine döndüğünde teni yanmış olacaktı, arkadaşları ona, Lucia yoksa güneşin altında uyuya mı kaldın? diye soracaklardı.

Ne yazık ki kızcağıza ne zaman rastlasam kocası, şu adı Renzo olan, mendebur mendebur bakan dişsiz pinpon ihtiyar yanında oluyordu. Bu yüzden kızcağızla konuşamamakla kalmıyor, kahretsin neydi adı, ha evet Lucia'nın yanına bile yaklaşamıyordum.

Böylece kız kafama takılıp kaldı, sanki başıma tokmakla vurup duruyorlardı, öbür üçüne hizmet verirken şöyle düşündüm, Lionardo'nun taşakları üzerine yemin ederim onu tavlamayı sonunda başarırsam onu şöyle soyup şöyle yatıracam sonra ona bir şöyle bir böyle hizmet vereceğim, hadi gel bir de böyle deneyelim diyeceğim. Ama sonra hatırladım, o moruğa yakalanmadan kızı nasıl ele geçirecektim, ihtiyar anlattıkları gibi yapar da ya beni temizletirse? Ama aklıma yine muhteşem bir fikir geldi, Signior Notarius, bunu size sonra açıklayacağım, şimdi olmaz, yoksa raporum çok çatallaşacak. Bilmem fark ettiniz mi, fakat Salaì her işi düzgün, emekle ve mantıkla yapmayı sever, Lionardo'nun tablolarının taklidini yaparken de böyleyim, tabloları aslına uygun olarak taklit ediyorum aksi halde insanlar bunların büyük Lionardo da Vinci'nin elinden çıktığına inanmaz, ben de satayım diye uğraşır dururum.¹

Önceden planladığım gibi Rubè Ferramonti ve Blasco ile yeniden pazarlığa oturmak için iyi bir ortam yaratarak kitap konusunda hayli yol almıştım.

Mutlaka hatırlayacaksınız, Signior Notarius, Rubè'nin küçük fahişeye tomarla para vermesi gerekiyordu, başka da yolu yoktu, çünkü Patroclo onu her yerde arıyordu ve er ya da geç ele geçirecekti o zaman taşaklarında kalan son kılları da yolacak ve ağzına tıkacak bir de vücudunun sağlam kalmış öbür yarısını dağıtacaktır.

Ferramonti de paçayı kaptırmıştı, çünkü lokantacı Grimani'lerden hâlâ tek Heller görmemişti ve öfkeden kuduruyordu, Ferramonti borcunu ödemezse taşaklarını koparıp sirkeye

---

1 Salaì gerçekten de Leonardo'nun ünlü eserlerinin sahtelerini yaparak bunları ustaya aitmiş gibi satmış ve yüzyıllar boyunca koleksiyoncuları yanıltmıştır (krş. C. Vecce, *Leonardo*, Roma, 1998, s. 344, 345)

yatacağı ve Ferramonti'nin beyniyle birlikte kızartıp servis etti-recekti. Ferramonti'nin artan bölümleriyle, yani gövdesi bacak-ları kolları vs. ile eline et tokmağını alıp kasap ilgilenenecekti.

Başım belaya girmesin diye, zira aptal değilim, Signior Notarius, bir ara gidip lokantacıya kendi yediklerimin parasını ödedim, benimkiler Ferramonti kadar abartılı olmadığından bir çorba bir balık biraz sebze ve bir dilim pastaydı sadece.

Blasco da çaresizdi, çünkü babası, kumarda hile yapan Çirkin'e Topal'a ve Sihirbaz'a vermek üzere derhal yük arabası dolusu para bulmalıydı. Bu, taşakları tekmeden şişmiş herifin sipari-şiydi, yani aslında benim, ama Blasco bunu tabii ki bilmiyordu. Babası bu parayı ödemezse evini elinden alacaklardı Blasco'ya da kala kala sadece kendini düşünen ve salak ve pislik bir herif olan babası kalacaktı, bu da baş döndürücü bir miras sayılmazdı gerçekten.

Ben de ne yaptım, üçüyle tek tek pazarlığa oturdum, ama dördümüz hiç bir araya gelemedik, çünkü Rubè ve Ferra-monti'nin pappone ve lokantacıdan saklanmaları gerekiyordu, Sbirro'lardan kaçan hırsızlar gibi Roma'nın bir yerinden diğ-e-rine dolanıp duruyorlardı. Onlarla buluşmalarım hiç de kolay gerçekleşmedi, tahmin ediyorsunuzdur, Signior Notarius, bizim ikili oynatmak üzereydi, bu yüzden onlarla şehrin en tuhaf yer-lerinde buluştum, ikisi de korkudan altına yapacak gibiydi, el-lerinde olsa sineğin kışına saklanacaklardı. Bence komplolar ve kumpas ve karanlık siyasi entrikalarla uğraşanlara özgü şeyler bunlar, yani bu insanlar kendilerini büyük başarılı ve yürekli sanıyorlar, sürekli önemli ve gizli ve hunharca şeylerden konu-şuyorlar, ama başlarına tehlikeli bir şey gelsin, hemen donlarına doldurup küçük çocuklar gibi titremeye başlıyorlar.

Rubè bir Kapüsen tarikatı rahibinden bir rahip elbisesi almış, başını kapüşonun içine iyice gömerek kilise kilise dolaşıyor, bi-rinci sırada sunağın önünde diz çöküp dua ediyor ve durmadan

Meryem Ana Novena'sını¹ mırıldanıyor, ama bunları üzerindeki kıyafeti daha inandırıcı kılmak için yapıyor. Bence dua etmesinde yine de sakınca yok, çünkü insanın onun kadar kör talihi varsa o zaman tek çözüm Meryem Ana'ya ve bütün azizlere bol bol dua etmektir, yoksa şeytan ona daha büyük bir talihsizlik bahşeder üstelik bunu mükemmel bir şekilde başarır ve o kişinin başı dertten kurtulmaz.

Peşinden kilise kilise dolaşarak Rubè ile kitap pazarlığı yapmanın ne kadar zor olduğunu tahmin edebilirsiniz, Signior Notarius, çünkü adam elinde tespih sürekli Avemariagratia plena vs. vs. diye mırıldanıyordu, kapüşonunun içine iyice büzülmüş, aklını oynatmışlar gibi bakıyordu, sanki Tanrımızın intikamından korkar gibiydi, ama işin aslı pappone Patroclo'nun kendisini yakalamasından korkmasıydı. Onu her ziyaretimde, beni bu komploya bulaştıran lanet olası bok herifler, er ya da geç gerçek ortaya çıkacak, dedi. Bunu kahramanca bir edayla söylüyordu, ama bazen de, cehennemin dibine git Salaì, diyordu, sen karşıma çıkmasaydın şimdi bu bokun içinde oturuyor olmayacaktım, ama bu sözlerin hiç de kahramanca bir tınısı yoktu. Ben de ona, ha cesaret, diye cevap verdim, göreceksin her şey yeniden yoluna girecek, türünden bir sürü aptal şey söyledim, çünkü komplo lara inanan insanlara olayların gerçekte nasıl cereyan ettiğini söylemenin bir anlamı olmaz, zira birincisi tek sözünüze inanmazlar, ikincisi de Rubè'ye böyle bir şey söylemiş olsam beni kesin gebertirdi ve bu da iyi bir şey olmazdı.

Ferramonti önce küçük bir lokanta işleten bir kuzeninin yanında saklanmıştı, geceleri herkes uyurken gizlice mutfağa girmiş, bütün gece uyumayıp oradaki yiyecekleri, erzakları silip süpürmüştü. Ertesi sabah tek bir kırıntı bile kalmayınca müşteriler çok fena şikâyet etmiş, kuzeni de onu oradan atmış. Ferramonti bunun üzerine sokakta yatmak zorunda kalınca evinin yakınlardaki dar bir sokakta içinde bir dilencinin yaşadığı leş gibi

¹ Katoliklerin dokuz gün süreyle ettikleri dua. (ç.n.)

kokan bir kulübe buldu, şimdi orada kalıyor. Dilenci onu önce yanına istememiş, ama sonra tanımış onu: Hey, sen şu geçtiğimiz günlerde köşedeki lokantada tıka basa yemek yiyip hepsini kusan sonra yine yemeye devam eden herifsin! Ferramonti'nin hayvan gibi yemesi ona öyle bir ün kazandırmıştı ki, dilenci bile onu barınağına almayı kabul etti. Ferramonti henüz birkaç gündür kulübede barınmasına rağmen leş gibi kirli ve hep yorgun ve aç; uzun sakalı ve yağlı derisi ve alnına yapışan saçlarıyla cin çarpmışlara benziyor, insanlar onu görünce korkup haç çıkarmaya başlıyor. Ferramonti'den daha beter kokan dilenci bile onu misafir etmek istemiyor artık. Diğer yandan Ferramonti'nin bu kulübede yaşıyor olması iyi, böylece onu her zaman nerede bulabileceğimi biliyorum.

Blasco ise Çirkin'den Sihirbaz'dan ve Topal'dan deli gibi korkan babasına yardım etmek durumunda, çünkü o üçü yemin etmişler, babası kendilerine karşı olan sorumluluklarını yerine getirmezse, boynuna taş bağlayıp, önce başını sonra bütün bedenini gübrelige sokacaklarmış. Hal böyle olunca Blasco'nun babası Tiber Nehri üzerindeki bir balıkçı teknesinde kalıyor, Blasco da ona her gün yemek ve temiz kıyafetler götürüyor, ama fırsat bu fırsat babasına iki dakikada bir yükleniyor, baba, sen gerçekten aptal herifin tekisin, kurtların kemirdiği şu beynine o kahrolası kötü huy musallat olmasaydı, o alçaklarla kumara oturmasaydın, başımıza şimdi bu komplo sarılmamış olurdu. Ama Çirkin Sihirbaz ve Topal denen şu sülüklerle oyun oynamayı ancak senin gibi beynini yemiş birisi akıl edebilir.

Üç dolandırıcının nerede olduğunu bulup çıkarmaması için, Blasco'nun babasının emri üzerine balıkçı teknesi her gün bir başka yerde demirliyordu. Babasını arayan zavallı Blasco ve ikisini de bulmak zorunda kalan benim için her gün Tiber'i baştan aşağı taramak nasıl zor bir işti anlatamam size, Signior Notarius!

Ayrıca Blasco, Ferramonti ve Rubè bana zerre kadar güvenmiyor ve kitabın hangisinde olduğunu bana söylemiyordu,

çünkü gidip çalmamdan korktular. Düşünsenize, Signior Notarius, sanki ben adi bir hırsızdım ve onların başına gelen talihsizlikten faydalanacaktım! Dördümüzün asla bir araya gele-mememiz işi zorlaştırdı, ama diğer taraftan bunun avantajı da vardı, birazdan size açıklayacağım.

Kitabın pazarlığını yapmak üzere Rubè'ye gittiğimde, onu bilinmeyen küçük bir şapelde buluyordum (bu durum-da Patroclo'nun onu ele geçirmesi güçleşiyordu), ellerini bağ-layıp sunağın önünde diz çökmüş oluyordu, Novena'ları, Avemariagratiaplenu vs. vs. durmadan tekrarlıyordu, sonra bir saniye durup, rahip elbisesinin en derinlerinden fısıldıyordu: Diğer ikisi kaç para istiyor? Sonra hemen yüksek sesle Novana'yı mırıldanmaya başlıyordu, Avemariagratiaplenu vs. vs. Yüz elli, diye cevap veriyordum, ama yalandı bu, zira Ferramonti ve Blasco en az iki katını istiyordu. Rubè bunun üzerine fısıldıyo-rdu, delirmiş bunlar, üç yüzün altına asla inmem! Sonra tekrar Novena'ya başlıyordu, Avemariagratiaplenu vs.

Sonra ben de diğer ikisinin yanına dönüp, bana bakın, Rubè yüz on istiyor, diyordum. Bana inanıp öfkeyle, aman Tanrım en az iki yüz olmalı, diye bağırıyorlardı, sonra yine kilise değıştir-miş olan Rubè'nin yanına gidiyordum, kendisini kimseler gör-mesin diye karanlık bir köşeye, mesela günah çıkarma koltuğu-na büzülmüş, Novena'sını Avemariagratiaplenu vs. diye okuyor oluyordu. Ben, arkadaşların yüz otuza tamam dedi, deyince, akıllarını mı oynatmış onlar? diye kızıyordu. En az yüz seksen olmalı. Bunun üzerine tekrar Ferramonti ve Blasco'ya gidip, Rubè'nin gün boyu Novena okumaya sabrı kalmamış, yüz elliye diyor, diyordum. Onlar da, söyle o bok herife, yüz yetmişin altı-na inmeyiz, diyordu. Sonra Rubè'ye gidip, diğerlerinin yüz yir-mi istediğini söylediğimde, Rubè hırlıyor, melun korkaklar, ben yüz yetmiş beşin altına vermem! diyordu. Ben de diğer ikisine, Rubè'nin yüze düştüğünü anlatıyordum, onlar yine sinirleniyor, böylece kitabın fiyatı ağır ağır indikçe iniyordu.

Lafı uzatmayalım, Signior Notarius, sonunda bu üç adamdan hiçbiriyle tartışmaya girmedim, çünkü bu işi onlar aralarında hallediyorlardı, ben de fırsat bu fırsat kendi çıkarlarımı gözettim ve kitap sonunda yine bir yığın paraya gelse de yine çok önemli bir meblağ indirtmiş oldum, Ser Lionardo'nun ayaklarımı öpmesi gerekirdi. Küçük fahişe, kumar partisi ve yemeği Grimanî'lere ödetme numaralarını akıl etmiş olmasaydım, babalığımın kitabı gayri dürüst bir fiyata satın alması gerekecekti, gördüğünüz gibi, Signior Notarius, hep dürüstlükten yanayım. Taşakları şişmiş herife ve Çirkin'e Topal'a ve Sihirbaz'a rüşvet verebilmek ve Ferramonti'yi yemeğe çıkarabilmek için ne yazık ki yığınla para harcamak zorunda kaldım. Ayrıca birkaç yeni gömlek ve ayakkabı satın almam gerekti, gerçi Lionardo Roma'da göz kamaştırmam için bana gerçekten güzel ve pahalı elbiseler vermişti ama haftalarca aynı şeyleri giyemezdim, değil mi? Ayrıca, dürüstçe söylersem, Roma'da yığınla sokak satıcısı var, frittella¹, kızarmış balık sıcak pide taze peynir yayla sosisi ve domuz kızartması satarlar, yarım saat gezindiniz mi karşınıza bunlardan en az iki düzine çıkar, bir şundan bir bundan tadayım derken gezintinin sonunda içi tıka basa doldurulmuş yastık gibi olursunuz. Bir de benim durumumu düşünün, Blasco'dan Rubè'ye, Rubè'den Ferramonti'ye koştum, oradan da Dorothea'ya, ondan çıkıp Gioseppina'ya sonra da ötekine, dur neydi adı, ha evet Anna'ya esaslı hizmetler verdim. Yani gün boyu yollardaydım, bu yüzden Lionardo'nun parasını en az yüz satıcı taverna ve lokanta arasında bölüştürdüm.

Lanet olsun, ben ne anlatacaktım, ha evet. Ne yazık ki tam da Blasco Rubè ve Ferramonti ile pazarlıkların sonuna gelindiğinde işler bayaa karışık bir hal aldı, sebebini size hemen anlatacağım.

Son fiyatı belirlemek üzere Blasco'nun evine gidiyordum ve tam varmıştım ki, kahrolası şeytan Signior Notarius, karşıma yine Lucia çıktı, hani şu kaymak gibi beyaz tenli kan kırmızısı

1 İtalyanlara özgü kızarmış hamur tatlısı. (ç.n.)

dudaklı iki elma gibi yuvarlak memeli olan kızcağız. Üstelik bu kez yalnızız, yani yanımda ne Anna ne Dorothea ne Gioseppina var, teni kaymak gibi beyaz kızcağızın yanında da Renzo yok, hani şu mendebur suratlı dişsiz yaşlı adam.

Hemen bir evin girişine daldık, burada kimse görmeden rahatça konuşabilirdik. Signior Notarius, kendisine söylediklerimi nasıl bir şirinlik ve tevazuyla dinledi, anlatamam size, ona o güne kadar daha sevimli daha saygıdeğer kız görmediğimi ve kan kırmızı dudakları ve kaymak gibi beyaz teninden büyülendiğimi söyledim. Ama iki elma gibi yuvarlak memelerinden söz etmedim, çünkü avratlara gerçekten saygı duyarım, Signior Notarius.

Teveccühünün hayaliyle yaşadığımı ve ona uygun olabilecek her şartta kendisine refakat edebilmek için yalvardığımı, alçakgönüllü kölesi ve sadık kavalyesi olacağımı, hatta gözlerinin ışığında teselli bulabilmek uğruna ölümü göze aldığımı vs. vs. söyledim, kısacası baş döndürücü bir avratı çırılçıplak soyup ona iyi bir hizmet sunabilmek için onu etkileyecek ne varsa saydım, ama asıl niyetini doğrudan söylemeyeceksin, avratlar öbür tür-lüsünden daha çok hoşlanır, ama nedendir hiç bilmiyorum.

Kızcağız beni mutlu mutlu dinledi, ama pek belli etmedi, avratlar bu konuda da çok beceriklidir, böyle davranarak erkekleri peşlerinden koştururlar, hani köpeklere yaptığımız gibi, kemiği, sahiplerinin kendilerinden istediği her şeyi doğru yaptıktan sonra mükâfat olarak hak ederler ya, onun gibi. Kız sonunda dedi ki: Evet, yakışıklı delikanlı, sözlerin çok sevimli, ama ben evli barklı bir kadını, bu yüzden açık saçık, ahlaksız ve sefih davranmam. Çünkü eşime büyük saygı duyuyorum, kendisi becerikli, saygıdeğer ve çalışkan bir adamdır. Signior Notarius, benim tecrübeme göre bu, kocalarını boynuzlamak için can atan avratların söylediği cümledir, zira, dürüst olalım, karşısında yakışıklı Salaî dururken kocasının çalışkan olduğunu hangi avrat kıcına takar ki, üstelik Salaî'nin kadınlara tek bir iş yaptığı, yani doğru olan o tek işi yaptığı ilk bakışta apaçık ortadayken!

Ben de Lucia'ya böyle durumlarda verilmesi gereken cevabı verdim, oo ne kadar bilge ve müşfik sözler bunlar, aslında hak-lısınız hanımefendi, en doğrusu buradan hemen çekilmemdir, böylece en büyük saygıyı hak eden çalışkan eşinizi huzursuz etmemiş olursunuz. O halde size addio diyorum, vedalaşırken elini tuttum, dudaklarımı çok hafif üzerinden gezdirdim, sonra büyük acıyla gözlerinin içine bakarak çekilme hareketi yaptım.

Tam da beklediğim gibi, kızcağızın gözlerinde o an çaresiz bir ışık yandı, gözleri diyordu ki, kahretsin, galiba abarttım, keşki kocamla, şu ihtiyar çuvalla ilgili böyle büyük bir numara çekme-seydim, hiç ağzıma almasaydım onu.

Ben de topu hemen yakaladım, dedim ki, durun, size ve sizin temiz saygıdeğer gözlerinize karşı şiddetli bir tutkuyla kavrul-maktayım, belki buluşmalarımızın kimseyi yaralamayacak mah-rem bir yolunu bulabiliriz, ne dersiniz?

Gözlerinde hemen bir rahatlama fark ettim, gözler, oh çok şü-kür, diyordu. Bu da beklediğim gibiydi, Signior Notarius, bütün tevazumla söylemeliyim, avratlarla bu tür görüşmeleri öyle iyi bilirim ki, Kopernik'in astrognomi ya da adı her neyse dersleri verdiği üniversitede ben de bu işin dersini bile verebilirim. İddia ediyorum, benim ondan çok daha fazla öğrencim olurdu, hepsi de her gün büyük coşkuyla bir sürü pratik uygulamalar yaparlardı.

Fakat bunun üzerine kızcağız beklemediğim bir şey söyledi: Tabii memnuniyetle kıymetli dostum, elbette yapabiliriz bunu, ama çok dikkatli olmamız gerekir, çünkü eşim kesinlikle aptal de-ğildir ve karşılaştığımız zaman senin bana nasıl baktığını gördü. Eminim haydutlarını senin peşine takmıştır ve hakkında etraflı-ca bilgi toplamıştır, yanlış bir adım atacak olsak sonun iyi olmaz.

Bunu duyar duymaz, Signior Notarius, kendimi berbat his-settim, çünkü bu iğrenç Methuşalah'ın¹ karısını bakışlarımla del-diğimi anlayacak kadar uyanık olabileceğine rüyamda görsem

1 Nuh Peygamber'in dedesi Methuşalah'ın 969 yaşına kadar yaşadığına inanılır. (ç.n.)

inanmazdım, bundan da kötüsü beni takip ettirmiş ve kontrol altında tutmuştu, herifin emriyle iki biçarenin temizletildiğini düşünsenize, bu hiç de iyi bir şey değildi. Kendime şunları sordum: 10 rakamıyla bana uyarılar gönderen Lucia'nın kocası olabilir miydi? Ama hemen, bu mümkün değil, diye düşündüm, çünkü ilk uyarı iki herifin lokantada masama üzerinde rakam yazılı kâğıdı koymalarıyla gelmişti, bu da Roma'ya gelir gelmez olmuştu, Lucia'yı o günlerde sadece kaldığım han odasının penceresinden izlemiştim, o zaman ne Lucia ile kocası ne beni görmüştü ne de adımı biliyorlardı.

Daha önce de bahsettiğim gibi, Lucia ile aramdaki işi nerede ve nasıl organize ederim diye çok uzun zaman düşünmüştüm, planımı kendisine anlattım çok hoşuna gitti. Hemen peki, dedi, o kadar mutlu olup öylesine büyük bir şehvete kapıldım ki, gönümce tatmin olabilmek için onu en az on iki on üç kere göğsüme bastırdım.

Sonra ondan ayrılıp Blasco ve babasının yanına gittim, onları bulmam çok zamanımı aldı, çünkü o gün balıkçı teknesini Tiber'in gizli bir ucuna bağlamışlardı, oraya ulaşmak öyle güçtü ki, uçarak gelen kuş bile çekeceği güçlükten dolayı küfrededi. Sonunda ayaklarım sıırıslık bacaklarım da çamur içinde tekneye çıktığımda Blasco'ya hemen sordum, ee dostum, baban nasıl? Beni omzumdan yakalayıp, oyuncak bebek gibi sarsmaya başladı, kapa çenenı Salaì, diye bağırdı, bu pislik bu rezil bok çuvalı ve melun gammazın adını bile duymak istemiyorum, anlaşıldı mı? Blasco yırtıcı hayvan gibi öfke içindeydi.

Sonra anlattı, babası onu yine aldatmış, oğlunun başını belaya sokmuştu, çünkü büyük bir gizlilik içinde Çirkin Sihirbaz ve Topal'la tek başına görüşüp onlarla bir anlaşma imzalamış, anlaşmada Blasco'yu vasi tayin etmiş. Bu durumda üç dolandırıcı Blasco'nun kapısına dayanıp parayı ondan istemişler, ödemezse, babasının üzerine olduğuna göre evi satma hakkı varmış. Bunun üzerine Blasco Sbirro'ları devreye sokmuş,

babasını dolandırıp tehdit ettikleri için, Çirkin Sihirbaz ve Topal'ın tutuklanıp yirmi yıllığına zindana atılmalarını talep etmiş. Ama Sbirro'lar babasına gidip, bunlar doğru mu, diye sorduklarında, adam kışını kurtarmak için, yok canım, bunlar oğlumun her zamanki beyinsizlikleri, onun akıllı biraz noksandır, demiş. Kâğıt oynadığım üç arkadaşım düzgün çocuklardır, oğlumun evini ben onlara gönüllü olarak hediye ettim. Bu sebepten şimdi Çirkin Sihirbaz ve Topal vücudundaki bütün kemikleri çe-kiçle ezmek üzere Blasco'yu arıyormuş, onları Sbirro'lara şikâyet ettiği için ders olsun diye yapacaklarmış bunu, Blasco sözlerini tutacaklarına dair bahse bile giriyordu.

Blasco bu yüzden eskiden babasının gizlendiği teknede şimdi kendi saklanıyormuş. Babası evine dönmüş, orada rahat rahat otururken herkese, ah bilseniz o bet karga beni ne hallere soktu, diye sızlanıyormuş. Adamın üç zavallı çocuğa yığınla borcu varmış, bu yüzden onu bütün Roma'da arıyorlarmış. Blasco'nun babası bu arada yeni bir ayak takımıyla her gece karanlık köşelerde tekrardan kumar oynamaya başlamış.

Blasco bana bu hikâyeyi anlatırken bir yandan da durmadan babasına küfretti, hayatta kalır da ihtiyarı eline geçirebilirse testereyle bütün parmaklarını tek tek doğrayacak sonra da tek tek adamın kışına sokacakmış, ailenin bütün parası kumarda kaybedene ders olsunmuş.

Blasco sonra, Salaî, dostum, dedi, iyi ki geldin, çünkü ne yapacağımı bilemiyorum. Rica ederim, şu kitap pazarlığını hemen bitirelim, elime hiç olmazsa biraz para geçer, bu parayı Çirkin'e Topal'a ve Sihirbaz'a teklif edersem belki bununla yetinir ve evimi satmaktan vazgeçerler.

Ben de içimden şöyle geçirdim, işe bak, Blasco'ya mini minnacık bir şaka yaptım, öyle şanssız biri ki, kendini gidip mezara gömdürse yeridir. Bu gerçekten doğru, Signior Notarius, bazı insanlar vardır, bir kerecik çimdikleseniz, hemen düşüp ölürler. Kendisine altıncı hizmette bulunmamı istediğinde ben, hayır

teşekkür ederim, yorgunum ve şimdi bayılacağım, dediğimde San Godenzo'lu kız arkadaşım söyler bu sözü.

Blasco'ya, tabii dostum, dedim, ben de bu şu kozmoloji kitabı hikâyesinden bir an önce kurtulmak istiyorum, zira artık canıma tam anlamıyla tak etti. Patronum bana acilen Fransa'ya geçme görevi verdi, bu sebepten yola çıkmak üzere yarın eşyalarımı toplayacağım ve öbür gün Roma'yı terk edeceğim. Bu kahrolası kitabın üçünüzden hangisinde olduğunu bana söyleyecek misin artık? Blasco, kitabın Ferramonti'nin evinde olduğunu söyledi, çünkü en güvenli yer orasıymış.

Şansıma Ferramonti'yi nerede bulabileceğimi biliyordum, o da beni mutlaka evine götürür, kitabı bana verir ve kararlaştırdığımız parayı cebine atardı.

Tamam, anlaştık, dedim. Ama ben kitabı almaya gitmeden önce, yarın bana büyük bir iyilik yapman lazım, sevgili Blasco, dedim, yoksa bütün iş suya düşer. Neden suya düşermiş? diye sordu Blasco, gözleri korkudan yine yuvalarından fırladı.

Bir konuda bana nasıl yardım etmesi gerektiğini açıkladım, ama korkmamasını söyledim, çünkü planım öyle ince işlenmişti ki her şey mutlaka yolunda gidecekti.

Ama şimdi yine bir mola verip, güzel bir süsleme çizeceğim, siz de birazcık gözlerinizi dinlendirirsiniz, Signior Notarius. Zira şimdi notlarımın çok önemli bölümü başlıyor, son kelimesine kadar dikkatle okumalısınız, aksi halde Blasco'nun benim yüzümden öldüğünü sanabilirsiniz, o olay kesinkes öyle geçmedi, anlaştık mı?

Ertesi günün ikindi vakti Lucia ile nihayet buluştuk, hani şu dudakları kan kırmızısı vs. olanla, tam olarak açıklayayım, avratla ricam üzerine Blasco'nun bize tahsis ettiği evinde görüştük. Aynı saatlerde Blasco benim handaki odamdaydı, kapıyı

üzerinden kilitlemesini, Tanrı bizzat gelse bile kapıyı kimseye açmamasını tembihledim. Ondan bir de, benim Fiorenza'dan getirdiğim düğmeler kurdeleler ve dantellerle bezenmiş şık elbiselerimden birini giyip zaman zaman cama çıkıp orada herkesin kendisini görebileceği şekilde durmasını, sanki oradaki kişi benmişim, yani Salaî imiş gibi yapmasını istedim. Ona son olarak şapka takmamasını söyledim, çünkü, bunu ilk notlarımda da açıklamıştım, Blasco'nun saçları benimkiler gibi bukleli boyu da benim kadar, böylece yoldan yukarıya bakan herkes, Salaî'nin, yani benim odamda olduğumu sanacaktır.

Bu planı tek başıma hazırladım bu yüzden kusursuzdu, Signior Notarius, bunu söylemiş olayım. Lucia her zamanki saatte evine dönmek yerine, Blasco'nun evinde benimle olup edepsizlikler yapacaktı. Kocasını benden şüphelenecek olursa haydutları kaldığım hanı kontrol edecek, yerime geçen Blasco'yu görüp benim orada olduğumu sanacaklardı. Lucia eve döndüğünde kocasına herhangi bir yalan uyduracaktı, gerekirse güvenilir bir kız arkadaşı o süre içinde yanında olduğunu doğrulayacaktı.

Lucia evine döndükten sonra, hana gitmeden önce epey bir zaman bekledim, Renzo Usta'nın casuslarının beni artık beklemediklerini düşündüğüm bir saati seçtim. Ama beni zaten tanıyamazlardı, çünkü üzerimde Blasco'nun kıyafetleri vardı, mesela üzerime kırmızı mintanını giymiştim başkasıyla karıştırılmam imkânsızdı, tıpkı onun giysileri içinde Salaî'ye benzemesi gibi yani, ben de Blasco olmuştum. Sonra Blasco kendi kıyafetlerine bürünüp handan ayrılacaktı, peşimizde casusluk yapanların hepsi salak sinekler gibi tuzağımıza düşecekti.

Planın birinci bölümü mükemmel yürüdü, zira Blasco hana tam zamanında geldi, benim kıyafetlerimi giydi, o arada ben de kırmızı mintan dahil onunkilere büründüm. Sonra ona odamın anahtarını verdim, o da bana kendi evininkini, son olarak da ihtiyar avratlar ve hizmetçi kızlar beni görmeden handan çıkmayı başardım.

Blasco'nun evinin kapısına geldiğimde Lucia orada beni

bekliyordu, o da çok hünerli bir tebdili kıyafet içindeydi, üzerinde geniş bir pelerin başında da peçe vardı, yani tanınmayacak durumdaydı. İçimi saran şehvetle onu sanki kendisini almam için hazır çırılçıplak karşımda görür gibi oldum, içimden dedim ki, inanılır gibi değil, Salaì, bu avrat için hayatını tehlikeye atıyorsun, kocasının haydutları ele geçirecek olsalar seni kıyma yaparlar. Şu söz gerçekten doğru, Signior Notarius, bir erkeği var gücüyle koşturmak istiyorsan peşine tehlikeli bir köpek takmak yerine karşısına çıplak bir avrat diyeceksin.

Planın devamı tabii pek iyi yürümedi, bunu hemen açıklamalıyım. Lucia'nın ebeveynlerinin onu şu pinpon ihtiyar Renzo Usta ile evlendirmekle büyük bir aptallık ettikleri hemen ortaya çıktı, çünkü kızlarına donunun içinde avratların büyük ihtiyaçları olan bir, bir buçuk kilo katıksız sevgi olan genç bir delikanlı bulmaları daha doğru olurdu. Övünmek gibi olmasın, Signior Notarius, ondan bende var hem de taş gibiler.

Tam baş başa kalmıştık ki, Lucia'nın edepsizlik konusunda odun parçası kadar tecrübesi olduğunu anlayıverdim, yani bir avratın doğru dürüst nasıl hizmet alacağından zerre kadar haberi yoktu. Ona, şöyle uzan, öbür yana uzan, dedim, yana çevirmeye çalıştım ama o yanlışlıkla öbür yana döndü, uzatmayayım, sanki Lionardo'nun resimlerini yaptığı şu avratlardan birini beceriyor gibiydim, o avratların insanın içine işleyen pek güzel gülüşleri vardır, ama bahse girerim, onlara sarılacak olsan, elinde süpürge sopası tutmuş gibi olursun. Üstelik Lucia ile edepsizlikler yapmanın nicedir hayalini kurmuştum, odun ateşi gibi alev alevdim, kızcağıza palamdan esaslı bir doz sunmaya hazırdım, ama yarım saatlik dil oyunlarından sonra, düşünsenize, Signior Notarius, avrat soyunmamıştı bile! Ben de sırtındaki şeritleri çözmeye başladım, bunun üzerine, olmaz Salaì lütfen yapma, dedi. Ama devam ettim, çünkü onu anlayabiliyordum, Signior Notarius, ama Lucia'nın kiler gibi iki güzel memeyi saklandıkları yerde bırakmaya dayanamazdım, onların mutlaka ışığa ve

havaya ihtiyaçları var, yoksa hüzünlenirler. Benim ısrarlı çözme-
lerim sonucunda lanet şeritlerin hepsi nihayet açılmıştı, hemen
bütün Romalı erkeklerin kuyruklarını günlerce dik bırakan o
muhteşem topları kurtarmaya çalıştım. Amanın aman bir de ne
göreyim, elimde bir an tahtadan iki adet yarım küre tutuyordum.

Yaa, Signior Notarius, bütün Roma Lucia'nın şehrin en şeh-
vetli memelerine sahip olduğuna inanadursun, elbiselerinin al-
tından bir çift sıradan mı sıradan meme çıktı, onların iki elma
gibi yusyuvarlak görünmeleri için Lucia elbisesinin içini tahta-
dan iki yarım küreyle doldurmuştu. Ağlamaya başladı, ah Salaì,
anlamazsın diye ümit etmiştim, artık beni istemezsin, lütfen
kimselere söyleme, çünkü sadece kocam biliyor, aman Tanrım bu
ne büyük ayıp, vs. vs. Ben de, kaldır başını, üzölme, kimseye
söylemem, dedim. Uzatmayayım, Signior Notarius, hatta kızı te-
selli etmek zorunda bile kaldım, çocuklara yaptığımız gibi onu
alnından öptüm. Ama içimden dedim ki, kahretsin, ne boktan
şans be, hayatımı memeleri bile olmayan biri için tehlikeye at-
mışım. Ama sonra iyice bakınca gördüm, Lionardo'nun resim-
lerini yaptığı avratlar misali tahta gibi değildi. Tamam, yanılt-
mayla elde ettiği dipdiri muhteşem toplardan değildi önünde-
kiler, ama çok biçimli iki memeciği vardı, hemen hemen iki taze
peynir tekerleği kadardılar. Kız beni utancından ittike, ben bu
küçük topları yakından seyretmek için yaklaştım, baktım ki iki
tomurcuğu pespembe yuvarlak ve sivriydi, Lucia, diye sordum,
sahip olduğun bu iki şirin topunu rahat bırakmak yerine bu tah-
ta parçalarını neden dekoltene sokuşturuyorsun? Gerçekten be-
ğendin mi, diye haykırdı. Kocam itici olduklarını söylüyor, zira
küçükler ve cılızlar ve küçük bir kızinkine benziyorlar. Dedim ki,
hayır, aksine, çok güzeller ve alımlılar, böyle dağları takıp dolan-
maya hiç ihtiyacın yok. O an Lucia'nın gözlerinde şükran duy-
gusu ve şaşkınlık gördüm, doğru mu söylüyorsun? Salaì, diye
sordu. Tabii ki doğru, neden soruyorsun? Yüzümü ellerine alıp,
tomurcuklarının üzerine bastırdı, ah evet, dedi, yalvarırım beni

beğendiğini bir kez daha söyle, hadi söyle, sonra yılan balığı gibi kıvrılıp bükülmeye başladı, bacaklarını benimkine dolarken at kadar güçlüydü, fısıldayarak, al beni, Salaî, hadi, durma, dedi. Uzatmayalım, Signior Notarius, iki manda gibi birbirimizin üzerine atlادık, Lucia işte o andan itibaren görevlerini mükemmel yerine getirdi, yani ona hem önden hem arkadan sahip olmamı istedi, hem de iki saat boyunca ve kusursuz, bumbumbum, Blasco kusura bakmasın yatağının bir ayağını kırdık, ama bazı anlar vardır ki o zaman tüccarın safranını tarttığı gibi altın terazisini kullanamıyor insan işte. Kızı dördüncü kez tatmin ederken bir gürültü koptu, ayak tam da kız bana, oo Salaî, senin gibisini bir daha nerede bulacağım? derken kırıldı. Ben de dedim ki, sorun yok, altı yıl önce modelimin bir başka örneğini tedavüle soktum, dedim, ama Lucia espriyi anlamadı.

Onca çalışmadan kuyruğumun derisi neredeyse sıyrıldı, dinlenmek ve sohbet etmek için sarmaş dolaş öylece uzandık, ben bunu çok severim, çünkü edepsizlikler bittikten sonra avratlar gevezeliğe bayılır, ben de o süreyi sonrasında yapacağım işlerimi planlamak için kullanırım. Lucia bana kocasını anlattı, çocukları olamadığı için adam hep keyifsiz ve huysuzdu ve kıza bir pislikmiş gibi davranıyordu. Kabahati kızın üzerine atıyordu, ama kız dedi ki, kocası yetmiş kendisi ise henüz yirmi beş yaşındaymış, yani durum apaçık ortadaydı. Derin bir iç çekip, biliyor musun Salaî, dedi, çocuksuzluk problemimi çözmek için belki de senin gibi birine ihtiyacım var, ben de hemen, aman yok Tanrı korusun, ben de problemin tam tersiyle karşılaşırsın, dedim.

Şunu söyleyebilirim ki, Signior Notarius, sonunda Lucia ile hiç de kötü vakit geçirmedik, evet öyle, ayrılmak üzereyken kız bana birkaç gün sonra görüşür müyüz diye sordu. Fakat ben, hayır, dedim, bunun birinci sebebi Fiorenza'ya, memleketime, Tanrı onu korusun, dönmek istiyordum, ikincisi günbegün bin bir zahmetle hizmette bulunduğum üç avrata bir dördüncüsünü eklemek istemiyordum, zira benim için her şeyden daha önemli olan

bir şey varsa o da sadakattir, Signior Notarius. Sonra şükür ki kızcağıza önemli bir şey soracağımı hatırladım, bana bak Lucia, 10 rakamı sana bir şey ifade ediyor mu? Biliyorum, bu soru çok tuhaf, ama bir süreden beri üzerinde bu rakamın bulunduğu garip mesajlar alıyorum, kahretsin ki bunun anlamını bilmiyorum. Kızın yüzünde şaşırmış bir ifade belirdi, hayır Salai, hiçbir fikrim yok, itiraf etmeliyim ki, cevap bana samimi gibi geldi.

Sonuçta taş kalpli değilim, ben de Roma'ya tekrar geldiğimde kendisini ziyaret edeceğime söz verdim, ama gitmek üzere peçesini başına geçirdiğinde yüzünde bir damla yaş fark ettim. Anlamamış gibi yaptım, çünkü kurt gibi acıkmıştım ve bir şeyler yemek için gece olmadan hana dönmek istiyordum. Ferramonti gibi iyi yemek yiyemesem de, Signior Notarius, ama bir avrata hizmet verdikten sonra karnıma mutlaka iyi bir şey doldurmam lazım, aksi halde çok huysuzlaşıyorum, bilmem sizin de böyle olur mu?

Şimdi dikkatli olun, size önemli bir şey söylemem lazım, o da şu: Bir önceki notlarımda Blasco'nun cesedini Lucia değil, Dorothea ile bir akşam geçirdikten sonra bulduğumu yazmıştım, yalnız dikkatinizi çekerim, Signior Notarius, bu gerçekten bir yalan değildi, size biraz farklı anlattığım bir durumdu, çünkü olayların gelişmesi hakkında yanlış bir izlenim edinmenizi önlemek istemiştım, belki de Blasco'yu benim hakladığımı düşünebildirdiniz, tabii ki bu kesinlikle doğru değil, kendimi yeterince açık ifade ettim, değil mi?

Söylemek istediğim şuydu, hana hava bayaa aydınlıkken döndüm, ama şayet yolladıysa Renzo Usta'nın casuslarının ellerine düşmemek için yeterince geç bir saatti. Yine çok uyanık davrandım, çünkü bu kez de handaki ihtiyar karılardan hiçbiri içeri girdiğimi fark etmedi. Sokaktan bakınca Blasco'nun camda olmadığını gördüm, ama bu yüzden canımı sıkmadım, zira ona zaman zaman kendini göstermesini söylemişim, aksi halde bakarsın biri onu gözetler ve oyunumuzu ortaya çıkarırdı.

Her şey yolunda gitti diye tam sevinmişim ki, birisi aniden arkamdan yakama yapışıp beni bir binanın girişine doğru sürükledi, hemen şöyle düşündüm, eyvah oldu işte, Renzo Usta'nın casusları kafanı koparacaklar, sonra içimden dedim ki, keşke Lucia'ya daha uzun bir hizmet verseydim, o zaman kuyruğu daha geç titretirdim, hiç olmazsa değerdi bari. Azize Meryem Ana ve diğer Azizler, diye düşündüm, bana yardım edin, artık nalları dikme vaktim geldi, Lionardo kahrolası kitabınla birlikte cehennemin dibini boyla, Tanrı Fiorenza'yı ve ulu Gonfaloniere Pier Soderini'yi korusun, amin.

Ama beni karanlık köşeye kısıtıran taşakları şişmiş o herifti sadece, yaptığı kabalık için özür dilemek yerine beni duvara doğru itip, bana bak Salaì, dedi, şu Çirkin Sihirbaz ve Topal işi gittikçe endişe verici bir hal alıyor. Blasco'nun babası kendisini rahat bırakmaları karşılığında onlara çılgın miktarda para teklif etmiş, bu, benim o üçüne vaat ettiğim paranın çok çok üzerinde. Bu yüzden benim sözlerimi kışlarına siliyorlar ve Blasco'nun babasının emriyle Blasco'nun peşine düştüler. Çünkü adam onları Sbirro'lara ihbar etmiş, ben bu konuda artık bir şey yapamaz hale geldim, anlıyor musun? Sevgili Salaì, sana en başta söylemişim, kendilerinden yardım istediğin bu kişiler aklın almayacak kadar tehlikeli bir ayak takımı, diyelim ki peki dediler, sonra bir bakmışsın birden kafayı bozmuşlar o zaman hiçbir şey yapamayız, kusura bakma ama gitmem lazım.

Dedi ve gitti beni bir ahmak gibi evin girişinde öylece bıraktı, cevap vermeme bile fırsat tanımadı, ama Roma'da onun gibi kirli ve tehlikeli işlere bulaşmış adamlar için böyle davranmak normaldir.

Odama gelince kapıyı çaldım, hey Blasco, diye fısıldadım, çabuk aç, benim, Salaì. Sonra kapının aralık olduğunu görünce çok şaşırdım, o an içimi büyük bir sıkıntı kapladı, çünkü Blasco'ya kapıyı kilitli tutmasını, kimseye açmamasını ve asla dışarı çık-mamasını söylemişim, dediklerimi yapacağından emindim, zira

benim Roma'da tanıdığım insanların hiçbirini tanımaz o, tek bildiği arkadaşları Rubè ve Ferramonti'dir.

Signior Notarius, döndüğümde Blasco'nun beni odamda bekleyeceğini bildiğimi önceki notlarımda açık bir şekilde belirtmediğim için beni ayrıca mazur görmenizi rica ediyorum. Bu hususu bilerek atlamıştım, aksi halde size Lucia hikâyesinin tamamını anlatmam gerekecekti, ama anlatmak istemediğimi biliyorsunuz, çünkü bütün bu olaylarla ilgili yanlış bir fikir edinecektiniz, haklıyım değil mi?

Sözü uzatmak istemiyorum, sonunda Blasco'yu ölmüş halde buldum, çenesinin altında sanki boğazına koca bir bıçak saplanmış gibi büyük bir yara vardı, boğazından olukla kan akıyordu, yatak kan gölüne dönmüştü, Blasco'nun bunun dışında karnında ve yanlarında vs. vs. bir sürü yarası vardı, zaten bunları anlatmıştım size.

Bunun üzerine, bildiğiniz gibi, Signior Notarius, bütün eşyayı kapıp handan kaçtım, ama Blasco'nun üzerindeki kanlı elbiseler hariç, çünkü onları da yanıma almak çok büyük aptallık olurdu. Roma'yı derhal terk etmeye karar verdiğim için, kitabı almak üzere Ferramonti'ye gittim, ama onun hâlâ şu küçük sorunu vardı, hani lokantacı ve arkadaşları tarafından yakasına yapışmak üzere aranıyordu, ben de evinin arkasındaki dar sokağa ziyaretine gittim, oradaki kulübede saklanıyor, üstü başı lime lime, leş gibi kokan dilenciyle öylece oturuyordu.

Borçlarını ödemesi için para getirdiğimi duyunca, Ferramonti selamlaşırken sevinçten neredeyse ağlayacaktı, böylece lokantacı taşaklarını koparıp, sirkeye yatırmayacak ve kızarmış beyniyle birlikte lokantasında servis etmeyecekti, Ferramonti'nin artan bölümlerini et tokmağıyla ezmesi için kasaba da vermeyecekti. Biz de kitabı almak için Ferramonti ile onun evine gittik Ferramonti yolda peşine cadılar düşmüş gibi durmadan bir sağa bir sola baktı, sanki lokantacı her köşeden çıkıverecekti, zavallının son günlerde hep donuna doldurduğu açıkça ortadaydı, yani

bok gibi bir hayat sürüyordu.

Evine vardığımızda kitabı sakladığı yerden almaya gitti, bir perdenin arkasına gizlenmiş alçak bir möblenin çekmece-siydi burası. Ama size bahsettiğim gibi kitap yok olmuştu ve Ferramonti çaresizlik içinde yanıma döndü, Sa-Salaì, ki-kitap yerinde yok, dedi.

Öfkeden delirmiş halde sokağa çıktığımda dışarıda insanla-rın bağırışlarını duydum: Handa bir ölü bulunmuş! Sbirro'ları çağırın! Korkunç bir manzara! Ölü'nün Fiorenzalî genç adam olduğunu söylediklerini de duydum. Önce şaşırdım, ama sonra anladım.

Blasco'nun ölüsünü bulunca, ölenin ben olduğumu sanmış-lar, çünkü benim odamdaydı ve üzerinde benim elbiselerim var-dı, saçları bana benziyordu boyu da benim kadardı. Saklandığım yerde şöyle düşündüm, böyle sanmaları daha iyi, sağlıklı ve key-fim yerinde olup Roma'dan kaçacağım kimselerin aklına gelmez, ama tam da o an arkamda küçük bir el hissettim, arkamı dönüp baktım ki, handaki ihtiyarlardan birinin torunu beni yakalamıştı, küçük kız başladı bağırmaya, büyükanne, büyükanne, gel bura-ya! Fiorenzalî Signiore burada!

Durum aşikâr ortadaydı, Signior Notarius, insanlar yataкта-ki ölü'nün ben olmadığımı anlayınca şüpheler bana yönelecekti, Sbirro'lar beni derhal tutuklayıp, iki yüz elli seneliğine zindana tıkacaktı. Ben de ne yaptım, kalabalığı yarıp at gibi dörtnala koş-tum, tam köşeyi döndüm, karşıma üç adam çıktı, biri çok çirkin-di, biri düzenbazın şahıydı öteki de topaldı. Üçü de parmakla-rıyla beni gösterdiler, hey, bakın buraya, o adam bu olmalı! diye seslendiler. Hey Blasco, gel bakayım buraya! Yüzlerinde bana güzel şeyler söyleyeceklermiş gibi bir hal yoktu.

Neler olduğunu hemen kavradım, Signior Notarius, bunlar Blasco'nun babasını şişmiş taşak suratlı adamın, yani bir an-lamda benim siparişim üzerine kazıklayan üç hilebazdı, şim-di de kıcını yırtmak üzere Blasco'yu arıyorlardı ve saçlarımla

boyumun neredeyse Blasco ile aynı olduğunu ve özellikle de onun kıyafetlerini, şu kimseninkiyle karıştırılmayacak acayip kırmızı mintanı giydiğimi görmüşlerdi. Şimdi onlara kalkıp, hayır hayır, durun, kusura bakmayın ama ben Blasco değilim, adım Salaì ve Blasco'nun babasını ütmenizi size sipariş eden benim, desem, bana kesinlikle inanmazlardı, birincisi kim olduğumu bilmedikleri ve beni hiç görmedikleri için, ikincisi Blasco onları Sbirro'lara ihbar ettiği için bu üç dalavereci Blasco ile yani bu durumda benimle kısa bir görüşme yapıp Blasco'nun babasının evini satmak ve paraya konmak için sabırsızlanıyordu.

Tam o anda arkamda başka çığlıklar ve birilerinin şöyle bağırdığını duydum: Fiorenzalì delikanlı odasında adam öldürmüş, yakalayın onu! Arkamı döndüm ki ne göreyim, birisi beni işaret ediyor, yakalayın, enseleyin onu ve işini bitirin! diye haykırıyor.

Uzاتمıyorum, Signior Notarius, önden arkadan peşimdeydiler, şansıma solumda dar bir sokak vardı, hemen daldım, peşimdekiler yaklaşık yirmi adım uzağımda olmalarına rağmen kıl payı sıvıştım. Ama sağa sapınca kendimi çıkmaz sokakta buldum, çünkü tam karşıma küçük bir köşk çıktı, bu arada peşimdekiler yaklaşıyordu, en az on kişiydiler, ara gittikçe kapanıyordu, aramızda herhalde on beş adım kalmıştı, bir taraftan da, işte orada yakalayın onu! diye bağııyorlardı. Bu durumda köşke dalmaktan başka çarem kalmadı ve merdivenleri yıldırım hızıyla tırmandım.

Evdeki avratlarla çocuklar hem merdivenleri çıktığımı gördüler hem de aşağıdan gelen çığlıkları duydular, yakalayın onu yakalayın onu, katil o! Bunun üzerine onlar da korkudan bağır-maya başladılar, ama ben yılmadım, Signior Notarius, en üst kata geldiğimde küçük bir kapıyı tekmeleyerek açtım ve kendimi çatı terasında buldum. Kapıyı arkamdan hemen kapattım, ama anahtarım olmadığından kapıyı çok iyi ve bilimsel bir teknikle açılmaz hale getirdim, bu benim icadım olan ve Lionardo'yu kışkındıracak bir teknik, şöyle ki oracıkta ele geçirdiğim tuğlayla

kapı koluna tak tak diye vurdum, kilit yamuldu, mekanizması çalışmaz hale geldi ve iyice bloke oldu. Çatının üzerinde koşup yan binalara atlayarak kaçtım, o arada peşimdekiler kapının önüne gelmiş ve açabilmek için mutlaka bir süre vakit harcamıştır, bana da yayanmak için bol bol zaman kaldı.

Daha önce anlatmıştım zaten, hemen memleketim Fiorenza'ya, Tanrı onu korusun, gidecek bir araba bulabilmek için Roma'nın bir ucundan diğerine koştum, dilenci gibi sokakta yattıktan sonra Del Carretto'ya rastladım ve herkesin bildiği yolculuğa başladım, La Storta'dan geçtim, sonra Baccano, Monterosio, Ronciglione şatosu, Viterbo şehri, Montefiascone şehri, Capraccia, incecik lavta tellerinin yapıldığı Orviote şehri, Ponte Carnaiolo, Castel de la Pieve, Castiglion del Lago, l'Ossaia, Castiglion Fiorentino, Bastardo, Ponte de la Vane, Tregghi'den geçip Fiorenza'ya vardım, bu toplam on sekiz posta durağı demekti. Fiorenza'da tutuklanıp zindana atılmasaydım güzel bir yolculuk yapmış olacaktım, şu iş, mızımlık etmek istemiyorum, Signior Notarius, ama biraz keyfi mi kaçırdı, artık bir an önce buraya bir son verelim, anlaştık mı?

Eveeet, sonunda bitti, gerçekten yazdıkça yazdım ve deli gibi yoruldum, ama bu son notlar çok başarılı oldu ve çok da hoşuma gitti. Maalesef okumaya vakit bulamadım, bence gerek de yok, çünkü Salai öyle biri ki, emek verdiği her şeyi doğru düzgün yapar. Bence artık her şey anlaşılır durumda ve siz Signior Notarius, kötü bir şey yapmadığımdan emin olabilirsiniz, aksine Fiorenza şehrinin iyi ve sadık kölesi gibi davrandım, bu yüzden bana rahatlıkla özgürlüğümü verebilirsiniz, zira ayrıca eve gidip yumurtamı sulamam lazım, yoksa kuruyacak, ama sanırım bunu size söylemiştim, değil mi?

Daima sadık kulunuz
Salai

Üç nüsha halinde hazırlanan ve davalı aleyhine kanıt olarak dosyaya konulan Salaì'nin yeni notlarının okunmasını takiben duruşmaya saat 12'de yeniden başlandı.

Salaì, canice bir plan çerçevesinde tam olarak ortaya çıkarılamayan, şimdilik Blasco, Rubè ve Ferramonti olarak bilinen üç kişiye zarar vermek suretiyle çok sayıda suç işlediğini itiraf etmiştir, ayrıca Blasco'nun babasına da şu şekillerde zararı dokunmuştur:

- Mahkemece halihazırda Çirkin, Sihirbaz ve Topal olarak bilinen üç profesyonel kumarbaz aracılığıyla, işaretlenmiş iskambillerle oynanan bir kumar oyunu üzerinden dolandırıcılık
- Yukarıda adı geçen üç hilebaz üzerinden zorlama ve tehdit yoluyla Blasco ve babasının zarar görmesi
- Davalının Roma'da kaldığı süre içinde hana ödenmemiş borçlar, ayrıca (davalının bizzat itiraf etmesi üzerine) aynı şehirdeki başka alacaklılara olan borçlar

Davalının raporunda görülen tutarsızlıklar, notlarında son derece beceriksiz bir şekilde saçtığı yalanlarını her yeni raporla gizlemeye çalıştığının kanıtıdır. Davalı, sorgunun küçük bir bölümünü oluşturan işkenceli sorgu sırasında gerçeği itiraf etmiştir. Örneğin Salaì bir önceki notlarında günlerce domuz gibi yediğini iddia etmiş ve bunun neden böyle olduğunu daha sonra açıklayacağına söz vermiştir. Ancak bu açıklamaya (Ferramonti ile yenen yemekler) davalının işkenceye tabi tutulmasının

ardından bir sonraki notlarda yer verilmiştir.

Bu, ağır ihmaller, çelişkiler ve yalan ifadeler karışımı (davalı tarafından yer yer bizzat itiraf edilmiştir) –eğer hâlâ bir kanıtı ihtiyaç varsa– sonuç olarak Salai'nin hangi gerçeği saklamak istediğini göstermektedir: Blasco, Ferramonti ve Rubè ile kararlaştırdıkları meblağı ödememek için Blasco'yu bizzat kendisi öldürmüş ve kitaba el koymuştur. Sonrasında büyük bir ihtimalle kitabı Ser Leonardo da Vinci'ye verecek ve Leonardo'nun kitabı alması için kendisine verdiği paranın kalanını alıkoymacaktı.

Çünkü davalı kitabı alamadığını iddia ederek ahlaksızca yalan söylemektedir, kitabı herhalde daha sonra yüksek bir meblağ karşılığında satmayı ummaktadır.

Zira Salai baştan beri yol boyunca mola verdiği posta duraklarını saymıştır. Bunların on sekiz tane olduklarını iddia etmektedir, ancak yer verdiği duraklar sayıldığında, ortaya çıkan rakam on yedidir. Bu bağdaşmazlık karşısında merakı uyanan sorgu yargıcı, Salai'den bütün notlarında geçtiği durakların tamamını her sefer tek tek saymasını rica etmiştir, böylece davalının her defasında özellikle aynı durağı atlayıp atlamadığını tespit edecektir ki, aynen böyle de olmuştur. Söz konusu olan, Tregghi ve Ponte dele Vane arasında bulunan Figline adında bir meskûn mahaldir; Salai burada mutlaka mola vermiştir çünkü bir sonraki durağın çok uzak mesafede bulunması bunu zorunlu hale getirmektedir. Bu durağın atlanması, davalının Figline durağında kanuna aykırı bir davranışta bulunmuş olabileceği şüphesini uyandırmıştır. Bu sebeple bu yerleşim merkezine iki jandarma eri gönderilmiş ve jandarmalar kısa bir araştırmadan sonra Salai'nin gerçekten Figline'de gecelediğini ve buradaki genç bir kıza bir kitap emanet ettiğini tespit etmişlerdir. Kız, tehlikeli bir suçluyla karşı karşıya olduğunu bilmeden Salai ile bir gece geçirdiğini ve kendisine çılgınca aşık olduğunu anlatmıştır. Böylelikle, Salai oraya tekrar dönene kadar onun adına bir kitabı saklamayı kabul etmiştir. Bu,

gerçekten de Salaî'nin bulup getirmesi için Roma'ya gönderildiği kitaptır, bu da şu anlama gelmektedir, davalının iddia ettiği gibi kitap Ferramonti'nin evinden esrarengiz bir biçimde kaybolmamış, Blasco'yu öldürdükten sonra Salaî tarafından bizzat alınmıştır, bu da iddia makamının tahminini doğrulayan bir durumdur.

Burada davalı kesinlikle kimseyi öldürmediğini söylemek üzere yargıcın sözünü kesti. Kitabı en sonunda gerçekten ele geçirdiğini ve Fiorenza'ya götürmek üzere yanına aldığını itiraf etti, durumuna kesin bir netlik kazandırmak için bunun neden ve nasıl gerçekleştiğini açıklamasına izin verilmesini rica etti.

Davaliya yöneltilen ağır suçlamalar nedeniyle, sorgu yargıcı duruşma kâtibiyle bir değerlendirme yapmak üzere görüşme salonuna çekildi.

Oturuma bir saat sonra, saat 1.30'da devam edildi. Noter, davalının mahkemeye son bir yazı daha sunma ricasını kabul etme ya da geri çevirme nedenlerini etraflıca tarttıktan sonra, akabinde kararın alınacağı yeni notların yazılmasına izin verdi. Ölüm cezasını öngören dava maddeleri (cinayet, dolandırıcılık ve hırsızlık) dokunulmadan kaldı, ceza en kısa zamanda uygun bir yerde halkın tanıklığında infaz edilecektir.

Davalı yargıcın sözünü defalarca kesti, dizlerinin üzerine çöktü, gözyaşları içinde yüksek mahkemeyi suçsuzluğuna defaten ikna edeceğine söz verdi, Floransa'nın, Tanrı onu ve ulu Gonfaloniere Pier Soderini'yi korusun, tüm makamlarına genç bir adama acımaları için yalvardı, çünkü çılgın (davalının ifade şekli) bizzat Leonardo tarafından ruhsal güçlerini zorlayan bir entrikanın içine atılmıştı.

Sorgu yargıcı davaliya susmasını, muhafızlara da onu ayağa kaldırıp hücreesine götürmelerini emretti, Salaî'den savunma olarak mahkemeye sunmak istediği yeni yazıyı yazmasını istedi. Duruşma, davalının son notlarının okunmasıyla devam edecektir.

Oturum saat 1.45'te kapatıldı.

SON NOTLAR

BURADA ŞUNLARA SON KEZ AÇIKLIK GETİRİLMEKTEDİR:

Salaì, Lionardo'nun istediği kitabı sonunda nasıl bulmuştur
Roma'dan öldürölmeden nasıl kaçmıştır
Özellikle de Kolomb'un Amerika'yı keşfetmeyi (keşfeden
gerçekten oysa) nasıl başardığını
çocuklara nasıl anlatmıştır

Pek muhterem Signior Notarius,

yeni notlarımı yazdırmadan önce beni kırbaçlatmayı bu kez unuttuğunuz için size öncelikle çok teşekkür ederim, çünkü kırbaçlanmak öyle pek zevkli değil hatta bundan kaçınılabilirse çok iyi olur, özellikle de sırt için.

Bir diğeri de, benim, Salai'nin size açık net ve dürüstçe, yani hiçbir şeyi gizlemeden anlattıklarımın dolayısı beni sallandırmak istemeniz inanılacak gibi değil, size dağlar taşlar ve Lionardo'nun taşakları üzerine yemin ederim, doğruyu anlattım, sadece başlangıçta ufak tefek şeyleri atlamıştım, o da fazla ayrıntının tek seferde kafanızda büyük bir karmaşa yaratacağı içindi.

Yani sizin beni gerçekten sallandırmak istediğinize inanmıyorum bence bu bir şakaydı, gerçi epeyce tatsız, ama yine de çok komik, hahaha. Her neyse, ben olayları hafife almayı sevmem, bu yüzden bu son notlara size henüz anlatmadığım her şeyi, ama her şeyi katacağım, aptal ve önemsiz şeyler de içinde olacak, ama artık benim kötülük yapmadığımdan emin olun ve beni serbest bırakın.

Bakın işler şöyle seyretti: Lionardo dostları Benci ve Vespucci'yi etkilemek için, üzerinde Amerika'nın da olduğu ilk dünya haritasını çizmek istiyordu, Lothringen'de yani aslında Alsas'ta hazırlanmış o kitabı satın almam için beni Roma'ya gönderdi. Kitaptan kimseler görmeden aslında var olan haritayı kopyalayacaktı ve az emekle büyük alkış alacaktı, bu zaten Lionardo'nun pek sevdiği bir iştir. Beni tepeden tırnağa şık giydirip şeritlere

dantellere kurdelelere vs. büründürdü ve Roma'ya yolladı, güzel bir yolculuktan sonra Roma'ya ulaştım, yol boyunca on sekiz durağa uğradım, bunlar Tregghi, Figline, Ponte de la Vane, Bastardo, Castiglion Fiorentino, l'Ossaia, Castiglion del Lago, Castel de la Pieve, Ponte Carnaiolo, incecik lavta tellerinin yapıldığı Orviote şehri, Capraccia, Montefiascone şehri, Viterbo şehri, Ronciglione Şatosu, Monterosio, Baccano idi, sonra La Storta'dan geçip Roma'ya vardım (lütfen dikkat edin Signior Notarius, bu kez Figline'yi unutmadım, burası Tregghi ve Ponte de la Vane arasında bir yer, yoksa yine sizi kandırmak istediğimi söylersiniz).

Roma'ya varır varmaz doğru Peder Dati'ye gittim, sonra şu adı Silber olan Alman kitapçıya, ama ikisi de bana saçma sapan şeyler söyleyip sadece vakit kaybettirdi, korkudan donlarını doldurdıkları ve çok şüpheli oldukları ve benden bir şeyler gizlemek istedikleri aşikâr ortadaydı. O akşam biri bana ilk kez 10 numara tehdidini sokuşturdu, bu da akşam yemeği yediğim lokantanın masasında oldu. Sonra Rubè Blasco ve Ferramonti ile buluştum, hani beni evire çevire dövmüşler sonra da esir almışlardı, ama bana Vespucci ile Kolomb ve de Amerika'nın keşfinin gerçekte nasıl seyrettiği hakkında bir sürü ilginç şeyler anlattılar. Ancak en önemlisi şuydu, aradığım kitap ellerindeydi, kafalarını iyice karıştırıp kitabı onlardan satın alabilmek için, bu hikâyede Alsaslıların da parmağının olduğunu söyledim onlara. Yani bu Alsaslılar Roma'ya yayılmış çok kudretli Almanlardır, orada ve ayrıca Almanya'da Papalar hakkında yalan yanlış iftiralar yayıp her türden sahtekârlıklar yaparak ortalığı toza dumana katarlar, amaçları yeni bir Alman kilisesi inşa edip Romalıları cehennemine göndermektir. Rubè Blasco ve Ferramonti bu hikâyeye çok ilgilendiler, ama kitabı yine de bana satmak istemediler.

Sonra Dorothea'ya rastladım, kendisi bir Alsaslının kızı ve öğrendim ki, yedi yıl önce onunla bir çocuk yapmışım, çocuğun adı Alighiero ve tam bir piçkurusu, aklından durmadan şeytanlık geçiyor. Sonra yedi yıl önce birlikte edepsizlikler yaptığımız

Gioseppina'ya rastladım ve yine öğrendim ki, o işten de bir çocuk peyda olmuş, adı Deledda ve yaramazlık yapmaya bayılıyor. Sonra Anna adlı hizmetçiye rastladım, onu da yedi yıl önce şişe geçirmiştım, ama onunla çocuk yapmamışım, sonra öğrendim ki bu işi benim yerime Polonyalı bir astrognomi profesörü yapmış, adı Kopernik, doğan çocuğun adı Torquato, çocuk çok mantıklı ve söz dinliyor ve durmadan matematik çalışıyor ve akşamları pencerenin önüne geçip gökyüzündeki yıldızları gözetliyor. Sonra üç arkadaşıma, yani Rubè Blasco ve Ferramonti'ye acilen paraya ihtiyaç duymaları ve bana Lionardo'nun istediği o kitabı satmaya ikna olmaları için birer küçük oyun oynadım. Bir de kim vardı, ha evet, durmadan şu şehvetli avrat Lucia'ya rastladım, hani şu Renzo Usta ile evli olan ve kaymak gibi beyaz teni ve kan kırmızı dudakları olan, avrat bana hep, bana sahip ol ve hizmette bulun, der gibi bakıyordu, önünde iki büyük topla dolanıp duruyordu, bu toplar Roma'nın yarısının kuyruklarında kargaşa yaratıyordu, ama ne yazık ki tahtadandı.

Sonra yine 10 rakamıyla tehdit edildim, bunu cebime kanlar içinde bir tavuk kafası sokarak yaptılar, ne iğrenç ne aptalca bir oyun, sizce de öyle değil mi, Signior Notarius?

Sonuçta Dorothea ve Alighiero ile çıktığım gezintilerin birinde kaçınılmaz olarak Gioseppina ile Deledda'ya rastladım, çünkü Roma'da çocukların akşamları bir arada oynadıkları çayırırlar vardır anneleri de onları oraya getirir. Lucia'ya hizmet vermeden ve sonrasında Blasco'yu ölü olarak yatağımında bulmadan ve Roma'dan kaçmak zorunda kalmadan bir gün önce Roma'nın parklarından birinde buluştuk, ama başlangıçta anlattığım gibi sadece Dorothea ve Alighiero ile buluşmadık, Signior Notarius, şimdi iyice düşününce hepsinin geldiğini hatırlıyorum, Dorothea Anna ve çocuklar Alighiero Deledda ve Torquato da oradaydılar. Çocuklar birbirlerini asırlardır tanıyormuş gibi birlikte oynadılar ve bir oraya bir buraya koşuşturdular ve bir sağımı bir solumu çekiştirdiler, bir sürü şakalar yaptılar, mesela bana, bizimle balık

tutmaya gel Salaì, bize yem bul, dediler, omuzlarıma tırmandılar, kulaklarımı çekiştirdiler, sırtımdan aşağı kayıp kalçama çimdik attılar bunun üzerine ben de sinirlendim vs. vs. Ama aslında çocuklarla oynamak pek hoşuma gitti, çünkü böylelikle annelerinin yanında durmaktan kurtuldum, onlar öyle bir sohbete dalmışlardı ki, daha kötüsünü tahmin bile edemezsiniz, Signior Notarius.

Anna kurnaz bir yüz ifadesiyle diğer iki anneye, çocuklarınız ne kadar da birbirine benziyor, dedi, bukleleri tanıdığım birini-kiyle tıpatıp aynı, bu gerçekten çok tuhaf. İki kadın, yaa öyle mi? haa, hm, şey, doğru, dediler, sonra ikisinden biri bu suçlamaya karşılık verdi: Ama senin oğlunda da özel bir durum var, kim bilir babası kim? Bununla söylemek istediği şeydu, ee senin kocan oğlunun da babası yok. Bunun üzerine hizmetçi kız anlaşılmaz bir ifade takındı ve sözü aldı, evet evet, Salaì gerçekten sevimli bir herif, iki kadından biri hemen karşılık verdi, aa, bak, bunu senin de bildiğini ta baştan söyleyecektim, bununla anlatmak istediği şeydu: Bu adamın sana hizmette bulunduğunu yerdeki taşlar bile biliyor. Üçüncü avrat dedi ki, ben birkaç adım ilerliyorum, zira kavga sevmem, arkasından öbür ikisi seslendi, ne kavgası canım, oğlunun iyi tanıdığın birisine benzemesine sinirlendin herhalde. Bu kurnaz ve iğneleyici imalar sürüp gitti, bu işi en iyi avratlar becerir zaten, kafalarına koyunca Aziz Yusuf'a bile beddua ettirmeyi başarmıştır onlar.

Kimin daha acımasız olacağı hakkında avratlar çekişip dururken gizlice sıvıştım, bir kadının içine girmek gerçi pek keyiflidir, ama ikisi ya da üçü bir araya geldi mi en iyisi bunu yapmamaktır, ben de üç çocukla dolaşmaya çıktım. O gün Rubè Blasco ve Ferramonti ile pazarlığı tamamlamak üzereydim, kitabı almak için Ferramonti'ye gitmem gerekiyordu, bu boş zamanı değerlendirmeye ve Ferramonti ile evinin yakınındaki o dar sokakta saklandığı dilenci kulübesinde buluşmaya karar verdim.

Hep birlikte oraya vardığımızda Ferramonti arkamdan gelen üç çocuğa önce biraz hayretle baktı. Ferramonti ile arkadaş

olduğumu görünce onlar da çok şaşırdı, çünkü Ferramonti birlikte yaşadığı üstü başı lime lime kir içindeki dilenciye tıpatıp benze-mişti.

Ferramonti beni selamladı, Ta-tanrıya şü-şükür g-geldin Sa-Salai, lütfen söyle bana: Şu i-işi ne ya-yapacağız? Sevgili Ferramonti, üzülme, arkadaşlarınla fiyat konusunda anlaştık, yarın kitabı senden alıp parayı vereceğimi söylemeye geldim, tamam mı?

Dedi ki, lü-lütfen bana ya-yardım et, Salai, gü-günler var ye-yeni k-kıyafet giymedim, lo-lokantacıyla a-adamları be-beni beklerler d-diye ko-korkuyorum, b-ba-bana eşlik e-eder misin?

Bu durumda hep birlikte Ferramonti'nin evine gittik, şansına gırtlaklarını kesmek üzere onu bekleyenler yoktu, zaten kimse ta-nımaz onu, birkaç gün içinde normal bir insandan tam bir bitli pis dilenciye dönüşmüştü. Çiş ve ter kokan elbiselerini hemen çıkardı, temizlerini giydi, huzurla yatağına uzanmaktan pek memnundu, zira hep kulübede yerde diğer dilencinin yanında uyumuş, yemiş, işemiş hatta kakasını bile yapmıştı.

Ama Ferramonti rahatça dinlenemedi, çünkü ekmek ve su almak üzere dışarı çıkmamı Alighiero ile Deledda fırsat bilmişler, Ferramonti'nin evinde yalnız kaldıkları birkaç dakika içinde bu-runlarını her yere sokup ortalığı ayağa kaldırmışlar. Geldiğimde ne göreyim, Alighiero odadaki büfeden peksimetle şarap bulmuş, bunları evin her yerine yerlere saçmıştı, her adımda sert bir şeylerin üzerine basıyor ve bir birikintinin içinde kayıyordunuz, cıtır cıtır lap lap diye sesler çıkıyordu, bütün ev şarap kokuyordu. Bu arada Deledda da boş durmamış, Ferramonti'nin bütün kıyafetlerini dolaplardan yere indirmişti, bütün avratların yaptığı gibi bunları üzerine deneyerek eğlenmiş, Ferramonti'nin donlarından birini etek gibi üzerine geçirmiş birkaç çorabını eldiven yapmıştı ve bütün kıyafetleri peksimet ve şaraba bulanmış zemine yaymıştı. Çok eğlenceli bulduğu için, yün kıyafetler yığınının üzerine güzelce çişini yapmış ve bütün giysiler sıırılsıklam

olmuştı, bunların üzerinde en az yirmi kez hoplayıp zıpladıktan sonra da hepsini alıp Ferramonti'nin yatağına tıkmıştı.

Zavallı Ferramonti bu arada Alighiero'yu tutmaya çalışıyordu, çünkü Alighiero duvardaki küçük tabloyu indirmiş, cevizleri dolaptaki bir sıra bardağa isabet ettirmek için raket olarak kullanılıyordu, döndüğümde bardaklardan dördünü kırmıştı, yerler cam kırıkları içindeydi, bastığınızda ayağınızın altında çakur çukur sesler çıkıyordu.

Sadece Turquato yaramazlık yapmadan sessiz sessiz durmuştu, önce Ferramonti'nin evinde dolaşıp sonra da pencerenin önünde dikilmekten mutluydu, evinde de gökyüzündeki yıldızları gözetlemek için böyle yapardı, şimdi pencerenin önündeki avlunun ortasındaki bahçeyi uslu uslu seyrediyordu.

Alighiero ile Deledda'ya esaslı birkaç tokat indirdim, ortalığın altını üstüne getirdikleri için Ferramonti'den özür diledim. Hi-hiç so-sorun değil, sevgili Salaì, be-benim i-i-işim bitti zaten, ya-yarınım yok benim, sebebini bi-bilmiyorum ama hi-hissediyorum, şu lo-lokantacı hikâyesi i-iyi bi-bitmeyecek, ayrıca bugün kurt gi-gibi a-açım.

Üç ufaklığı annelerine götürmeden önce, Ferramonti'nin evinden bir şeyler yürüttüler mi diye emin olmak için, Alighiero ile Deledda'nın üstünü başını iyice aradım. İki yumurcak yılan balığı gibi kıvrıldıkları ve ceplerini aratmak istemedikleri için bu operasyon epeyce zaman aldı, bu arada Torquato'yu gözden kaybettim, ama şansıma çabuk buldum. Anna Gioseppina ve Dorothea'nın yanına döndüğümüzde, üç avrat şükür ki içlerini dökmüş, zehir saçmaktan ve kötü imalarla birbirlerini iğnelemekten vazgeçerek avratlar arasında yapılan sıradan gevezeliklere dönmüştü. Aralarında hiçbirinin kocası olmadığı için birbirlerine karşılıklı yardım etmeye bile karar vermişlerdi. Mesela, Dorothea geceleri Anima keşiş topluluğunda hastalara yardım ederken Alighiero artık evde tek başına kalmayıp Deledda'lara gidecek orada yatabilecekti, Torquato bunu

duyunca hemen, anne anne ben de Alighiero ile birlikte Gioseppina ve Deledda'nın evinde uyumak istiyorum, diye bağırdı, hizmetçi kız da, olur canım, sen de gidebilirsin, dedi.

Dorothea bu uygulamaya hemen başlayabileceklerini, çünkü tam da o gece keşiş topluluğunda nöbeti olduğunu söyledi, çok yoksul olan Gioseppina'yı tatlı sözlerle bağlamak için de boynundaki gümüş kolyeyi çıkarıp Gioseppina'ya hediye etti. Sanırım, Signior Notarius, Alsaslıların tükenmeyecek kadar çok paraları var, bu kolye Dorothea için hiçbir şey ifade etmez. Üç ufaklık, yaşasın, birlikte bütün gece kudururuz, diye bağırdı, haklılar, zira hatırlıyorum arkadaşlarımın evinde kalma izni kopardığımda ben de çok sevinirdim, diğer oğlanların kafası top ya da tahta kamayla oynamak gibi saçma sapan şeylerle dolu olurdu, bense bu fırsatı değerlendirip arkadaşlarımın kız kardeşlerinin yatağına sokulurdum, hepsinin tek tek dudaklarına yapışırdım, bu işi sırayla yapardım kızlardan hiçbirini atlamazdım.

Çocukların nerede kalacağı gevezeliğini fırsat bilip, hiçbir şey olmamış gibi Anna Gioseppina ve Dorothea ile vedalaştım, oysa gerçekte iki güne kalmadan yola çıkacaktım. Üç ufaklıktan her birine birer veda öpücüğü kondurdum, onlardan ayrılacağım için yüreğim burkuldu, ama ne yapabiliirdim, Signior Notarius, kimse mükemmel değil, çocuklar bile, onların da insanın bazen tepesini attıran anneleri olabiliyor.

Anna ile Gioseppina burada kalıyorlardı, demek ki bir sonraki Roma seyahatimde onları görebilecektim. Dorothea ise er ya da geç bir gün Almanya'ya dönecekti, bu yüzden ona o gün, bir sonraki gün Fiorenza'ya döneceğimi söylemiştim. Öyle bir bağarmaya başlamıştı ki, eğer saçlarım ıslak olsaydı Dorothea'nın bir iki hamlesinde mutlaka hemen kurur ve kafamda buğday sapı gibi havaya dikilirlerdi. Salaî, lanet olsun, bunu bana neden daha önce söylemedin? Kahretsin, ani duygusal değişimlere hiç ama hiç gelemediğimi çok iyi bilirsin, hiçbir şeyi önceden planlayamayan her zamanki işe yaramaz huzur bozansın ve böyle

kalacaksın! Hayatım, diye karşı koydum, bana karşı böyle davranmakla haksızlık ediyorsun, çünkü ben... Hemen sözümü kesti ve buz gibi bir sesle, Salaî, düzensizliğe katlanmaktansa adaletsiz olmayı tercih ederim, dedi.

İşte o an, Signior Notarius, sadece Dorothea ile aramdaki her şeyin bittiğini değil, aynı zamanda böylesi bir avratla arada sırada kısa bir edepsizlik dahil asla bir araya gelmek istemediğimi kavradım. Bu bitip tükenmeyen hakaretler ve Alman usulü titizlenmeler insanı taşaklarından eder, üstelik bence abartıdır, sonuçta Dorothea ve ben bir çocuk yapmışız, müşterek sahip olduğumuz bu şey yok sayılamaz, değil mi?

Ama Dorothea çok geçmeden sakinleşti ve dedi ki, lütfen sevgilim bu kadar öfkелendiğim için beni affet, herhalde seni tekrar kaybetmenin acısından oldu. Yarın son bir veda için kaldığın hana gelebilir miyim? Evet, sevgilim, yarın oradayım, dedim, ama gelmezsen daha iyi edersin, çünkü yolculuk için hazırlanmam lazım. Ama yarattığım ilk fırsatta yanına geleceğim, tamam mı? Nihayet gülümsedi, peki sevgilim anlaştık, dedi. Tabii verdiğim sözde samimi değildim, Signior Notarius, bildiğiniz gibi Lucia ile randevulaşmıştım, Dorothea umurumda bile değildi. Olaylara bakılırsa, aslında Dorothea'ya gerçeği söylemek daha dürüstçe olurdu, ama ölüm cezasına çarptırılmış birine şunu söylemek kadar masasızdı bu, hey bana baksana, dürüstlük adına sana açıklıyorum ki, sen geberir gebermez karın benimle yatmak istiyor. Bu, her zaman söylediğim şeyin bir tasdiki, Signior Notarius, yani insan hayatta genelde dürüst olmalıdır, ama bunu abartmamalıdır.

Sonrasında olanları biliyorsunuz, yani Lucia ile edepsizlikler yaptım ve onun elma gibi iki meme yerine tahtadan iki yarım küresinin olduğunu keşfettim. Hana döndüğümde şişmiş taşaklı adama rastladım, adam, bana bak Salaî, Çirkin Topal ve Sihirbaz artık sözümü dinlemiyor, dedi. Sonunda da birisinin en az on iki kez bıçakladığı Blasco'nun boylu boyunca yattığı odama gittim.

Şimdi maalesef bir şeyi itiraf etmek zorundayım, çünkü bir

önceki notlarımda hep Blasco'nun öldüğünü anlattım, Signior Notarius, yalan değildi bu, yoo hayır, zira ben hiç asla yalan söylemem, ama tam olarak söylemek gerekirse Blasco bir müddet sonra öldü, yani demek istiyorum ki, onu bulduğumda henüz nefes alıyordu, şeytana bak, ne nefes alması, yüksek sesle hırıldıyordu, duyulabilecek ve anlaşılabilir şeyler söylüyordu.

Kapıdan içeri girer girmez Blasco bana, Salaî, seni bok herif, dedi, nihayet geldin, saatlerdir yardım çağırmak istedim ama sesim çıkmadı, sanırım çok kan kaybettim, bu yüzden galiba işim bitti.

Kâbus görüyorum sandım, Signior Notarius, çünkü hayatımda hiç birazdan ölecek birinin yanında olmamıştım, böyle olacağı belliydi, zira adam kan gölü içinde yüzüyordu ve bedeninde on ikiden fazla bıçak yarası vardı. Boynundaki yaranın aslında çok derin olmadığını gördüm, ama akan kana bakılırsa birisi Blasco'ya esaslı bir işlem yapmıştı.

Titrek sesle dedim ki: Yapma Blasco, kaldır kafanı, göreceksin birazdan daha iyi olacaksın, zerre kadar umut olmayan birine söylenen daha bir sürü boktan şeyler sıraladım. Başını biraz doğrultmak istedim, yok, bırak, ne kadar çok hareket edersem o kadar hızlı öleceğim, dedi. Az önce beyazlar içinde bir kadını görür gibi oldum, Meryem Ana'ya benziyordu, bu sebepten birazdan işim bitecek.

Yalvarırım Blasco söyle, sana bu kötü oyunu kim oynadı? İki kişiydiler, dedi, üzerime atladılar hiçbir şey yapamadım, ne olduğunu bile anlamadım, ben kapıyı açar açmaz yıldırım hızıyla işe koyuldular.

Lanet olsun, Blasco neden açtın ki kapıyı? Sana ben dönene kadar kapıyı üzerinden kilitle, dememiş miydim?

Biliyorum, dedi, ama senin o avrat beni kandırdı. Kimden söz ediyorsun Blasco? Şu senin Alman avrattan Salaî, hani şu benimle tanıştırdığın değil mi o?

Yani Alman sayılmaz dedim, Alsaslı o. Aaaah! diye inledi Blasco, şimdi her şeyi anlıyorum.

Uzatmayayım, olay şöyle gelişti, Signior Notarius: Kapıyı çalan Dorothea idi, kendisini tanımam için kendini adıyla doğru dürüst tanıttı. Unutmuştum, Dorothea ile dolaşmaya çıktığım günlerden birinde yolda Blasco'ya rastlamıştık, ikisini işte o zaman tanıştırmıştım, demiştim ki, Blasco bu Dorothea, şeyimi büyüdüğü zaman eline alan avrat. Bu durumda düşündüğüm şey, yani Blasco ile ikimizin Roma'da Rubè ve Ferramonti'den başka ortak tanıdığımız olmadığı doğru değildi.

Ah kör şeytan, Blasco kapıyı neden açtın? Çaldığı için, diye cevap verdi Blasco, kız dedi ki, aç kapıyı Salaì, benim, Dorothea. Kapıyı açmayacak ve cevap vermeyecek olsam şüphelenecekti, çünkü sokaktan odanda birinin olduğunu görmüş olması gerekirdi, bu yüzden de handa birilerine bunu mutlaka söylemişti, açmazsam ortalık karışabilirdi. Ama kapıyı açmadan önce kendime güzel bir yalan hazırladım: Ona, elbiselerinden birini bana satmayı düşündüğünü, onları üzerime denediğimi, senin bir şeyler almaya gittiğini ve dönmeni beklediğimi söyleyecektim. Ama kapıyı açar açmaz Dorothea yerine o iki herif içeriye daldı, bıçaklarını çektiler ve şimdi geberiyorum, Salaì.

Olacak iş değil, yani Dorothea beni gebertmek istiyordu! diye bağırdım, korkudan neredeyse gözümünden yaşlar boşalacaktı, yani kıl payı Blasco'nun yerinde şimdi ben olacaktım.

Durum apaçık ortada, Salaì, bütün bu işlerin arkasında Amerika'nın keşfinin yattığını anlamıyor musun? Bunlar, uğrunda insanların öldürüldüğü konular! Bu işin arkasında Alsaslılar var derken haklıydın. Beni bıçaklayan onlardı, bütün sırrı bilen de onlar, ne pahasına olursa olsun ortaya çıkmaması için uğraşıyorlar.

Ne sırrıymış bu? diye sordum, iyice altüst olmuşum, Signior Notarius, zira karşımda konuşan bir ölü vardı, eh bu da insanın başına her gün gelmez.

Ah zavallı Salaì, kafan hâlâ basmıyor, dedi Blasco, sonra anlatmaya başladı, aslında Amerika'yı kimse keşfetmemiş, birkaç gün o yöne, yani sağa doğru yelken açıldığında dev gibi büyük

topraklara ulaşıldığını herkes hep bilir, orada Avrupa'dan çok farklı insanlar ve hayvanlar ve bitkiler vardı, bizim şimdi Yenidünya dediğimiz bu kıtanın denizlerinin ve topraklarının krokisini gösteren gizli haritalar yüzyıllardır vardı, bu haritalarda nehirler ve dağlar ve göller vs. bile görülebiliyordu. İnsanoğlunun var olduğundan beri elden ele geçen bu haritalar sayesinde en cesur en meraklı ve biraz da çılgın olan insanlar oldum olası her yöne dağılmıştır: Çinliler Amerika'ya, Amerikalılar Avrupa'ya, Avrupalılar da her yere yelken açmıştır.

Kitabı eline geçirdiğin zaman, dedi Blasco, iyice bir incele: Dünya haritasının üzerinde Amerika'nın şimdiye kadar kim-selerin araştırmadığı batı sahilinin bile olduğunu göreceksin. Peki bana şunu izah edebilir misin, Avrupalılar oraya henüz gitmediğine göre, Amerika'nın kâğıt üzerinde nasıl görüldüğünü Ringmann ve Waldseemüller'e kim söylemiş olabilir? Peki, Amerika'nın öbür tarafında sadece toprak değil de deniz, hatta koca bir okyanus olduğunu nereden biliyorlardı? Bak işte, kitap bu yüzden çok önemli: Kitap, Amerika'nın var olduğunun ve nasıl görüldüğünün yüzyıllardır bilindiğinin kanıtıdır.

Ama sonra Avrupalı birkaç tane bıçkın herif denizlerin ve uzaklardaki kıtaların haritalarını tek tek ortadan kaldırdılar, böylece dünyanın nasıl görüldüğüyle ilgili sırrı bir tek onlar biliyor ve işlerine geldiği zaman kullanıyorlardı. Ticaret için sadece Hindistan'a giden karayolu vardı, bu yüzden Avrupa'da olmayan şeyler uğruna kıcını yırtıp kim bilir ne kadar tehlikeli olan denizlere açılarak hayatını riske etmeye gerek yoktu, nasılsa her şey karayolu üzerinden geliyordu, bunlar kumaşlar baharatlar metaller ve değerli taşlar vs. idi. Dünyanın kalan bölümü Avrupa kadar kurnaz olmadığı için, bunu şuradan görüyoruz, bugünün, yani 1508 yılının modern dünyasının diğer toplulukları Avrupalılar gibi yazamıyorlar, onların bizim kadar şiirleri ve tabloları ve fikirleri ve hem güzel hem soylu gelenekleri yok, bu yüzden eski haritalar bir süre sonra kaybolmuş ya da tahrip

edilmiş ya da unutulmuştu, ya da Alighiero gibi yumurcıkların eline geçmişti, bu da böyle hazinelerin yok olması demekti.

Bu durumda bu eski bilgiyi hayli uzun bir zaman birkaç uyanık koruyup kolladı, bilgiyle birlikte Amerika dahil bütün dünyayı ve bilinmeyen başka toprakları da içine alan haritalar da onların ellerindeydi. O gün bugün bilinmeyen topraklar seferler büyük keşifler vs. hakkında yalan yanlış bilgiler hikâyeler yayan bu büyük ukalalardan biri Kolomb'un emrinde korsan olarak hizmet ettiği René von Anjou idi, bir diğeri de onun, Ringmann ve Waldseemüller'in kitabının yayınlanmasını sağlayan torunu Dük von Lothringen idi. René von Anjou'nun değil filosu, yiyecek bir lokma ekmeği bile yoktu, ama kozmografya deniz haritaları uzmanıydı ve bir sürü yabancı dil bilirdi, bu dillerden biri de Türkçeydi. Uzatmayayım, bir denizcinin bütün bilgilerine sahipti, ama bunları Kolomb'un ve Vespucci'nin yardımıyla insanları aldatmak ve yamuk işler çevirmek için kullandı.

Kusura bakma Blasco, diye sözünü kestim, şu an pek formda olmadığını biliyorum, ama bir noktayı bana açıklamam lazım: Tanıştığımız zaman siz üçünüz bana Kolomb'un sırrını gizlemek için Amerika'nın keşfinin ardında bir komplo bulunduğunu söylemiştiniz, yani Kolomb, Amerika seferinin gerçek para kaynağı olan Papa VIII. Innocentius'un oğluymuş. Sonra Ferramonti bana demişti ki, asıl sır, Amerika'nın aslında çok önceleri İskoçlar ve Vikingler tarafından keşfedilmiş olmasıymış, bunlar bugün bile hâlâ dünyayı yöneten savaşçı rahipler tarikatıyla birleşmişler vs. vs., bir sürü laf yani. Şimdi sence asıl sır, Amerika'nın kesinlikle keşfedilmesinin gerekmediği, zira oranın varlığının gizliden gizliye hep biliniyor olması. Ve bu çok çok eski deniz haritalarını elinde bulunduran herkes oraya gitmiş ve canı istediği zaman Amerika'yı keşfetmiş. Üzgünüm ama şey, bu üç hikâyeden şimdi ben hangisine inanayım?

Bu apaçık ortada, diye hırladı Blasco, tabii ki benimkine inacaksın, zira ben ölmek üzereyim. Ölümüm senin için haklılı-

ğımın kanıtı olacak, çünkü Alsaslılar eminim benim ve dostları-
mın Amerika'nın keşfiyle ilgili neler bulduğumuzu anladıkları
an beni öldürmeye karar verdiler. Bütün bunları da senden öğ-
rendiler. Aslında ölümümden sen sorumlusun, Salai.

Bunu duyar duymaz kendimi biraz aptal gibi hissettim, Signior
Notarius, çünkü birden hatırladım ki Blasco Rubè ve Ferramonti'den
ne duymuşsam Dorothea'ya anlatmıştım. Ona güvenmiştim, zira
ona çeşit çeşit hizmette bulunmuştum, düşünsenize ben ne sa-
lakmışım, Signior Notarius. Çünkü düzensizlikten, adaletsizlik-
ten daha çok rahatsız olduğunu söyleyen bir avrat bir sonrakini
kandırmak için uzun uzadıya düşünmez, bir sonraki kurbanı ço-
cuğunun babası bile olsa, tek derdi yurttaşlarının emirlerini ye-
rine getirmektir. Bir de sözünü dinlemediği zaman Dorothea'nın
Alighiero'ya nasıl sinirlendiği geldi aklıma – dünyanın yarısı onun
Alsaslılarını dinlemediği zaman kim bilir ne yapacaktı?

Sevgili Salai, dedi Blasco, sesi artık pek duyulamıyordu, bize
Alsaslılar hakkında anlattıklarını günlerce düşündüm ve sonun-
da anladım, haklıydın: Her işin arkasında sadece onlar var.

Mesela Kolomb'u kullandılar, ama ona ihtiyaçları kalmadığı
zaman da cehenneme yolladılar ve Kolomb gerçekten de terk
edilmiş ve yapayalnız bir halde öldü. Ortalığı karmaşaya vermek
için de Vespucci'nin Amerika'yı kendisinin keşfettiği havasının
yaratıldığı mektuplarını yayınlattılar, Vespucci'nin şerefine top-
raklarına onun adını verdiler, zira Vespucci'nin adı Amerigo'dur.

Peki, Amerika adının ilk kez geçtiği kitabı, diye devam etti
Blasco, yani senin aradığının, Alsaslıların arkadaşları yani
Ringmann ve Waldseemüller'in yazmış olması garip değil mi,
Salai? Bütün coğrafyacıların ve geçtiğimiz yüzyılların kâşiflerinin
hepsinin Fiorenzalı olmaları da aynı şekilde garip değil mi?

Bu doğru, Signior Notarius, zira Lionardo'nun dostları Benci
ve Vespucci'yi bunu konuşurken duymuştum.

Bir düşünsene, dedi Blasco, Vespucci Fiorenzalı Medici'lerin
para işlerini tesadüfen yönetmiş, yıllar boyu onların bankerliğini

yapmış dolayısıyla pratik düşünebilen ve para saymaya, gider defterleri tutmaya ve mal varlıkları yönetmeye vs. alışkın bir insandı, ayağını bir kez bile gemiye basmamış ve denizcilikten zerre kadar haberi olmayan bir kişiydi, yani maceralara ve tehlikelere alışkın bir kâşifin tamamen zıttı idi. Şimdi böyle bir adam kalkıp Amerika'yı keşfetmiş olacak, masaldan başka bir şey değil, buna olsa olsa sersemler inanır. Keşfini anlattığı mektuplarını, Pierfrancesco de Medici'nin oğlu Lorenzo'ya ve özellikle de Pier Soderini'ye hitaben yazmış. Vespucci'nin müttefiki Giannotto Berardi diye biriydi, o da Fiorenzalı, Kolomb seferi için para ararken bir sürü insanın yanı sıra bu Berardi'ye de başvurmuştu. Patronun için almaya uğraştığın kitabın gerçekte ne olduğunu şimdi kavradın mı, Salai?

Ne demek istiyorsun Blasco? Yani çok basit, sevgili Salai: Ringmann ve Waldseemüller'in kitabı ünlü Yunan bilimadamı Klaudyos Batlamyus kozmografyasının yeniden çiziminden başka bir şey değil, Batlamyus yüzyıllar önce dünyanın en eski haritalarını çizmişti.

Aaa, evet, sanırım patronum ondan bahsetmişti, dedim, Lionardo gerçekten başlarda Batlamyus diye biri hakkında bir şeyler söylemişti.

Tamam, dedi, Blasco, sesi giderek zayıflıyordu, dinle şimdi: Bu Batlamyus hakkında hiçbir şey bilinmiyor, hatta onun yaşamış olduğunu bile kimse doğrulayamaz, zira ne zaman nerede doğup öldüğü bilinmiyor. Ama eski Yunan'da Batlamyus sık rastlanan bir soyadıydı, ama sözünü ettiğimin adı Klaudyos idi, bu da çok daha sık olan bir Roma ismi, yani bu adamın adının, bugün Roma'da en az on bin erkeğin taşıdığı Giovanni Paolo olması gibi bir şey.

Batlamyus'un kozmografya çalışması esrarengiz bir biçimde yüzyıllar boyunca ortadan kaybolmuştu, sonra Maximo Planude adlı bir rahip bunları bulduğunu iddia etti. Bu Planude başka bir Yunan'ın, Manuele Crisolora'nın öğrencisiydi, bu adamın da

aklına birdenbire başka bir yerde Yunanca dersleri vermek düşmüştü, tahmin et bakalım, nereye gitti? Tam da Fiorenza'ya, nasıl bir tesadüf değil mi, günümüzde bir Yunan Fiorenza'da Yunanca dersleri vermeyi nereden akıl eder ki?

Blasco, Crisolora adını anar anmaz, Signior Notarius, aklıma hemen Lionardo Usta ile yaptıkları coğrafya ve kozmografya sohbetleri sırasında Benci ile Vespucci'nin de bu ismi andıkları geldi ve çok şaşırdım.

Crisolora'nın öğrencileri arasında, diye devam etti Blasco, senin adlarını andığın antikçilerin birçoğu, mesela Niccolò Niccoli vardı, Salaì ve tahmin et bakalım, kiminle can ciğer dosttu bu adam? Senin bana anlattığın üzere Alsaslıların gizli işbirlikçisi olan Poggio Bracciolini ile! Şimdi bunun üzerine bir de Fiorenza'nın ulu Gonfaloniere'si Pier Soderini'nin, Fiorenzalılar Medici'lerin emrinde çalışan ve Kolomb'a para veren Vespucci'lerin yakın dostu olduğunu ekle. Uzatmayayım, sonunda komploya ve Amerika'nın keşfine bir şekilde bulaşmış bir sürü Fiorenzalının olduğunu keşfedeceksin.

Gerçekten kulaklarımla duymuştum, Vespucci Benci ve Lionardo kadehlerini antik kozmografların –bunların arasında Batlamyus da vardı– yeniden ortaya çıkarılmasındaki Fiorenza'nın şanlı başarılarına kaldırmışlar ve Fiorenza'yı coğrafya alanındaki keşiflerinden dolayı övmüşlerdi, bu konunun en iyileri şehrimizin halkıydı, Tanrı onları korusun. Buna rağmen bu hikâye bana fazla dallanıp budaklanmış gibi geldi.

Bana bak Blasco, dedim, şimdi bana Fiorenza'nın bu komploya karıştığını yutturmaya çalışmıyorsun değil mi?

Tabii ki Fiorenza bu işe karıştı, evet, hatta her şey orada başladı: Para, coğrafi bilgiler, eski dünya haritaları ve komplocular, kısacası her şey oradan çıkmış. Aslında bütün dertleri, Avrupa'nın bombok bir yer olduğuna herkesi ikna etmek ve onları Alsaslıların ve dostlarının daha iyi kontrol altında tutabilecekleri ve yönetebilecekleri Amerika'ya yollamak. Ama

Fiorenza'nın nelere bulaştığı niye senin umurunda olsun ki, Salaì? Senin patronun Venedik'te!

Haa, hm, şey, dedim, ama son zamanlarda burada Roma'da garip şeyler oluyor. Mesela birisi 10 rakamıyla tuhaf uyarılar gönderiyor, sence bu ne olabilir, Blasco?

Blasco'ya iki herifin lokantada masama üzerinde 10 yazılı bir kâğıt bıraktıklarını, daha sonra cebime kanlı bir tavuk kafası soktuklarını anlattım.

Blasco ölmek üzere olmasına rağmen, tavaya kırılmış iki yumurta gibi gözlerini iyice açtı ve şaşkınlık güvensizlik ve merakla öylece bakakaldı. Bana bak Salaì, diye başladı sonra, sizin Venedik'te On'lar Konseyi'niz¹ yok mu, şu casusluk devlet sırları vs. ile ilgilenen çok özel ve çok katı yargı kurulunuz?

Hı, evet, var tabii öyle bir kurulumuz. Gördün mü işte, Salaì, peki Venedikli patronlarının burada, Roma'da bir sürü problemleri olduğu hiç aklına gelmedi mi? Papa'nın, Fransa Avusturya ve Aragon ile birleşerek Venediklilere karşı savaş açmak üzere olduğunu artık yerdeki taşlar bile duydu!

Ha evet, duydum elbet, dedim, ama böyle şeylerden hiç mi hiç anlamam ve ne diyeceğimi bilemedim, ama sonra hatırladım ki, Roma'ya ayak basar basmaz hanın penceresinden Papa'nın ordusunun bir resmi geçidini görmüştüm, savaşa gider gibi bir halleri vardı.

Peki, diye directti Blasco, Papa'nın casuslarının senin ve Venedik'in emrinde çalışan herkesin üzerinden bir an bile gözlemini ayırmayacaklarını akıl edemedin mi, sen ki Kardinal Grimanı gibi kudretli bir Venedikli adına şehirde dolanıp dururken? Zira Venedikli olması sebebiyle Papa, Kardinal Grimanı'ye tahammül edemiyor, diğer taraftan Grimanı'lerin arası Venedik'le pek iyi sayılmaz, zira sen mutlaka benden iyi biliyorsundur kardinalin babası bir süre önce Venedik Büyük Konseyi tarafından

---

1 On'lar Konseyi, *Consiglio dei Dieci*, 14. yüzyılın başında acil durumlar için olağanüstü yetkilerle donatılarak kurulmuş bir heyetti. (ç.n.)

vatana ihanetle suçlandığı için Roma'ya kaçtı. Bu nedenle kardinalle ilişki halinde olan herkes mutlaka izleniyor, bu insanlara kardinali önemsememeleri öğütleniyor, aksi halde bu insanlar hakkında da dava açılacak ve On'lar Konseyi hepsini ölüme mahkûm edecek. Çünkü On'lar Konseyi'ni Grimanî'nin babasını sürgüne gönderen Büyük Konsey seçiyor ve bu konsey Venedik'e zarar veren kişilerin hesabını çabuk dürüyor, hele bir de bu kişiler yabancı topraklardaysalar, o zaman cinayet bir çırpıda organize ediliveriyor, sence de öyle değil mi?¹

Birden beynimde bir şimşek çaktı, Signior Notarius, yanıma gittiğimde Grimanî'nin sekreteri Iligi'nin neden beni hemen geri çevirdiğini, efendilerimi sormayın bana sakın, Signiori Grimanî'lerin ikisi de şu sıralar Roma dışındalar vs. dediğini anladım. Papa ile Venedik ve Grimaniler ile Venedik arasındaki ilişki bu kadar kötü olduğuna göre Iligi böyle konuşmak zorundaydı.

Sonuçta politikadan zerre kadar anlamam, Signior Notarius, dolayısıyla bu konuları ilk duyduğumda çenem aşağıya sarktı, habire kekeleyip durdum, aa oo hı tabii diye, bu arada Blasco durmadan konuşarak kendi sonuna yaklaşıyordu.

Şimdi kusura bakma, Salai, diye hırladı, ama ölmek üzere olan biri için çok fazla konuştum. Burada papaz yok, bu yüzden günahlarımın bağışlanmasını ve kutsal yağlanmayı senden isteyeceğim, ruhumun huzura ermesi için bana en az yirmi Kudas ayini okutacağına söz ver.

Tabii Blasco, kesinlikle yapacağım, ama lütfen aklıma şimdi gelen son soruma cevap ver, çünkü müthiş önemli: Dorothea kapıyı çalıp sen de ona açtıktan sonra Dorothea'nın yüzünü gördün mü?

Maalesef sorumu bitiremeden Blasco gözü açık göçüp gitti.

Alnında haç çıkardım, gözlerini kapattım, böyle durumlarda böyle yapıldığını bilirdim zira, ama ııh, bir ölünün gözlerine

1 On'lar Konseyi'nin dillere destan zulmü Salai'nin uydurduğu bir durum değildir. Krş. örneğin P. Preto, *I servizi segreti di Venezia*, Milano, 1994. Salai'nin burada aktardığı Grimanî ailesi ile ilgili tarihsel bilgiler, kaçınılmaz olarak dönemin gergin atmosferinin izlerini taşıyor olsa da, genel hatlarıyla doğrudur.

dokunmak çok iğrençmiş, Signior Notarius. Sonrasında sizin de bildiğiniz bölüm başlıyor, yani eşyalarımı toplayıp odadan çıktım, kendimi handan atıp Ferramonti'ye gittim. O da evinin soyulduğunu anlayıp bağırmaya başladı, S-s-Salaì, k-kitap yerinde yok! ben de dedim ki, aferin sana bok herif, serseri vs. vs.

Ferramonti'yi öylece bırakıp sokağa çıktığımda dışarısı cadı kazanı gibiydi, kimin öldürüldüğünü henüz kimse tam olarak anlayamamıştı, ama herkes katili arıyordu. Bir bina girişine saklandığımda kocakarılardan birinin baş belası torunu enseledi beni, derken yığınla ahali peşime düştü, ben de çatıya tırmandım, diğer binaların çatıları üzerinden kaçtım vs. vs.

Sonra şu rezil yalancı Del Carretto bana atını ödünç verdi, ama vakit yola çıkmak için geç olmuştu, böylece geceyi sokakta geçirip günün ağarmasını beklemek zorunda kaldım.

Elbette gözümü bile kırpmadım, Signior Notarius. Aklım başımdan gitmişti, çünkü Roma'da verdiğim bunca emeğe rağmen Lionardo'nun kitabını alamadan Roma'ya dönüyordum, kitabı kim bilir kim zimmetine geçirmişti, cehennemin dibine kadar gitsin, üstelik yığınla parayı hiç uğruna harcamıştım.

Bir de Blasco'nun görüntüsü gözümün önünden gitmiyordu, öyle kanlar içinde yatması ölüp gitmesi ve bana Amerika'nın keşfiyle ilgili komployu anlatması, kendi kendime dedim ki, şu boktan işe bak, şansın yaver gitti, Salaì, bütün o bıçaklar senin karnına saplanabilirdi, aslında onca gaftan sonra bunu hak da ederdin.

Sonra Dorothea'ya komplonun çeşitli teorilerini anlattığımı düşündüm, dinlemiyormuş gibi yaptığını hatırladım, ama aslında babasına anlatmak üzere hepsini kafasına yazmış, babası da bunları mutlaka Roma'daki diğer Alsaslılara anlatmıştır.

Kıymetli üç çıkıntımın ikisi üzerine iddia ederim ki, Dorothea'ya hediye etmek istediğim Kolomb'la ilgili sonenin o nüshası kaybolmadı. Hayır, soneyi benden gizlice çalabilmek için hediyeyi geri çevirdi, böylece sonenin onun elinde olamayacağını düşünecektim. Dorothea'nın babası ve diğer Alsaslılar

bir süre sonra fazla şeyler bildiğime ve kendileri için tehlikeli olabileceğime ve iyisi mi etrafta fazla bir şey anlatmadan beni tedavülden kaldırmaya karar verdiler. Dorothea'ya şehirden ayrılacağımı söylememden hemen sonra Dorothea ve bu iki katilin kaldığım hana gelmeleri elbette ki tesadüf olamaz. Zira zaman geçerse beni susturmaları zor olacaktı. Dorothea beni handa bulacaklarından emindi, çünkü kendisine yola çıkmak üzere eşyalarımı toplayacağımı söylemiştim. Ona kalsa her şeyi ağır ağır ve uygun bir zamanda planlayacaktı, Fiorenza'ya döneceğimi kendisine aniden söylediğimde bu yüzden sevimsizleşmişti.

Ah Salai, dedim, Dorothea'nın babasının kızı olduğunu nasıl unutursun? Halbuki Alighiero'yu bana nasıl tanıştırdığını kullaklarımla duymuştum: Tamam, çok tatlı bir çocuk, ama bazen sinirlerimi öyle oynatıyor ki, bu şeker şeye dayanamıyorum.

Alsaslılar, Dorothea'nın dediğini gibi, düzensizliğin tepelelerini adaletsizlikten çok daha fazla attırdığı insanlardır. Onların yollarına taş koyan, binbir zahmetle ve çok zaman harcayarak hazırladıkları karmaşık şeytani planlarını yerle bir edenlere neler yapabileceklerini düşünmek bile istemiyorum.

Ama sonra düşünüyorum, odamın kapısını çalan belki de Dorothea değildi, kim bilir, Blasco'yu belki de On'lar Konseyi'nden birileri öldürmüştü. Canlarını sıkan kişileri Venedik dışında, mesela başka şehirdeki bir han odasında öldürmenin şu On'ların işlerine geldiğini Blasco söylememiş miydi? Ama Blasco'yu belki de Renzo Usta bıçaklatmıştı, ama iki durumda da ortaya şöyle bir soru çıkıyordu: Kapıyı vuran Dorothea değilse, Dorothea imiş gibi yapan avrat kimdi?

Bu avrat belki sadece iki kelime söylemişti, benim Dorothea, demişti, bunları da Alman aksanıyla söylemişti, bu durumda belki ben de tuzağa düşebilirdim. Gelenin Dorothea olmamasını çok arzu ediyorum, dürüst olayım, Signior Notarius, oğlunun annesinin seni gebertmek istediğini düşünmek hiç hoş değil. Her neyse sonra yine Lionardo'yu düşünüp ona küfürler yağdırdım,

Fiorenza'daki dostlarına hava atmak için, kim bilir şimdi hangi cehennemde olan şu baş belası kitabı almam için beni Roma'ya gönderen o aptal oğlu aptala.

Ama aynı anda, Signior Notarius, beynimde bir aydınlanma oldu.

Gece olmasına rağmen kalktım atı alıp dörtnala Gioseppina'ya koştum. Önce bana kapıyı açmak istemedi, çünkü o saatte kapı çalınınca insanın aklına ya hırsız ya da katil geliyor. Beni tanıyınca daha çok heyecanlandı, çünkü handan kaçtığım ile ilgili dedikoduları duymuştu, dedi ki, yalvarırım Salaì, neler olduğunu açıkla, kimileri odanda öldürüldüğünü söylüyor, başkaları ölünün sana benzediğini, bir başkaları da katilin sen olduğunu ve Sbirro'ların seni tutuklayacağını anlatıyor.

Vaktim çok dar olduğu için ona sadece suçsuz olduğumu açıkladım, sonra, beni Deleda ile görüştür, konu hayati ve çok önemli, dedim. Gioseppina çok korktu, beni üç çocuğun melekleri gibi uyuduğu odaya götürdü. Hemen küçük kızı uyandırdım, devrilecek kadar uyku mahmuru olmasına rağmen onu soru yağmuruna tuttum: Hadi, konuş, sen her şeyi biliyormuşsun, öyle mi? Ufaklık ağladı, hayır, Salaì, dedi, benim bir şeyden haberim yok, gerçekten yok, yorgunluktan ve korkudan ve şaşkınlıktan öyle yüksek sesle ağlamaya başladı ki, Gioseppina kızdı: Çocuğu rahat bırak artık, doğru söylediğinin farkında değil misin?

Bunun üzerine Alighiero'yu uyandırıp sorguya çektim, neredeyse yarım saat boyunca, ama ondan da bir şey çıkmadı, Alighiero da binlerce kere sadece, sana yemin ederim Salaì, bir şeyden haberim yok, dedi. Çocuk kucağıma oturmuş ben de gözlerimi gözlerine dikmişim, Alighiero doğruyu söylüyor gibi geldi, normalde olacak şey değildi bu, zira çocuğun yüzünde genelde küstah bir ifade olur, gözleriyle adeta hah, ben hele bir büyüyeyim de neler yapacağım göreceksin, derdi.

Bu arada Torquato da uyanmış, bana o sevimli dürüst gözleriyle bakıyordu, ama onu sorguya çekmek bana gereksiz geldi,

zira Torquato uslu bir çocuk ve merak ettiğim şeyleri bilmesi imkânsızdı. İçimden dedim ki, şu boktan işe bak, benim çocuklarım pek güzel ve pek sevimliler, ama ikisi de afet ve azılı yalancı, hayatı boyunca yaramazlık yapmayacak olan şu Torquato'ya azıcık benzeyemezler miydi?

Bu arada Gioseppina karı dırdırıyla canıma okuyordu, yalvarırım Salaì, ne yapmaya çalıştığını bana şimdi hemen söylemelisin, o zaman burada biraz kalabilirsin, ama en iyisi gün ağarmadan çekip gitmen olur, çünkü Sbirro'ların seni tam da benim evimden çıkarken enselemelerini istemiyorum, o zaman başım çok derde girer ayrıca şimdi şu üç çocuğun sorumluluğu da var, dır dır vır vır. Böyle sürüp gitti, ta ki ben birden bir şey keşfedip bağırana kadar: Kesin sesinizi! Bu lanet olası şey nedir böyle?

Çılgılığım avratı ve üç ufaklığı pek korkuttu. Gioseppina, parmağımla işaret ettiğim kâğıttan topun önünde durduğu büfenin yanına gitti ve sordu: Neyin var senin, Salaì? Bu, Torquato'nun kendine her gün yapıp oynadığı toplardan biri, bunlar yıldızlar gezegenler vs. Evet, biliyorum, dedim, ama şunu ne zaman yaptı? Bugün yaptı, dedi Gioseppina, iyi de neden soruyorsun?

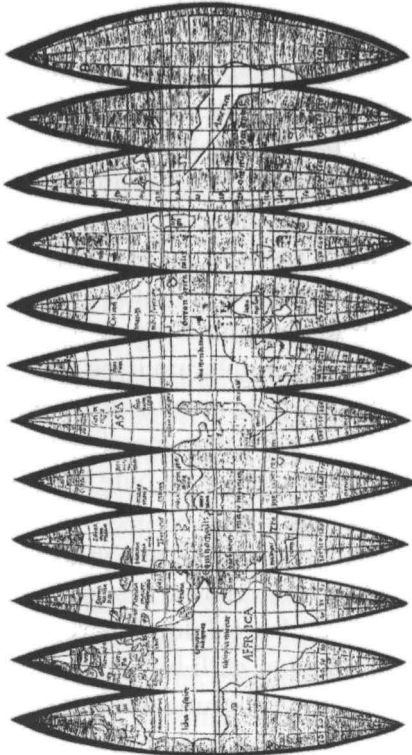
Kâğıttan topu aldım, elimden biraz büyüktü ve çok ustalıklı yapılmıştı, yani portakal gibi on iki dilime ayrılmıştı.

Şimdi bana bir itirafta bulunmalısınız, Signior Notarius, şu el koyduğunuz kozmografya kitabımın içine sakın bir göz atmadığınızı söylemeyin bana. Çünkü anlattıklarımı duyan herkes, hatta Aziz Franziskus Assisi bile kitabı merak etti, yani şu an kafamda neler dolaştığını anlamışsınızdır, öyle ki size bunları detaylı anlatmama gerek bile yok.

Mutlaka görmüşsünüzdür ki, Roma'yı ayağa kaldırmak zorunda kaldığım bu kitap diğerlerine kesinlikle benzemiyor. Çok değişik ve kendine özgü bir şekilde hazırlanmış, yani üçe bölünmüş: Bir bölümü sıradan ciltli bir kitap, başlığı sayfaları vs. var, içinde Batlamyus'un yorumuna göreyse dünyanın nasıl görüldüğü anlatılıyor, ilave olarak da Kolomb ve Vespucci ya da

her kimse onun keşfettiği Yenidünya var. Sonra kitabın içinde dünyanın her yerini gösteren ve açıklanan on iki gerçekten çok güzel gravür bulunuyor ve bu gravürleri itinayla yan yana koyduğunuzda ortaya duvara asılabilecek büyük bir harita çıkıyor, o zaman hepsini aynı anda görmek istediğinizde boynunuzu masanın üzerine uzatmanıza gerek kalmıyor, birisi o an bir şeyler örneğin domuz kızartmalı sandviç yiyorsa kırıntılar üzerine düşüp harita kirlenmiyor.

Alsashılar bitirim oğlanlar olsalar da, kafalarında hiç de fena sayılmayacak fikirler var, sonra Ringmann ve Waldseemüller kitapları için bir fikir daha, yani üzerinde dünyanın canlandırıldığı bir sayfa üretmişler:

Ama bu sayfa, kenarları kesilip top şeklinde bükülebilene di-
limlere ayrılmış, büküğünüzde ise dünya küresinin aslına uy-
gun bir görüntüsü elde ediliyor.¹ Yani birisi aklını şu Amerika ve
keşfi vs. hikâyesiyle bozmuşsa, kitabı okuyabilir, dünya harita-
sını duvara asabilir hatta bir küreye sahip olabilir, onu başucun-
daki komodine koyabilir, böylece uyumadan önce Lionardo gibi
otuz bir çekmek yerine, küreye bakıp mutlu olur. Bana bütün
bunları kitabı alma görevini verirken Lionardo açıklamıştı, zaten
ben de size anlatmıştım, Signior Notarius.

Kâğıttan topar yapıp durmadan gezegenleri ve yıldızları vs.
düşünen Torquato'nun sessiz sedasız Ferramonti'nin eşyalarını
karıştırırken kozmografya kitabını bulup, içinde dünyanın aslı-
na uygun şeklinin yer aldığını keşfettiğinde ve bunun pek kolay
bükülüp yapılabildiğini anladığında ağzının sularının nasıl aktı-
ğını tahmin edebilirsiniz artık!

Şu problemi sonunda çözdüğüm için deli gibi sevinmiştim,
bu yüzden Torquato'yu azarlamadım, hayır, aksine sarılıp öp-
tüm onu, onun yüzünden başım derde girmiş olsa da sonuçta
yedi yaşında bir yumurcaktı, kafası akıl doluydu ama henüz tam
olarak çalışmıyordu.

O akşam keyfimin pek yerinde olduğu söylenemez, çünkü
Blasco'nun köpek gibi kuyruğu titretmesi gözümün önündeydi,
işte tam da bu yüzden kendimi teselli edebilmek için böyle dav-
ranıp Torquato'ya birkaç tatlı söz söyledim. Şu Roma seyahatim-
de bir şeyi öğrendim, Signior Notarius, canınız bir şeye sıkıkınsa
ve moraliniz bozuksa, buna karşı en iyi ilaç iki ya da üç yumur-
cakla bir arada olmakmış. Çünkü bunlar insanın öylesine canına
okuyorlar ve bunu o kadar şirin ve komik bir şekilde yapıyorlar
ki, sonunda ne dert ne de tasa kalıyor, siz şimdi buna şaşacaksınız,
Signior Notarius, ama gerçekten çok iyiymiş, emin olun.

Torquato'dan sonra Deleda ve Alighiero da sakinleştirilmek

---

1 Gravürlerden yapılmış bu kâğıttan kürenin yer aldığı kitap: A. Ronsin, *Le nom de l'Amérique*, Strazburg, 2006, s. 156, 157.

istediler, zira benim sorgumdan duydukları korkuyu üzerlerinden atamamışlardı. Memnun olmaları için başladım onlarla oynamaya, ben kurt oldum onlar kuzu, peşlerine düştüğüm ve onları yemek istediğim için yorganlarının altına saklandılar. Ama onlara saldırıp kalçalarını ve ayaklarını ısırınca yastıklarının kafama indirip benimle mücadele ettiler, kahkahadan kırılıyorlardı, uzatmayayım, geride kendimden, yani Salaî'den iyi anılar bırakmak istedim, sonuçta ikisi benim çocuğumdu, hatta neredeyse üçüncüsü bile, hem onları kim bilir bir daha ne zaman görebilecektim. Zira Lionardo kendisi üşendiği için beni bir daha Roma'ya göndermek isterse daha çok bekler çok yalvarırdı.

Sonra Torquato'ya şirin şirin dedim ki, şimdi cici çocuk ol ve bunu bana ver, tamam mı? Ufaklık ona kızacağım diye hâlâ biraz korkuyordu, mutfağa gitti, dayak yemiş köpek gibi gözlerini indirdi, bir dolabı açtı, bir sürü ekmek un ve toprak tencere arkasından bir şey çıkardı: Kozmografya kitabıydı bu!

Signior Notarius, sonunda kitabı bulup Fiorenza'ya getirdiğimi önceki notlarımda size söylemediğim için eminim beni mazur görürsünüz. Ama bütün suç alanlarında, yani hırsızlık dolandırıcılık sahtecilik kandırma ve her türlü cürümde bir deha olduğunuza göre, şunu eminim ki çoktan anlamışsınızdır: Size bunu anlatacak olsam, hemen Blasco'yu temizlediğim şüphesine kapılacaktınız, hatta kitabın bende olduğunu bilmeden bu şüpheyi duydunuz bile. Ama sanıyorum bir yerde duymuştum, kişiyi bir suçtan şüpheli durumuna düşürecek şeyleri söylemeye kimse onu mecbur edemezmiş, aslında bu kuralın kelimesi kelimesine böyle mi olduğunu tam bilmiyorum, ama mutlaka bir yerde yazıyordur, belki bana bunu açıklayabilirsiniz, zira siz ka-nun işlerinde uzmansınız, tamam mı?

Kahretsin, nerede kalmıştım, ha evet, Torquato bana kitabı uzatırken Gioseppina hemen dedi ki, haa Torquato, demek ki sen de Alighiero ve Deledda gibi afacanın tekiymişsin! Çünkü o güne kadar Torquato'nun kimsenin malını çalmayacağına o da inanmıştı.

Ama bak, bu uyanık ufaklık kitabı Ferramonti'nin evinde çaktırmadan cebe indirmişti, benim sokağa çıkmamı, Deledda ile Alighiero'nun zavallı Ferramonti'yi deliye döndürmesini fırsat bilmişti.

Eee Torquato, diye sordum ufaklığa, iddiaya girerim ki, kitabı şifoniyerin çekmecesinden aşırıdktan sonra arka bahçeye bakan camdan Ferramonti'nin penceresinin altına attın, değil mi?

Torquato ağır ağır başını sallarken Alighiero ile Deledda arkama geçmiş, gülmekten kırılıyorlardı, çünkü arkadaşlarının kitabı yürütme biçimi pek hoşlarına gitmişti. Zira onları da suçlamış, hepsini ayrı ayrı sorgulamıştım!

Peki, dedim Torquato'ya, annelerinize doğru yürürken seni bir an gözden kaybetmiştim, çünkü sen o arada kitabı almak için arka bahçeye kaçmıştın, ama buraya getirmeden önce sadece senin bildiğin başka bir yere gizledin, öyle oldu, değil mi?

Ufaklık başını sallamaya devam etti.

Aferin oğlum, doğruyu söylemekle iyi ediyorsun. Yine iddia ediyorum, içinde kendi kendine yapabileceğin topu keşfettiğin için kitabı çaldın, doğru mu?

Torquato gülümsedi, çünkü onunla ilk tanıştığımda kâğıttan toplar yapmayı çok sevdiğini, onlarla güneş ay dünya vs. diye oynadığını kendisi anlatmıştı, kafasında garip, tekin olmayan fikirlerin dolanıp durduğu şu Polonyalıyı anlamak ne zor!

Tabii, sıradan bir oğlan çocuğu kitaptaki kenarları dişli dişli olan garip bir resimden güzel bir top yapılabileceğini asla anlayamazdı. Torquato elbette durumu hemen fark etmişti, zira babası Salaì gibi cahilin teki değil, müthiş kafalı ilim irfan sahibi bir profesördü.

O an Gioseppina söze girdi, tatlı bir insandır ama bütün avratlar gibi biraz yorucudur, aman Tanrım, vakit ne kadar geç olmuş! haydi ufaklıklar, hemen yatmanız lazım ve Salaì, sen de gitmelisin sebebini biliyorsun. Tamam, gidiyorum hemen, dedim, ama çocuklar istemedi, gömleğimi çekiştirdiler, lütfen Salaì,

bize bir hikâye anlatır mısın? Gioseppina, asla olmaz, diye kızdı, vakit çok geç, şimdi uyuyacaksınız, o kadar! Ama üçü ellerini çırpıp bir ağızdan bağırmaya başlamıştı bile: Hi-kâ-ye, hi-kâ-ye, hi-kâ-ye! Onları dizginlemek imkânsızdı, ben de razı oldum, iyi tamam, ama çabuk yapalım, zira sonra hemen gitmeliyim.

Aslına bakarsanız, Signior Notarius, hangi lanet olası hikâyeyi uyduracağım hakkında zerre kadar fikrim yoktu, zira o güne kadar çocuklara hikâye anlatmış biri değildim, ben de ilk aklıma geleni söyledim: Ama önce sesinizi kesip uslu duracaksınız! Şunu bilmelisiniz, insanlar gecenin bu saatlerinde birbirlerine dünyanın en eski ve en esrarengiz hikâyelerini anlatırlar, bu yüzden sevgili çocuklar, ben de size Amerika'nın keşfini aktaracağım.

Alighiero Deledda ve Torquato sevinç içinde etrafımı sardılar ben de başladım: Kristof Kolomb diye biri varmış, korsanlık yaparmış ve Amerika'yı babası için keşfetmiş, babası hem baba hem de bir Papa imiş. Ama Kolomb'u herkes unutmuş, çünkü o arada ortaya bıçkın bir herif çıkmış, adı Vespucci imiş, herkese Amerika'yı keşfedenin kendisi olduğunu anlatmış, ama bu kocaman bir yalanmış. Zira aslında orayı kimseler keşfetmemiş, onlardan çok uzun zaman önce Sincler'ler Vikingler ve İsa'nın süvarileri Amerika'ya ulaşmış bile. Ama bir süre sonra orada olmaktan sıkılmışlar, zira havuçları topraktan sökerken elleri parçalanıyormuş, kalkıp memleketlerine geri dönmüşler, ama onları da herkes unutmuş. Şöyle olmuş, Kolomb, Perestrella diye bir kızla evliymiş, kız Sincler'lerin akrabasıymış, böylece Kolomb karısından Amerika'ya nasıl ulaşıldığıyla ilgili o çok eski sırrı öğrenmiş. Aslında ona ne yapması, ne zaman yola koyulması gerektiğini vs. söyleyen Alsaslılarmış. Alsaslıların aynı zamanda Kolomb'u sefere yollamadan önce, doğru zamanda yığınlarca kitap basabilmeleri için matbaacılığı keşfetmeleri gerekmiş, bu kitaplar insanları Amerika'nın müthiş bir yer olduğuna ve Roma Kilisesi'nin bozulup ahlakını yitirdiğine, yeni bir Alman kilisesi yapılması gerektiğine ve bu yüzden Amerika'ya gitmenin elzem

olduğuna ikna edecekmiş. Alsaslılar burada bütün insanlara hükmetmek, herkes onların sözünü dinlesin isterlermiş, bunu belki de başaracaklarmış, çünkü çok hem çok kudretliymişler hem de şeytanla yakın arkadaşlarmış, ayrıca araları Fiorenza ile çok iyiymiş, orada Pier Soderini diye birisi, Medici ve Vespucci aileleri, bir yığın coğrafyacı ve kâşif yaşarmış, bunlar Alsaslılarla gizlice işbirliği içindelermiş ve insanları kandırmak için uzunca bir süredir birlikte çalışırlarmış, mesela bunların arasında Lionardo diye biri varmış, onların planlarına çok uygunmuş, zira o en büyük sersemlerden biriymiş, buna karşın herkesin söylediğine göre çok akıllı ve cana yakın bir evlatlığı varmış.

Giosepina şeytanın adını duyar duymaz korktu ve, aman Tanrım, yeter artık, dedi, küçük çocuklara böyle şeyler anlatılmaz, onların kafalarına sadece iyi ve şerefli şeyler girmeli. Bak şimdi aklıma geldi Salaì, bu akşam eve gelirken Alighiero'nun bize o kötü şakalarından birini yaptığını biliyor musun? Gizlice manava girip bir elma aşırmış, sonra bir bitkinin çiçeğini koparmaya çalıştı, başaramayınca bitkiyi saksısından çıkarıp cebine soktu, bu afacanın nasıl bir barbar olduğunu görüyor musun? Sonra dükkân sahibi durumu anladı ve çok sıcak davrandı, sinirlenmek yerine Alighiero'yu kucağına oturttu ve sakın sakın konuştu onunla, biliyorsun böyle şeyler yapılmaz, zira artık kocaman bir çocuksun her şeyi anlayabilecek yaştasın vs. vs. gibilerinden şeyler söyledi. Alighiero bu durumu elini adamın cebine sokmak, içindeki parayı çekmek için fırsat bildi. Dükkân sahibi bunu fark edince çok fena kızdı, Alighiero'yu tokatlamak istedi, o arada Alighiero parmağını adamın gözüne soktu, adamcağız acıyla kıvrılırken o da dükkândan sıvışıp yan taraftaki lokantaya kaçtı, Tanrı'ya şükürler olsun o an tam zamanında ben yetiştim, yoksa bir sürü belaya sebep olacak ve kim bilir neler yürütecekti.

Alighiero bunlar doğru mu? diye sordum, yüz ifadem çok ciddiye. Hayır Salaì, inanma ona, hepsi baştan aşağı uydurma, tek kelimesi doğru değil, dedi afacan. Emin misin? diye sordum,

zira Gioseppina kesinlikle böyle hikâyeler uydurmaz. Hayır, uydurur! dedi Alighiero, yataktan kalkıp çekmecenin birinden yuvarlak bir şey çıkardı. Mesela lokantadan bir şey çalmadığımı yalan, bak, oradan cebime şunu koydum.

Afacan sağ elini uzattı, avucunda bir yumurta tutuyordu, o kadar beyazdı ki, sanki annesi, yani tavuk onu henüz yumurtlamış gibiydi.

Alighiero, sen hırsız, yalancı ve dik kafalısın! diye bağırdı Gioseppina. Bunu annene anlatırsam sana esaslı bir falaka çeker!

Tamam, tamam, o kadar büyütme, dedim. Bir yumurta bir yumurtadır sadece, ver bakayım bana, size son bir hikâye daha anlatayım, ama sonra hepiniz güzel güzel yatacaksınız, anlaşıl-
dı mı? Üçü birden evet an-lat, an-lat diye bağırdı, ben de son uydurma hikâyemi anlatmaya başladım, iyi de çıktım içinden, anlatırken yumurtayı elimden bırakmadım.

Evet, yumurcaklar, size şimdi ünlü Kolomb'un yumurtası hikâyesini anlatacağım. Söylediğim gibi, Kolomb hiç de aptal biri değildi, bir şekilde Amerika'yı keşfetmişti, Alsaslılar kendisini durmadan kukla gibi kullandıkları için, aslında öyle sandığımız büyük kahramanlardan değil o. Amerika yolculuğu sırasında türlü türlü sorunları vardı, hem de ne sorunlar!

Şöyle ki Kolomb'un filosu günlerdir okyanusun ortasındaydı, ama gemide hemen hemen hiç yiyecek kalmamıştı ve görünürde Amerika'dan iz bile yoktu. Mürettebat öfkeden kuduruyordu, bir yerlerde Amerika diye bir yerin olduğunu en aptal tayfa bile biliyordu buna rağmen oraya varmak için kışkılarını yırtmak zorundaydılar, ama haklı olarak canları da hiç istemiyordu. Zira, dürüst olalım çocuklar, akli yerinde olan hiç kimse sırf Kolomb diye birine iyilik etmek için evinden uzaklarda denizlere açılmak, açlıktan ve susuzluktan gebermek istemez.

Ama gemideki herkes açlıktan kıvrandığı ve yemekten başka bir şey düşünemez hale geldiği ve öğünler çok kısıtlı olduğu için, Kolomb'un aklına acayip katı bir kural geldi: Yiyecek stoklarını

israf eden ya da bunlara zarar veren her tayfa mahkemece ölümüne mahkûm edilecek ve derhal denize atılacaktır. Hatta istemeden bir parça tuzlanmış eti kokutmuş iki üç tayfa yargılanmış, kışlarına tekme yiyerek denizi boylamışlardı.

Bütün bunlar Kolomb'un umurunda bile değildi, zira o filonun kumandanıydı, sadece kendisine ait muazzam bir kamarası vardı, içeride en seçme gıdalar yığılmış haldeydi, bunları son uğradıkları limandan aldirtmişti, pastırma sosis şarap peynir ve tavuğun altından alınan leziz yumurtaları Kolomb zırhlı dolabın içinde saklar ve bunları sanki yumurtlayan tavuk kendisiymiş gibi şefkatle seyrederdi.

Tayfaların hepsi sıska ve solgundu, ama Kolomb'un yüzü pespembe, göbeği ise sert ve kocamandı. Bu yüzden tayfalar her sabah daha yüksek sesle homurdanarak, Kolomb denen şu pis herife bakın, derlerdi, bizi açlıktan geberelim diye buralara sürükledi, kendisi gözümüzün önünde yığınla leziz şeyi hayvan gibi yiyor.

Bu yüzden, her an bir isyan patlak verecek diye Kolomb haklı olarak korku içindeydi, böyle bir durumda adamlarının onu halatla sıkı sıkı bağlayıp denize atacakları gün gibi aşikârdı, ardından da balıkların onu kemiklerini kemirene kadar iyice yiyip bitirmek için ne kadar süreye ihtiyaçları olacağına dair iddiaya girerlerdi.

Kolomb bu sebepten bir gün bütün tayfalarını masanın etrafına toplamış, sükûnetinizi kaybetmeyin çocuklar, demiş, size sadece Amerika'nın gerçekten var olduğunu garanti etmiyorum, oraya varacağımıza da söz veriyorum, o zaman yığınla leziz ve güzel yemekler yersiniz. Ama tayfalar isyan edip bağırmaya başlamışlar, Amerika diye bir yerin olduğunu nicedir biliyoruz, ama bizi ilgilendirmiyor, tek istediğimiz evimize dönmek, açız! Öf! Öf!

Kolomb bunun üzerine masanın üzerine bir tabak koydurtmuş, üzerinde değerli yumurtalarından biri varmış, tayfalarına demiş ki, hadi göreyim sizi gençler, size bir şans vermek

istiyorum: Bu yumurtayı dik durdurmayı kim başarır, geminin kumandasını üstlenecek ve ne yapılacağına, yani Avrupa'ya geri mi döneceğiz yoksa Amerika'ya kadar yelken açmaya devam mı edeceğiz, karar verecek. İlk olarak kim denemek ister?

Kolomb kendinin çok zeki olduğunu düşünüyormuş, zira yumurtayı dik durdurmak imkânsız olduğundan kimsenin bu işe cesaret edemeyeceğinden eminmiş. Ama tayfalar anında sevinç çığlıkları atıp ellerini kaldırmışlar, ben denemek istiyorum! Hayır, ben! Hayır, önce ben! Bu arada kendi aralarında kahkahalar atıp, fısıldaşıyorlarmış, hahaha, bu Kolomb amma da aptalmış, eski yöntemi bilmiyor demek ki, yumurtayı alttan biraz kırmak yeterli, o zaman kolayca dik durur, bu numarayı köyün en büyük delisi bile bilir. Yeni kaptan belirlenir belirlenmez Kolomb'u denize atar ardından da balıkların onu kemiklerini kemirene kadar iyice yiyip bitirmek için ne kadar süreye ihtiyaçları olacağına iddiaya gireriz.

Bunun üzerine büyük bir sessizlik olmuş, Kolomb ve bütün mürettebat nefeslerini tutup, ilk tayfanın gelişini ve yumurtayı eline alıp alt ucunu tabağın kenarına hafifçe vurmasını izlemişler, tık! diye hafif bir ses çıkmış. Tayfa sonra yumurtayı tabağın ortasına koymuş, altı biraz ezildiği için yumurta dimdik, hatta bayrak direği gibi öylece durmuş. Tayfa hemen, heyyt, diye haykırmış, yeni kumandan benim, şimdi hemen eve dönüyoruz ve Kolomb hepimizin sırayla kıcını yalayacak!

Bana bak Salaî, diye sözümü kesti Alighiero, bu tayfanın numarasının tuttuğundan gerçekten emin misin? Elbette, baksana şuraya. Yumurtayı bir tabağın kenarına vurdum, tık! etti, ama lanet olsun, fazla sert vurmuşum, yumurta kabuğu kırıp akının neredeyse tamamı dışarı aktı, Gioseppina yumurtayı alıp mutfağa götürmek zorunda kaldı. Yumurcaklar kıkır kıkır gülmeye başladı, hahaha Salaî, yine her zamanki gibi eline yüzüne bulaştırdın! Ben hemen sertleştim, susun bakayım kızdırmayın beni, yoksa hikâyeyi yarım bırakırım.

Sesler hemen kesildi ve konuşmaya devam ettim.

Tayfanın bu sözleri üzerinden birkaç saniye geçmeden arkadaşları ağzını açamamışlar, bu süre içinde Kolomb gözlerini iyice ayırmış öylece oturuyormuş, önce çok üzüntülüymüş, çünkü güzelim yumurtası aldığı yaralardan ölmüş bir de iddiayı kaybettiği ve balıklar tarafından kemirilmek üzere denize atılacağı için korkuyormuş. Düştüğü çaresizlik içinde kendini kurtarabilecek tek bir fikir gelmiş aklına, derhal korumasına emretmiş: Değerli yumurtama ebedi zarar veren bu adamı derhal yakalayın! Gemide geçerli olan yiyeceklerin israf ve zararıyla ilgili özel kanun uyarınca, ben, amiral, bu suçluyu ölüme mahkûm ediyorum ve derhal denize atılmasını emrediyorum!

Tayfaların tek söz etmesine ve bir şey yapmasına fırsat kalmadan Kolomb'un muhafızları biçare adamı önce zincire vurmuşlar, sonra iple bağlayıp denize atmışlar, balıklar onu mutlaka kemiklerine kadar iyice kemirmiş. Ama kimse bunun üzerine iddiaya girememiş, zira muhafızlar bu arada diğer tayfaları mürettebat kamarasına kovalamış.

Kolomb birkaç gün sonra nihayet Amerika'yı keşfetmiş, sonra İspanya'ya dönmüş, burada herkes aa, ne kadar gayretli, ne büyük kahraman vs. vs. demişler, başka ülkelerin bütün hükümdarları kendisiyle tanışmak için onu akşam yemeğine davet edip sormuşlar, söylesene Kolomb, orada olduğunu eşekler bile bildiği halde, neden Amerika'yı keşfettiğini iddia ediyorsun?

Ama Kolomb her defasında tayfasından öğrendiği yumurta numarası ile karşılık vermiş, rezil olmamak için şöyle yapmış: Masadan bir yumurta alıp, demiş ki, bakın şimdi, Amerika'yı keşfetmek, bu yumurtayı dik durdurmak gibidir. Aranızda bunu yapabilecek biri var mı?

Masanın çevresinde oturanlar şu tık! numarasını bilmiyorlarmış, çünkü onlar denizci değil, prens bakan kardinal vs. imiş, yani hayattan zerre kadar haberleri olmayan kişilermiş. Böylece her biri sersemlemeler gibi yumurtayı dik durdurmayı denemiş ama

sonunda hepsi vazgeçince Kolomb devreye girmiş, yumurtayı eline alıp altını bir tık! ettirmiş ve yumurta uslu uslu dik durmuş. Adamların hepsi, aa işe bak, bunu biz de yapardık, diye mırıldanmaya başlamış. Kolomb da demiş ki, yapabilirdiniz, ama ben sizden önce yaptım!

Bu okkalı bir yalandı, Signior Notarius, zira Kolomb bu numarayı tayfasından öğrenmişti, sonra da onu sinsice denize attırmıştı. Tabii masadakilerin bundan haberi yoktu, Kolomb numarasını hepsine yutturmuştu, ama masadakiler daha sonra her yerde Kolomb'un yumurta numarasını anlatıp, bilseniz bu Kolomb nasıl espritüel biri, ah nasıl zeki bir beyin, ah ne büyük bir adam, dâhiyane fikri mutlaka tarihe geçecektir, demişler. Kolomb, tayfalarının önünde yerin dibine battığı yumurtayı sessiz sedasız şanlı başarılarından birine dönüştürmüştü.

Evet, sevgili yumurcaklar, dedim bitince, bu, büyük adamların da bazen büyük sahtekârlar olabileceklerini, gerçekleri kendi çıkarlarına ve düşüncelerine göre kıvrabileceklerini bize öğreten Kolomb'un yumurtasının hikâyesidir. Yani tarihin sıra dışı hadiselerini duyacak olursanız, hemen hepsine inanmayın, zira bakarsınız ardında on ya da yirmi yıl, hele elli sonra kimselerin ortaya çıkaramayacağı okkalı bir yalan vardır, anladınız mı?

Ama üç yumurcak cevap vermedi, Signior Notarius, çünkü şanslı minikler derin bir uykuya dalmıştı bile, hem de horul horul, Gioseppina dedi ki, Salai rica ederim, çocuklara böyle zırvalar anlatmaktan vazgeç, al kitabını ve kaybol, zira gün ışımak üzere ve Sbirro'lar bütün Roma'da seni arıyor.

Hemen Gioseppina'ya bir öpücük kondurup, kolumun altında Lionardo'nun kahrolası kozmografya kitabı sonunda yola koyuldum, birkaç saat sonra Fiorenza'mıza doğru, Tanrı onu korusun, Roma'dan epeyce uzaklaşmıştım bile.

Yoo, hayır, lanet olsun, bir saniye Signior Notarius, Alighiero'nun yumurtasına ne olduğunu size anlatmayı unuttum! Biliyorsunuz, biraz sertçe tık! ettirmiştım, bu yüzden

kırılmıştı, ben çocuklara o hikâyeyi anlatırken, Gioseppina yumurtayı tavada pişirmişti, ben de çıkmadan yanında dört dilim ekmek ve bir kadeh kırmızı şarapla afiyetle yedim. Gioseppina sonra bana Alighiero'nun çaldığı küçük bitkiyi gösterdi, uslu uslu uyuyan çocuklara şöyle bir göz attım ve içimden şöyle geçirdim, Kolomb'un yumurtaları vardı, bende de benimkiler var ve onunkilerden çok daha iyiler, yani benimkiler varlıklarından haberim bile olmayan şu iki çocuk, ama şimdi buldum onları, bu muhteşem değil mi, Signior Notarius? İki çocuk diyorum, ama Torquato'nun annesinin de iyice icabına baktığımı düşününce gerçekte neredeyse üç taneler, ayrılmadan önce yanımda Fiorenza'ya onları hatırlatacak bir şey götürmek istedim.

Ben de Alighiero'nun yürüttüğü bitkiyi aldım, yediğim yumurtanın kabuğuna kökleriyle birlikte soktum, Gioseppina'nın bir başka çiçeğinden biraz daha toprak ekledim, hepsini seyahat heybeme koydum. Signior Notarius, eminim kafanızda bir sürü önemli şey vardır, bu yüzden belki de böyle şeyler düşünmezsiniz, ama bir bitkinin içinde kökleriyle birlikte yumurtalar varsa onları sulamak lazım, yoksa geberirler, ya da şöyle diyeyim, bitki geberir, işte bu beni buradan çıkarmak için elinizi çabuk tutmanızı bir kez daha rica etmemin sebebidir, o zaman yumurtamı sulayabilirim, zira Lionardo o karmakarışık kafasıyla bitkiyi görünce ne olduğunu anlamayıp belki de kaldırıp atar.

Yok canım, ne bitirmesi, öf ne aptallık bu, ufak bir şeyi daha yazmam lazım. Bilmem fark ettiniz mi, Signior Notarius, Roma'da yaptığım her şey aleyhime döndü, yani adamın birinin önünde havlayan köpeğe susması için bir parça et uzatması, ama köpeğin eti kendisine uzanan elle birlikte yemesi gibi bir şey bu.

Benim de böyle oldu, beni simpatik bulmaları ve kendileri gibi kafamda durmadan komplo, kumpas entrika vs. vs.'nin dolandığına inanmaları için ve şu sefil taklitçi Lionardo adına bana kitabı satmaları için Rubé Blasco ve Ferramonti'ye en başında Alsaslılar hikâyesini anlatmıştım. Ama sonunda belki gerçekten

de Alsaslıların komplosuna bulaştığımız ortaya çıktı! Bu herifler sadece Blasco'nun canın almadı, neredeyse benim de kafam gidecekti, zira Blasco'nun ölümünden sonra Romalılar beni ilk karşılarına çıkan sokak lambasına asmak istedi, sonra siz beni tutuklattınız, Signior Notarius, son derece gerçek ve dürüstçe itiraflarıma rağmen beni ölüme mahkûm etmek istiyorsunuz.

Şişmiş taşaklı kişinin görevlendirdiği üç düzenbaz, yani Çirkin Topal ve Sihirbaz bile bana asla yardım etmedi, aksine neredeyse derimi yüzeceklerdi. Uzatmayayım, görüyorsunuz, komplo entrika vs. dedikoduları bal gibidir, en iyisi onlardan uzak durmaktır, çünkü ağza almak keyif verir, ama insan dikkatli olmazsa üzerine yapışıp kalır ve ondan kurtulamazsınız ve üstüne üstlük bir yığın can sıkıcı problem yaşarsınız.

Bu sebepten, Signior Notarius, yani komplo entrika vs. işlerinin nasıl başladığı bilindiğinden ama nasıl bittiği bilinmediğinden, üstelik bir sürü güvensizlik yüzünden insanda Rubè Blasco ve Ferramonti gibi akıl bırakmadığından, işte bu sebepten Fiorenza'ya, Tanrı onu korusun, ayak basar basmaz kendime şunu söyledim: Sevgili Salai, sen sineği bile incitemezsin, ama Fiorenza'mızın yönetimi hakkında Roma'da duyduğun bütün bu tehlikeli şeylerden sonra, kafası ötekilerden daha karışık olan birisinin er ya da geç seni öldürme fikrine kapılacağına iddiaya var mısın?

Evet, ben biliyorum, Signior Notarius, çok iyi biliyorum ki bizim ulu Gonfaloniere Pier Soderini'miz yüreği tertemiz ve saygın bir insandır ve, Tanrı aşkına, onun Amerika'nın keşfi ve diğer hikâyelerle ilgili komployla kesinlikle alakası yoktur. Ve Fiorenza dünyanın en şanlı en temiz en ahlaklı şehridir, ama en şanlı şehirlerde de en asil ve en şerefli insanların arasına bazen birkaç tane alçak herif ve orospu çocuğu karışabilir, sizce de öyle değil mi?

Böylece, siz beni tutuklatmadan önce Fiorenza'da beş ayrı avukata gidip her birine not gibi bir şey bıraktım, bu notlarda Blasco'nun bana Amerika komplosu ve Soderini, Kolomb,

Giannotto Berardi, Medici'ler, Vespucci'ler ve Fiorenza yönetimindeki, Tanrı onu korusun, diğer büyük adamlarla ilgili anlatıklarını aktardım. Avukatlara ufak bir meblağ ödedim (zaten Lionardo'nun parasıydı bu), amacım öldürülmem ya da ölüme mahkûm edilmem halinde, yazdıklarımı her bir yana dağıtmalarıydı. Zira insanların bunları öğrenmesini ve korkmadan istedikleri gibi bunları konuşmasını istiyorum. Bir terslik çıkmamasından emin olmak için de beş avukata da dedim ki, bak kardeşim, bana ihanet edip yazdıklarımı yaymayacak olursan, bunu yapacak olan dört kişi daha var.

Bu yüzden, ihanetçi damgası yiyip rezil olmamak için beşinin de kendisine yaptığım ödemenin hakkını vereceğine inanıyorum. Affınıza sığınıyorum, Signior Notarius, ama bütün tevazunun yanında bu bana mükemmel bir fikir gibi görünüyor, zira Fiorenza'nın kudretli adamlarından biri beni öldürtürse, her şey derhal onun ve arkadaşlarının ayaklarına dolaşacaktır, değil mi?

Beni lütfen doğru anlayın, Signior Notarius, Blasco bana doğruları mı söyledi yoksa hepsi baştan sona yalan mıydı bilmiyorum, çünkü Dorothea'nın kapıyı çaldığını söyledi, ama onu gördüm demedi, kendisine bunu tam soracaktım ki, adam göçüp gitmişti. Kapımı çalan belki de başka bir avrattı, Renzo tarafından gönderilmişti ve kapı açılsın diye Dorothea imiş gibi davranmıştı. Bu durumda zavallı Blasco'nun belki de sırf Lucia'nın kocasının kıskançlığı yüzünden bu yalana inanması gerekmişti. Ya da gelen gerçekten Dorothea idi, o zaman Alsaslılar Blasco'yu ben diye öldürdüler ve bu durumda Dorothea şeytani kötü adı bir haindi. Beni en çok da bu üzer, zira Dorothea'ya kuyruğumu sayısız kereler kullansın diye ödünç verdim ve ona öz oğlum olan Alighiero'yu yaptım. İşte bu yüzden önceki notlarımda size Blasco'nun canına belki de Dorothea'nın kıydığını söylemek istemedim. İnsanın şunu söylemek durumunda kalması hiç de hoş değil: Oğlumun, bıçak darbeleriyle işimi bitirmek isteyen bir annesi var, biliyor musunuz?

Ama üçüncü bir olasılık daha var: Beni ortadan kaldırmak isteyenler On'lar Konseyi idi, çünkü birisi kafalarını bozdu mu fazla tereddüt etmezler, Grimani'ler adına Roma'da dolanıp durmam bu On'ların hiç işine gelmemiştir mutlaka, çünkü Venedik'te sevilmazler. Ben Venedikliymişim gibi davrandım, oysa Tanrı onu korusun, Fiorenza'mızın sadık bir kölesi olduğumu anlamak için yüzüme bakıp aksanıma duymak yeterlidir.

Her neyse size son olarak tek bir şey söylemek isterim, Signior Notarius: Sizce de, bir sürü insanın Blasco Rubè ve Ferramonti'ye anlattığı bütün bu saçmalıklar, yani Kolomb'un Amerika'nın keşfini finanse eden Papa'nın oğlu olduğu, ama oraya önce İskoçların ve Vikinglerin ulaştığı, ya da hayır, tamamen farklı, Amerika'nın hiçbir zaman keşfedilmediği, zira orayı herkesin nicedir bildiği, öyle böyle şöyle, uzatmayayım, sizce de insanlar bu boktan şeyleri bizleri aptal yerine koymak için anlatıp durmuyor mu?

Amerika sırrını çok uzun zamandır bilenlerin gerçekten Alsaslılar olduğuna inanabilmeniz mesela şuna benzer, hayatımda daha önce hiç görmediğim birisi günün birinde yanıma gelip dese ki, ciao Salaì, götünün deliğinin etrafında iki bin üç yüz on yedi sarı ve yirmi yedi siyah kılının olduğunu biliyor musun? Bu bir taraftan tamamen doğru olabilir, elbette, neden olmasın, diğer taraftan belki yalandır, ama her ne olursa olsun bunu kim kışına takar ki?

Siz bu konuda ne düşünüyorsunuz, Signior Notarius, siz ki olabilecek en mükemmel kafaya sahipsiniz ve hırsızlık komplo cinayet kısacası bütün kirli ve ağır suçları ezbere bilen birisiniz.

Şimdi sizden biraz izin isteyeceğim, yazmak canıma yetti, zira, bunu da söylemiş olayım, bu gerçekten benim işim değil ve bu son notlarda nasılsa artık her şey açık ve anlaşılır ve siz benim suçsuzluğumdan ve bir bakire kadar temiz olduğumdan artık emin olabilirsiniz. Yani sizin kararınıza güveniyorum ve beni derhal zindandan kurtaracağınıza kesin gözüyle

bakıyorum, şikâyet etmek istemem ama geberip gitmeye de öyle pek niyetim olduğunu söyleyemem. Bu yüzden size tavsiyem, karar vermeden önce düşünün, zira Salai acıya erkekçe ve onurla dayanır ama unutmayın ki ortada görevlendirdiğim beş avukat var, ulu Gonfaloniere Pier Soderini ve Fiorenza'nın yönetimindeki diğerleriyle ilgili yazdıklarımı yayacaklar. İdam edilecek olursam, sonra arkamdan gelip de sıkıntılar oldu diye bana dert yanmayın, anlaşıldı mı?

Aa bir saniye bekleyin lütfen, son bir şey daha, ama gerçekten en sonuncusu: Beş avukatın adreslerini ezbere bilmiyorum, çünkü çok uzaktaydılar ve isimleri de çok karmaşık, isimlerini benden işkenceyle almaya kalkmayın sakın, zira ikimiz de boşuna zaman kaybederiz, anlaşıldı mı?

Sadık kulunuz

Salai

KESİNLEŞMİŞ KARAR

KARARI VEREN: FLORANSA SORGU YARGICI

Davalı:

GIANGIACOMO CAPROTTI

Salaî LAKAPLI

**Hakkında ağır suçlardan dava açılmış olup
kendisi itirafta bulunmuştur.**

Tutuklama emrinin

İNCELENMESİ SONUCUNDA

Roma ve Floransa Şehri Valisi tarafından düzenlenmiş olup,

**Yukarıda adı geçen Salaî'nin sorgu tutanaklarının ve
Şahit Andrea del Carretto'nun ifadesinin
İNCELENMESİ SONUCUNDA,**

**Sorgu yargıcının emriyle jandarmaların
Figline durağında yaptıkları soruşturma neticelerinin
DİKKATE ALINMASI SONUCUNDA,**

**Salaî'nin kendi eliyle bizzat yazdığı
ve sorgu yargıcına teslim ettiği notlarının
KAYITLARA GEÇMESİ SONUCUNDA,**

**Salaî'nin uygulanan işkence sonrası adı geçen notlarda
ve sorgularda çok sayıda suçu itiraf etmiş olması ve
bunların dışında çeşitli desiselerle mahkemeden gizlemeye**

Çalıştığı başka suçlardan da mesul olması gerçeği

DİKKATE ALINARAK,

Davalının ileri derecede suça yatkınlığı

Ahlaka uymayan yapısı

İşlediği suların ağırlığı

İfadelerindeki sürekli çelişkiler

İşlediği suların ezici kanıtları

Toplum için ileri derecede tehlike arz ediyor olması

Bulunduğu itiraflar

AYRICA DİKKATE ALINARAK

SORGU YARGICI şU KARARI VERMİşTİR:

KARAR

Salaì, Floransa şehri adına, hakkındaki tüm suçlamalardan beraat etmiş olup, zindandaki tutukluluk haline derhal son verilmesine karar verilmiştir.

KARAR GEREKÇESİ

Davalının ulu Gonfaloniere'miz Pier Soderini ve Floransa şehrinin diğer etkili ve yararlı ve saygın şahsiyetleri hakkındaki iddiaları açık bir şekilde ağır embesillikten etkilenmiş bir ruha işaret etmektedir.

Bu nedenle davalı, hakkındaki tüm haklı şüphelere rağmen bütünüyle deli olarak kabul edilmelidir.

İMZA:

Sorgu Yargıcı

Duruşma Kâtibi

Düzenleme yeri Floransa, tarih vs. vs.

Mühür

Resmi Onay

EK

Paranoya profesyonelleri

Tarihi saptırıcı hiçbir dedikodu, medyanın son yıllarda Amerika'nın keşfiyle ilgili olarak yol açtığı kadar karanlık ve huzursuz edici senaryoların ortaya atılmasına sebep olmamıştır: Kristof Kolomb aslında bir tapınak şövalyesiydi; hayır, halkını okyanus ötesindeki kutsal topraklara götürmek isteyen bir Yahudi'ydi o; hayır, Vatikan'ın gizli ajanıydı ya da benzeri bir sürü akla ziyan fikirler... Blasco, Rubè ve Ferramonti'nin, Kolomb'un girişimini tarif ettikleri hastalık derecesindeki abartılı hayal gücü, yeni kıtanın keşfini anlatan yüzlerce kitap ve makaleden sadece birkaçının özetidir; bunlar tarihi, gerçekle hiçbir şekilde alakası olmayan detaylı ezoterik karışıklığın ışığında yansıtırlar. Bu kitap ve makalelerin binlercesi ortalıkta dolaşmakta, yorumlanmakta ve birçok dile çevrilmektedir. Böylesi ince zekâ ürünü teoriler doğal olarak tarihi olaylardan etkilenmiş üç ülkede yerleşme zemini bulmaktadır: Kolomb'un (belki) vatanı olan İtalya, ikinci vatanı İspanya ve Amerika Birleşik Devletleri.

Kolomb'un tapınak şövalyesi, ayrıca Papa VIII. Innocentius'un (1432-1492) gizli oğlu olduğu ve Kolomb'u Amerika'yı keşfetmek için onun görevlendirdiğinin iddia edildiği hipotezi, yıllardır bir İtalyan gazeteci ve araştırmacı tarafından savunulmaktadır. Ruggero Marino bu konu hakkında çok sayıda kitap yazdı, hepsinde karanlık atmosferli öğeler kaynıyor: Mistik nümero-

lojiler içeren mektuplaşmalar, şifreli mesajlar, mason localarına imalar, kanıtları “öyle görünüyor ki...” ya da “muhtemelen” gibi kalıplarla başlayan esrarengiz komplolar. İtalyan yazar, kitaplarından birinde (*Cristoforo Colombo – L’ultimo dei Templari*, Milano 2005 [Kristof Kolomb – Son Tapınak Şövalyesi]) Rönesans ressamı Melozzo da Forlì’den söz ediyor ve seramikten bazı harflerin boyutundan gizli bir mesaj çıkarıyor, çünkü 12 “kutsal bir sayı” ve bu harflerin boyutları ise 12 çarpı 12 santimetre. Ama ne yazık ki santimetre diye bir ölçü birimi Melozzo’nun yaşadığı yıllarda (1438-1494) henüz icat edilmemişti. Bir diğer örnek: Marino, Kolomb’un tapınak şövalyesi olduğunu iddia ediyor ve bunu şu şekilde belgeliyor: Kolomb’un sözde babası VIII. Innocentius’un gayrimeşru bir oğlu varmış, Franceschetto, bu kişi daha sonra Prens Alberico Malaspina’nın eniştesi olmuş. Bu Malaspina, prensliğe Massa Carrara’ya bilgili şahsiyetleri davet edermiş, bu kişilerin arasında seramik uzmanı Cipriano da Piccolpasso da varmış, Marino’ya göre bu adamın adı Kıbrıs adasını, yani tapınak şövalyelerinin merkezi olan Yunan adasını çağrıştırıyormuş, bu da bize Kolomb’un Tapınak Şövalyeleri tarikatına dahil olduğunu teyit etmiş oluyor. *Tout se tient!*¹ Bu tür hokkabaz numaralarıyla elbette ki her şey ve her şeyin tamamen zıttı kanıtlanabilir. Ama arka planda –ki tarihi kolay sindirilir biçimde hazırlama modasının zorunlu bir parçası olmuştur– kilisenin büyük gölgesi gözdağı vermektedir; kilise anonim taraftarlar sayesinde sansürlemekte, örtbas etmekte, sahtekârlık yapmaktadır, kısacası profesyonel paranoyakların memnun olabileceği şekilde tarihin tüm sırlarının ardında onun parmağı vardır. Örneğin Marino kendini akademik dünyanın bir komplosunun kurbanı olarak gösterir, çünkü iddiasına göre fikirleri yeterince yayılmamaktadır. Ama tuhaftır ki, İtalya’nın en büyük yayın grubu tarafından yayınlanan ve birçok dile çevrilen kitaplarının tanıtımlarında İtalyan hükümet üyeleri hazır bulunur ve Marino Amerika’nın keşfi

1 Her şey mümkün! (ç.n.)

yıldönümü kutlamalarının bilimsel komitesinde yer almaktadır.

Temel hatlarını Salaî ile Tiber kıyısındaki sohbetinde Ferramonti'nin geliştirdiği izoterik tarihyazımın oluşturduğu ikinci hipotezini, Amerikalı yazar Steven Sora birçok yerde ve *The Lost Colony of the Templars* (Rochester Vt., 2005) adlı kitabında açıklar. Sora her şeyin üzerine yemin etmeye hazırdır ki, Kolomb'dan çok önceleri sadece Vikingler değil, tapınak şövalyeleri, İskoçyalı kabileler, İsa'nın süvarileri ve başkaları da Amerika'ya ulaşmıştır. Avrupa ve Amerika arasındaki bu sürekli gidip gelmeler sırasında görülen o ki, kontrol de kaybolmuştur: Sora, detaylardan kaçınıp sıklıkla "belki" ve "herhalde" gibi deyimler kullanıyor, okurun derinleştirmek isteyeceği durumları anlatırken de bu bilgileri nasıl ve nereden edindiğini söylemekten kaçınıyor. Sora Orkney adalarından gelen İskoç bir soylu olan Henry Sinclair efsanesine özellikle atıfta bulunuyor. Zira 19. yüzyılda hiçbir desteği olmaksızın uydurulmuş (usta tarih hayalperestlerinin olanca çabasıyla bugüne kadar korunmuş) bir hikâyeye göre, Sinclair 14. yüzyılın sonlarına doğru Amerika'ya ulaşmıştır.

Kolomb ile ilgili komplo hayallerinin son örneğini, çeşitli yayınların yazarı ve uluslararası bilimsel buluşmaların gözde konduğu İspanyol araştırmacı Nito Verdera'dan sunmaktadır. Dürüst olmak gerekirse Verdera, Marino ve Sora'dan çok daha keskin deliller ortaya koyan biridir ve insanlık âleminin Amerika'dan her daim haberdar olduğundan kesinkes emindir. Verdera der ki, uzak ya da yakın bir geçmişte okyanuslar üzerinde sayısız sallar ve kütükten kayıklar vardı ve yüzlerce kolonizatör bunlarla bir kıtadan diğerine geçmişti.

Bu tertiplerin dışında tabii ki çok daha gözü pek teoriler vardır, ünlü Nazi avcısı Simon Wiesenthal'inki bunlardan biridir,

ona göre Kolomb gizli bir Yahudi'dir ve İspanya'da ağır zulümlere maruz kalmış Yahudi toplumunun yeni Kutsal Toprak hayalini gerçekleştirmeyi denemiştir. Sevilen bir başka tahayyül de Amerika'yı 1421 yılında Çinlilerin keşfettiği şeklindedir, ama tahayyül de Wiesenthal'in hipotezi gibi bilgisizliğin ve yabancı fikirlerin geri dönüşümünün kıyma makinesini boylamıştır.

Amerika'ya adını veren kitap

Ama kesin bir veri mevcuttur: Amerika adını Waldseemüller ve Ringmann'ın *Cosmographiae introductio...* (1507) kitabına borçludur. Eserde, dünyanın en eski ve en son keşfedilen bütün kara parçalarının haritası ve bir de Salaï'nin sonunda Torquato'dan geri aldığı parçalara ayrılmış, kesip yapıştırılacak küre bulunuyordu. Ta ki geçtiğimiz yılın sonlarına doğru aniden Almanya'daki bir sarayda bir kopyası ele geçene dek, dünya haritasının bütün nüshaları yüzyıllar boyunca kayıp kabul edilmişti. 90'lı yılların sonlarına doğru Berlin resmi makamları beklenmedik bir anda özel bir izinle haritanın Washington'daki Library of Congress'e satılmasına izin verdiler, oysa bu değerli sanat eseri satılamaz Alman kültür varlığıdır. Kararın şiddetle eleştirilmesine rağmen satış gerçekleşti ve haritanın sahibine (soylu eski bir sülalenin torunu) on milyon dolar üzerinde gelir sağladı.

Bir başka tartışılmaz, ancak tarihçilerin asla dikkate almadığı bir gerçek de, yeniçağın başlarındaki tüm büyük devrimlerde Alsas ve başkenti Strazburg'un büyük rol oynadıklarıdır: Çağdaş coğrafi bilginin doğumu ve Amerika'nın Yenidünya olarak tanımlanması; hümanist kültürün ve temel metinlerinin oluşumu; Lutherci devrimi ateşleyen sebep kabul edilecek olan yergi ve dinsel yazıların hazırlanması; son olarak –ki zaman anlamında

yukarıda saydığım fenomenlerden önceydi– ticari kapitalizmin esrarengiz bir şekilde gelişmesi. Yayıncılar, kitapçılar, ideologlar, siyasetçiler, çevirmenler, vaizler, evet hatta uzaklardaki Roma’da Papa’nın sarayının tanınmış din adamları; çağın değiştiği bu tarihi dönüm noktasının büyük küçük binlerce kahramanı ya Strazburg’a yerleştiler ya da burada kariyer yaptılar. Alsas’ın 270 bin nüfuslu bu küçük kenti Avrupa tarihinde başrol oynamıştır, bugün de Avrupa Parlamentosu’nun merkezini barındırmakla bu özelliğini korur gibidir.

Şimdi, *Cosmographiae introductio* farklı bir siyasi birlik anlamına gelen Alsas’ta değil, Lothringen’deki Saint Dié adlı bir kasabada basıldı diye itiraz edilebilir. Ama dikkatle bakan (krş. U. Obhof, *Der Erdglobus, der Amerika benannte. Die Überlieferung der Globensegmentkarte von Martin Waldseemüller aus dem Jahre 1507*, Bölüm: *Neue Welt und altes Wissen – Wie Amerika zu seinem Namen kam*, Offenburg 2006, s. 47) görecektir ki, kitabın içine konulmuş olan dilimli yerküre Strazburg’da hazırlanmıştı. Waldseemüller ve Ringmann’ın eseri (sonuçta ikisi de Alsaslı ideolog Wimpfeling ile bağlantı içindeydi) bu durumda bir şekilde Alsas’ın entelektüel çevreleriyle de bağlantılıydı.

Cosmographiae’nin yayınlanmasından sonra Kolomb bir süreligine unutuldu ve Yenidünya’nın kâşifi olarak Vespucci’nin yıldızı parladı. Yenidünya’nın keşfinin Vulgata’nın¹ insanların inanmasını istediği şekilde gerçekleşmediğini anlamak için 19. yüzyılın tarihyazımına kadar beklemek gerekiyor. Resmi versiyonların üzerindeki tabakayı kazıyan ortalama okur sadece çok az sayıda güvenli doğrular bulmakla kalmayacaktır. Tarihi kaynakların dikkatli bir incelemesiyle görülecektir ki, Vespucci’ye şöhret kazandıran gezi yazılarının en az iki ya da dördü sahtedir ya da içleri yalanlarla doludur (Stefan Zweig Amerika kavramına “yanılgı” demiştir, Emerson ise Vespucci’ye, “hırsız” ve

1 Vulgata, İncil’in geç antikçağda Latince den yapılmış çevirisi. (ç.n.)

“hiçbir zaman gerçekleşmemiş olan” bir keşif yolculuğuna katıldığını iddia eden “ehemmiyetsiz bir miço” diye kızar); ona göre Verrazzano ve Caboto gibi son derece saygın kâşifler bile abartı, sahtekârlık ve aldatma şüphesi altındadırlar; Kristof Kolomb’un babasının şanlı başarılarını anlattığı ünlü kitabı çok büyük olasılıkla bir dalaveredir; yüzlerce sahte dokümanın arkasında Pietro Martire d’Anghiera (1457-1526) gibi, sözüm ona dönemin güvenilir tanıklarının olduğu rahatlıkla söylenebilmektedir, vs. Diğer taraftan da Salai’nin sınırlı ufkunun sınırları içinde kalırsak, Leonardo’nun eser sahipliği tartışmalı olmayan tek bir tablosu bulunmamaktadır.

Yenidünya kâşiflerinin kahramanlıkları yalanlarla kurulu sis perdesi arkasında tanınmaz hale gelmişse, Strazburg her şeyin gizli kumanda merkeziyse, bu durumda ortada gerçekten büyük bir komplo mu var acaba? Paranoyalara karşı bağışıklık kazanmış âlimlerin de fark ettiği gibi (krş. A. Ronsin, *le nom de l’Amérique*, Strazburg 2006, s. 185), Waldseemüller’in haritası Güney Amerika’nın doğu sahillerinin krokisini tam tamına canlandırmaktadır, oysa o tarihlerde kıtanın o bölümü henüz araştırılmamıştı ve Asya’dan ayrı olduğu bile bilinmemekteydi. Bu izah edilemeyen olgu doğal olarak sayısız spekülasyonlara zemin hazırlamıştır. Bunun izahı gerçekten büyük komplo ise, arkasında yatan nedenlerin etraflica araştırılabilmesi için, yazar, yayıncı ve eleştirmenlerin Papaların, tapınak süvarilerinin ve mason localarının sahte komplolarıyla ufku bulandırmaktan –ki okurlar bugüne kadar hepsini sakın sakın yutmak zorunda kalmıştır– artık vazgeçmesi lazımdır.

Bize gelince, araştırmalarımız sırasında eskisi gibi, hep birlikte büyük elebaşı olduklarına kesinkes inanan kuklalara rastladık.

Bu kitap için araştırdığımız diğerkaynaklara gelince, sizi bir önceki romanımız *Salai'nin Kuşukuları*'na yönlendirmek isteriz. Dorothea'nın "düzensizliğe katlanmaktansa adaletsiz olmayı tercih ederim" cümlesi Goethe'ye aittir (Stefan Zweig, *Dünün Dünyası* eserinde alıntı yapmıştır).

Son olarak, bu kitapta İtalyan edebiyatının figür ve yazarlarının isimlerini cüretle kullandığımız için (Renzo ve Lucia, Alighiero, Rubè...) meraklı okurlardan özür diliyoruz. Bestseller saçmalığı zavallı Dante Alighieri'yi karanlık ezoterik entrikalara ve diğerbayağı budalalıklara pervasızca bulaştırıyorsa, tamamen cahil biri olan Salai'nin iyi edebiyatın atalarını kendince onurlandırmasına izin verelim diyoruz. Tarihin büyük ibresinin uğradığı sapmayı er ya da geç düzeltmesi umuduyla...

